

STRATEGIA ROZWOJU
GMINY KISZEWO
NA LATA 2026-2036

Opracowanie:

Urząd Gminy Kiszkowo

we współpracy z Wielkopolską Akademią Nauki i Rozwoju Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością, Spółka komandytowa oraz Krajowym Instytutem Jakości.

Strategię Rozwoju Gminy Kiszkowo na lata 2026-2036 opracowano w oparciu o analizę materiałów źródłowych (aktualnych dokumentów planistycznych i sprawozdań) Urzędu Gminy Kiszkowo i gminnych jednostek organizacyjnych, dane statystyczne ujęte w formie wskaźników, wykresów i tabel porównawczych oraz informacje pozyskane w procesie partycypacji społecznej.

Strategia Rozwoju Kiszkowo na lata 2026-2036 zawiera najaktualniejsze dane w momencie opracowywania niniejszego dokumentu, a więc dane według stanu na 31 grudnia 2024 roku (o ile nie zaznaczono inaczej).

SPIS TREŚCI

WPROWADZENIE	4
CZĘŚĆ I: STAN I WYZWANIA ROZWOJU GMINY KISZKOWO.....	7
1. Wnioski z diagnozy sytuacji przestrzennej	8
2. Wnioski z diagnozy sytuacji klimatyczno-środowiskowej	10
3. Wnioski z diagnozy sytuacji gospodarczej	12
4. Wnioski z diagnozy sytuacji społecznej	14
5. Jakość życia w Gminie – wyniki badań ankietowych	18
5.1. Ocena sytuacji w Gminie	18
5.2. Pożądane priorytety rozwojowe	21
6. Analiza SWOT z uwzględnieniem elementów partycypacji społecznej	23
CZĘŚĆ II: STRATEGICZNE KIERUNKI ROZWOJU GMINY KISZKOWO	27
1. Misja i wizja	28
2. Cele strategiczne rozwoju w wymiarze społecznym, gospodarczym, przestrzennym i klimatyczno-środowiskowym. Kierunki działań podejmowanych dla osiągnięcia celów strategicznych. Oczekiwane rezultaty planowanych działań oraz wskaźniki ich osiągnięcia.	29
3. Model struktury funkcjonalno-przestrzennej Gminy Kiszkowo oraz ustalenia i rekomendacje w zakresie kształtowania i prowadzenia polityki przestrzennej w Gminie	45
4. Spójność kierunków rozwoju Gminy z kierunkami wynikającymi ze strategii rozwoju województwa. Obszary strategicznej interwencji określone w strategii rozwoju województwa wraz z zakresem planowanych działań	59
5. System realizacji strategii, w tym wytyczne do sporządzenia dokumentów wykonawczych	65
6. Ramy finansowe i źródła finansowania	68
ZAŁĄCZNIKI.....	70
Załącznik nr 1: Diagnoza sytuacji społecznej, gospodarczej, przestrzennej i klimatyczno-środowiskowej Gminy Kiszkowo	71
Załącznik nr 2: Wzór ankiety	138
Załącznik nr 3: Tabela ewaluacyjna	143

WPROWADZENIE

Strategia Rozwoju Gminy Kiszkowo na lata 2026-2036 jest podstawowym instrumentem długofalowego zarządzania Gminą. Określa ona strategiczne kierunki rozwoju Gminy w perspektywie do 2036 roku oraz pozwala na zapewnienie ciągłości i trwałości działania władz Gminy, niezależnie od zmieniających się uwarunkowań politycznych. Umożliwia ona również efektywne gospodarowanie własnymi zasobami, takimi jak: zasoby ludzkie, środowisko przyrodnicze i kulturowe, infrastrukturalne czy środki finansowe. Strategia stanowi również formalną podstawę i uzasadnienie do aplikowania o zewnętrzne środki finansowe na realizację celów rozwojowych Gminy oraz wsparcie w procesie przygotowania dokumentacji aplikacyjnej.

Strategia Rozwoju Gminy Kiszkowo na lata 2026-2036 jest dokumentem nadrzędnym względem innych dokumentów planistyczno-strategicznych obowiązujących w Gminie Kiszkowo, a także spójnym z dokumentami wyższego rzędu – Krajową Strategią Rozwoju Regionalnego 2030, Strategią rozwoju województwa wielkopolskiego do 2030 roku oraz Strategią Rozwoju Powiatu Gnieźnieńskiego na lata 2022-2030. Będzie ona wyznaczała również ramy dla innych sektorowych planów i programów powstających w Gminie podczas jej obowiązywania. Dodatkowo, Strategia Rozwoju Gminy Kiszkowo na lata 2026-2036 będzie stanowiła ramy dla tworzenia planów i programów lokalnych, które będą realizowane w trakcie jej obowiązywania. Dzięki temu dokument ten będzie zawierał wytyczne oraz stanie się punktem odniesienia dla wszelkich inicjatyw i działań podejmowanych na poziomie lokalnym w Gminie Kiszkowo, mających na celu wspieranie rozwoju w okresie od 2026 do 2036 roku.

Strategia Rozwoju Gminy Kiszkowo na lata 2026-2036 została opracowana w sposób kompleksowy, z wykorzystaniem różnorodnych danych i dokumentów jako podstawy dla jej tworzenia. Dokument powstał w oparciu o aktualne dokumenty planistyczne, sprawozdania oraz dane statystyczne, co umożliwiło rzetelne i uzasadnione podejście do wyznaczenia celów i priorytetów rozwojowych dla Gminy Kiszkowo w określonym czasie. Kluczowym dokumentem prawnym, który był wykorzystywany w procesie przygotowania Strategii, była ustawa z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym. Ustawa ta stanowi podstawę prawną dla funkcjonowania samorządów lokalnych (w tym Gminy Kiszkowo) i określa ich zakres kompetencji oraz zasady działania. Wykorzystanie tego aktu prawnego pozwoliło na opracowanie Strategii Rozwoju uwzględniającej istniejące ramy prawne i możliwości działania Gminy w zakresie jej rozwoju na lata 2026-2036.

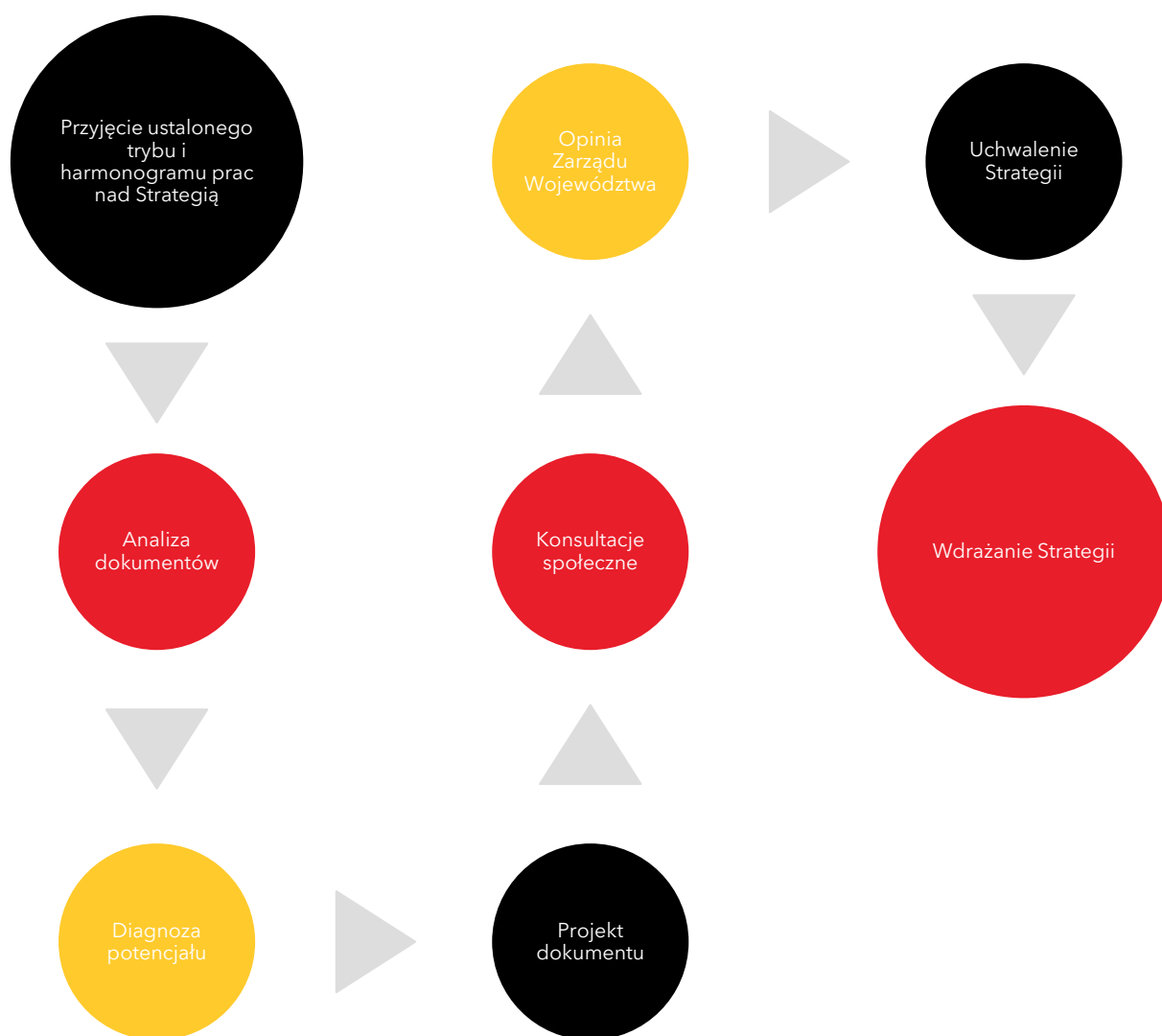
Prace nad Strategią rozpoczęto w styczniu 2026 roku, po decyzji Wójta Gminy Kiszkowo o przystąpieniu do opracowywania dokumentu. Pierwszym krokiem było podjęcie Uchwały nr XXI/142/26 Rady Gminy Kiszkowo z dnia 5 marca 2026 roku w sprawie określenia szczegółowego trybu i harmonogramu opracowania projektu Strategii Rozwoju Gminy Kiszkowo na lata 2026-2036, w tym trybu konsultacji. Proces tworzenia dokumentu poprzedzono analizą sytuacji przestrzennej, społeczno-gospodarczej i klimatyczno-środowiskowej Gminy. Analiza pogłębiona została o wnioski z przeprowadzonego badania ankietowego oraz o informacje i materiały pozyskane podczas wywiadu pogłębionego. Następnie projekt Strategii poddany został konsultacjom społecznym oraz przedłożony Zarządowi Województwa Wielkopolskiego do zaopiniowania.

Powyższe działania miały na celu ewaluację trafności, przewidywanej skuteczności i efektywności realizacji Strategii. Dokument został sporządzony z uwzględnieniem zapisów ustawy z dnia 6 grudnia 2006 r. o zasadach prowadzenia polityki rozwoju.

Dokument powstał przy wsparciu ekspertów z Wielkopolskiej Akademii Nauki i Rozwoju z Poznania, w składzie:

- Joanna Michałowska, Dyrektor Działu Strategii i Rozwoju Lokalnego – kierownik projektu,
- Nina Jędrusik, Ekspert ds. Strategii i Rozwoju Lokalnego – koordynator projektu,
- Aleksander Orbach, Specjalista ds. Strategii i Rozwoju Lokalnego.

Na poniższym schemacie przedstawiono kluczowe etapy przygotowania Strategii Rozwoju Gminy Kiszkowo na lata 2026-2036.

STAN I WYZWANIA ROZWOJU GMINY KISZEWO

Na podstawie przeprowadzonej **Diagnozy sytuacji przestrzennej, klimatyczno-środowiskowej, gospodarczej i społecznej Gminy Kiszkowo** zidentyfikowane zostały najważniejsze potencjały rozwojowe oraz problemy dotyczące Gminy i jej najbliższego otoczenia. Poniższe wyszczególnienie zawiera **wnioski w wymiarze przestrzennym, klimatyczno-środowiskowym, gospodarczym i społecznym** opracowane w oparciu o Diagnozę, która stanowi Załącznik nr 1. Wnioski stanowią jedną z podstaw do sporządzenia celów strategicznych i kierunków działań zaplanowanych do realizacji w ramach niniejszej Strategii.

1. Wnioski z diagnozy sytuacji przestrzennej

Gmina Kiszkowo to gmina wiejska, która położona jest w województwie wielkopolskim, w zachodniej części powiatu gnieźnieńskiego. Całkowita powierzchnia Gminy wynosi 114 km² i podzielona jest na 21 sołectw. Siedziba władz gminnych zlokalizowana jest w Kiszkanie, które stanowi główny ośrodek wielofunkcyjny jednostki. Zgodnie z Klasyfikacją funkcjonalną gmin Polski na potrzeby Monitoringu planowania przestrzennego Śleszyńskiego i Komornickiego, Gmina Kiszkowo zaliczona została do grupy gmin wiejskich o intensywnej funkcji rolniczej, co potwierdza m.in. wysoki udział użytków rolnych w jej strukturze zagospodarowania terenu (około 80%).

Rozwinięta infrastruktura drogowa stanowi jeden z podstawowych elementów warunkujących jakość życia mieszkańców oraz lokalny potencjał rozwojowy jednostek samorządu terytorialnego. Przez teren Gminy Kiszkowo przebiega droga wojewódzka nr 197 relacji Gniezno – Sława Wielkopolska, która stanowi jej główną oś komunikacyjną. Droga ta zapewnia bezpośrednie połączenie między Kiszkanem a Gnieznanem, stanowiącym główny ośrodek rozwojowy w tej części Wielkopolski, a także umożliwia dojazd do sąsiednich gmin. Przebieg drogi wojewódzkiej nr 197 zapewnia również wewnętrzną dostępność transportową w obrębie pozostałych miejscowości znajdujących się na terenie Gminy Kiszkowo. Lokalną sieć drogową uzupełniają liczne drogi powiatowe oraz gminne. Warto także dodać, że w odległości około 13 km od granicy Gminy Kiszkowo zlokalizowany jest węzeł drogi ekspresowej S5 „Gniezno-Południe”, który umożliwia dogodny dojazd do dalej położonych ośrodków miejskich oraz sieci autostrad i dróg ekspresowych w Polsce.

Przez północną część Gminy Kiszkowo przebiega linia kolejowa nr 377 relacji Gniezno – Sława Wielkopolska, która wykorzystywana jest obecnie wyłącznie w ruchu towarowym. Należy jednak zaznaczyć, że w momencie opracowywania niniejszego dokumentu, Samorząd Województwa Wielkopolskiego oraz spółka PKP PLK prowadziły prace zmierzające do przywrócenia ruchu pasażerskiego na wskazanej linii. Jednocześnie władze Gminy Kiszkowo dążą do zrealizowania inwestycji związanej z modernizacją przystanków kolejowych w Kiszkanie, Łagiewnikach Kościelnych oraz Rybnie Wielkim, w celu przekształcenia ich w zintegrowane węzły przesiadkowe Park&Ride. Przywrócenie ruchu pasażerskiego na linii kolejowej nr 377 pozytywnie wpłynie na dostępność transportową oraz atrakcyjność inwestycyjną i osiedleńczą Gminy Kiszkowo, a także wzmocni jej powiązania funkcjonalno-przestrzenne z pozostałymi gminami w regionie.

Na terenie Gminy Kiszkowo organizowany jest autobusowy transport zbiorowy, który funkcjonuje w oparciu o usługi świadczone przez prywatnych przewoźników. Transport autobusowy ma charakter lokalny i pełni istotną rolę w zapewnianiu podstawowej dostępności komunikacyjnej, zwłaszcza w relacjach do pobliskich ośrodków oraz miejscowości sąsiednich. Należy jednak zaznaczyć, że obecny przebieg poszczególnych linii autobusowych w Gminie Kiszkowo nie obejmuje wszystkich miejscowości i może prowadzić do wykluczenia komunikacyjnego mieszkańców poszczególnych sołectw. Z tego względu zauważa się konieczność przemodelowania obecnego systemu poprzez równomierne zwiększenie dostępności przestrzennej usług transportu publicznego i częstotliwości realizowanych kursów na terenie Gminy Kiszkowo.

Nadrzędnym dokumentem określającym podstawowe ramy prowadzenia polityki przestrzennej w skali regionalnej jest Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Wielkopolskiego. Zgodnie z ustaleniami Planu, Gmina Kiszkowo zaliczona została do Miejskiego Obszaru Funkcjonalnego Ośrodka Wojewódzkiego Poznański Obszar Metropolitalny (MOF POM). W zakresie pozostałych obszarów interwencji, Gminę Kiszkowo zaliczono również do: obszarów wiejskich uczestniczących w procesach rozwojowych, obszarów ochrony gleb dla celów produkcji rolnej, obszarów ochrony krajobrazów kulturowych, obszarów o najniższym stopniu rozwoju i pogarszających się perspektywach rozwojowych, obszarów cennych przyrodniczo, a także obszarów ochrony i kształtowania zasobów wodnych.

Struktura funkcjonalno-przestrzenna Gminy Kiszkowo opiera się na rozproszonym układzie osadniczym, w którym dominują niewielkie miejscowości wiejskie otoczone terenami rolniczymi, lasami oraz obszarami o wysokich walorach przyrodniczych i krajobrazowych. Główną rolę pełni miejscowość Kiszkowo, koncentrująca podstawowe usługi publiczne, edukacyjne, handlowe i społeczne. Pozostałe miejscowości pełnią przede wszystkim funkcje mieszkaniowe i rolnicze, uzupełniane przez drobną działalność gospodarczą oraz lokalne usługi. Taki układ przestrzenny wzmacnia wiejski charakter jednostki, ale jednocześnie wymaga prowadzenia odpowiedzialnej polityki przestrzennej, ograniczającej rozpraszanie zabudowy oraz zapewniającej racjonalne wykorzystanie terenów rolnych i przyrodniczych.

Szczególnie istotnym wyzwaniem w zakresie zrównoważonego rozwoju przestrzennego Gminy Kiszkowo jest niski stopień pokrycia jej powierzchni miejscowymi planami zagospodarowania przestrzennego. Obecnie na terenie Gminy obowiązują 54 miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego, obejmujące jedynie około 3% jej powierzchni. Ponadto, znaczna część planów została uchwalona przed 2003 rokiem, co może oznaczać ich ograniczoną aktualność wobec współczesnych uwarunkowań prawnych, społecznych i przestrzennych. W praktyce rozwój przestrzenny w dużej mierze opiera się na decyzjach o warunkach zabudowy oraz decyzjach o lokalizacji inwestycji celu publicznego. W latach 2020–2024 liczba wydawanych decyzji o warunkach zabudowy utrzymywała się na wysokim poziomie, od 58 do 73 decyzji rocznie, a wskaźnik decyzji na 1 tys. mieszkańców był w każdym roku wyraźnie wyższy od średniej dla gmin powiatu gnieźnieńskiego. Oznacza to silną presję inwestycyjną i podkreśla konieczność uporządkowania polityki przestrzennej na terenie Gminy Kiszkowo.

W związku z reformą systemu planowania przestrzennego szczególne znaczenie ma sporządzenie planu ogólnego. Dlatego też w dniu 4 marca 2024 r. Rada Gminy Kiskowo podjęła uchwałę nr LXII/425/24 w sprawie przystąpienia do sporządzenia planu ogólnego gminy Kiskowo. Dokument ten będzie miał charakter aktu prawa miejscowego i stanie się podstawą do uchwalania planów miejscowych oraz wydawania decyzji o warunkach zabudowy. W warunkach wysokiej aktywności inwestycyjnej i niskiego pokrycia planami miejscowymi plan ogólny powinien stać się kluczowym narzędziem ochrony ładu przestrzennego, przeciwdziałania nadmiernemu rozpraszaniu zabudowy, ochrony rolniczej przestrzeni produkcyjnej oraz racjonalnego wyznaczania terenów pod rozwój mieszkaniowy, usługowy, gospodarczy i infrastrukturalny.

Gmina Kiskowo posiada unikatowe walory kulturowe i turystyczne, które powinny być traktowane jako istotny potencjał rozwojowy. Szczególne znaczenie mają Pola Lednickie, będące miejscem Ogólnopolskich Spotkań Młodzieży Lednica 2000 i jednym z ważniejszych ośrodków turystyki religijnej w Polsce. Potencjał kulturowy wzmacniają wczesnośredniowieczne grodziska w Imiołkach, Sławnie i Turostowie, zabytkowe kościoły, sanktuarium w Dąbrówce Kościelnej, zespoły dworsko-parkowe oraz obiekty wpisane do rejestru zabytków. Ważnymi elementami lokalnej tożsamości są również: KIPA w Łągielnikach Kościelnych oraz Izba Pamięci i Tradycji Ziemi Kiskowskiej. Bogactwo dziedzictwa kulturowego, w połączeniu z siecią szlaków rowerowych, pieszych, tras nordic walking i szlaków kajakowych na Małej Wełnie, tworzy podstawy do dalszego rozwoju turystyki aktywnej, religijnej, kulturowej i przyrodniczej w Gminie Kiskowo.

2. Wnioski z diagnozy sytuacji klimatyczno-środowiskowej

Gmina Kiskowo wyróżnia się znaczącymi walorami przyrodniczymi i krajobrazowymi, wynikającymi z polodowcowego ukształtowania jej terenu. Rzeźba terenu, choć zasadniczo nizinna, jest lokalnie zróżnicowana, a krajobraz kształtowany przez doliny rzeczne, rynny jeziorne, łagodnie pofalowane wysoczyzny oraz obniżenia terenowe. Elementy te stanowią istotny potencjał przyrodniczy i rekreacyjny, a jednocześnie wymagają prowadzenia polityki rozwoju w sposób nienaruszający ich trwałości i funkcji przyrodniczych.

Gmina Kiskowo położona jest niemal w całości w zlewni Warty, a jej główną oś hydrograficzną stanowi rzeka Mała Wełna. Jedyne niewielki fragment jej obszaru należy do dorzecza rzeki Głównej. Granicę pomiędzy dorzeczem Małej Wełny a dorzeczem Główną wyznacza dział wodny III rzędu, którego fragment przebiega przez teren Gminy. Rzeka Mała Wełna wraz z dopływami oraz licznymi ciekami i rowami melioracyjnymi tworzy rozbudowany system odwadniający, obejmujący zarówno tereny rolne, jak i obszary obniżenia dolinnych. Istotnym elementem sieci hydrograficznej Gminy są jeziora polodowcowe, które występują głównie w rynnach subglacialnych i obniżeniach terenu. Na obszarze Gminy znajduje się osiem jezior: Lednica, Kamionek, Turostowskie, Głębokie, Sławno, Rybno Wielkie, Rybno Małe oraz Skrzetuszewo. Uzupełnieniem naturalnej sieci wodnej są kompleksy stawów hodowlanych, szczególnie w rejonie Rybna Wielkiego i Dąbrówki Kościelnej. Wody powierzchniowe pełnią ważne funkcje krajobrazowe, retencyjne, przyrodnicze i rekreacyjne, jednak ich stan stanowi poważne wyzwanie środowiskowe. Wszystkie pięć jednolitych części wód powierzchniowych zlokalizowanych na terenie Gminy charakteryzuje się złym stanem ogólnym, co wskazuje na potrzebę

konsekwentnych działań na rzecz poprawy jakości wód, ograniczania presji zanieczyszczeń oraz ochrony dolin rzecznych i terenów podmokłych. Jednocześnie stan jednolitych części wód podziemnych określony został jako dobry.

Szczególnie istotnym wyzwaniem klimatycznym w Gminie Kiszkowo jest ryzyko niedoboru zasobów wodnych. Sytuacja ta wynika to z prognozowanego wzrostu temperatury powietrza oraz zwiększającego się zagrożenia suszą. Jednocześnie Gmina położona jest w regionie stosunkowo suchym, gdzie średnia roczna suma opadów wynosi 400-500 mm, a w latach suchych może spadać do około 300 mm. Konieczne jest zatem wzmacnianie lokalnej retencji, ochrona terenów podmokłych, właściwe utrzymanie rowów melioracyjnych, racjonalne gospodarowanie wodami opadowymi oraz uwzględnianie zagrożenia suszą w planowaniu przestrzennym i rolnictwie.

W obliczu postępujących zmian klimatycznych oraz ich skutków istotnym działaniem rozwojowym Gminy Kiszkowo będzie wdrażanie działań mitygacyjnych i adaptacyjnych do zmian klimatu. Działania mitygacyjne powinny koncentrować się przede wszystkim na ograniczaniu emisji zanieczyszczeń i gazów cieplarnianych, poprawie efektywności energetycznej budynków użyteczności publicznej, rozwoju odnawialnych źródeł energii, wymianie wysokoemisyjnych źródeł ciepła oraz stopniowym ograniczaniu niskiej emisji pochodzącej z sektora komunalno-bytowego oraz transportu. Równocześnie działania adaptacyjne powinny zwiększać odporność Gminy na negatywne skutki zmian klimatu, w szczególności susze, niedobory wody, fale upałów, gwałtowne opady atmosferyczne oraz lokalne podtopienia. Szczególne znaczenie będzie miało wzmacnianie lokalnej retencji, racjonalne gospodarowanie wodami opadowymi, ochrona terenów podmokłych i dolin rzecznych, rozwój zielono-błękitnej infrastruktury oraz poprawa funkcjonowania urządzeń melioracyjnych. Działania te są istotne zarówno z punktu widzenia ochrony zasobów przyrodniczych, jak i bezpieczeństwa mieszkańców oraz stabilności lokalnego rolnictwa, które pozostaje jedną z podstawowych funkcji gospodarczych Gminy Kiszkowo. Adaptacja do zmian klimatu powinna być również uwzględniana w planowaniu przestrzennym, tak aby ograniczać lokalizowanie nowej zabudowy na terenach szczególnie narażonych na skutki zjawisk ekstremalnych oraz zachować ciągłość systemu przyrodniczego.

Gmina Kiszkowo posiada szczególnie cenne obszary przyrodnicze objęte formami ochrony. W jej granicach znajdują się fragmenty Lednickiego Parku Krajobrazowego, Parku Krajobrazowego Puszcza Zielonka, obszar Natura 2000 Stawy Kiszkowskie, obszar Natura 2000 Dolina Małej Wełny pod Kiszkowem oraz 48 pomników przyrody. Przez Gminę przebiega także korytarz ekologiczny o znaczeniu krajowym – Lasy Poznańskie (KPnC-24B). Obecność licznych form ochrony potwierdza wysoką rangę lokalnych zasobów przyrodniczych i wskazuje na potrzebę ich aktywnej ochrony, zachowania ciągłości ekologicznej, ograniczania presji inwestycyjnej na tereny cenne przyrodniczo oraz prowadzenia edukacji ekologicznej wśród mieszkańców Gminy Kiszkowo.

W zakresie jakości powietrza głównym problemem w Gminie Kiszkowo pozostaje niska emisja pochodząca z sektora komunalno-bytowego, w szczególności w sezonie grzewczym. W strukturze indywidualnych źródeł ciepła dominuje węgiel kamienny, który w 2024 roku stanowił 54% wszystkich instalacji. Istotny udział miały również urządzenia

wykorzystujące energię elektryczną oraz gaz ziemny, jednak udział pomp ciepła, kolektorów słonecznych, biomasy i innych niskoemisyjnych źródeł pozostawał ograniczony. Zauważa się zatem konieczność wspierania mieszkańców w wymianie wysokoemisyjnych źródeł ciepła, termomodernizacji budynków użyteczności publicznej oraz rozwijania alternatywnych, niskoemisyjnych systemów ogrzewania w Gminie Kiskowo.

Jednocześnie Gmina Kiskowo posiada korzystne uwarunkowania do rozwoju odnawialnych źródeł energii. Położenie w strefie korzystnych warunków wietrznych wskazuje na potencjał dla energetyki wiatrowej, choć obecnie na terenie Gminy nie funkcjonują farmy wiatrowe. Gmina Kiskowo charakteryzuje się również dobrymi warunkami dla rozwoju energetyki słonecznej, o czym świadczy funkcjonowanie farm fotowoltaicznych na jej terenie. Farmy te zlokalizowane są w miejscowościach Sroczyń i Turostowo. Korzystny potencjał geotermalny umożliwia z kolei rozwój pomp ciepła i instalacji geotermalnych. Instalacje OZE powinny być rozwijane jednak w sposób zgodny z zasadami ładu przestrzennego, ochrony krajobrazu i potrzebami społeczności lokalnej.

Gmina Kiskowo charakteryzuje się wysoką dostępnością infrastruktury sieciowej. W 2024 roku z sieci wodociągowej korzystało 99,9% mieszkańców, a jakość dostarczanej wody spełniała wymagania sanitarne. Zauważa się jednak, że znaczna część sieci wodociągowej została wybudowana w latach 70. i 80. XX wieku, co oznacza konieczność jej sukcesywnej modernizacji. W tym samym roku dostęp do sieci kanalizacyjnej posiadało 84,4% mieszkańców Gminy Kiskowo. Na terenie Gminy funkcjonują dwie oczyszczalnie ścieków, których przepustowość jest wystarczająca zarówno dla obecnych potrzeb, jak i dla umiarkowanego wzrostu liczby mieszkańców w przyszłości. Wyzwaniem pozostaje jednak kontrola indywidualnej gospodarki ściekowej oraz zapobieganie nielegalnemu opróżnianiu zbiorników bezodpływowych.

Na terenie Gminy Kiskowo działa Gminny Punkt Selektywnej Zbiórki Odpadów Komunalnych w Kiskowie, który ze względu na niezadawalający stan techniczny wymaga działań modernizacyjnych, które zwiększą jego funkcjonalność. W latach 2020-2024 udział odpadów segregowanych wzrósł z 24% do 28%, a poziom przygotowania do ponownego użycia i recyklingu osiągnął w 2024 roku 45,68%, dzięki czemu Gmina spełniła minimalne wymagania ustawowe. Prognozuje się, że w kolejnych latach potrzebne będzie jednak dalsze wzmacnianie selektywnej zbiórki odpadów komunalnych, edukacja mieszkańców oraz rozwój infrastruktury systemu odpadowego, aby spełnić wymagane normy i ograniczyć antropopresję na środowisko przyrodnicze.

3. Wnioski z diagnozy sytuacji gospodarczej

Gospodarka Gminy Kiskowo ma charakter rolniczo-usługowy, z rosnącym udziałem lokalnej przedsiębiorczości. Rolniczy charakter Gminy wynika przede wszystkim z wysokiego udziału użytków rolnych, które zajmują około 80% jej powierzchni. Jednocześnie obserwowany jest stopniowy wzrost liczby podmiotów gospodarczych. W latach 2020-2024 liczba podmiotów zarejestrowanych w rejestrze REGON zwiększyła się z 489 do 544 przedsiębiorstw. Pomimo wzrostu wartości tego wskaźnika, Gmina nadal należy do jednostek o relatywnie niskiej koncentracji działalności gospodarczej w powiecie gnieźnieńskim, a jej udział w ogólnej liczbie podmiotów powiatu wynosił w 2024 roku około 3%.

Struktura lokalnej przedsiębiorczości w Gminie Kiskowo wskazuje na dominację mikroprzedsiębiorstw o profilu usługowo-budowlanym i handlowym. W 2024 roku najwięcej podmiotów działało w sekcji F Budownictwo oraz Sekcji H Handel hurtowy i detaliczny. W tym samym roku odnotowano także znaczny udział podmiotów prowadzących swoją działalność w takich obszarach jak: przetwórstwo przemysłowe, pozostała działalność usługowa, transport i gospodarka magazynowa oraz działalność profesjonalna, naukowa i techniczna. Ograniczona obecność działalności wyspecjalizowanej i wysokokapitałowej wskazuje na potrzebę dalszej dywersyfikacji lokalnej gospodarki, rozwoju usług wyższej jakości oraz wspierania przedsiębiorczości mieszkańców. Ważną rolę w lokalnym rynku pracy pełnią dwa duże podmioty: Cargill Poland Sp. z o.o. oraz JUTAR Sp. z o.o., zatrudniające łącznie około 350 pracowników. W latach 2020-2024 liczba zarejestrowanych w Gminie Kiskowo podmiotów gospodarczych w przeliczeniu na 1 tys. mieszkańców wzrosła z 93 w 2020 roku do 107 w 2024 roku. Należy jednak zaznaczyć, że wartość tego wskaźnika pozostawała niższa od średniej dla gmin powiatu gnieźnieńskiego i województwa wielkopolskiego, co wskazuje na konieczność podjęcia działań ukierunkowanych na wsparcie lokalnego potencjału gospodarczego, w tym poprzez m.in. wspieranie powstawania nowych firm, rozwijanie współpracy z otoczeniem gospodarczym oraz lepsze wykorzystywanie położenia Gminy w pobliżu Gniezna, Poznania i drogi ekspresowej S5.

Rolnictwo pozostaje jedną z podstawowych funkcji gospodarczych Gminy Kiskowo. W 2020 roku na terenie Gminy funkcjonowało 338 gospodarstw rolnych, co stanowiło około 9% wszystkich gospodarstw w powiecie gnieźnieńskim. Struktura agrarna gospodarstw w Gminie Kiskowo oceniana jest korzystnie. Dominują tu gospodarstwa o powierzchni 15 ha i więcej, które stanowiły ok. 48% wszystkich gospodarstw, a średnia wielkość jednego gospodarstwa kształtowała się na poziomie 27,71 ha. W strukturze użytkowania gospodarstw rolnych przeważały grunty orne, a zboża stanowiły 49% powierzchni zasiewów. Istotne znaczenie miały także uprawy przemysłowe, w tym rzepaku i rzepiku, a także międzyplony. Pomimo korzystnej struktury agrarnej, wiele gospodarstw w Gminie Kiskowo łączy dochody z produkcji rolnej z innymi źródłami utrzymania. Poza działalnością rolniczą część gospodarstw uzyskuje dochody z pracy najemnej, pozarolniczej działalności gospodarczej, emerytur i rent lub innych źródeł niezarobkowych. Oznacza to, że rolnictwo, choć ważne dla lokalnej gospodarki i krajobrazu, nie zawsze stanowi samodzielną podstawę utrzymania rodzin. W związku z tym istotne będzie wspieranie modernizacji rolnictwa, efektywnego gospodarowania wodą, lokalnego przetwórstwa, krótkich łańcuchów dostaw oraz tworzenia dodatkowych pozarolniczych źródeł dochodu na obszarach wiejskich.

W 2024 roku udział osób bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym w Gminie Kiskowo wyniósł 2,6%, co było wartością zbliżoną do średniej dla gmin powiatu gnieźnieńskiego i nieznacznie wyższą od średniej dla gmin województwa wielkopolskiego. Niski poziom bezrobocia stanowi istotny atut Gminy, jednak struktura rynku pracy i poziom wynagrodzeń w powiecie wskazują na potrzebę wzmacniania kwalifikacji zawodowych mieszkańców oraz dostosowywania kompetencji do potrzeb gospodarki. W powiecie gnieźnieńskim prognozowany jest duży deficyt osób poszukujących pracy w zawodach cieśli i stolarzy budowlanych oraz dekarzy i blacharzy budowlanych.

Jednym z podstawowych czynników rozwoju jednostek samorządu terytorialnego jest ich sytuacja finansowa. W latach 2020-2024 dochody budżetowe Gminy Kiskowo wzrosły z około 29,8 mln zł do ponad 52 mln zł, a wydatki z około 28,3 mln zł do blisko 51,5 mln zł. Przez większość analizowanego okresu wynik budżetu był dodatni, a utrzymywanie nadwyżki operacyjnej oraz zmniejszenie kwoty długu od 2023 roku wskazują na stabilność ekonomiczną i odpowiednie zarządzanie budżetem. Jednocześnie struktura dochodów wskazuje na ograniczoną samodzielność finansową Gminy Kiskowo. W analizowany okresie średni udział dotacji kształtował się na poziomie 39%, dochodów własnych bez PIT i CIT na poziomie 23%, udziałów w podatkach centralnych na poziomie 16%, a subwencji na poziomie 21%. Oznacza to, że możliwości samodzielnego finansowania rozwoju Gminy Kiskowo są częściowo uzależnione od środków zewnętrznych i transferów publicznych. Niemniej jednak Gmina odznacza się wysoką aktywnością inwestycyjną. W latach 2020-2024 udział wydatków inwestycyjnych w wydatkach ogółem wzrósł z 16,9% w 2020 roku do 41,2% w 2024 roku, osiągając tym samym wartości wyższe od średniej dla gmin powiatu i województwa.

W ostatnich latach Gmina Kiskowo skutecznie pozyskiwała środki zewnętrzne. Łączna wartość dofinansowania z Funduszy Europejskich w latach 2007-2025 wyniosła 6,6 mln zł, a dotacje z Rządowego Funduszu Polski Ład osiągnęły łącznie 32,26 mln zł. Co istotne, skumulowany potencjał inwestycyjny Gminy Kiskowo na lata 2026-2029 oszacowano na ponad 28 mln zł, co umożliwi realizację poszczególnych działań rozwojowych na jej terenie. Jednocześnie, w perspektywie najbliższych lat kluczowe będzie utrzymanie dyscypliny finansowej, dalsze pozyskiwanie środków zewnętrznych oraz wzmacnianie bazy dochodów własnych poprzez rozwój przedsiębiorczości, wzrost atrakcyjności osiedleńczej i inwestycyjnej Gminy Kiskowo.

4. Wnioski z diagnozy sytuacji społecznej

Najważniejszym wyzwaniem społecznym Gminy Kiskowo są niekorzystne tendencje demograficzne. W latach 2020-2024 liczba mieszkańców Gminy zmniejszyła się z 5 232 do 5 100 osób, a średnia dynamika zmian wyniosła 99,4%. Spadek ten był zbliżony do średniej dla gmin powiatu gnieźnieńskiego, jednak jego konsekwencje są szczególnie istotne dla małej gminy wiejskiej, w której zasoby kapitału ludzkiego bezpośrednio wpływają na funkcjonowanie szkół, rynku pracy, usług publicznych i aktywności społecznej. W 2024 roku Gmina charakteryzowała się zarówno ujemnym przyrostem naturalnym, jak i ujemnym saldem migracji. Przyrost naturalny wyniósł -5,08 na 1 tys. mieszkańców, a saldo migracji - 2,30 na 1 tys. mieszkańców, co oznacza kumulowanie się dwóch niekorzystnych zjawisk: przewagi zgonów nad urodzeniami oraz odpływu mieszkańców. Dodatkowym problemem jest spadek udziału osób w wieku kreatywnym oraz starzenie się społeczności lokalnej. Udział mieszkańców w wieku 25-34 lata zmniejszył się z 13,72% w 2020 roku do 11,76% w 2024 roku. Jednocześnie udział ludności w wieku poprodukcyjnym w stosunku do ludności w wieku produkcyjnym wzrósł z 24,60% do 29,20%. W analizowanym okresie zmniejszyła się liczba osób w wieku przedprodukcyjnym i produkcyjnym, a wzrosła liczba osób w wieku poprodukcyjnym.

Obserwowane zjawisko starzenia się społeczeństwa w praktyce oznacza rosnące zapotrzebowanie na usługi zdrowotne, opiekuńcze i społeczne, a także ryzyko kurczenia się lokalnego rynku pracy oraz obniżenia liczby dzieci i młodzieży korzystających z gminnej infrastruktury edukacyjnej. W związku z powyższym, w najbliższych latach kluczowy będzie rozwój zróżnicowanych usług dla mieszkańców, w tym usług społecznych oraz kulturalnych, które przyczynią się do zwiększenia atrakcyjności Gminy zarówno dla obecnych mieszkańców, jak i tych chcących osiedlić się na jej terenie.

Na terenie Gminy Kiskowo funkcjonuje Żłobek Gminny „Leśny Zakątek” w Kiskowie, dysponujący 24 miejscami utworzonymi ze środków Krajowego Planu Odbudowy. Placówka działa od poniedziałku do piątku w godzinach 6:30-16:30 i jest dostosowana do potrzeb dzieci z niepełnosprawnościami lub wymagających szczególnej opieki. Rozwój usług żłobkowych jest ważny dla rodzin z małymi dziećmi, ponieważ ułatwia godzenie obowiązków rodzinnych i zawodowych oraz wspiera aktywność zawodową rodziców.

Na jej terenie funkcjonują również trzy placówki wychowania przedszkolnego: Przedszkole „Bajka” w Kiskowie oraz oddziały przedszkolne przy szkołach podstawowych w Łągiewnikach Kościelnych i Sławnie. Łącznie w 2025 roku opieką przedszkolną objętych było 122 dzieci. Jednocześnie odsetek dzieci w wieku 3-5 lat objętych wychowaniem przedszkolnym w Gminie Kiskowo pozostawał niższy od średniej dla gmin powiatu i województwa, a w 2024 roku wyniósł 78,4%.

System edukacji podstawowej w Gminie opiera się na trzech szkołach: w Kiskowie, Łągiewnikach Kościelnych i Sławnie. W roku szkolnym 2024/2025 do placówek uczęszczało łącznie 497 uczniów wraz z klasami „0”. Największą placówką, pod względem liczby uczniów, jest szkoła w Kiskowie, natomiast najmniejszą szkoła w Sławnie, do której uczęszczało 40 uczniów, przy średniej liczebności oddziału wynoszącej 5 uczniów. Sieć szkolna zapewnia dostęp do edukacji na terenie Gminy, jednak zróżnicowana skala placówek i malejąca liczba dzieci powodują rosnące wyzwania organizacyjne i finansowe. Niemniej jednak, szkoły z terenu Gminy realizowały w ostatnich latach liczne projekty edukacyjne, konkursy i formy wsparcia dla uczniów ze specjalnymi potrzebami, w tym zajęcia korekcyjno-kompensacyjne, dydaktyczno-wyrównawcze, rewalidacyjne, logopedyczne oraz wsparcie psychologiczno-pedagogiczne. Poziom kształcenia może być mierzony poprzez analizę wyników egzaminów zewnętrznych. W latach 2023-2025 absolwenci szkół podstawowych z terenu Gminy Kiskowo osiągalni niższe wyniki na tle średniej powiatowej i wojewódzkiej, a w szczególności w zakresie matematyki i języka angielskiego. Zauważa się zatem, że w kolejnych latach konieczne będzie podnoszenie jakości kształcenia, wyrównywanie szans edukacyjnych, rozwój kompetencji cyfrowych i językowych oraz inwestowanie w bazę dydaktyczną i sportową szkół. Należy również zaznaczyć, że w ostatnich latach wydatki na oświatę w Gminie Kiskowo systematycznie rosły, a poziom ich pokrycia subwencją oświatową spadł z 65% w 2020 roku do 49% w 2024 roku. Oznacza to coraz większą konieczność finansowania oświaty ze środków własnych Gminy, co należy brać pod uwagę przy odpowiednim i racjonalnym planowaniu wydatków budżetowych.

Podmiotem odpowiedzialnym za realizację zadań z zakresu kultury w Gminie Kiskowo jest Biblioteka Publiczna w Kiskowie wraz z Filią w Rybnie Wielkim. Biblioteka prowadzi szeroką działalność edukacyjną i integracyjną, obejmującą spotkania autorskie, warsztaty, lekcje biblioteczne, wydarzenia czytelnicze, wystawy, seanse filmowe, dni gier planszowych i projekty ogólnopolskie. Filia w Rybnie Wielkim wspiera dostęp do księgozbioru oraz organizuje spotkania Klubu Seniora i warsztaty plastyczne, jednak wymaga prac remontowych. Zadania w zakresie sportu realizuje m.in. GLKS Wełnianka Kiskowo. Klub prowadzi sekcje piłkarskie dla dzieci, młodzieży i dorosłych, organizuje treningi i turnieje sportowe, a także inicjuje wydarzenia o charakterze rekreacyjnym i integracyjnym, takie jak rajdy rowerowe, Senioriada czy imprezy plenerowe. Działalność klubu stanowi istotny element aktywizacji sportowej i społecznej mieszkańców Gminy. Należy przy tym dodać, że poza klubem, na terenie Gminy Kiskowo zadania w zakresie sportu i rekreacji realizuje także wiele innych podmiotów o zróżnicowanych profilach.

Kluczowym obiektem infrastruktury sportowej na terenie Gminy jest Hala Widowiskowo-Sportowa zlokalizowana przy ul. Polnej 33 w Kiskowie. Obiekt znajduje się w stanie dobrym i pełni zadanie wielofunkcyjnego centrum aktywności społecznej i sportowej.

Na terenie Gminy Kiskowo organizowanych jest wiele cyklicznych wydarzeń o charakterze kulturalnym i sportowym, które integrują mieszkańców oraz budują lokalną tożsamość. Do najważniejszych z nich należą Narodowe Czytanie, cykliczne spotkania podróżnicze, Bal przebierańców dla dzieci i rodziców, Pożegnanie Lata, Festiwal Jazz w Puszczy Zielonka, turnieje ligowe oraz muzyczne spotkania noworoczne – operetka. Wydarzenia te łączą funkcje edukacyjne, artystyczne i integracyjne, angażując zarówno dzieci, młodzież, jak i osoby dorosłe oraz seniorów.

W obszarze bezpieczeństwa publicznego podstawowe znaczenie ma działalność pięciu jednostek Ochotniczej Straży Pożarnej: OSP Kiskowo, OSP Rybno Wielkie, OSP Skrzetuszewo, OSP Dąbrówka Kościelna oraz OSP Sławno. Jednostka OSP Kiskowo włączona została do Krajowego Systemu Ratowniczo-Gaśniczego, dla której rejonem operacyjnym chronionym jest cały powiat gnieźnieński. Jednostki OSP w Gminie Kiskowo pełnią nie tylko funkcje gaśniczo-ratownicze, lecz także aktywnie uczestniczą w życiu społecznym, zabezpieczając wydarzenia gminne i prowadząc działania edukacyjne. W kolejnych latach należy jednak sukcesywnie doposażać jednostki OSP, podnosić ich gotowość operacyjną oraz rozwijać działania związane z ochroną przeciwpożarową, przeciwpowodziową i reagowaniem na skutki zmian klimatu.

Gmina Kiskowo wyróżnia się wysoką aktywnością organizacji pozarządowych. Wskaźnik liczby fundacji, stowarzyszeń i organizacji społecznych na 1 tys. mieszkańców był w latach 2020-2024 pozostawał wyższy od średniej dla gmin powiatu gnieźnieńskiego i województwa wielkopolskie. Na terenie Gminy Kiskowo działają liczne Koła Gospodyń Wiejskich, kluby sportowe, stowarzyszenia, fundacje, koła łowieckie i inne inicjatywy społeczne. Szczególnie istotną rolę integracyjną i animacyjną pełnią Koła Gospodyń Wiejskich, promujące lokalne tradycje, dziedzictwo kulinarne i aktywność mieszkańców. Rozwinięty kapitał społeczny stanowi jeden z najważniejszych zasobów Gminy i powinien być dalej wzmacniany poprzez wsparcie inicjatyw oddolnych, wolontariatu, współpracy międzysektorowej oraz aktywności mieszkańców w poszczególnych sołectwach.

W kolejnych latach kluczowym kierunkiem działań w Gminie Kiskowo będzie wzmacnianie współpracy z organizacjami pozarządowymi oraz wspieranie ich działalności.

Ponadto Gmina Kiskowo aktywnie uczestniczy we współpracy ponadlokalnej poprzez członkostwo w stowarzyszeniach i związkach międzygminnych oraz partnerstwo z instytucjami otoczenia samorządowego i gospodarczego. Do najważniejszych form tej współpracy należą m.in.: Lokalna Grupa Działania „Dolina Wełny”, Lokalna Grupa Rybacka „7 RYB”, Związek Międzygminny „Puszcza Zielonka”, Stowarzyszenie Gmin i Powiatów Wielkopolski, a także Stowarzyszenie ZIT Gniezno.

Dostęp do podstawowej opieki zdrowotnej w Gminie Kiskowo zapewnia Przychodnia PROMED w Kiskowie, a uzupełnieniem lokalnej infrastruktury jest apteka oraz Stacja Pogotowia Ratunkowego w Kiskowie. Dostęp do specjalistycznych świadczeń medycznych zapewnia Szpital Pomnik Chrztu Polski w Gnieźnie. Gmina współpracuje także z OPEN Poznań w zakresie profilaktyki nowotworowej. W warunkach starzenia się społeczności lokalnej szczególnego znaczenia nabiera rozwój działań profilaktycznych, dostępność transportowa do usług medycznych oraz wsparcie osób starszych i niesamodzielnych.

Podstawowym podmiotem odpowiedzialnym za realizację usług społecznych w Gminie Kiskowo jest Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Kiskowie. Działalność Ośrodka koncentruje się na wspieraniu osób i rodzin znajdujących się w trudnej sytuacji życiowej, w szczególności osób zagrożonych ubóstwem, bezrobociem, niepełnosprawnością, przemocą domową czy wykluczeniem społecznym. Istotnym elementem działalności GOPS jest praca socjalna, ukierunkowana na aktywizowanie osób i rodzin, wzmacnianie ich samodzielności oraz przeciwdziałanie trwałemu wykluczeniu społecznemu. Liczba beneficjentów środowiskowej pomocy społecznej na 10 tys. mieszkańców w Gminie Kiskowo w całym analizowanym okresie pozostawała niższa od średniej dla gmin powiatu i województwa, choć w latach 2023–2024 odnotowano jej wzrost. Wśród najważniejszych działań GOPS w ostatnich latach był rozwój usług dla seniorów, realizowany m.in. w ramach projektu „Wielkopolskie Telecentrum Opieki”. W ramach projektu utworzono Centrum Wsparcia Seniora, wyposażono seniorów w teleopaski, uruchomiono usługi sąsiedzkie, wsparcie asystenta seniora oraz Objazdowy Klub Seniora. Gmina realizuje również program „Asystent osobisty osoby z niepełnosprawnością” oraz program „Posiłek w szkole i w domu”. Kierunki te odpowiadają na zdiagnozowane procesy starzenia się społeczności lokalnej i powinny być kontynuowane w przyszłości, tak aby kompleksowo odpowiadać na potrzeby mieszkańców.

Na koniec 2024 roku w zasobie komunalnym Gminy Kiskowo znajdowało się 21 mieszkań, a średni czas oczekiwania na mieszkanie komunalne wynosił 36 miesięcy. Dane te wskazują na utrzymujące się zapotrzebowanie na lokale z zasobu gminnego. W kontekście depopulacji, odpływu młodych mieszkańców oraz potrzeby wzmacniania atrakcyjności osiedleńczej, polityka mieszkaniowa powinna być traktowana jako jeden z instrumentów przeciwdziałania niekorzystnym trendom demograficznym na terenie Gminy Kiskowo.

5. Jakość życia w Gminie - wyniki badań ankietowych

W celu pogłębienia wniosków z diagnozy Gminy Kiszkowo przeprowadzone zostało badanie ankietowe wśród mieszkańców. Odpowiedzi udzielać można było poprzez kwestionariusz dostępny on-line. Badanie było anonimowe, a udział dobrowolny dla wszystkich zainteresowanych. Celem badania było poznanie opinii mieszkańców oraz interesariuszy Gminy na temat jakości życia w Gminie oraz określenie priorytetów rozwojowych na najbliższe lata. Ankietowani odpowiadali na pytania z zakresu kilku obszarów funkcjonowania jednostki samorządu terytorialnego, a poruszane tematy dotyczyły społeczeństwa, gospodarki, przestrzeni, środowiska, infrastruktury technicznej, turystyki, rekreacji, edukacji i kultury.

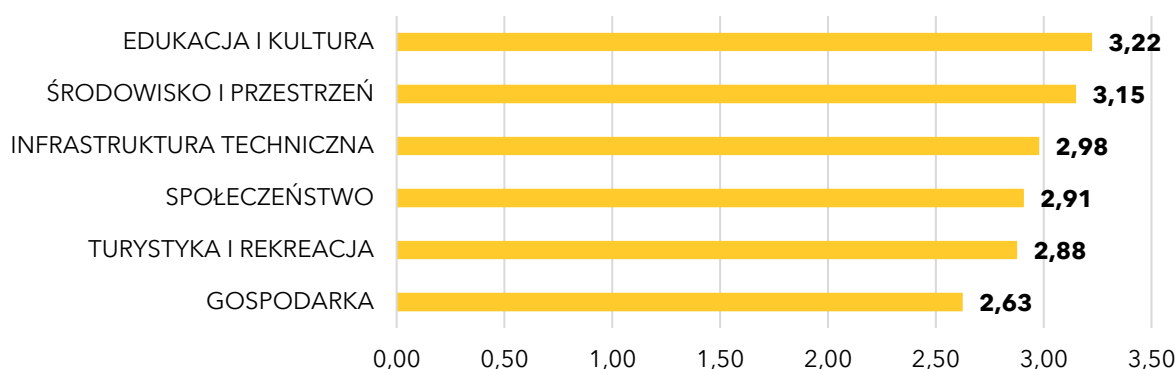
Badanie ankietowe trwało od 10 lutego do 15 marca 2026 roku. Łącznie zebrano 36 odpowiedzi. Wśród respondentów przeważały kobiety, które stanowiły 63,9% wszystkich ankietowanych. Analizując strukturę wieku osób biorących udział w badaniu, należy stwierdzić, iż większość stanowiły osoby w przedziale wiekowym 36-45 lat (30,6% wszystkich respondentów). Pod względem zatrudnienia, największy odsetek stanowiła grupa osób pracujących poza rolnictwem i prowadzeniem własnej działalności gospodarczej (58,3%).

5.1. Ocena sytuacji w Gminie

W przeprowadzonym badaniu ankietowym przyjęto skalę od 1 do 5, gdzie:

- 1 - oznacza „bardzo źle”,
- 2 - oznacza „źle”,
- 3 - oznacza „dostatecznie/zadawalająco/neutralnie”,
- 4 - oznacza „dobrze”,
- 5 - oznacza „bardzo dobrze”.

Mieszkańcy **najwyżej** ocenili działania w zakresie **edukacji i kultury** - średnia ocen dla tego obszaru wyniosła 3,22. Z kolei **najniżej** oceniony został aspekt związany z **gospodarką** - średnia ocena dla tego obszaru wyniosła 2,63. Natomiast średnia ocena dla wszystkich przedstawionych obszarów wyniosła 2,96. Oznacza to, że poszczególne aspekty funkcjonowania Gminy Kiszkowo w większości ocenione zostały negatywnie lub zaledwie zadawalająco.

Ryc. 1. Średnia ocena rozwoju poszczególnych obszarów według ankietowanych

Źródło: opracowanie własne na podstawie ankiet.

W poniższej tabeli przedstawiono średnią ocenę poszczególnych komponentów, które wchodziły w skład przedstawionych powyżej obszarów rozwojowych. Wyniki badań pomagają w określeniu priorytetów rozwojowych Gminy na kolejne lata. Najwyżej oceniono: walory środowiska przyrodniczego (4,27), dostęp do żłobków/klubów dziecięcych (4,09), dostęp do edukacji w szkołach podstawowych (4,06), dostępność usług (4,06), jakość opieki w żłobkach/klubach dziecięcych (4,00) oraz dostęp do edukacji przedszkolnej (4,00). Z kolei najniżej oceniono: dostęp do specjalistycznej opieki medycznej (1,71), możliwości zawodowe dla osób z wyższym wykształceniem (1,76), możliwość uzyskania zatrudnienia (1,85), możliwość zapewnienia dojazdu do specjalistycznej opieki medycznej poza teren Gminy (2,00), poziom bazy gastronomicznej (2,18), a także działania promocyjne władz, mające na celu pozyskanie potencjalnych turystów (2,21).

Tab. 1. Ocena poszczególnych komponentów w badanych obszarach rozwojowych w Gminie Kiskowo

Edukacja i kultura	Ocena:
dostęp do żłobków/klubów dziecięcych	4,09
jakość opieki w żłobkach/klubach dziecięcych	4,00
bezpieczeństwo publiczne	3,23
dostępność architektoniczna budynków administracji publicznej	3,19
aktywność mieszkańców na rzecz Gminy (np. wolontariat, partycypacja społeczna, inicjatywy oddolne)	3,06
zadowolenie z usług świadczonych przez Urząd Gminy	2,91
wsparcie osób starszych (np. domy pomocy społecznej, kluby seniora)	2,88
skuteczność działania pomocy społecznej	2,79
dostęp do podstawowej opieki medycznej	2,66
wsparcie osób niesamodzielnych (np. opieka wytchnieniowa, usługi opiekuńcze, asystent rodziny)	2,37
możliwości zapewnienia dojazdu do specjalistycznej opieki medycznej poza teren Gminy	2,00
dostęp do specjalistycznej opieki medycznej	1,71
Środowisko i przestrzeń	Ocena:
walory środowiska przyrodniczego	4,27
dostępność terenów zieleni (parków, skwerów, zieleńców, zadrzewień ulicznych, lasów)	3,81
czystość terenów zieleni (parków, skwerów, zieleńców, zadrzewień ulicznych, lasów)	3,50
estetyka (czystość przestrzeni publicznych)	3,34
jakość powietrza	3,11
efektywność zagospodarowania przestrzeni (czy tereny są wykorzystywane optymalnie)	2,97
świadomość ekologiczna mieszkańców	2,94
system odbioru odpadów	2,91
infrastruktura melioracji szczegółowej (rowy, sieć drenarska, przepusty, itp.)	2,79
czystość wód powierzchniowych i terenów przylegających	2,76
rozwój odnawialnych źródeł energii	2,73

oferta działań wspierających ochronę środowiska (np. dofinansowania do wymiany źródeł ciepła)	2,66
Infrastruktura techniczna	Ocena:
dostępność/jakość sieci kanalizacyjnej	3,60
dostępność/jakość sieci wodociągowej	3,49
dostępność/jakość sieci gazowej	2,94
dostępność szerokopasmowego Internetu	2,89
mała infrastruktura drogowa (chodniki, oświetlenie, przystanki, itp.)	2,72
stan dróg	2,69
bezpieczeństwo przy głównych drogach w związku z ruchem samochodów osobowych i ciężarowych	2,53
Społeczeństwo	Ocena:
dostęp do żłobków/klubów dziecięcych	4,09
jakość opieki w żłobkach/klubach dziecięcych	4,00
bezpieczeństwo publiczne	3,23
dostępność architektoniczna budynków administracji publicznej	3,19
aktywność mieszkańców na rzecz Gminy (np. wolontariat, partycypacja społeczna, inicjatywy oddolne)	3,06
zadowolenie z usług świadczonych przez Urząd Gminy	2,91
wsparcie osób starszych (np. domy pomocy społecznej, kluby seniora)	2,88
skuteczność działania pomocy społecznej	2,79
dostęp do podstawowej opieki medycznej	2,66
wsparcie osób niesamodzielnych (np. opieka wytchnieniowa, usługi opiekuńcze, asystent rodziny)	2,37
możliwości zapewnienia dojazdu do specjalistycznej opieki medycznej poza teren Gminy	2,00
dostęp do specjalistycznej opieki medycznej	1,71
Gospodarka	Ocena:
dostępność usług (np. poczta, bank, fryzjer, sklepy spożywcze)	4,06
perspektywy rozwojowe działalności rolniczej	2,86
atrakcyjność inwestycyjna	2,77
konkurencyjność przedsiębiorstw na rynku lokalnym	2,74
warunki prowadzenia i rozwijania działalności gospodarczej	2,65
funkcjonowanie transportu zbiorowego	2,47
połączenia komunikacyjne z innymi gminami i miastami	2,47
możliwość uzyskania zatrudnienia	1,85
możliwości zawodowe dla osób z wyższym wykształceniem	1,76
Turystyka i rekreacja	Ocena:
atrakcyjność turystyczna	3,54
jakość istniejących ścieżek rowerowych	3,51

wyposażenie placów zabaw i siłowni zewnętrznych	3,37
jakość istniejących chodników	3,19
system ścieżek rowerowych (połączenia, ciągłość, możliwości traktowania ich jako alternatywy dla transportu samochodowego)	3,09
poziom bazy sportowo-rekreacyjnej	3,06
oferta spędzania wolnego czasu dla dzieci	2,94
poziom bazy turystyczno-wypoczynkowej (m.in. szlaki turystyczne, miejsca noclegowe)	2,91
oferta spędzania wolnego czasu dla seniorów	2,88
oferta spędzania wolnego czasu dla młodzieży	2,29
oferta spędzania wolnego czasu dla dorosłych	2,23
działania promocyjne władz, mające na celu pozyskanie potencjalnych turystów	2,21
poziom bazy gastronomicznej	2,18

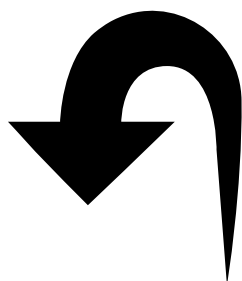
Źródło: opracowanie własne na podstawie ankiet.

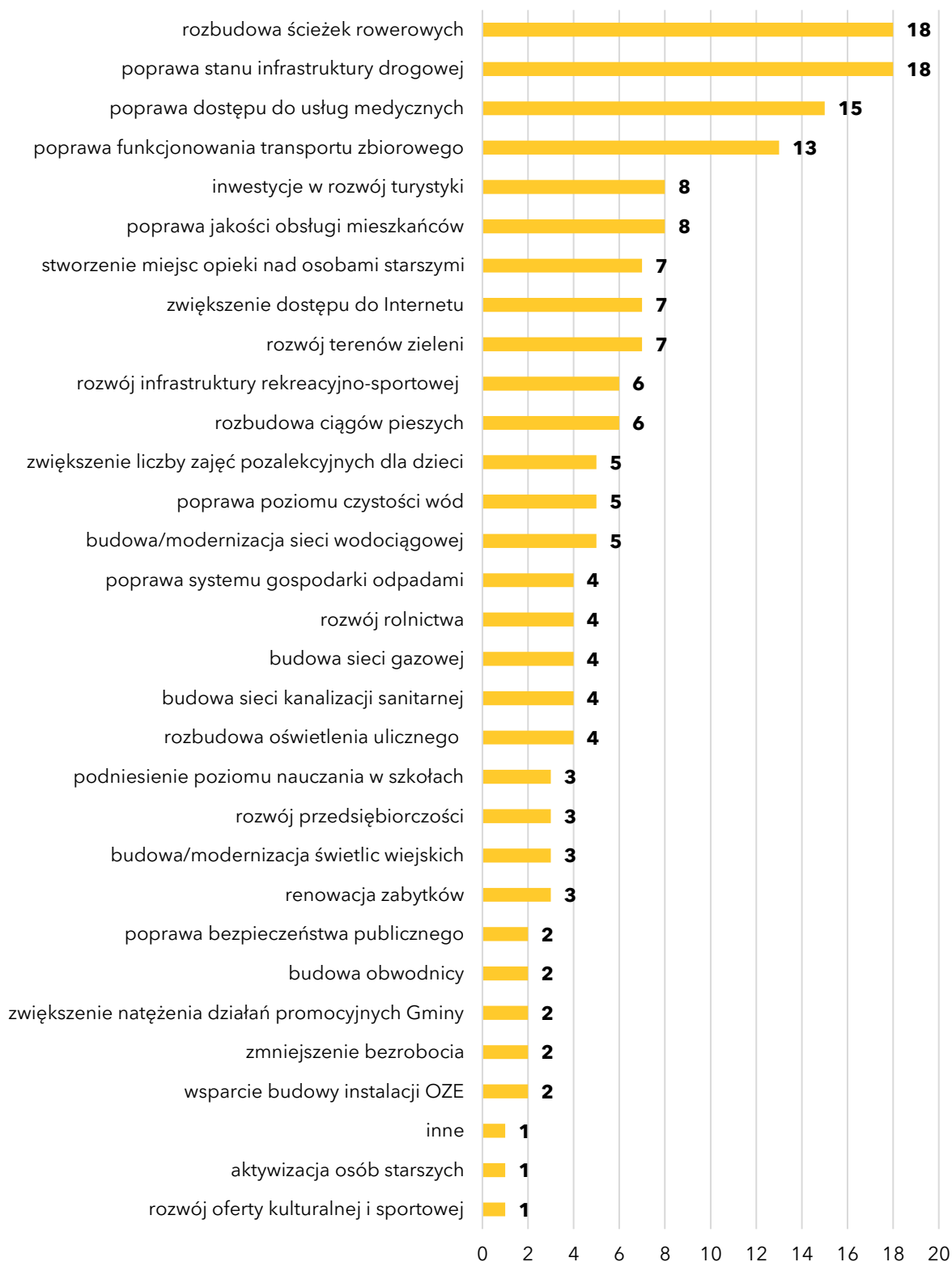
5.2. Pożądane priorytety rozwojowe

W ankiecie zapytano także o to, co według respondentów powinno być wizytówką Gminy Kiskowo. Było to pytanie otwarte, dzięki czemu respondenci zyskali swobodę wskazania komponentu, czy miejsca. Poniżej zestawiono najczęściej pojawiające się odpowiedzi:

- walory przyrodnicze i krajobrazowe wpływające na rozwój turystyki i rekreacji w Gminie Kiskowo,
- rozwinięta infrastruktura techniczna na terenie Gminy Kiskowo,
- wysoki poziom bezpieczeństwa mieszkańców Gminy Kiskowo.

W ankiecie należało również wskazać główne priorytety rozwojowe Gminy Kiskowo w przeciągu najbliższych kilku lat. Respondenci najczęściej wskazywali na: rozbudowę ścieżek rowerowych, poprawę stanu infrastruktury drogowej, poprawę dostępu do usług medycznych, poprawę funkcjonowania transportu zbiorowego, inwestycje w rozwój turystyki oraz poprawę jakości obsługi mieszkańców.

Ryc. 2. Liczba odpowiedzi respondentów na wybrane priorytety rozwojowe

Źródło: opracowanie własne na podstawie ankiet.

6. Analiza SWOT z uwzględnieniem elementów partycypacji społecznej

Analiza SWOT jest często stosowanym narzędziem diagnozy strategicznej w jednostkach administracji publicznej. To narzędzie pozwala na porównanie **mocnych i słabych** stron jednostki wynikających z jej **wewnętrznego** otoczenia oraz identyfikację **szans i zagrożeń** dla rozwoju, które płyną z otoczenia **zewnętrznego**. Ponadto, dzięki analizie SWOT, można również określić, jak te elementy wzajemnie na siebie oddziałują.

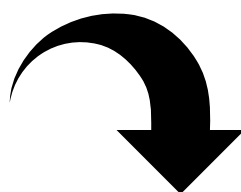
Grupy czynników w metodzie SWOT są definiowane w następujący sposób:

Analizę SWOT dla Gminy Kiskowo opracowano bazując na:

- diagnozie sytuacji przestrzennej, klimatyczno-środowiskowej, gospodarczej i społecznej Gminy Kiskowo oraz zawartych w niej danych liczbowych, opisowych i przestrzennych pozyskanych z Urzędu Gminy Kiskowo, gminnych jednostek organizacyjnych oraz źródeł zewnętrznych;
- wynikach badań ankietowych przeprowadzonych wśród mieszkańców oraz interesariuszy Strategii;
- materiale wypracowanym podczas spotkania z przedstawicielami władz Gminy i pracownikami Urzędu Gminy Kiskowo.

Analizę SWOT dla Gminy Kiskowo przedstawia poniższa tabela.

MOCNE STRONY	SŁABE STRONY
• Korzystne położenie komunikacyjne warunkujące dobrą dostępność transportową Gminy Kiskowo względem dużych ośrodków miejskich w regionie. • Podjęcie działań nad opracowaniem Planu Ogólnego, który stanowić będzie podstawę prowadzonej w Gminie Kiskowo polityki przestrzennej. • Rozwinięta sieć dróg powiatowych i gminnych umożliwia sprawne przemieszczanie się pomiędzy poszczególnymi miejscowościami na terenie Gminy Kiskowo. • Wysokie walory przyrodnicze Gminy Kiskowo, które wpływają na jej atrakcyjność osiedleńczą i turystyczną. • Obecność cennych form ochrony przyrody, w tym fragmentów Lednickiego Parku Krajobrazowego, Parku Krajobrazowego Puszcza Zielonka, obszarów Natura 2000 oraz licznych pomników przyrod na terenie Gminy Kiskowo. • Bogate dziedzictwo kulturowe i religijne Gminy Kiskowo, w tym Pola Lednickie, Sanktuarium Matki Bożej Pocieszenia w Dąbrówce Kościelnej oraz zabytkowe kościoły, które wpływają na jej atrakcyjność turystyczną. • Rozwinięta sieć szlaków rowerowych, pieszych, tras nordic walking oraz szlaków kajakowych na Małej Wełnie, wzmacniająca potencjał turystyki aktywnej. • Korzystne warunki do rozwoju instalacji wykorzystujących odnawialne źródła energii na terenie Gminy Kiskowo. • Funkcjonujące na terenie Gminy Kiskowo farmy fotowoltaiczne, które dywersyfikują lokalny mikś energetyczny. • Wysoki poziom dostępności infrastruktury sieciowej, w tym sieci wodociągowej i kanalizacyjnej, pozytywnie wpływa na jakość życia mieszkańców Gminy Kiskowo. • Zwiększająca się liczba podmiotów gospodarczych oraz dywersyfikacja lokalnej gospodarki poprzez stopniowy rozwój przedsiębiorczości, rolnictwa i turystyki w Gminie Kiskowo.	• Wykluczenie komunikacyjne części miejscowości gminnych ze względu na niewystarczającą dostępność autobusowego transportu zbiorowego. • Zły stan techniczny części dróg powiatowych i gminnych, co negatywnie wpływa na bezpieczeństwo drogowe mieszkańców Gminy Kiskowo. • Brak ścieżek pieszo-rowerowych wzdłuż głównych ciągów komunikacyjnych w Gminie Kiskowo. • Niski stopień pokrycia Gminy Kiskowo miejscowymi planami zagospodarowania przestrzennego, obejmującymi jedynie niewielką część jej powierzchni, co ogranicza możliwości skutecznego zarządzania ładem przestrzennym. • Rozproszona zabudowa mieszkaniowa wpływa na wysokie koszty związane z rozwojem infrastruktury sieciowej oraz dostępnością do usług publicznych, • Wysoki udział pieców grzewczych w strukturze indywidualnych źródeł energii negatywnie wpływa na jakość powietrza w Gminie Kiskowo, w szczególności w sezonie grzewczym. • Niski poziom dostępności do sieci gazowej na terenie Gminy Kiskowo. • Część punktów adresowych w Gminie Kiskowo znajduje się poza zasięgiem Internetu szerokopasmowego. • Ograniczona liczba podmiotów gospodarczych na tle powiatu oraz relatywnie niska koncentracja działalności gospodarczej w Gminie Kiskowo. • Dominacja mikroprzedsiębiorstw i ograniczona obecność działalności wyspecjalizowanej oraz wysokokapitałowej na terenie Gminy Kiskowo. • Brak mechanizmów umożliwiających integrację działalności gospodarstw rolnych na terenie Gminy Kiskowo. • Niewystarczająca baza gastronomiczna i noclegowa negatywnie wpływa na potencjał turystyczno-rekreacyjny Gminy Kiskowo. • Brak spójnej promocji walorów Gminy Kiskowo,

- Korzystna struktura agrarna gospodarstw rolnych w Gminie Kiskowo umożliwiającą rozwój ekologicznego rolnictwa. - Relatywnie korzystna sytuacja na rynku pracy, wyrażająca się niskim udziałem osób bezrobotnych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym w Gminie Kiskowo. - Wysoka aktywność inwestycyjna oraz skuteczność w pozyskiwaniu środków zewnętrznych przez Gminę Kiskowo. - Dostępność opieki żłobkowej w Gminie Kiskowo ułatwia młodym rodzicom godzenie pracy z obowiązkami rodzinnymi i sprzyja aktywizacji zawodowej. - Aktywna działalność Biblioteki Publicznej w Kiskowie i Filii w Rybnie Wielkim warunkuje wysoką dostępność do wydarzeń kulturalnych w Gminie Kiskowo. - Rozwinięta baza obiektów sportowych, w tym Hala Sportowo-Widowiskowa w Kiskowie, umożliwiającą aktywne spędzanie wolnego czasu mieszkańcom Gminy Kiskowo. - Wysoki poziom kapitału społecznego, przejawiający się aktywnością organizacji pozarządowych, kół gospodyń wiejskich, stowarzyszeń, klubów sportowych i inicjatyw oddolnych. - Unikatowe wydarzenia kulturalne, w tym Jazz w Puszczy Zielonce, stanowiące wizytówkę Gminy Kiskowo. - Wysoki poziom opieki senioralnej realizowany przez GOPS w Kiskowie. - Wysoki poziom bezpieczeństwa publicznego zapewniany przez jednostki OSP w Gminie Kiskowo.	- Niekorzystne trendy demograficzne w Gminie Kiskowo, obejmujące spadek liczby mieszkańców, ujemny przyrost naturalny i ujemne saldo migracji. - Spadek udziału mieszkańców w wieku kreatywnym, ograniczający potencjał demograficzny, społeczny i gospodarczy Gminy Kiskowo. - Relatywnie niski poziom upowszechnienia opieki przedszkolnej na terenie Gminy Kiskowo. - Ograniczony czas funkcjonowania świetlic szkolnych. - Rosnące obciążenie budżetu Gminy Kiskowo wydatkami oświatowymi przy spadającym poziomie ich pokrycia subwencją. - Ograniczony dostęp do specjalistycznych usług zdrowotnych na terenie Gminy Kiskowo, w tym dojazd do dalej położonych ośrodków. - Braki kadrowe w GOPS ograniczają potencjał świadczenia wysokiej jakości usług społecznych. - Niewystarczająca ilość usług opiekuńczych dedykowany osobom z niepełnosprawnościami i szczególnymi potrzebami.
SZANSE	ZAGROŻENIA
- Przywrócenie pasażerskiego ruchu kolejowego na linii nr 377 wraz z utworzeniem zintegrowanych węzłów przesiadkowych na terenie Gminy Kiskowo, które może znacząco poprawić dostępność komunikacyjną Gminy. - Wykorzystanie położenia Gminy Kiskowo w Poznańskim Obszarze Metropolitalnym do wzmacniania powiązań funkcjonalnych, gospodarczych i komunikacyjnych z Poznaniem oraz Gnieznem.	- Postępująca depopulacja i starzenie się społeczeństwa ograniczające zasób kapitału ludzkiego w Gminie Kiskowo. - Rosnąca rola społeczno-gospodarcza dużych ośrodków miejskich, która wpływa na odpływ ludzi młodych z terenów wiejskich. - Pogłębiające się zmiany klimatyczne wpływające na każdą dziedzinę życia mieszkańców (susze, intensywne opady) – zagrożenie dla rolnictwa i infrastruktury wodnej.

• Wzrost zainteresowania turystyką religijną, kulturową, przyrodniczą i aktywną, co umożliwi wykorzystanie potencjału Gminy Kiskowo. • Wzrost znaczenia obszarów wiejskich jako atrakcyjnych miejsc zamieszkania dla osób poszukujących wysokiej jakości środowiska i dobrej dostępności do większych miast. • Przynależność do strategicznych obszarów funkcjonalnych i współpraca ponadlokalna z partnerami Gminy Kiskowo. • Kontynuacja napływu funduszy unijnych i krajowych na rozwój lokalny. • Wzrost znaczenia lokalnych produktów i krótkich łańcuchów dostaw w polityce rolnej UE. • Dalszy rozwój odnawialnych źródeł energii. • Wdrażanie działań mitygacyjnych i adaptacyjnych do zmian klimatu, w tym poprzez rozwój błękitno-zielonej infrastruktury • Cyfryzacja i rozwój e-usług i usług publicznych. Praca zdalna jako szansa dla małych gmin, dająca możliwość przyciągania nowych mieszkańców szukających wysokiej jakości usług ekosystemowych.	• Spadek poziomu lesistości w Gminie Kiskowo negatywnie wpłynie na jej walory krajobrazowe i przyrodnicze. • Wysoki udział środków zewnętrznych w dochodach budżetu ogranicza samodzielność finansową Gminy Kiskowo i czyni ją wrażliwą na zmiany w polityce finansowej państwa. • Pogorszenie dostępności usług społecznych, edukacyjnych i kulturalnych w mniejszych miejscowościach w przypadku ograniczeń finansowych lub organizacyjnych. • Pogorszenie się sytuacji gospodarczej w kraju, wzrost cen energii i związana z tym inflacja stanowią zagrożenie dla stabilności finansowej gmin. • Rosnące koszty realizacji inwestycji i utrzymania infrastruktury publicznej, mogące ograniczać potencjał inwestycyjny Gminy Kiskowo. • Degradacja zabytków i zaniedbanie dziedzictwa kulturowego może skutkować utratą ich wartości użytkowej i turystycznej.
---	--

STRATEGICZNE KIERUNKI ROZWOJU GMINY KISZEWO

1. Misja i wizja

W trakcie procesu strategicznego wypracowano MISJĘ oraz WIZJĘ Gminy Kiskowo, które stanowiły fundament do określenia celów strategicznych i operacyjnych jej rozwoju.

Misja jest kluczowym elementem strategii, który określa główne kierunki rozwoju Gminy. Koncentruje się ona na podstawowych wartościach, które przyświecają Gminie i jej mieszkańcom w procesach rozwojowych. Wskazuje także na czynniki uzasadniające przyjęcie określonych wartości jako nadrzędnych. Zawiera w sobie odpowiedź na pytanie, co jest naszym priorytetem. Jest to ścieżka, którą należy podążać w celu osiągnięcia wizji.

Uwzględniając przyjęte założenia **misja Gminy Kiskowo** brzmi następująco:

Misją Gminy Kiskowo jest zrównoważony rozwój wspólnoty lokalnej oparty na wysokiej jakości życia mieszkańców, aktywności społecznej, nowoczesnej infrastrukturze, ochronie walorów przyrodniczych i kulturowych oraz wzmacnianiu lokalnej gospodarki, rolnictwa i turystyki, przy jednoczesnym odpowiedzialnym gospodarowaniu przestrzenią i zasobami Gminy Kiskowo.

Z kolei **wizja** to jasno określony obraz Gminy w 2036 roku, który odzwierciedla aspiracje władz oraz oczekiwania lokalnej społeczności. Wizja pełni rolę drogowskazu – wskazuje kierunek, w którym Gmina powinna zmierzać, aby poprzez konsekwentną realizację zaplanowanych działań, osiągnąć pożądane zmiany i rezultaty. WIZJA ukazuje Gminę Kiskowo w perspektywie strategicznej – zmienionej dzięki realizacji przyjętych działań i osiągnięciu zamierzonych celów.

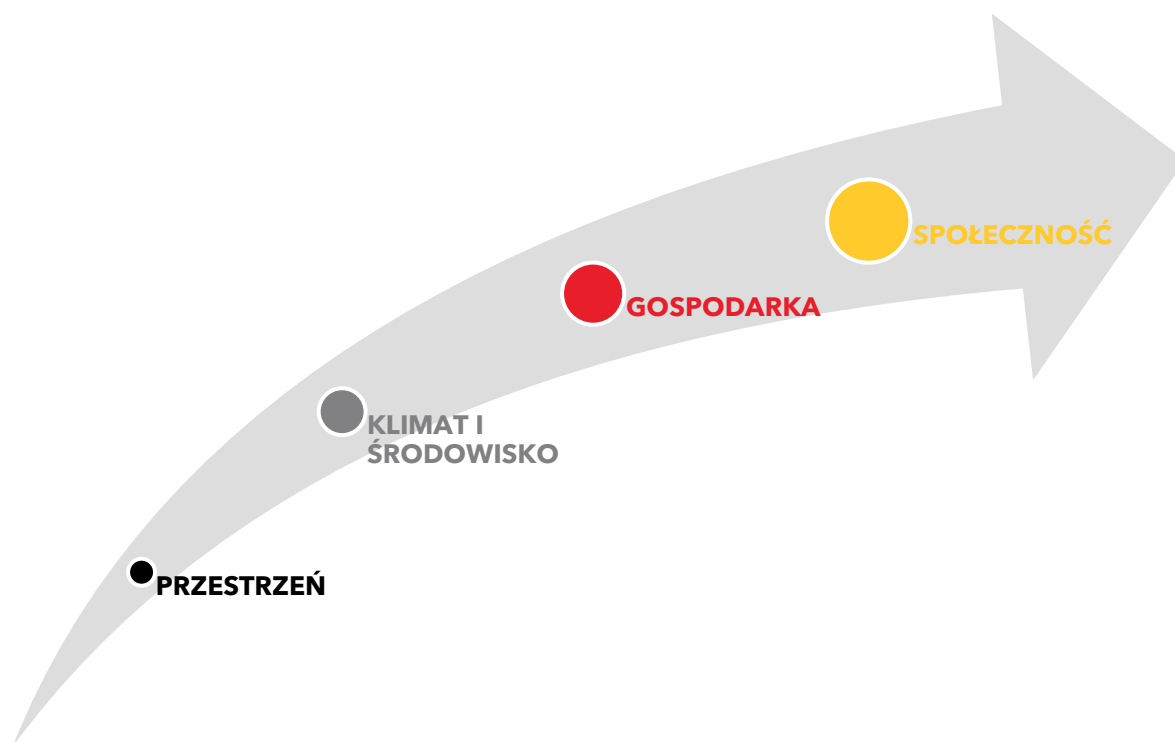
Wizja Gminy Kiskowo brzmi następująco:

W 2036 roku Gmina Kiskowo jest atrakcyjnym miejscem do życia, pracy i wypoczynku, łączącym nowoczesną infrastrukturę i wysokiej jakości usługi publiczne z ochroną unikatowych walorów przyrodniczych, krajobrazowych i kulturowych. Jest gminą dobrze skomunikowaną, bezpieczną, aktywną społecznie i przyjazną rodzinom, seniorom oraz osobom ze szczególnymi potrzebami, rozwijającą lokalną przedsiębiorczość, nowoczesne rolnictwo i turystykę w oparciu o zasady zrównoważonego rozwoju.

2. Cele strategiczne rozwoju w wymiarze społecznym, gospodarczym, przestrzennym i klimatyczno-środowiskowym. Kierunki działań podejmowanych dla osiągnięcia celów strategicznych. Oczekiwane rezultaty planowanych działań oraz wskaźniki ich osiągnięcia.

Na podstawie analizy aktualnej sytuacji Gminy Kiskowo, jej aspektów społecznych, gospodarczych, przestrzennych i klimatyczno-środowiskowych, a także uwzględniając czynniki wewnętrzne i zewnętrzne, określono cztery główne cele strategiczne, które mają być osiągnięte w zgodzie z wizją rozwoju Gminy. W celu skutecznej realizacji założeń strategicznych, wyznaczono również cele szczegółowe (operacyjne), którym przypisano konkretne kierunki działań prowadzące do osiągnięcia zamierzonych rezultatów.

Wyznaczone dla Gminy Kiskowo cele strategiczne odpowiadają zdefiniowanym obszarom rozwojowym w sferze społecznej, gospodarczej, przestrzennej i klimatyczno-środowiskowej, które są ze sobą powiązane i wzajemnie się przenikają. W sferze przestrzennej i klimatyczno-środowiskowej podstawę działań powinno stanowić dążenie do zrównoważonego rozwoju, opartego na racjonalnym gospodarowaniu przestrzenią, ochronie zasobów naturalnych oraz adaptacji do zmian klimatu. Z kolei w sferze gospodarczej i społecznej szczególne znaczenie ma wzmacnianie lokalnego potencjału, rozwój kapitału ludzkiego i społecznego oraz tworzenie warunków sprzyjających przedsiębiorczości, integracji społecznej i poprawie jakości życia mieszkańców.

Poniżej zaprezentowano cele strategiczne wraz z odpowiadającymi im celami operacyjnymi. Realizacja założonych celów będzie kluczowym elementem w osiąganiu zamierzonych rezultatów rozwoju Gminy Kiskowo. Do każdego z celów operacyjnych przyporządkowano również kierunki działań, które wpłyną na możliwość osiągnięcia określonych celów, a także zaproponowano wskaźniki, których analiza pozwoli na monitorowanie stopnia spełnienia zaplanowanych założeń.

Cel 1: Rozwój przestrzenny Gminy Kiskowo oparty na uporządkowanej przestrzeni, nowoczesnej infrastrukturze technicznej i dostępności transportowej

- 1.1. Uporządkowana, funkcjonalna i bezpieczna przestrzeń w Gminie Kiskowo
- 1.2. Nowoczesna infrastruktura techniczna w Gminie Kiskowo
- 1.3. Dostępność transportowa i mobilność mieszkańców Gminy Kiskowo

Cel 2: Aktywna ochrona środowiska przyrodniczego oraz adaptacja do zmian klimatu w Gminie Kiskowo

- 2.1. Ochrona walorów przyrodniczych Gminy Kiskowo
- 2.2. Adaptacja do zmian klimatu w Gminie Kiskowo

Cel 3: Rozwój gospodarczy Gminy Kiskowo oparty na przedsiębiorczości mieszkańców, nowoczesnym rolnictwie i aktywnej promocji

- 3.1. Wzmacnianie przedsiębiorczości w Gminie Kiskowo
- 3.2. Rozwój nowoczesnego rolnictwa w Gminie Kiskowo
- 3.3. Aktywna promocja i rozwój turystyki w Gminie Kiskowo

Cel 4: Rozwój społeczny Gminy Kiskowo oparty na aktywnej społeczności lokalnej, wysokiej jakości usługach społecznych oraz wysokim poziomie edukacji

- 4.1. Aktywizacja i integracja mieszkańców Gminy Kiskowo
- 4.2. Usługi społeczne bez barier w Gminie Kiskowo
- 4.3. Wysokiej jakości edukacja i system opieki nad dziećmi w Gminie Kiskowo

Cel 1: Rozwój przestrzenny Gminy Kiskowo oparty na uporządkowanej przestrzeni, nowoczesnej infrastrukturze technicznej i dostępności transportowej

Cel strategiczny 1 poświęcony został rozwojowi przestrzennemu Gminy Kiskowo, który realizowany będzie w ramach trzech celów operacyjnych. Wymiar przestrzenny funkcjonowania jednostek samorządu terytorialnego to kilka obszarów ściśle ze sobą powiązanych i przenikających się. Łączy on kwestie związane z m.in. zachowaniem ładu przestrzennego, rozwojem wysokiej jakości infrastruktury technicznej, a także dostępnością komunikacyjną.

Pierwszy cel operacyjny koncentruje się na wzmocnieniu narzędzi planowania przestrzennego oraz podnoszeniu jakości przestrzeni publicznych na terenie Gminy Kiskowo. Kluczowym kierunkiem działań jest ukończenie prac nad Planem Ogólnym Gminy Kiskowo, który stanie się podstawowym dokumentem wyznaczającym zasady zagospodarowania przestrzennego. Równolegle zakłada się opracowywanie nowych oraz aktualizację istniejących już miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego. W ramach wskazanego celu przewidziano także poprawę estetyki i funkcjonalności przestrzeni publicznych, dostosowanie budynków użyteczności publicznej do potrzeb osób ze szczególnymi potrzebami, ochronę obiektów zabytkowych oraz remont budynku stacyjnego w Kiskowie. Zaplanowane kierunki działań będą wzmacniały atrakcyjność osiedleńczą Gminy oraz poprawiały komfort codziennego funkcjonowania mieszkańców

Drugi cel operacyjny obejmuje rozwój nowoczesnej infrastruktury technicznej. Pomimo wysokiego poziomu zwodociągowania i skanalizowania Gminy, istotnym wyzwaniem pozostaje sukcesywna modernizacja istniejących sieci oraz dalsza rozbudowa infrastruktury na terenach wymagających uzupełnienia. W ramach wyznaczonych kierunków działań zaplanowano modernizację sieci wodociągowej, rozbudowę i modernizację sieci kanalizacyjnej, modernizację stacji uzdatniania wody, rozbudowę oczyszczalni ścieków w Sławnie oraz wsparcie mieszkańców w budowie przydomowych oczyszczalni ścieków. Uzupełnieniem wskazanych kierunków działań będzie rozwój energooszczędnego oświetlenia ulicznego LED oraz podejmowanie działań na rzecz zwiększenia dostępności Internetu szerokopasmowego w Gminie Kiskowo.

Trzeci cel operacyjny koncentruje się na dostępności transportowej i mobilności mieszkańców Gminy Kiskowo. Szczególne znaczenie ma utworzenie zintegrowanych węzłów przesiadkowych Park&Ride przy przystankach kolejowych w Kiskowie, Rybnie Wielkim i Łagiewnikach Kościelnych, co będzie bezpośrednio powiązane z planowanym przywróceniem pasażerskiego ruchu kolejowego na linii nr 377. Równolegle przewidziano modernizację przystanków autobusowych, utworzenie pętli autobusowych w Kiskowie i Łagiewnikach Kościelnych oraz zwiększenie liczby miejscowości objętych autobusowym transportem zbiorowym. Ważnym kierunkiem będzie także współpraca z zarządcami dróg wyższych kategorii, modernizacja dróg gminnych, działania na rzecz budowy nowego mostu na Małej Wełnie oraz rozwój spójnego systemu ścieżek pieszo-rowerowych.

Cel strategiczny 1: Rozwój przestrzenny Gminy Kiskowo oparty na uporządkowanej przestrzeni, nowoczesnej infrastrukturze technicznej i dostępności transportowej

Cel operacyjny	Kierunki działań	Oczekiwane rezultaty planowanych działań	Wskaźnik osiągnięcia działań
1.1. Uporządkowana, funkcjonalna i bezpieczna przestrzeń w Gminie Kiskowo	• Ukończenie prac nad Planem Ogólnym Gminy Kiskowo stanowiącego podstawę zagospodarowania przestrzeni Gminy Kiskowo z poszanowaniem ładu przestrzennego i zachowaniem zasad zrównoważonego rozwoju, w tym: • Opracowanie nowych i aktualizacja istniejących miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego. • Wyznaczenie nowych terenów przeznaczonych pod zabudowę mieszkaniową, z uwzględnieniem realnych szacunków demograficznych oraz opłacalności infrastruktury technicznej. • Wyznaczenie terenów aktywności gospodarczej w dokumentach planistycznych. • Zwiększenie jakości, funkcjonalności i estetyki przestrzeni publicznej poprzez odpowiednie jej zagospodarowanie, uwzględniające potrzeby mieszkańców Gminy Kiskowo. • Poprawa dostępności architektonicznej budynków użyteczności publicznej – usunięcie barier architektonicznych (windy, podjazdy, likwidacja progów i krawężników). • Zahamowanie degradacji obiektów zabytkowych i dóbr kultury współczesnej, poprawa ich stanu i sposobu wykorzystania, m.in. zabytkowych kościołów i dworców na terenie Gminy Kiskowo, • Remont budynku stacyjnego w Kiskowie. • Utworzenie punktów ochrony i miejsc doraźnego schronienia dla mieszkańców Gminy Kiskowo przy budynku stacyjnym w Kiskowie. • Rozbudowa monitoringu wizyjnego przy przystankach kolejowych w Kiskowie, Rybnie Wielkim i Łągiewnikach Kościelnych.	Zwiększenie atrakcyjności i funkcjonalności przestrzeni publicznych na terenie Gminy Kiskowo. Efektywne zagospodarowanie przestrzeni Gminy Kiskowo zgodnie z zasadami ładu przestrzennego i zrównoważonego rozwoju. Poprawa dostępności obiektów użyteczności publicznej dla osób z niepełnosprawnościami poprzez likwidację barier architektonicznych.	• Przyjęcie Planu Ogólnego (0/1), • Liczba opracowanych nowych miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego (szt.), • Liczba zrealizowanych projektów na rzecz poprawy funkcjonalności przestrzeni publicznej (szt.), • Liczba budynków użyteczności publicznej dostosowanych do potrzeb osób ze szczególnymi potrzebami (szt.), • Liczba odrestaurowanych obiektów zabytkowych (szt.), • Liczba budynków poddanych remontowi (szt.), • Liczba utworzonych miejsc doraźnego schronienia (szt.), • Liczba utworzonych punktów monitoringu wizyjnego (szt.). • Liczba zakupionych AED (szt.).

	• Zakup i montaż w miejscach publicznych automatycznych defibrylatorów zewnętrznych AED.		
1.2. Nowoczesna infrastruktura techniczna w Gminie Kiskowo	• Modernizacja sieci wodociągowej na terenie Gminy Kiskowo. • Rozbudowa i modernizacja sieci kanalizacyjnej na terenie Gminy Kiskowo. • Modernizacja Stacji Uzdatniania Wody Łagiewniki Kościelne, Rybno Wielkie, Sławno i Turostowo. • Rozbudowa oczyszczalni ścieków w Sławnie. • Wsparcie mieszkańców Gminy Kiskowo w budowie przydomowych oczyszczalni ścieków. • Rozbudowa energooszczędnego oświetlenia ulicznego LED na terenie Gminy Kiskowo. • Podjęcie działań mających na celu rozwój sieci Internetu szerokopasmowego na terenie Gminy Kiskowo.	Zwiększenie atrakcyjności osiedleńczej i inwestycyjnej Gminy Kiskowo poprzez inwestycje w nowoczesną infrastrukturę techniczną.	• Długość zmodernizowanej sieci wodociągowej (km), • Długość wybudowanej sieci kanalizacyjnej (km), • Liczba zmodernizowanych stacji uzdatniania wody (szt.), • Liczba rozbudowanych oczyszczalni ścieków (szt.), • Liczba wybudowanych przydomowych oczyszczalni ścieków (szt.), • Liczba wybudowanych punktów oświetlenia ulicznego (szt.), • Udział gospodarstw domowych z dostępem do szerokopasmowego Internetu (%).
1.3. Dostępność transportowa i mobilność mieszkańców Gminy Kiskowo	• Utworzenie zintegrowanych węzłów przesiadkowych Park&Ride przy przystankach kolejowych w Kiskowie, Rybnie Wielkim i Łagiewnikach Kościelnych. • Wyznaczenie i budowa parkingów na terenie Gminy Kiskowo z poszanowaniem zasad zrównoważonego rozwoju. • Modernizacja przystanków autobusowych w Gminie Kiskowo. • Utworzenie pętli autobusowych w Kiskowie i Łagiewnikach Kościelnych. • Zwiększenie liczby miejscowości objętych autobusowym transportem zbiorowym. • Współpraca z zarządcami dróg wyższych kategorii w zakresie modernizacji, rozbudowy i podnoszenia standardu dróg będących w ich utrzymaniu, w tym: • drogi wojewódzkiej nr 197, • dróg powiatowych.	Zmodernizowana i rozbudowana infrastruktura drogowa poprawiająca bezpieczeństwo drogowe mieszkańców Gminy Kiskowo. Poprawa dostępności transportowej Gminy Kiskowo poprzez wzmocnienie publicznego transportu zbiorowego, w tym transportu kolejowego i autobusowego.	• Liczba utworzonych zintegrowanych węzłów przesiadkowych na terenie gminy (szt.), • Liczba utworzonych miejsc parkingowych (szt.), • Liczba zmodernizowanych przystanków autobusowych (szt.), • Liczba utworzonych pętli autobusowych (szt.), • Liczba uruchomionych nowych linii autobusowych (szt.), • Długość zmodernizowanych, przebudowanych i rozbudowanych dróg

	• Budowa południowej obwodnicy Kiszkowa jako przedłużenie drogi wojewódzkiej nr 197 przy współpracy z Zarządem Województwa Wielkopolskiego. • Współpraca z zarządcami dróg wyższych kategorii w zakresie poprawy bezpieczeństwa na skrzyżowaniu drogi wojewódzkiej i powiatowej w miejscowości Ujazd. • Systematyczna poprawa stanu dróg gminnych oraz infrastruktury towarzyszącej poprzez jej modernizację, przebudowę i rozbudowę. • Modernizacja oraz rozbudowa infrastruktury okołodrogowej w Gminie Kiszkowo, w tym przejść dla pieszych, oświetlenia ulicznego, sygnalizacji świetlnej, itp. • Współpraca z podmiotami zewnętrznymi na rzecz budowy nowego mostu drogowego na rzece Mała Wełna, • Wspieranie alternatywnych środków transportu poprzez rozwój infrastruktury rowerowej na terenie Gminy Kiszkowo.		wojewódzkich i powiatowych (km), • Długość zmodernizowanych, przebudowanych i rozbudowanych dróg gminnych (km), • Liczba działań podjętych na rzecz rozbudowy infrastruktury okołodrogowej (szt.), • Liczba wybudowanych mostów drogowych (szt.), • Długość wybudowanych ścieżek rowerowych (szt.).
--	---	--	---

Cel 2: Aktywna ochrona środowiska przyrodniczego oraz adaptacja do zmian klimatu w Gminie Kiskowo

Gmina Kiskowo charakteryzuje się unikatowymi walorami przyrodniczymi, które stanowią jej potencjał rozwojowy. Z tego względu cel strategiczny 2 koncentruje się na zwiększaniu odporności Gminy na skutki zmian klimatycznych przy jednoczesnej ochronie jej bogactwa przyrodniczego. W ramach wyznaczonego celu strategicznego sformułowano dwa cele operacyjne, obejmujące komplementarne kierunki działań.

Pierwszy cel operacyjny, dotyczący ochrony walorów przyrodniczych Gminy Kiskowo, zakłada prowadzenie działań wzmacniających trwałość i ciągłość lokalnych ekosystemów. Szczególne znaczenie będzie miała ochrona różnorodności biologicznej i krajobrazowej, ponieważ na terenie Gminy występują obszary o wysokiej wartości przyrodniczej, w tym fragmenty Lednickiego Parku Krajobrazowego, Parku Krajobrazowego Puszcza Zielonka, obszary Natura 2000, pomniki przyrody oraz korytarze ekologiczne. Zachowanie tych zasobów wymaga prowadzenia polityki rozwoju w sposób zrównoważony, uwzględniający ograniczanie presji inwestycyjnej na tereny cenne przyrodniczo, ochronę krajobrazu oraz przeciwdziałanie degradacji środowiska. W ramach tego celu przewidziano wdrażanie systemów monitoringu środowiskowego, które umożliwią szybsze reagowanie na zmiany jakości zasobów naturalnych i identyfikowanie potencjalnych zagrożeń. Ważnym kierunkiem działań będzie także zwiększanie i ochrona zasobów wodnych oraz poprawa ich jakości poprzez rozwój infrastruktury melioracji szczegółowej, w tym poprawę retencji rzeki Małej Węły we współpracy z Państwowym Gospodarstwem Wodnym Wody Polskie. Jest to szczególnie istotne w kontekście zdiagnozowanego ryzyka niedoboru zasobów wodnych, które może negatywnie oddziaływać na rolnictwo, przyrodę, gospodarkę komunalną oraz jakość życia mieszkańców.

Drugi cel operacyjny dotyczy adaptacji do zmian klimatu w Gminie Kiskowo. Zaplanowane kierunki działań obejmują tworzenie rozwiązań zwiększających retencję i poprawiających gospodarowanie wodami opadowymi, poprzez m.in. utworzenie ogrodu deszczowego w Kiskowie. Tego typu rozwiązania wzmacniają błękitno-zieloną infrastrukturę, poprawiają mikroklimat, ograniczają ryzyko lokalnych podtopień oraz zwiększają świadomość mieszkańców w zakresie praktycznych metod adaptacji do zmian klimatycznych. Ważnym kierunkiem będzie także zwiększanie efektywności energetycznej budynków użyteczności publicznej poprzez ich kompleksową termomodernizację, wymianę źródeł ciepła na ekologiczne oraz montaż instalacji odnawialnych źródeł energii. W szczególności działania te obejmować będą budynek Urzędu Gminy, szkołę podstawową w Kiskowie oraz Halę Sportowo-Widowiskową. Wyznaczony cel obejmuje również budowę lokalnych magazynów energii przy PSZOK w Kiskowie wraz z instalacją fotowoltaiczną, zakup niskoemisyjnych pojazdów do taboru gminnego oraz utworzenie stacji ładowania pojazdów elektrycznych. Wśród zaplanowanych kierunków działań przewiduje się również wsparcie mieszkańców w wymianie wysokoemisyjnych źródeł ciepła poprzez lokalne programy, co odpowiada na problem niskiej emisji pochodzącej z sektora komunalno-bytowego, szczególnie widocznej w sezonie grzewczym.

Cel strategiczny 2: Aktywna ochrona środowiska przyrodniczego oraz adaptacja do zmian klimatu w Gminie Kiskowo

Cel operacyjny	Kierunki działań	Oczekiwane rezultaty planowanych działań	Wskaźnik osiągnięcia działań
2.1. Ochrona walorów przyrodniczych Gminy Kiskowo	- Opracowanie nowych oraz aktualizacja istniejących dokumentów strategicznych i programowych w zakresie ochrony środowiska. - Ochrona różnorodności biologicznej i krajobrazowej oraz zapewnienie trwałości i ciągłości systemu przyrodniczego na terenie Gminy Kiskowo. - Wdrażanie systemów monitoringu środowiskowego w celu szybszego reagowania na zmiany jakości zasobów naturalnych. - Zwiększenie i ochrona zasobów wód oraz poprawa ich jakości poprzez rozwój infrastruktury melioracji szczegółowej, w tym poprawa retencji rzeki Małej Wełny we współpracy z PGW Wody Polskie. - Kontynuacja działań w zakresie usuwania wyrobów zawierających azbest poprzez wsparcie mieszkańców w demontażu, odbiorze i unieszkodliwianiu materiałów azbestowych oraz aktualizację inwentaryzacji wyrobów zawierających azbest na terenie Gminy Kiskowo. - Zwiększanie powierzchni terenów zielonych poprzez wprowadzanie nowych nasadzeń roślin w celu poprawy jakości powietrza oraz mikroklimat. - Ograniczanie antropopresji na cenne tereny przyrodnicze poprzez odpowiednie planowanie przestrzenne i działania informacyjne. - Utrzymanie i zachowanie właściwości istniejących form ochrony przyrody. - Ochrona lokalnej bioróżnorodności poprzez utrzymanie i wzmacnianie korytarzy ekologicznych oraz działania wspierające siedliska gatunków roślin i zwierząt występujących na terenie Gminy Kiskowo. - Modernizacja Punktu Selektywnej Zbiórki Odpadów Komunalnych w Kiskowie.	Zapewnienie ciągłości i trwałości lokalnych ekosystemów przyrodniczych. Usprawnienie monitorowania stanu środowiska i wczesnego wykrywania zagrożeń. Podniesienie poziomu świadomości ekologicznej mieszkańców Gminy Kiskowo.	- Liczba opracowanych dokumentów strategicznych w zakresie ochrony środowiska (szt.), - Powierzchnia obszarów objętych ochroną na terenie gminy (ha), - Liczba wdrożonych systemów monitoringu środowiska (szt.), - Liczba działań podjętych na rzecz poprawy retencji w gminie (szt.), - Ilość unieszkodliwionych materiałów azbestowych oraz odpadów zawierających azbest (Mg), - Powierzchnia nowych terenów zielonych (ha), - Liczba działań podjętych na rzecz ochrony obszarów cennych przyrodniczo (szt.), - Liczba działań podjętych na rzecz ochrony korytarzy ekologicznych oraz form ochrony przyrody (szt.), - Liczba zmodernizowanych punktów selektywnej zbiórki odpadów komunalnych (szt.),

	• Poprawa efektywności segregacji i recyklingu odpadów komunalnych. • Rewaloryzacja parków na terenie Gminy Kiszkowo. • Organizacja kampanii edukacyjnych na rzecz zwiększania świadomości ekologicznej mieszkańców Gminy Kiszkowo. • Doposażenie jednostek OSP i zakup nowych wozów strażackich.		• Poziom recyklingu odpadów komunalnych (%), • Liczba parków poddanych rewaloryzacji (szt.), • Liczba przeprowadzonych kampanii na rzecz świadomości ekologicznej (szt.), • Liczba doposażonych jednostek OSP (szt.), • Liczba zakupionych wozów bojowych dla OSP (szt.).
2.2. Adaptacja do zmian klimatu w Gminie Kiszkowo	• Rozwój błękitno-zielonej infrastruktury w Gminie Kiszkowo, w tym utworzenie ogrodu deszczowego w Kiszkanie. • Zwiększenie efektywności energetycznej budynków użyteczności publicznej poprzez ich termomodernizację, wymianę źródeł ciepła na ekologiczne oraz montaż instalacji OZE, a w szczególności budynku Urzędu Gminy, szkoły podstawowej w Kiszkanie oraz na Hali Sportowo-Widowskiej. • Montaż magazynów energii przy PSZOK w Kiszkanie. • Zakup niskoemisyjnych pojazdów do taboru gminnego. • Utworzenie stacji ładowania pojazdów elektrycznych na terenie Gminy Kiszkowo. • Zwiększanie poziomu retencji wodnej poprzez zagospodarowanie wód opadowych i roztopowych, w tym m.in. poprzez rozwój infrastruktury małej retencji. • Współpraca z operatorami systemów dystrybucyjnych elektroenergetycznych w celu modernizacji i rozwoju sieci elektroenergetycznej. • Ograniczenie zanieczyszczeń powietrza spowodowanych głównie przez tzw. niską emisję (zwłaszcza w sezonie jesienno-zimowym) pochodzącą z sektora komunalno-bytowego oraz transportu, m.in. poprzez wsparcie mieszkańców w wymianie źródeł ciepła na energooszczędne poprzez lokalne programy.	Adaptacja do zmian klimatu i zwiększenie odporności na klęski żywiołowe oraz przeciwdziałanie negatywnym skutkom powodzi i suszy. Poprawa efektywności energetycznej budynków użyteczności publicznej oraz zmniejszenie emisji CO₂.	• Liczba utworzonych ogrodów deszczowych (szt.), • Liczba budynków użyteczności publicznej poddanych termomodernizacji (szt.), • Liczba wybudowanych magazynów energii (szt.), • Liczba zakupionych pojazdów niskoemisyjnych (szt.), • Liczba utworzonych stacji ładowania pojazdów elektrycznych (szt.), • Liczba działań podjętych na rzecz rozwoju małej retencji (szt.), • Liczba działań podjętych na rzecz modernizacji i rozwoju sieci elektroenergetycznej (szt.), • Liczba wymienionych źródeł ciepła w gospodarstwach domowych (szt.).

Cel 3: Rozwój gospodarczy Gminy Kiszkowo oparty na przedsiębiorczości mieszkańców, nowoczesnym rolnictwie i aktywnej promocji

Cel strategiczny 3 koncentruje się na pobudzeniu rozwoju gospodarczego Gminy Kiszkowo poprzez pełniejsze wykorzystanie jej lokalnych potencjałów w obszarze rolnictwa, przedsiębiorczości oraz turystyki. W ramach celu strategicznego wyznaczono trzy cele operacyjne.

Pierwszy cel operacyjny dotyczy wzmacniania przedsiębiorczości w Gminie Kiszkowo. Jego realizacja koncentrować się będzie na tworzeniu warunków sprzyjających rozwojowi lokalnego biznesu, przyciąganiu inwestorów oraz zwiększaniu liczby miejsc pracy dostępnych dla mieszkańców. Jednym z kluczowych kierunków działań będzie rozwój terenów aktywności gospodarczej, które mogą stać się przestrzenią dla lokowania nowych przedsięwzięć gospodarczych, szczególnie tych niewywierających nadmiernej presji na środowisko i zgodnych z lokalnym charakterem Gminy. Równolegle planuje się stworzenie zachęt podatkowych i inwestycyjnych dla inwestorów, w tym lokalnego pakietu ulg dla firm lokujących działalność na terenie Gminy Kiszkowo. Instrumenty te mogą zwiększyć konkurencyjność Gminy jako miejsca atrakcyjnego do prowadzenia działalności gospodarczej.

Drugi cel operacyjny koncentruje się na rozwoju nowoczesnego rolnictwa. Rolnictwo pozostaje jedną z podstawowych funkcji gospodarczych Gminy Kiszkowo, a wysoki udział użytków rolnych i korzystna struktura gospodarstw stanowią istotny potencjał rozwojowy. Jednocześnie współczesne rolnictwo wymaga dostosowania do zmian klimatu, rosnących wymagań środowiskowych, zmieniających się warunków rynkowych oraz potrzeby dywersyfikacji źródeł dochodu. W ramach celu zaplanowano wspieranie działań środowiskowych w gospodarstwach rolnych, w tym usuwanie azbestu i odpadów pochodzących z działalności rolniczej. Działania te przyczynią się do poprawy stanu środowiska na obszarach wiejskich oraz ograniczenia negatywnego oddziaływania rolnictwa na zdrowie mieszkańców i lokalne ekosystemy. Ważnym kierunkiem będzie rozwój sprzedaży bezpośredniej produktów rolnych, tzw. sprzedaży „u źródła”, a także promocja lokalnych produktów rolnych podczas wydarzeń organizowanych w powiecie gnieźnieńskim i województwie wielkopolskim. Pozwoli to zwiększyć rozpoznawalność lokalnych producentów, skrócić łańcuchy dostaw oraz wzmocnić dochodowość gospodarstw.

Trzeci cel operacyjny dotyczy aktywnej promocji i rozwoju turystyki. Gmina Kiszkowo posiada znaczący potencjał w tym obszarze, który wynika z jej walorów przyrodniczych, obecności obiektów sakralnych i zabytkowych, a także sieci szlaków rowerowych, pieszych i kajakowych. Zaplanowane działania obejmują modernizację Dworku w Łągiwnikach i przeniesienie tam Izby Pamięci o Ziemi Kiszkowskiej, utworzenie plaży rekreacyjnej bez kąpieliska w Rybnie Wielkim, wspieranie różnych form turystyki aktywnej, przyrodniczej i religijnej oraz organizację wydarzeń kulturalnych, sportowych i edukacyjnych promujących dziedzictwo Gminy. Istotnym kierunkiem będzie również promocja walorów turystycznych poprzez materiały promocyjne i aktywność w mediach społecznościowych, rozwój infrastruktury wypoczynkowej i gastronomicznej oraz współpraca z gminami powiatu gnieźnieńskiego na rzecz stworzenia spójnej oferty turystyczno-rekreacyjnej.

Cel strategiczny 3: Rozwój gospodarczy Gminy Kiskowo oparty na przedsiębiorczości mieszkańców, nowoczesnym rolnictwie i aktywnej promocji

Cel operacyjny	Kierunki działań	Oczekiwane rezultaty planowanych działań	Wskaźnik osiągnięcia działań
3.1. Wzmacnianie przedsiębiorczości w Gminie Kiskowo	- Rozwój terenów aktywności gospodarczej w Gminie Kiskowo. - Stworzenie zachęt podatkowych i inwestycyjnych dla inwestorów m.in. poprzez wprowadzenie lokalnego pakietu ulg dla firm lokujących działalność w Gminie Kiskowo. - Organizacja na terenie Gminy Kiskowo regularnych szkoleń i kursów zawodowych dostosowanych do potrzeb rynku we współpracy z powiatowym urzędem pracy i szkołami branżowymi, w celu podnoszenia kwalifikacji mieszkańców oraz aktywizacji osób bezrobotnych i biernych zawodowo. - Stworzenie i realizacja programów edukacyjnych stymulujących postawy przedsiębiorcze w szkołach. - Rozwój współpracy pomiędzy przedsiębiorcami a samorządem.	Stworzenie środowiska biznesu w Gminie Kiskowo. Wzrost poziomu przedsiębiorczości na terenie Gminy Kiskowo. Zwiększenie liczby miejsc pracy dostępnych dla mieszkańców Gminy Kiskowo.	- Powierzchnia wyznaczonych terenów aktywności gospodarczej (ha), - Liczba zarejestrowanych przedsiębiorstw na terenie gminy (szt.), - Liczba zorganizowanych szkoleń i kursów zawodowych (szt.), - Liczba zrealizowanych programów edukacyjnych w szkołach (szt.), - Liczba przeprowadzonych spotkań z przedsiębiorcami (szt.), - Udział osób bezrobotnych w liczbie osób w wieku produkcyjnym (%).
3.2. Rozwój nowoczesnego rolnictwa w Gminie Kiskowo	- Wspieranie działań środowiskowych w gospodarstwach rolnych m.in. w zakresie usuwania azbestu i odpadów z działalności rolniczej, folii rolniczych, itp. - Ochrona gleb o wysokiej przydatności rolniczej. - Wspieranie działań z zakresu sprzedaży bezpośredniej produktów rolnych, tzw. sprzedaż „u źródła” na terenie Gminy Kiskowo. - Wsparcie dla mieszkańców chcących założyć gospodarstwo ekologiczne w Gminie Kiskowo. - Promocja lokalnych produktów rolnych w regionie poprzez uczestnictwo w różnego rodzaju wydarzeniach odbywających się na terenie powiatu gnieźnieńskiego oraz województwa wielkopolskiego.	Wzrost udziału sprzedaży bezpośredniej produktów rolnych. Poprawa stanu środowiska na obszarach wiejskich (eliminacja szkodliwych odpadów i materiałów z gospodarstw). Rozwój rolnictwa ekologicznego i agroturystyki na terenie Gminy Kiskowo.	- Masa usuniętego azbestu z gospodarstw rolnych (kg), - Liczba działań podjętych na rzecz ochrony gleb o wysokiej przydatności rolniczej (szt.), - Liczba nowych gospodarstw ekologicznych (szt.), - Liczba utworzonych punktów sprzedaży

	• Wsparcie dla gospodarstw rolnych w unowocześnianiu produkcji oraz dywersyfikacji źródeł dochodu, np. poprzez rozwój agroturystyki. • Stwarzanie warunków umożliwiających rolnikom z terenu Gminy Kiskowo aplikację o fundusze strukturalne UE oraz inne zewnętrzne źródła finansowania. • Współpraca z podmiotami zewnętrznymi w celu organizacji szkoleń dla rolników z Gminy Kiskowo z zakresu nowoczesnego lub ekologicznego rolnictwa. • Realizacja szkoleń w zakresie zmian klimatycznych dla rolników, w szczególności związanych z przeciwdziałaniem skutkom suszy.		bezpośredniej produktów rolnych (szt.), • Liczba wydarzeń promocyjnych z udziałem lokalnych producentów rolnych (szt.), • Liczba funkcjonujących gospodarstw agroturystycznych na terenie gminy (szt.), • Liczba przeprowadzonych szkoleń dla rolników (szt.).
3.3. Aktywna promocja i rozwój turystyki w Gminie Kiskowo	• Modernizacja Dworku w Łagiewnikach i przeniesienie tam Izby Pamięci o Ziemi Kiskowskiej. • Odpowiednie oznakowanie infrastruktury turystyczno-rekreacyjnej, w tym m.in. tras rowerowych oraz obiektów zabytkowych. • Zachowanie, modernizacja oraz zwiększenie rozpoznawalności zabytkowych obiektów i przestrzeni w Gminie Kiskowo. • Wspieranie rozwoju różnych form turystyki aktywnej, przyrodniczej i religijnej. • Wspieranie organizacji wydarzeń kulturalnych, sportowych oraz edukacyjnych, promujących dziedzictwo przyrodnicze i kulturowe Gminy Kiskowo w celu zwiększenia jej atrakcyjności turystycznej. • Promocja walorów turystycznych Gminy Kiskowo poprzez opracowanie materiałów promocyjnych oraz aktywne prowadzenie profili w mediach społecznościowych. • Rozwój zaplecza turystycznego poprzez wzmocnienie infrastruktury wypoczynkowej oraz sektora gastronomicznego. • Współpraca z gminami z powiatu gnieźnieńskiego w celu stworzenia spójnej oferty turystyczno-rekreacyjnej.	Wzmocnienie potencjału turystycznego Gminy Kiskowo poprzez wykorzystanie jej potencjału kulturowego i walorów środowiska przyrodniczego. Rozbudowa infrastruktury turystycznej i rekreacyjnej zwiększająca atrakcyjność oferty wypoczynkowej. Zwiększenie rozpoznawalności Gminy Kiskowo jako atrakcyjnego celu podróży dla turystów.	• Liczba zmodernizowanych dworków (szt.), • Liczba zainstalowanych tablic informacyjnych i oznaczeń (szt.), • Liczba działań podjętych na rzecz konserwacji obiektów zabytkowych (szt.), • Liczba utworzonych Izb Pamięci (szt.), • Liczba działań podjętych na rzecz wsparcia alternatywnych form turystyki (szt.), • Liczba zrealizowanych inicjatyw na rzecz promocji oferty turystycznej (szt.), • Liczba funkcjonujących obiektów noclegowych na terenie gminy (szt.), • Liczba opracowanych materiałów promocyjnych (szt.).

Cel 4: Rozwój społeczny Gminy Kiskowo oparty na aktywnej społeczności lokalnej, wysokiej jakości usługach społecznych oraz wysokim poziomie edukacji

Cel strategiczny 4 kładzie nacisk na podniesienie jakości życia mieszkańców Gminy Kiskowo poprzez rozwój usług społecznych, poprawę edukacji oraz wzmacnianie kapitału społecznego i aktywności obywatelskiej. Aby zrealizować wyznaczony cel strategiczny, zaplanowano szereg kierunków działań przyporządkowanych do trzech celów operacyjnych.

Pierwszy cel operacyjny koncentruje się na aktywizacji i integracji mieszkańców Gminy Kiskowo. Zakłada się utworzenie Domu Kultury, który stanie się ważnym centrum życia społecznego i kulturalnego. W połączeniu z modernizacją świetlic wiejskich w poszczególnych sołectwach działanie to pozwoli zwiększyć liczbę miejsc sprzyjających integracji mieszkańców, organizacji wydarzeń, prowadzeniu zajęć dla dzieci, młodzieży, dorosłych i seniorów oraz wzmacnianiu lokalnej tożsamości. Równolegle przewidziano modernizację infrastruktury sportowo-rekreacyjnej, w tym boisk sportowych, placów zabaw oraz budowę urządzeń lekkoatletycznych. Działania te mają szczególne znaczenie dla poprawy jakości życia mieszkańców, wspierania aktywności fizycznej oraz zapewnienia atrakcyjnych form spędzania wolnego czasu w różnych grupach wiekowych.

Drugi cel operacyjny obejmuje rozwój usług społecznych bez barier. Jego istotą jest zapewnienie mieszkańcom, zwłaszcza osobom starszym, z niepełnosprawnościami, niesamodzielnym oraz rodzinom w kryzysie, dostępu do usług odpowiadających na ich realne potrzeby. W ramach celu przewidziano wsparcie działań zmierzających do zwiększenia oferty usług świadczonych w środowisku lokalnym oraz poszerzenie działalności Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej i organizacji pozarządowych działających w obszarze pomocy społecznej. Szczególne znaczenie będzie miało zapewnienie stabilnego finansowania, rozwój profesjonalnej kadry i infrastruktury. Profesjonalizacja usług społecznych jest niezbędna w obliczu rosnącego zapotrzebowania na wsparcie opiekuńcze, asystenckie, zdrowotne i profilaktyczne.

Trzeci cel operacyjny dotyczy wysokiej jakości edukacji i systemu opieki nad dziećmi. Edukacja i opieka nad najmłodszymi są kluczowe dla wzmacniania atrakcyjności osiedleńczej Gminy oraz przeciwdziałania negatywnym trendom demograficznym. W ramach celu podkreślono znaczenie przedszkoli jako pierwszego etapu edukacji i socjalizacji dzieci w wieku 3-5 lat oraz potrzebę podnoszenia poziomu upowszechnienia edukacji przedszkolnej poprzez dostosowanie oferty do potrzeb mieszkańców. Zaplanowano także modernizację placówek szkolnych i przedszkolnych oraz ich wyposażenie w nowoczesne pomoce dydaktyczne, co pozwoli poprawić warunki nauczania i wychowania. Istotnym kierunkiem będzie organizacja zajęć pozalekcyjnych rozwijających zainteresowania i pasje dzieci i młodzieży, w tym zajęć sportowych, artystycznych i naukowych, wraz z możliwością dojazdu autobusem. Działanie to odpowiada na potrzebę wyrównywania szans edukacyjnych oraz zapewnienia dostępu do oferty rozwojowej także dzieciom z mniejszych miejscowości.

Cel strategiczny 4: Rozwój społeczny Gminy Kiskowo oparty na aktywnej społeczności lokalnej, wysokiej jakości usługach społecznych oraz wysokim poziomie edukacji

Cel operacyjny	Kierunki działań	Oczekiwane rezultaty planowanych działań	Wskaźnik osiągnięcia działań
4.1. Aktywizacja i integracja mieszkańców Gminy Kiskowo	• Utworzenie Domu Kultury na terenie Gminy Kiskowo. • Modernizacja świetlic wiejskich w poszczególnych sołectwach Gminy Kiskowo. • Modernizacja infrastruktury sportowo-rekreacyjnej na terenie Gminy Kiskowo, w tym boisk sportowych. • Modernizacja placów zabaw na terenie Gminy Kiskowo. • Budowa urządzeń lekkoatletycznych w Gminie Kiskowo. • Kontynuacja i rozwój wydarzeń kulturalnych odbywających się na terenie Gminy Kiskowo. • Aktywizacja seniorów, włączenie ich w sprawy lokalnej społeczności, wykorzystanie ich doświadczenia oraz zachęcająca do jak najdłuższej aktywności zawodowej i społecznej. • Kontynuacja współpracy z organizacjami pozarządowymi, stowarzyszeniami, KGW, OSP i Kołami Łowieckimi w zakresie wspólnej organizacji wydarzeń i inicjatyw społecznych oraz wspieranie ich aktywności jako ważnego elementu rozwoju lokalnej społeczności i realizacji inicjatyw odpowiadających realnym potrzebom mieszkańców. • Poprawa komunikacji z mieszkańcami Gminy Kiskowo poprzez wykorzystanie narzędzi cyfrowych oraz tradycyjnych kanałów informacji. • Szkolenia z zakresu pierwszej pomocy, reagowania kryzysowego i obrony cywilnej dla mieszkańców Gminy Kiskowo i lokalnych służb.	Wzmocnienie roli organizacji pozarządowych w rozwoju lokalnej społeczności. Zwiększenie aktywności społecznej seniorów i ich udziału w życiu lokalnej społeczności. Zwiększenie liczby miejsc sprzyjających integracji społecznej wszystkich mieszkańców Gminy Kiskowo.	• Liczba utworzonych domów kultury (szt.), • Liczba zmodernizowanych świetlic wiejskich (szt.), • Liczba zmodernizowanych boisk sportowych (szt.), • Liczba zmodernizowanych placów zabaw (szt.), • Liczba wybudowanych urządzeń lekkoatletycznych (szt.), • Liczba wydarzeń kulturalnych w kalendarzu gminnym (szt.), • Liczba działań podjętych na rzecz aktywizacji seniorów (szt.), • Liczba wydarzeń zorganizowanych we współpracy z organizacjami pozarządowymi (szt.), • Liczba kanałów komunikacji wykorzystywanych do informowania mieszkańców (szt.), • Liczba osób przeszkolonych z zakresu obrony cywilnej (os.).

4.2. Usługi społeczne bez barier w Gminie Kiskowo	• Wsparcie działalności Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Kiskowie oraz organizacji pozarządowych działających w obszarze pomocy społecznej, w tym poprzez zapewnienie stabilnego finansowania, rozwoju kadry oraz infrastruktury. • Rozszerzenie zakresu usług opiekuńczych i asystenckich dla mieszkańców. • Rozwój usług wspierających codzienne funkcjonowanie seniorów. • Rozwój profesjonalnej kadry pracujących z osobami ze szczególnymi potrzebami, w tym seniorami, osobami z niepełnosprawnościami, rodzinami w kryzysie. • Rozwój wolontariatu i samopomocy sąsiedzkiej. • Modernizacja budynku Przychodni w Kiskowie. • Wspieranie programów profilaktyki zdrowotnej, szczepień i badań przesiewowych, we współpracy z lokalnymi placówkami medycznymi. • Przeciwdziałanie wykluczeniu cyfrowemu poprzez rozwój usług cyfrowych i zwiększenie dostępu do nich, w tym nauka korzystania z Internetu i nowoczesnych technologii.	Poszerzenie zakresu usług opiekuńczych i asystenckich dla osób potrzebujących. Integracja społeczna osób zagrożonych wykluczeniem i ograniczenie skali wykluczenia społecznego. Poprawa dostępu seniorów do usług zdrowotnych i programów profilaktycznych. Rozwój profesjonalnej kadry świadczącej usługi społeczne.	• Liczba działań podjętych na rzecz wsparcia działalności GOPS w Kiskowie (szt.), • Liczba organizacji pozarządowych dotowanych przez gminę w obszarze pomocy społecznej (szt.), • Liczba osób korzystających z pomocy społecznej (os.), • Liczba osób świadczących usługi społeczne (os.), • Liczba seniorów korzystających z usług (os.), • Liczba działań zrealizowanych w ramach wolontariatu (szt.), • Liczba zmodernizowanych budynków podstawowej opieki medycznej (szt.), • Liczba mieszkańców objętych programami profilaktyki zdrowotnej (os.), • Liczba osób przeszkolonych w zakresie obsługi Internetu i nowych technologii (os.).
4.3. Wysokiej jakości edukacja i system opieki nad dziećmi w Gminie Kiskowo	• Dążenie do podniesienia poziomu upowszechnienia edukacji przedszkolnej poprzez dostosowanie oferty gminnych przedszkoli do potrzeb i oczekiwań mieszkańców Gminy Kiskowo. • Modernizacja placówek szkolnych i przedszkolnych oraz doposażenie w nowoczesne pomoce dydaktyczne. • Organizacja zajęć pozalekcyjnych rozwijających zainteresowania i pasje dzieci i młodzieży (sportowe,	Zwiększenie dostępności opieki przedszkolnej na terenie Gminy Kiskowo. Poprawa warunków infrastrukturalnych placówek edukacyjnych w Gminie Kiskowo.	• Udział dzieci objętych wychowaniem przedszkolnym (%), • Liczba zmodernizowanych placówek oświatowych (szt.), • Liczba uczniów korzystających z oferty zajęć pozalekcyjnych (os.),

	artystyczne, naukowe) wraz z możliwością dojazdu na zajęcia autobusem. • Wydłużenie godzin pracy świetlic szkolnych. • Prowadzenie wsparcia dla uczniów ze szczególnymi potrzebami edukacyjnymi w nauce, w tym poprzez indywidualizację nauczania i dodatkowe zajęcia wyrównawcze. • Wspieranie rozwoju umiejętności i kompetencji kadry nauczycielskiej. • Wzmacnianie współpracy szkoły z rodzicami i lokalnym środowiskiem w celu wspólnego wspierania rozwoju dzieci i młodzieży.	Poszerzenie oferty zajęć pozalekcyjnych rozwijających zainteresowania i talenty uczniów.	• Liczba uczniów korzystających ze świetlic szkolnych (os.), • Liczba uczniów ze szczególnymi potrzebami edukacyjnymi objętych wsparciem (os.), • Liczba przeprowadzonych szkoleń dla nauczycieli (szt.), • Liczba zrealizowanych inicjatyw przez szkoły, rodziców i społeczność lokalną (szt.).
--	---	---	---

3. Model struktury funkcjonalno-przestrzennej Gminy Kiszkowo oraz ustalenia i rekomendacje w zakresie kształtowania i prowadzenia polityki przestrzennej w Gminie

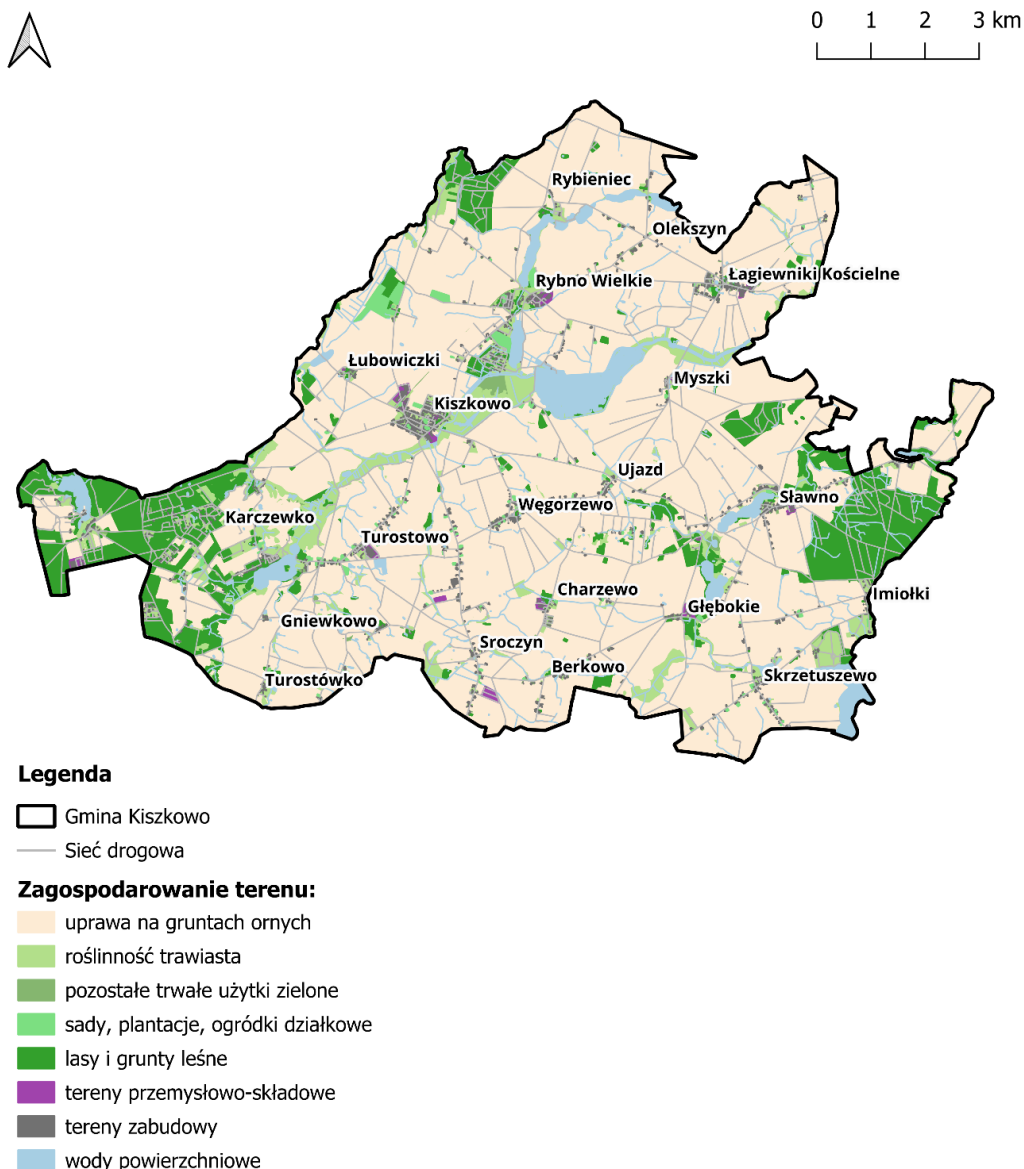
Gmina Kiszkowo jest gminą wiejską położoną w województwie wielkopolskim, w zachodniej części powiatu gnieźnieńskiego. Gmina od północy graniczy z gminą Skoki, od południa z gminą Pobiedziska, od wschodu z gminami Kłecko i Łubowo, a od zachodu z gminą Murowana Goślina. Całkowita powierzchnia Gminy Kiszkowo wynosi 114 km², co stanowi ok. 9,1% całkowitej powierzchni powiatu gnieźnieńskiego. W 2024 roku Gminę zamieszkiwało 5 100 osób, co po przeliczeniu dawało gęstość zaludnienia na poziomie 44,5 os./km².

Gmina Kiszkowo administracyjnie składa się z 21 sołectw. Głównym ośrodkiem wielofunkcyjnym Gminy jest miejscowość Kiszkowo, w której zlokalizowana jest siedziba Urzędu Gminy. Z punktu widzenia rozwoju lokalnego, istotnymi ośrodkami rozwojowymi na terenie Gminy Kiszkowo są również miejscowości Karczewko i Rybno Wielkie.

Główną oś komunikacyjną Gminy Kiszkowo stanowi droga wojewódzka nr 197, która przecina obszar badanej jednostki w układzie wschód-zachód, dzieląc ją na część północną i południową. Układ komunikacyjny Gminy Kiszkowo uzupełnia relatywnie gęsta siatka dróg powiatowych oraz gminnych, które zapewniają wewnętrzną dostępność transportową wszystkich miejscowości gminnych. Przez północną część Gminy Kiszkowo przebiega również linia kolejowa nr 377. Pomimo, że linia ta obsługuje obecnie wyłącznie połączenia towarowe, planowane jest jej ponowne uruchomienie dla ruchu pasażerskiego.

W strukturze zagospodarowania przestrzennego Gminy Kiszkowo dominują grunty orne, które stanowią ok. 80% jej powierzchni całkowitej. Wysoki udział gruntów ornych potwierdza rolniczy charakter badanej jednostki. W strukturze zagospodarowania przestrzennego znaczną część powierzchni zajmują również lasy i grunty leśne, które koncentrują się w północnej, wschodniej i zachodniej części Gminy Kiszkowo. Największe skupiska lasów, zlokalizowane we wschodniej i zachodniej części badanej jednostki, stanowią tereny objęte formami ochrony przyrody.

Sieć osadnicza Gminy Kiszkowo charakteryzuje się znacznym rozproszeniem. Dominuje tu zabudowa mieszkaniowa jednorodzinna, która koncentruje się wzdłuż głównych ciągów komunikacyjnych. Występuje tu także zabudowa zagrodowa. Pomiędzy niewielkimi miejscowościami wiejskimi rozciągają się tereny użytkowane rolniczo, lasy oraz obszary o wysokich walorach przyrodniczych i krajobrazowych.

Ryc. 3. Struktura zagospodarowania terenu Gminy Kiszewo

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Głównego Urzędu Geodezji i Kartografii.

Dotychczasowa polityka przestrzenna Gminy Kiszewo opierała się na zapisach Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego, przyjętego Uchwałą nr VI/37/15 z dnia 30 marca 2015 r. Należy jednak podkreślić, że w związku z reformą systemu planowania przestrzennego, Gmina Kiszewo zobowiązana jest do opracowania Planu Ogólnego, który w odróżnieniu od studium, będzie aktem prawa miejscowego i stanie się podstawowym narzędziem kształtowania ładu przestrzennego w Gminie.

Aktami prawa miejscowego w zakresie planowania przestrzennego są miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego (MPZP). Na terenie Gminy Kiszewo obowiązują łącznie 54 miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego, które obejmują jedynie ok. 3% powierzchni Gminy, co wskazuje na niski stopień pokrycia obszaru planami miejscowymi.

Przez teren Gminy Kiszewo przebiega gazociąg rozdzielczy średniego ciśnienia oraz sieć elektroenergetyczne średniego napięcia. Przez obszar badanej jednostki nie przebiegają sieci elektroenergetyczne najwyższego i wysokiego napięcia.

Na terenie Gminy Kiskowo nie występują złoża kopalin o znaczeniu gospodarczym w skali regionalnej ani ponadregionalnej.

Ochrona przyrody na terenie Gminy Kiskowo realizowana jest na podstawie zapisów ustawy o ochronie przyrody z dnia 16 kwietnia 2004 r. Zgodnie z przytoczoną ustawą za ochronę przyrody uznaje się zachowanie, właściwe wykorzystanie oraz odnawianie zasobów przyrody i jej składów, co odbywa się w oparciu o formy ochrony przyrody. Na terenie Gminy Kiskowo występują następujące formy ochrony przyrody:

- Lednicki Park Krajobrazowy,
- Park Krajobrazowy Puszcza Zielonka wraz z otuliną,
- Specjalny obszar ochrony siedlisk Natura 2000 Stawy Kiskowskie (PLH300050),
- Obszar specjalnej ochrony ptaków Natura 2000 Dolina Małej Wełny pod Kiskowem (PLB300006),
- 48 pomników przyrody.

Przez teren Gminy Kiskowo przebiega również korytarz ekologiczny o znaczeniu krajowym – Lasy Poznańskie (KPnC-24B).

Istotnym elementem struktury zagospodarowania przestrzennego Gminy jest również urozmaicona sieć hydrograficzna, na którą składają się cieki wodne, rowy melioracyjne, a także jeziora. Gmina Kiskowo położona jest prawie w całości w zlewni rzeki Warty, a jej główną oś hydrologiczną stanowi rzeka Mała Wełna. Rzeka Mała Wełna wraz z dopływami tworzy rozbudowany system odwadniający, obejmujący zarówno tereny rolnicze, jak i obszary obniżen dolinnych. Ważnym elementem lokalnej sieci hydrograficznej Gminy są również jeziora polodowcowe, które występują głównie w rynnach subglacialnych i obniżeniach terenu. Na obszarze Gminy Kiskowo znajduje się osiem jezior: Lednica, Kamionek, Turostowskie, Głębokie, Sławno, Rybno Wielkie, Rybno Małe oraz Skrzetuszewo. Największe skupisko jezior zlokalizowane jest we wschodniej części Gminy, natomiast jezioro Turostowskie położone jest na jej zachodnim krańcu. Uzupełnieniem naturalnej sieci hydrograficznej są sztuczne zbiorniki wodne, pełniące głównie funkcje stawów hodowlanych. Największy kompleks stawów zlokalizowany jest w północnej części Gminy, w rejonie miejscowości Rybno Wielkie, natomiast mniejsze zbiorniki występują m.in. w okolicach Dąbrówki Kościelnej.

W obrębie Gminy Kiskowo znajduje się 5 Jednolitych Części Wód Powierzchniowych (JCWP): Lednica (LW10157), Trojanka (RW600010185969), Mała Wełna od Dopływu z Rejowca do ujścia (RW6000181966979), Główna do zlewni zb. Kowalskiego (RW600018185925) oraz Mała Wełna od jez. Gorzuchowskiego do Dopływu z Rejowca (RW600016186675).

Gmina Kiskowo położona jest w obrębie 2 Jednolitych Części Wód Podziemnych (JCWPd): JCWPd nr 42 (GW600042) oraz JCWPd nr 60 (GW600060).

W strukturze funkcjonalno-przestrzennej Gminy należy uwzględnić występujące na obszarze Gminy obszary zagrożenia powodzią, w tym obszary szczególnego zagrożenia powodzią, które mają wpływ na możliwości zagospodarowania przestrzennego, lokalizację inwestycji oraz konieczność uwzględnienia ograniczeń wynikających z przepisów prawa wodnego

i planów zarządzania ryzykiem powodziowym. Gmina Kiskowo znajduje się (na podstawie map zagrożenia powodziowego udostępnionych przez Państwowe Gospodarstwo Wodne Wody Polskie):

- częściowo na obszarach szczególnego zagrożenia powodzią, w rozumieniu art. 16 pkt 34) lit. a) Prawa wodnego, tj. obszarze, na którym prawdopodobieństwo wystąpienia powodzi jest średnie i wynosi 1%);
- częściowo na obszarach szczególnego zagrożenia powodzią, w rozumieniu art. 16 pkt 34) lit. b) Prawa wodnego, tj. obszarem, na którym prawdopodobieństwo wystąpienia powodzi jest wysokie i wynosi 10%);
- częściowo na obszarach, na których prawdopodobieństwo wystąpienia powodzi jest niskie i wynosi 0,2% (raz na 500 lat);
- częściowo na obszarach obejmującymi tereny narażone na zalanie w przypadku uszkodzenia lub zniszczenia wału przeciwpowodziowego.

Tereny znajdujące się w ramach obszarów szczególnego zagrożenia powodzią podlegają określonemu zagospodarowaniu, gdzie zgodnie z art. 166 pkt. 10 ustawy Prawo wodne planowane zagospodarowanie nie może m.in. naruszać ustaleń planu zarządzania ryzykiem powodziowym czy stanowić zagrożenia dla ochrony zdrowia ludzi czy środowiska oraz utrudnienia zarządzania ryzykiem powodziowym.

Na terenie Gminy Kiskowo obowiązują zapisy zawarte w następujących dokumentach:

- Plan gospodarowania wodami na obszarze dorzecza Warty.
- Plan zarządzania ryzykiem powodziowym dla obszaru dorzecza Warty.

Przeciwdziałanie skutkom suszy, zgodnie z art. 183 oraz 185 ustawy z dnia 20 lipca 2017 r. Prawo wodne, prowadzi się zgodnie z planem przeciwdziałania skutkom suszy, który uwzględnia podział kraju na obszary dorzeczy. Plan przeciwdziałania skutkom suszy zawiera analizę możliwości powiększenia dyspozycyjnych zasobów wodnych, propozycje budowy lub przebudowy urządzeń wodnych, propozycje niezbędnych zmian w zakresie korzystania z zasobów wodnych oraz zmian naturalnej i sztucznej retencji, jak również katalog działań służących przeciwdziałaniu skutkom suszy.

Według analizy przeprowadzonej na potrzeby Planu przeciwdziałania skutkom suszy Gmina Kiskowo położona jest:

- w całości na obszarze ekstremalnie zagrożonym wystąpieniem suszy atmosferycznej;
- częściowo na obszarze ekstremalnie zagrożonym i słabo zagrożonym wystąpieniem suszy rolniczej;
- w całości na obszarze umiarkowanie zagrożonym wystąpieniem suszy hydrologicznej;
- częściowo na obszarze silnie zagrożonym i umiarkowanie zagrożonym wystąpieniem suszy hydrogeologicznej.

W łącznym zestawieniu Gmina Kiskowo klasyfikuje się jako obszar częściowo ekstremalnie zagrożony, silnie zagrożony i umiarkowanie zagrożony wystąpieniem suszy.

0 1 2 3 km

Legenda

- Gmina Kiskowo
- Wody powierzchniowe
- Tereny zabudowy
- Sieć drogowa

Hierarchia jednostek osadniczych:

- Ośrodek wielofunkcyjny
- Ośrodek rozwojowy

System powiązań przyrodniczych:

- Korytarze ekologiczne

Formy ochrony przyrody:

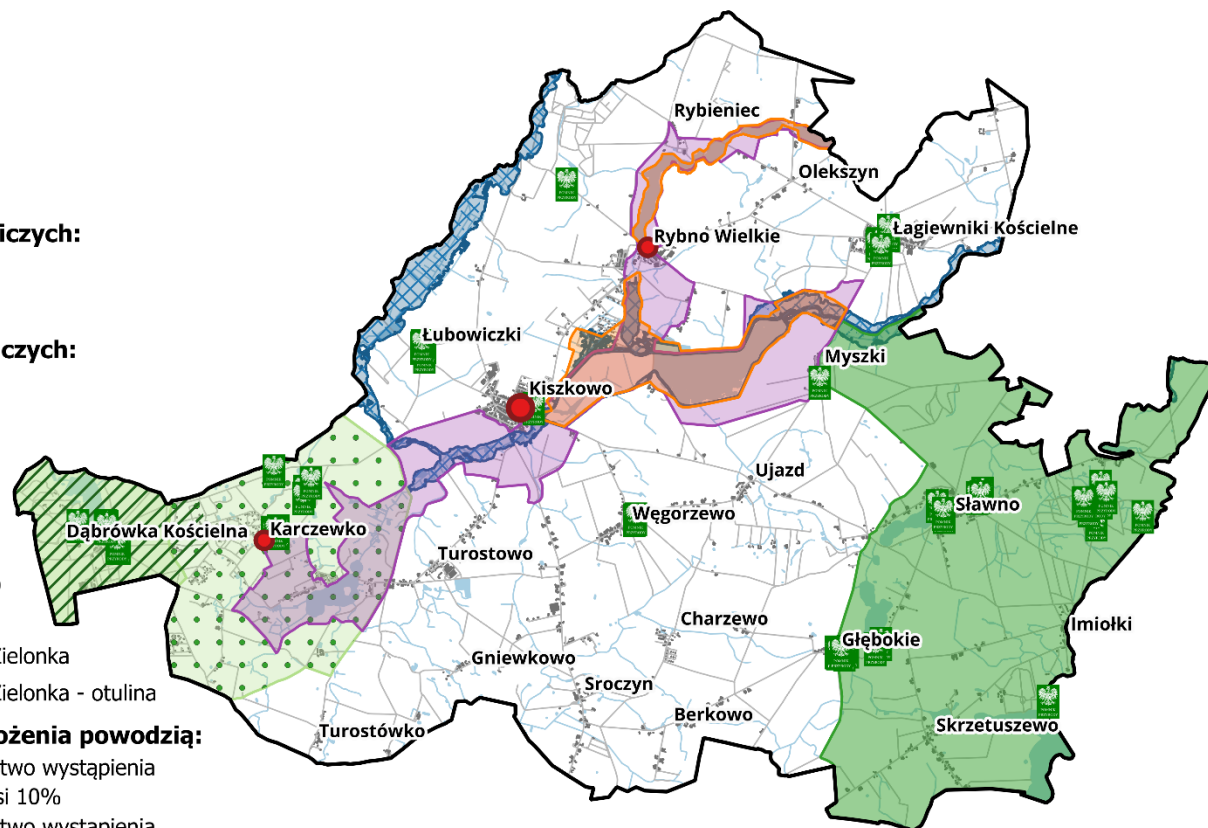
- Pomniki przyrody
- Specjalne obszary ochrony siedlisk Natura 2000
- Obszary specjalnej ochrony ptaków Natura 2000
- Lednicki Park Krajobrazowy
- Park Krajobrazowy Puszcza Zielonka
- Park Krajobrazowy Puszcza Zielonka - otulina

Obszary szczególnego zagrożenia powodzią:

- na których prawdopodobieństwo wystąpienia powodzi jest wysokie i wynosi 10%
- na których prawdopodobieństwo wystąpienia powodzi jest średnie i wynosi 1%

Obszary zagrożenia powodzią:

- na których prawdopodobieństwo wystąpienia powodzi jest niskie i wynosi 0,2% lub na których istnieje prawdopodobieństwo wystąpienia zdarzenia ekstremalnego

Ryc. 4. Model struktury funkcjonalno-przestrzennej Gminy Kiskowo - hierarchia jednostek osadniczych i system powiązań przyrodniczych

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Głównego Urzędu Geodezji i Kartografii.

0 1 2 3 km

Legenda

- Gmina Kiskowo
- Wody powierzchniowe
- Tereny zabudowy

Główne elementy sieci transportowej:

- Linia kolejowa nr 377

Rodzaj drogi:

- Wojewódzka
- Powiatowa
- Gminna
- Wewnętrzna

Główne elementy infrastruktury społecznej:

- 1 Urząd Gminy Kiskowo
- 2 GOPS
- 3 Biblioteka gminna
- 4 Filia biblioteki
- 5 Żłobek gminny
- 6 Przedszkola i oddziały przedszkolne
- 7 Szkoły podstawowe
- 8 Remizy OSP
- 9 Hala sportowo-widowiskowa

Główne elementy infrastruktury technicznej:

- 1 PSZOK
- 2 Ujęcia wody
- 3 Oczyszczalnie ścieków
- Gazociąg
- Linie elektroenergetyczne

Ryc. 5. Model struktury funkcjonalno-przestrzennej Gminy Kiskowo - główne elementy sieci transportowych oraz infrastruktury technicznej i społecznej

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Głównego Urzędu Geodezji i Kartografii.

0 1 2 3 km

Legenda

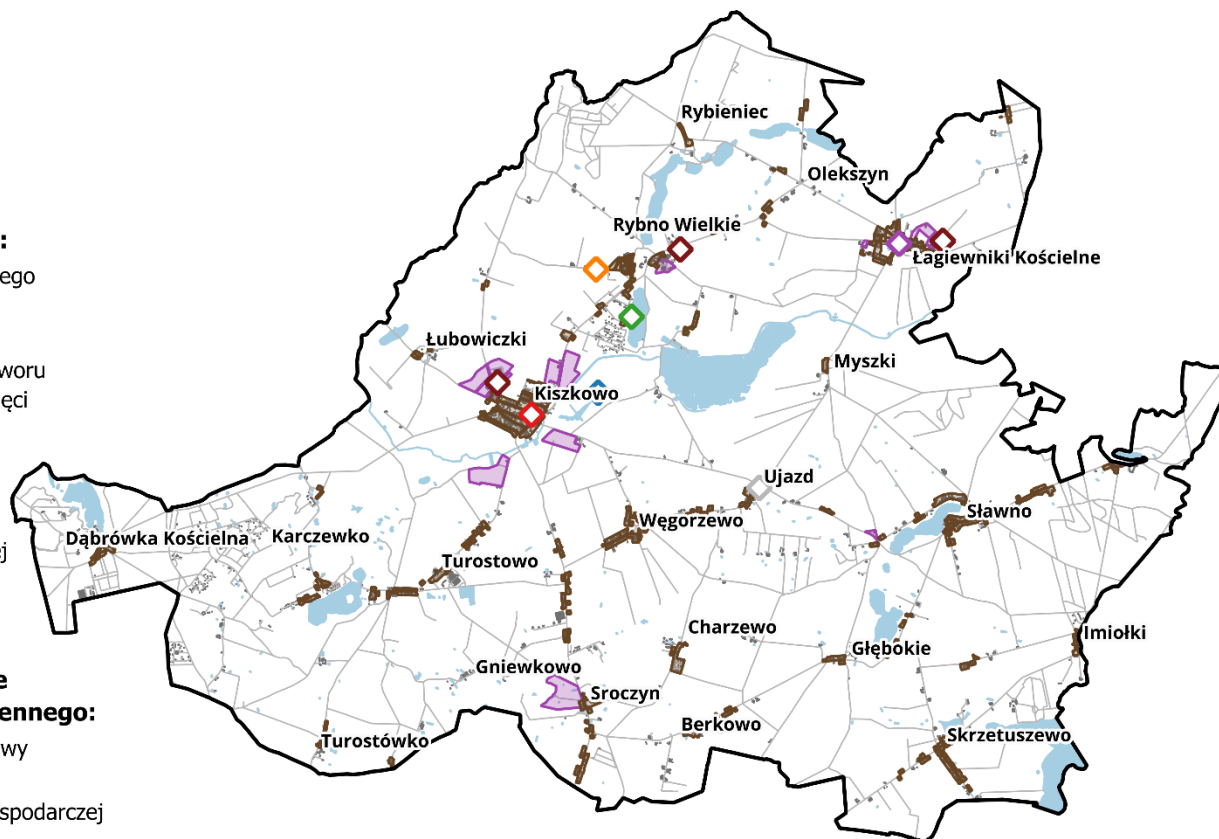
- Gmina Kiskowo
- Wody powierzchniowe
- Tereny zabudowy
- Sieć drogowa

Planowane kierunki działań:

- Utworzenie ogrodu deszczowego
- Budowa zintegrowanych węzłów przesiadkowych
- Modernizacja zabytkowego dworu i przeniesienie tam Izby Pamięci
- Poprawa bezpieczeństwa na skrzyżowaniu dróg
- Rozwój funkcji retencyjnej we współpracy z PGW WP
- Utworzenie plaży rekreacyjnej bez kąpieliska
- Wsparcie działań w zakresie utworzenia prywatnego DPS

Kierunki zmian w strukturze zagospodarowania przestrzennego:

- Obszary uzupełnienia zabudowy
- Tereny predysponowane do rozwoju strefy aktywności gospodarczej

Ryc. 6. Model struktury funkcjonalno-przestrzennej Gminy Kiskowo - planowane kierunki działań

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Głównego Urzędu Geodezji i Kartografii.

Ustalenia i rekomendacje w zakresie kształtowania i prowadzenia polityki przestrzennej

Ustalenia Strategii Rozwoju Gminy Kiszkowo na lata 2026-2036 obowiązują na terenie całej jednostki samorządu terytorialnego. Poszczególne cele operacyjne i kierunki działań będą realizowane zgodnie z aktualnymi potrzebami i uwarunkowaniami występującymi w poszczególnych miejscowościach.

Kształtowanie polityki przestrzennej w Gminie opiera się jednocześnie na uwarunkowaniach lokalnych oraz na rekomendacjach zawartych w Planie Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Wielkopolskiego „Wielkopolska 2020+”, przyjętego uchwałą nr V/70/19 Sejmiku Województwa Wielkopolskiego z dnia 25 marca 2019 r. wyróżnione zostały obszary funkcjonalne.

Zgodnie z ustaleniami Planu Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Wielkopolskiego, Gmina Kiszkowo zaliczona została do **Miejskiego Obszaru Funkcjonalnego Ośrodka Wojewódzkiego Poznański Obszar Metropolitalny (MOF POM)**. Poznański Obszar Metropolitalny (POM) położony jest w centralnej części Wielkopolski. Poznań jako stolica województwa i najważniejszy ośrodek miejski w regionie posiada status ośrodka metropolitalnego. Ze względu na swoje położenie, POM jest głównym elementem struktury przestrzennej Wielkopolski. Skupia największą część potencjału rozwojowego województwa stanowiącego o konkurencyjności regionu na arenie zarówno krajowej, jak i międzynarodowej. Atutami POM są bardzo dobra lokalizacja pod względem komunikacyjnym, potencjał gospodarczy, kulturowy, turystyczny, naukowo-badawczy i akademicki, a także niski poziom bezrobocia oraz duża atrakcyjność rynku pracy.

W zakresie pozostałych obszarów interwencji Gminę Kiszkowo zaliczono również do:

- obszarów wiejskich uczestniczących w procesach rozwojowych,
- obszarów ochrony gleb dla celów produkcji rolnej,
- obszarów ochrony krajobrazów kulturowych,
- obszarów o najniższym stopniu rozwoju i pogarszających się perspektywach rozwojowych,
- obszarów cennych przyrodniczo,
- obszarów ochrony i kształtowania zasobów wodnych.

Analiza powyższych dokumentów, a także diagnoza sytuacji społecznej, gospodarczej, przestrzennej i klimatyczno-środowiskowej oraz cele i kierunki działań przedstawione w niniejszej Strategii, pozwoliły na określenie ustaleń i rekomendacji w zakresie kształtowania i prowadzenia polityki przestrzennej w Gminie Kiszkowo, które przedstawiono poniżej.

Tab. 2. Ustalenia i rekomendacje w zakresie kształtowania i prowadzenia polityki przestrzennej w Gminie Kiszkowo

Zasady ochrony środowiska i jego zasobów, w tym ochrony powietrza, przyrody i krajobrazu
• zachowanie terenów o dużych wartościach przyrodniczych i krajobrazowych, • ochrona terenów objętych ochroną prawną oraz innych obszarów cennych przyrodniczo, w tym terenów otwartych,

- zachowanie i przywracanie układu lokalnych korytarzy ekologicznych oraz ochrona przed ich defragmentacją,
- wbudowanie terenów rolnych i leśnych w obrębie korytarzy ekologicznych w ogólnodostępny system terenów otwartych i zieleni publicznej, powiązanie ich zielonymi ciągami pieszymi i rowerowymi łączącymi poszczególne miejscowości Gminy,
- utrzymanie różnorodności biologicznej,
- przeciwdziałanie rozlewaniu się zabudowy,
- wsparcie rozwoju błękitno-zielonej infrastruktury, w szczególności poprzez ustalanie racjonalnych wskaźników w zakresie powierzchni biologicznie czynnej w dokumentach planistycznych, zapewnienie i egzekwowanie odpowiedniej retencji oraz wykorzystanie istniejącej przestrzeni i obiektów do jej rozwoju, w tym rozwój korytarzy ułatwiających przewietrzanie (redukcja smogu i obniżenie temperatury),
- dążenie do realizacji zieleni izolacyjnej wzdłuż ciągów komunikacyjnych oraz istniejących i projektowanych zespołów zabudowy,
- ochrona cieków wodnych, m.in. poprzez zakaz lub ograniczenie zabudowy w pobliżu zbiorników i cieków wodnych z uwzględnieniem przepisów dotyczących zagospodarowania obszarów szczególnie zagrożenia powodzią,
- ochrona wód powierzchniowych przed zanieczyszczeniami pochodzenia komunikacyjnego i bytowego poprzez kontrole stanu technicznego instalacji kanalizacji sanitarnej i burzowej, konserwację urządzeń do separacji substancji ropopochodnych i osadników piaskowych, itp.
- wykorzystanie głównych zbiorników wodnych do funkcji związanych z turystyką, rekreacją oraz sportem, z zachowaniem poszanowania środowiska przyrodniczego,
- wykorzystanie obszarów zielonych do celów turystycznych i rekreacyjnych poprzez budowę ścieżek rowerowych i szlaków turystycznych, budowę i utrzymanie infrastruktury rekreacyjnej,
- ochrona terenów rekreacyjnych i wypoczynku, lasów i terenów zielonych przed zabudową związaną z uciążliwą działalnością gospodarczą (zakłady przemysłowe, magazynowe i usługowe),
- nadanie funkcji edukacyjnej nowym i istniejącym obszarom zielonym oraz elementom zielono-błękitnej infrastruktury,
- ochrona powietrza i zapobieganie przekraczaniu poziomów dopuszczalnych stężeń substancji szkodliwych w powietrzu poprzez działania termomodernizacyjne, wprowadzanie do celów grzewczych urządzeń o wysokiej sprawności energetycznej, rozwój zielonej energii i ograniczanie niskiej emisji wynikającej z ruchu samochodowego,
- rozwój gospodarki o obiegu zamkniętym.

Zasady ochrony dziedzictwa kulturowego i zabytków oraz dóbr kultury współczesnej

- kształtowanie struktury przestrzennej uwypuklające i wzmacniające znaczenie istniejących obiektów o ważnych funkcjach lokalnych i ponadlokalnych,
- ochrona elementów dziedzictwa kulturowego, w szczególności wartościowych układów urbanistycznych i ruralistycznych, historycznych zespołów pałacowo-parkowych, zadrzewień przydrożnych i śródpolnych oraz obiektów zabytkowych,
- ochrona różnorodności i wielokulturowości dziedzictwa kulturowego regionu i dóbr kultury współczesnej,
- przystosowanie zachowanych założeń i obiektów, które utraciły swoje pierwotne funkcje, do nowych, współczesnych potrzeb, z uwzględnieniem wymogów w zakresie ich dostępności dla osób ze specjalnymi potrzebami oraz, w miarę możliwości, wykorzystujących rozwiązania w zakresie efektywności energetycznej oraz rozwiązania w zakresie adaptacji do zmian klimatu (zatrzymanie wód opadowych, przepuszczalność terenu, ogrody deszczowe i inne),

- restauracja i modernizacja techniczna obiektów zabytkowych zgodnie z wytycznymi konserwatora zabytków z dostosowaniem współczesnej funkcji do wartości zabytkowej obiektów, służącej jednocześnie rozwojowi gospodarczemu i włączeniu społecznemu,
- podnoszenie walorów użytkowych oraz komercjalizacja funkcji turystycznej, z wykorzystaniem zasobu historycznego jako istotnego komponentu,
- ochrona gminnych tradycji związanych z jej rolniczą funkcją.

Kierunki zmian w strukturze zagospodarowania terenów, w tym określenia szczególnych potrzeb w zakresie nowej zabudowy mieszkaniowej

- utrzymanie i kontynuacja istniejącej struktury przestrzennej i form zabudowy, z możliwością jej uzupełnienia,
- kształtowanie czytelnej, zwartej struktury przestrzennej i dopełnianie układów urbanistycznych,
- utrzymanie dominującej formy zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej realizowanej indywidualnie i w zorganizowanych zespołach mieszkaniowych, ze szczególnym uwzględnieniem kontroli nad charakterem zabudowy, jej intensywnością oraz rozdrobnieniem podziałów ewidencyjnych,
- wyznaczanie zróżnicowanych standardów zabudowy dla terenów zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej w dostosowaniu do charakteru miejsca, z uwzględnieniem potrzeby zapewnienia dostępności do usług społecznych (przedszkola, szkoły, place zabaw, zieleń publiczna, usługi sportu, rekreacji i turystyki),
- kształtowanie nowych obszarów zabudowy mieszkaniowej w oparciu o układ komunikacyjny o parametrach dostosowanych do intensywności zabudowy i zapewniający przepustowość w skali lokalnej i ponadlokalnej,
- zachowanie, ochrona przed zainwestowaniem i wykorzystanie zasobów w postaci gleb wysokiej jakości i przydatności rolniczej,
- utrzymanie zwartych kompleksów użytków rolnych i zielonych z zadrzewieniami śródpolnymi oraz otuliną biologiczną cieków wodnych,
- ograniczenie negatywnego wpływu terenów aktywności gospodarczej na sąsiadującą zabudowę mieszkaniową, środowisko i krajobraz (np. strefowanie zabudowy, tworzenie pasów zieleni izolacyjnej i granic przestrzennych),
- ograniczenie negatywnego wpływu kluczowych inwestycji celu publicznego na zabudowę mieszkaniową, środowisko i krajobraz,
- uwzględnienie planowanych inwestycji ponadlokalnych (regionalnych, krajowych) w polityce przestrzennej Gminy,
- stosowanie rozwiązań eliminujących lub ograniczających oddziaływanie planowanych inwestycji poza granice przekształcanego lub zagospodarowywanego terenu,
- zachowanie i wzmacnianie funkcji usługowych głównego ośrodka gminnego z jednoczesnym ukształtowaniem dodatkowych centrów służących obsłudze poszczególnych wsi, a także przy głównych trasach komunikacyjnych,
- przeciwdziałanie konfliktom przestrzennym poprzez zachowanie równowagi pomiędzy dostępnością usług, lokalizacji terenów działalności gospodarczej i terenów produkcyjnych a uciążliwością ich oddziaływania na tereny sąsiednie,
- nawiązanie gabarytami, powierzchnią zabudowy i stylem architektonicznym nowych i przebudowywanych obiektów do istniejącej zabudowy występującej na danym obszarze, w szczególności w obszarze zabytkowej zabudowy i zabudowy śródmiejskiej,
- planowanie zabudowy wielorodzinnej w sposób ekstensywny, z zachowaniem dużej przestrzeni dla zieleni, retencji wodnej oraz miejsc postojowych dla pojazdów i zaplecza społecznego,
- podnoszenie dostępności terenów i obiektów usługowych dla osób ze szczególnymi potrzebami,
- wsparcie dla rozwoju odnawialnych źródeł energii,

- przyjęcie rozwiązań wynikających z przepisów prawa wodnego oraz ograniczenie rozwoju nowej zabudowy na terenach zagrożonych ryzykiem powodziowym.

Zgodnie z § 3, ust. 10 Rozporządzenia Ministra Rozwoju i Technologii z dnia 8 grudnia 2023 r. w sprawie projektu planu ogólnego gminy, dokumentowania prac planistycznych w zakresie tego planu oraz wydania z niego wypisów i wyrysów, na terenie Gminy Kiszkowo dopuszcza się określenie wyższego zapotrzebowania na nową zabudowę mieszkaniową, niż wynika to ze wzoru z ust. 2, jeżeli jest to uzasadnione szczególnymi potrzebami w zakresie nowej zabudowy mieszkaniowej.

Zasady lokalizacji obiektów handlu wielkopowierzchniowego w rozumieniu ustawy z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym

Zgodnie z ustawą z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym, pod pojęciem handlu wielkopowierzchniowego rozumie się handel realizowany w obiekcie handlowym o powierzchni sprzedaży powyżej 2000 m². Jego lokalizacja jest regulowana w planie ogólnym poprzez wskazanie strefy handlu wielkopowierzchniowego oraz konieczność sporządzenia miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego w przypadku potrzeby realizacji tego obiektu. Plan miejscowy sporządza się wtedy dla terenu położonego na obszarze obejmującym co najmniej obszar, na którym powinny nastąpić zmiany w strukturze funkcjonalno-przestrzennej w wyniku realizacji tego obiektu.

Na obszarze Gminy Kiszkowo nie planuje się lokalizacji obiektów handlu wielkopowierzchniowego w rozumieniu ustawy z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym. Z tego względu nie ustala się zasad i rekomendacji w zakresie kształtowania i prowadzenia polityki przestrzennej w zakresie ich lokalizacji.

Zasady lokalizacji kluczowych inwestycji celu publicznego

Zgodnie z ustawą z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym, pod pojęciem inwestycji celu publicznego należy rozumieć działania o znaczeniu lokalnym (gminnym) i ponadlokalnym (powiatowym, wojewódzkim i krajowym), a także krajowym (obejmującym również inwestycje międzynarodowe i ponadregionalne), oraz metropolitalnym (obejmującym obszar metropolitalny) bez względu na status podmiotu podejmującego te działania oraz źródła ich finansowania, stanowiące realizację celów, o których mowa w art. 6 ustawy z dnia 21 sierpnia 1997 r. o gospodarce nieruchomościami, m.in.:

- wydzielanie gruntów pod drogi publiczne, drogi rowerowe i drogi wodne, budowa, utrzymywanie oraz wykonywanie robót budowlanych tych dróg, obiektów i urządzeń transportu publicznego, a także łączności publicznej i sygnalizacji,
- budowa i utrzymywanie publicznych urządzeń służących do zaopatrzenia ludności w wodę, gromadzenia, przesyłania, oczyszczania i odprowadzania ścieków oraz odzysku i unieszkodliwiania odpadów, w tym ich składowania lub ich wykorzystania w instalacji odnawialnego źródła energii wytwarzającej biogaz w rozumieniu art. 2 pkt 1 ustawy z dnia 20 lutego 2015 r. o odnawialnych źródłach energii,
- budowa oraz utrzymywanie obiektów i urządzeń służących ochronie środowiska, zbiorników i innych urządzeń wodnych służących zaopatrzeniu w wodę, regulacji przepływów i ochronie przed powodzią, a także regulacja i utrzymywanie wód oraz urządzeń melioracji wodnych, będących własnością Skarbu Państwa lub jednostek samorządu terytorialnego,
- budowa, utrzymywanie obiektów oraz urządzeń niezbędnych na potrzeby obronności państwa, a także ustanowienie strefy ochronnej terenu zamkniętego, w tym wynikające z umów lub porozumień międzynarodowych, a także na potrzeby ochrony granicy państwowej lub zapewnienia bezpieczeństwa publicznego, w tym budowa i utrzymywanie aresztów śledczych, zakładów karnych oraz zakładów dla nieletnich,

- poszukiwanie, rozpoznawanie, wydobywanie złóż kopalin objętych własnością górnictwem,
- zakładanie i utrzymywanie cmentarzy,
- ustanawianie i ochrona miejsc pamięci narodowej,
- ochrona zagrożonych wyginięciem gatunków roślin i zwierząt lub siedlisk przyrody,
- wydzielanie gruntów pod publicznie dostępne przestrzenie i obiekty: ciągi piesze, place, parki, promenady lub bulwary, a także ich urządzenie, w tym budowa lub przebudowa.

W przypadku lokalizacji kluczowych inwestycji celu publicznego na terenie Gminy przyjmuje się w szczególności:

- ograniczenie negatywnego wpływu kluczowych inwestycji celu publicznego na zabudowę mieszkaniową, środowisko i krajobraz,
- lokalizowanie kluczowych inwestycji celu publicznego poza obszarami chronionymi, glebami wysokiej przydatności rolniczej i terenami leśnymi,
- uwzględnienie planowanych inwestycji ponadlokalnych (regionalnych, krajowych) w polityce przestrzennej Gminy,
- stosowanie rozwiązań eliminujących lub ograniczających oddziaływanie planowanych inwestycji poza granice przekształcanego lub zagospodarowywanego terenu,
- wykorzystanie istniejącej infrastruktury do realizacji inwestycji celu publicznego.

Kierunki rozwoju systemów komunikacji, infrastruktury technicznej i społecznej

W zakresie transportu i komunikacji:

- zapewnienie dobrej dostępności komunikacyjnej poprzez rozwój układu drogowego, komunikacji zbiorowej, infrastruktury pieszo-rowerowej, węzłów komunikacyjnych,
- zwiększenie zrównoważonej mobilności i funkcjonalności oraz efektywności transportu miejskiego poprzez budowę, przebudowę i modernizację infrastruktury transportu oraz zakup i modernizację zero- lub niskoemisyjnych aktywów mobilnych wykorzystywanych w transporcie zbiorowym,
- dążenie do ograniczenia ruchu indywidualnych pojazdów samochodowych, szczególnie na obszarach o dużych walorach przyrodniczych i dużej wrażliwości środowiska na czynniki antropopresyjne,
- budowa południowej obwodnicy Kiszkowa jako przedłużenie drogi wojewódzkiej nr 197 przy współpracy z Zarządem Województwa Wielkopolskiego,
- wyznaczanie w dokumentach planistycznych dróg o szerokości zapewniającej możliwość wykonania wszystkich niezbędnych do prawidłowego wykorzystania drogi elementów, jak chodniki, parkingi, ciągi rowerowe,
- wprowadzanie rozwiązań drogowych w obszarach zabudowy minimalizujących geometrię dróg i skrzyżowań, pozostawiając jednocześnie wystarczającą, wygodną przestrzeń dla pieszych, ruchu rowerowego, transportu publicznego, jak również dla osób z niepełnosprawnościami i starszych,
- wspieranie zeroemisyjnych form indywidualnej mobilności, m.in. poprzez budowę i rozbudowę dróg rowerowych (w tym kontrapasów) oraz dróg dla pieszych i rowerów, wraz z infrastrukturą towarzyszącą, kontraruchów oraz pasów ruchu dla rowerów,
- budowa ścieżek rowerowych poprawiających dostępność i obsługę komunikacyjną sołectw poprzez stworzenie ciągłego systemu komunikacji rowerowej,
- wspieranie rozwoju wielogłęziowego powiązania podsystemów transportu publicznego oraz indywidualnego m.in. centrów przesiadkowych, dworców, systemu parkingów P&R, B&R wraz z układem komunikacji kołowej i pieszo-rowerowej oraz rozbudową niezbędnej infrastruktury,
- budowa i rozbudowa infrastruktury do ładowania i tankowania zeroemisyjnych pojazdów komunikacji publicznej.

W zakresie infrastruktury technicznej i społecznej:

- kreowanie połączeń pomiędzy zabudową mieszkaniową a infrastrukturą społeczną oraz dążenie do poprawy dostępności infrastruktury społecznej i technicznej,
- dalszy rozwój systemów infrastruktury technicznej, w tym wodno-kanalizacyjnej, będącej podstawą do lokalizacji zabudowy mieszkaniowej oraz związanej z działalnością gospodarczą,
- wyposażenie terenów w sprawny system odprowadzania i utylizacji ścieków, niezbędny przy wysokim stopniu zwodociągowania,
- utrzymywanie i poprawa jakości usług o charakterze publicznym (szkoły, przedszkola, instytucje kultury, obiekty sportowe), w tym bazy infrastrukturalnej oraz rozwój systemu opieki nad osobami ze szczególnymi potrzebami,
- kształtowanie centralnych przestrzeni publicznych w poszczególnych wsiach umożliwiających aktywność społeczną, budowę oraz umacnianie więzi społecznych i budowanie lokalnej tożsamości,
- rozwój błękitno-zielonej infrastruktury oraz zapewnienie odpowiedniej retencji (powierzchnia biologicznie czynna, budowa zbiorników na deszczówkę z terenów utwardzonych w celu wtórnego wykorzystania),
- tworzenie warunków dla lokalizacji instalacji urządzeń wykorzystujących odnawialne źródła energii na poziomie aktów planistycznych (plan ogólny, miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego).

Zasady lokalizacji urządzeń wytwarzających energię o mocy zainstalowanej przekraczającej 500 kW

Urządzenia wytwarzające energię o mocy zainstalowanej przekraczającej 500 kW powinny być lokalizowane na gruntach klasy IV lub niższej i nie mogą wpływać na poszerzenie obszaru stref ochronnych, które związane są z ograniczeniami w zabudowie, zagospodarowaniu oraz użytkowaniu terenu poza granicami wyznaczonego obszaru. W przypadku lokalizacji takich urządzeń wyznacza się następujące zasady:

- stosowanie rozwiązań eliminujących lub ograniczających oddziaływanie planowanych inwestycji poza granice przekształcanego lub zagospodarowywanego terenu,
- lokalizowanie ośrodków produkcyjnych i infrastruktury technicznej (w tym odnawialnych źródeł energii) na terenach ściśle określonych, z uwzględnieniem istniejących form ochrony przyrody oraz z zachowaniem bezpiecznej strefy ochronnej od zabudowy mieszkaniowej oraz związanej z wielogodzinnyim pobytem dzieci i młodzieży,
- dbałość o relacje funkcjonalno-przestrzenne z terenami sąsiednimi,
- podejmowanie działań powstrzymujących znaczne przeobrażenie krajobrazu kulturowego,
- w granicach stref ochronnych dla elektrowni fotowoltaicznych wszelkie przedsięwzięcia nie mogą przekraczać standardów jakości środowiska,
- wyłącza się obszary chronionego krajobrazu z lokalizowania elektrowni wiatrowych o mocy większej niż moc mikroinstalacji w rozumieniu przepisów Ustawy z dnia 20 lutego 2015 r. o odnawialnych źródłach energii.

Zasady lokalizacji przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko

Do przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko zalicza się te przedsięwzięcia, które zostały określone w Rozporządzeniu Rady Ministrów z dnia 10 września 2019 r. w sprawie przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko, w podziale na przedsięwzięcia mogące zawsze znacząco oddziaływać na środowisko oraz te mogące potencjalnie znacząco oddziaływać na środowisko.

W przypadku lokalizacji przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko na terenie Gminy należy uwzględnić:

- lokalizację w miejscach, które nie naruszają funkcjonowania korytarzy ekologicznych, obszarów chronionych oraz nie przyczyniają się do niszczenia siedlisk gatunków występujących w Gminie,
- rozmieszczenie form ochrony przyrody, ograniczenia wynikające z uchwał je powołujących, planów ochrony tych obszarów oraz aktów prawa miejscowego,
- realizację działań mających na celu zapobieganie, ograniczanie lub kompensację przyrodniczą możliwych negatywnych oddziaływań na środowisko
- przeprowadzenie indywidualnej procedury badania wpływu przedsięwzięcia na środowisko w ramach oceny oddziaływania na środowisko na podstawie ustawy z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko.

Zasady kształtowania rolniczej i leśnej przestrzeni produkcyjnej

- kontynuacja rolniczego sposobu użytkowania terenów, szczególnie w obrębie zwartych kompleksów gleb o wysokiej jakości i przydatności rolniczej,
- przeciwdziałanie rozpraszaniu zabudowy w celu ochrony kompleksów rolnych i leśnych,
- zachowanie korytarzy ekologicznych oraz siedlisk gatunków chronionych i zagrożonych,
- kształtowanie prawidłowych relacji pomiędzy zabudową związaną z produkcją rolną a zabudową mieszkaniową na wsiach,
- utrzymanie zwartych kompleksów użytków rolnych i zielonych z zadrzewieniami śródpolnymi,
- zalesianie gruntów najłabszych, nieużytków i gruntów rolniczo nieprzydatnych,
- prowadzenie racjonalnej gospodarki rolnej, poprzez właściwy dobór upraw dostosowanych do warunków środowiskowych, wykorzystanie potencjału produkcyjnego trwałych użytków zielonych dla produkcji zwierzęcej, racjonalne stosowanie nawożenia i środków ochrony roślin,
- zwiększanie opłacalności produkcji rolnej, poprzez polepszanie struktury gospodarstw rolnych, wprowadzanie nowych technologii i innowacji, inwestycje we wzrost produktywności, rozwijanie współpracy rolników między sobą i branżą przetwórstwa, rozwój rynków lokalnych i targowisk,
- dopuszcza się przekształcenie profilu istniejących gospodarstw rolnych na agroturystyczny, zgodnie ze wskazanymi kierunkami rozwojowymi sektora turystyki w Gminie.

Zasady kształtowania zagospodarowania przestrzennego na obszarach zdegradowanych i obszarach rewitalizacji oraz obszarach wymagających przekształceń, rehabilitacji, rekultywacji lub remediacji

Gmina Kiszkowo nie posiada obszarów zdegradowanych i obszarów rewitalizacji w myśl ustawy z dnia 9 października 2015 r. o rewitalizacji, jednak planuje się podjęcie działań służących wyznaczeniu obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji zgodnie ze wskazaną ustawą. Na terenie Gminy nie występują również większe obszary wymagające przekształceń, rehabilitacji, rekultywacji lub remediacji.

4. Spójność kierunków rozwoju Gminy z kierunkami wynikającymi ze strategii rozwoju województwa. Obszary strategicznej interwencji określone w strategii rozwoju województwa wraz z zakresem planowanych działań

Cele strategiczne oraz kierunki działań zawarte w niniejszej Strategii odnoszą się do zidentyfikowanych problemów, które mieszkańcy napotykają na obszarze Gminy Kiszewo. Jednocześnie, są one spójne z dokumentami strategicznymi wyższego rzędu o randze powiatowej, wojewódzkiej i krajowej, takimi jak: Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2030 (KSRR), Strategia rozwoju województwa wielkopolskiego do 2030 roku, a także Strategia rozwoju powiatu gnieźnieńskiego na lata 2022-2030. Komplementarność celów jakie wyznacza Strategia z innymi działaniami oraz priorytetami wpływa na skuteczność i efektywność realizacji tego dokumentu.

Cel główny KSRR zakłada „efektywne wykorzystanie endogenicznych potencjałów terytoriów i ich specjalizacji dla osiągnięcia zrównoważonego rozwoju kraju, co tworzyć będzie warunki do wzrostu dochodów mieszkańców Polski przy jednoczesnym osiągnięciu spójności w wymiarze społecznym, gospodarczym, środowiskowym i przestrzennym”. Cel ten uzupełniony jest 3 celami operacyjnymi:

- Cel 1. Zwiększenie spójności rozwoju kraju w wymiarze społecznym, gospodarczym, środowiskowym i przestrzennym;
- Cel 2. Wzmacnianie regionalnych przewag konkurencyjnych;
- Cel 3. Podniesienie jakości zarządzania i wdrażania polityk ukierunkowanych terytorialnie.

Strategia rozwoju województwa wielkopolskiego do 2030 roku jest elementem systemu programowania przygotowywanego na różnych poziomach. Jej treść uwzględnia ustalenia dokumentów wyższego rzędu, w szczególności zapisy projektów dokumentów wspólnotowych dotyczących polityki spójności po 2020 roku, strategii krajowych, takich jak: Strategia na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju do roku 2020 (z perspektywą do 2030 r.) oraz Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2030.

Wizja rozwoju województwa wielkopolskiego w perspektywie do 2030 roku brzmi: „Wielkopolska w 2030 roku to region przodujący w kraju, liczący się w Europie i szanujący jej uniwersalne wartości, świadomy swojego dziedzictwa przyrodniczego i cywilizacyjnego, spójny, zrównoważony i dostępny terytorialnie, otwarty na nowe idee i ludzi, silny nowoczesną gospodarką, aspiracjami i wiedzą swoich mieszkańców, zapewniający im bardzo dobre warunki życia, pracy i wypoczynku na całym obszarze województwa.”

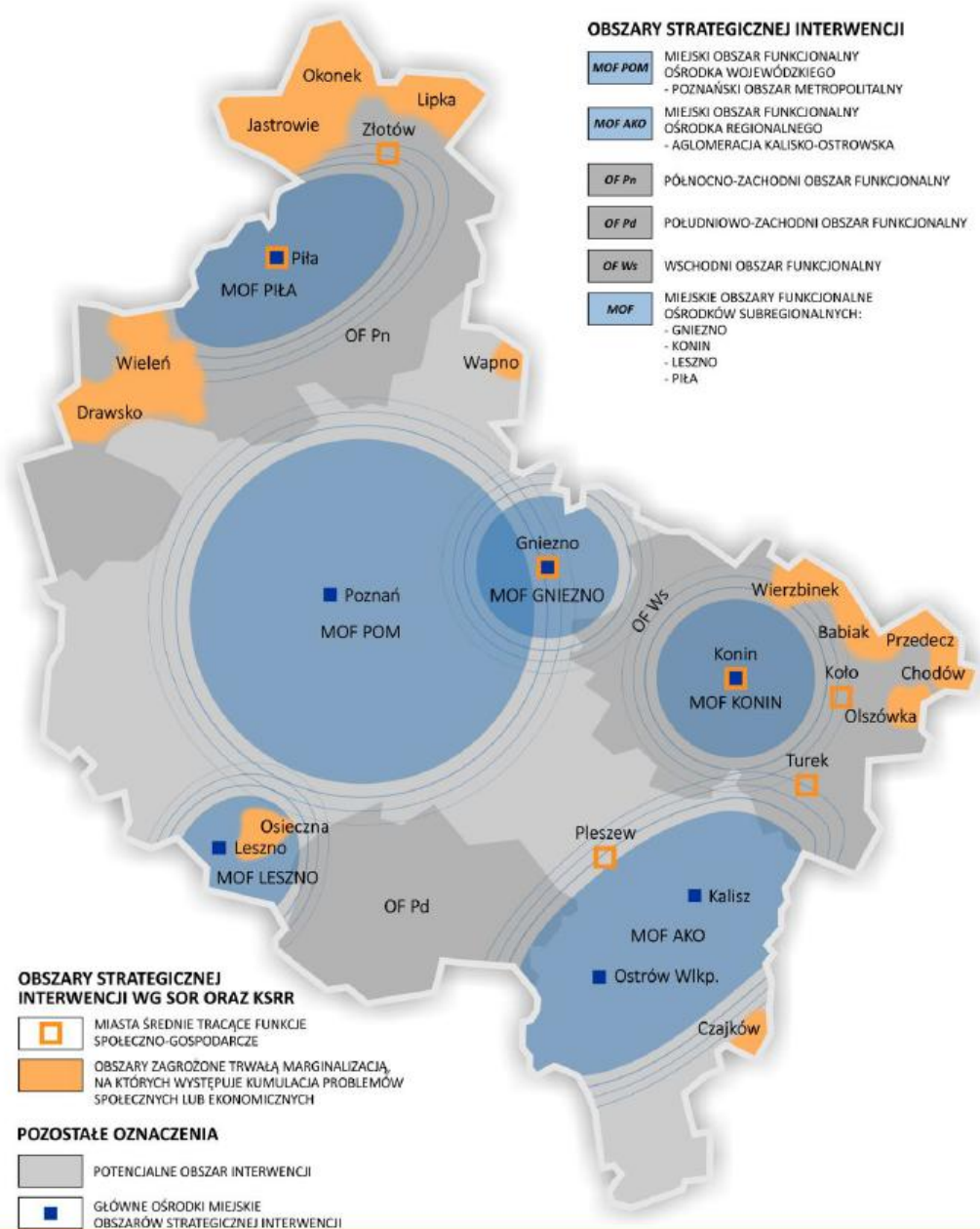
Dokument zawiera następującą misję: „Samorząd Województwa umacnia krajową i europejską pozycję Wielkopolski, rozwija jej potencjał społeczny i gospodarczy, podnosi poziom życia mieszkańców oraz dba o środowisko przyrodnicze i dziedzictwo kulturowe regionu dla dobra jego obecnych i przyszłych pokoleń w myśl zasad zrównoważonego rozwoju.”

W Strategii rozwoju województwa wielkopolskiego do 2030 roku wyznaczono następujące cele strategiczne:

1. Wzrost gospodarczy Wielkopolski bazujący na wiedzy swoich mieszkańców.

2. Rozwój społeczny Wielkopolski oparty na zasobach materialnych i niematerialnych regionu.
3. Rozwój infrastruktury z poszanowaniem środowiska przyrodniczego Wielkopolski.
4. Wzrost skuteczności wielkopolskich instytucji i sprawności zarządzania regionem.

Strategia rozwoju województwa wielkopolskiego do 2030 roku wskazuje również Obszary Strategicznej Interwencji (OSI), które są podstawą terytorialnego ukierunkowania celów interwencji. Do obszarów tych należy w szczególności kierować interwencję publiczną obejmującą finansowane z różnych źródeł inwestycje, w tym gospodarcze, infrastrukturalne i zasoby ludzkie. Dotyczy to zarówno obszarów charakteryzujących się największym potencjałem rozwojowym, które mają znaczący wpływ na wzrost konkurencyjności regionu, jak i obszarów o najtrudniejszej sytuacji społeczno-gospodarczej, które wymagają wsparcia, aby zapobiec ich dalszej marginalizacji.

Ryc. 7. Obszary strategicznej interwencji w województwie wielkopolskim

Źródło: Strategia rozwoju województwa wielkopolskiego do 2030 roku.

W Strategii rozwoju województwa wielkopolskiego do 2030 roku, Gmina Kiszkowo zaliczona została do gmin Obszaru Strategicznej Interwencji Miejski Obszar Funkcjonalny Ośrodek Wojewódzkiego – Poznański Obszar Metropolitalny.

Gmina Kiszkowo objęta została również zapisami zawartymi w Strategii rozwoju powiatu gnieźnieńskiego na lata 2022-2030, która opracowana została w celu koordynacji i realizacji działań rozwojowych przez instytucje powiatowe. W dokumencie zawarta została misja rozwoju powiatu, która brzmi następująco: „Integrowanie, wspieranie oraz moderowanie rozwoju ponadlokalnego w przestrzeni powiatu gnieźnieńskiego oraz kształtowanie roli kluczowego partnera (partnera kompetencyjnego) i inicjatora polityk rozwoju społeczno-gospodarczego i przestrzennego”.

Strategia definiuje również rozbudowaną wizję rozwoju powiatu gnieźnieńskiego do 2030 roku, którą podzielono na sześć głównych obszarów tematycznych:

„Powiat gnieźnieński rozwija się zgodnie z zasadą zrównoważonego rozwoju. Dotyczy to kwestii równoważenia i rozwoju w wymiarze społecznym, gospodarczym oraz środowiskowym. Rolą Powiatu Gnieźnieńskiego jest moderowanie polityki rozwoju w wymiarze terytorialnym.

Powiat wykorzystuje swoje atuty lokalizacyjne oraz wysoki potencjał przedsiębiorczości do rozwoju innowacyjnej i konkurencyjnej gospodarki. Szczególne impulsy dla rozwoju gospodarczego płyną z nowoczesnego i dostosowanego do potrzeb rynku systemu kształcenia zawodowego. Powiat Gnieźnieński moderuje współpracę wymiaru edukacji oraz przedsiębiorców. Monitoruje również zjawiska i sytuację na lokalnym rynku pracy. Wspiera dostęp do edukacji dla osób w każdym wieku.

Powiat Gnieźnieński wnosi swój istotny wkład w rozwój aktywności gospodarczej, wykorzystującej lokalne potencjały związane z turystyką oraz rolnictwem. Poprzez rozwój infrastruktury, działania integrujące i promocję wspiera kształtowanie zintegrowanej oferty turystycznej. Wspiera rozwój produktów lokalnych, regionalnych i ekologicznych.

Mieszkańcy powiatu gnieźnieńskiego są świadomi wartości i atutów powiatu gnieźnieńskiego, wnoszą swój wkład w kształtowanie jakości życia, m. in. poprzez wysoką świadomość ekologiczną, tożsamość a także kreatywność i przedsiębiorczość. Powiat wspiera kształtowanie tożsamości mieszkańców, jak też zdolność do optymalnego wykorzystania wsparcia zewnętrznego. Podnosi również stale jakość usług oraz dostępność instytucji publicznych. Powiat wspiera rozwój w zakresie kształtowania oferty czasu wolnego, który powiązany jest z rozwojem funkcji turystycznej. Integruje i rozwija działania w zakresie oferty kulturalnej, prowadząc edukację kulturalną.

Powiat Gnieźnieński zapewnia mieszkańcom kompleksową opiekę zdrowotną poprzez rozwiniętą infrastrukturę opieki zdrowotnej oraz kształcenie kadr medycznych. Powiat prowadzi zrównoważoną politykę w zakresie opieki społecznej.

Szczególny wymiar polityki rozwoju stanowi ochrona środowiska. Powiat wspiera i stosuje technologie przyjazne dla środowiska, w szczególności w zakresie efektywności energetycznej, rozwoju odnawialnych źródeł energii, a także ochrony klimatu, gospodarki odpadami i ochrony przyrody. Szczególnym wymiarem polityki rozwoju jest ochrona zasobów wody."

Realizacja określonej na rok 2030 wizji rozwoju powiatu gnieźnieńskiego możliwa będzie poprzez wdrożenie następujących celów strategicznych:

1. Kreowanie rozwoju społeczno-ekologicznego,
2. Moderowanie i wspieranie rozwoju gospodarczego,
3. Rozwijanie nowoczesnych instytucji.

Jednym z celów polityki spójności Unii Europejskiej w ramach perspektywy finansowej na lata 2021-2027 jest zwiększenie wpływów lokalnych wspólnot na kształtowanie polityki terytorialnej. Cel 5 "Europa bliżej obywateli" skupia się na wzmocnieniu roli samorządów terytorialnych w stymulowaniu procesów rozwojowych w oparciu o działania wynikające ze strategii terytorialnych. Fundamentem do podejmowania tych interwencji jest współpraca samorządów na bazie zawiązywanych partnerstw, w ramach odpowiednich instrumentów terytorialnych polityki spójności, tj. ZIT i IIT.

Gmina Kiszkowo włączona została do Obszaru Funkcjonalnego Miasta Gniezna, dla którego opracowana została ponadlokalna strategia rozwoju ZIT. Strategia stanowi odpowiedź na problemy, potrzeby rozwojowe, wyzwania i szanse zdefiniowane dla obszaru partnerstwa.

W Strategii rozwoju ponadlokalnego Obszaru Funkcjonalnego Miasta Gniezna do 2030 roku sformułowano następującą misję rozwoju:

„Wzmacnianie rozwoju społeczno-gospodarczego, infrastrukturalno-środowiskowego i kulturowego jednostek samorządu terytorialnego tworzących Partnerstwo oraz współpraca gmin i powiatów w tym zakresie."

Wskazana w Strategii misja realizowana jest w oparciu o następujące cele szczegółowe:

1. Poprawa dostępności transportowej na obszarze funkcjonalnym,
2. Poprawa jakości usług publicznych,
3. Zapewnienie wysokiej jakości środowiska,
4. Rozwój współpracy na obszarze Partnerstwa.

Tabela poniżej przedstawia spójność celów strategicznych i operacyjnych zawierających się w Strategii Rozwoju Gminy Kiszkowo na lata 2026-2036 ze Strategią rozwoju województwa wielkopolskiego do 2030 roku, Strategią rozwoju powiatu gnieźnieńskiego na lata 2022-2030 oraz Strategią rozwoju ponadlokalnego Obszaru Funkcjonalnego Miasta Gniezna do 2030 roku.

Tab. 3. Spójność celów strategicznych i operacyjnych Strategii Rozwoju Gminy Kiszkowo na lata 2026-2036 ze Strategią rozwoju województwa wielkopolskiego do 2030 roku, Strategią rozwoju powiatu gnieźnieńskiego na lata 2022-2030 oraz Strategią rozwoju ponadlokalnego Obszaru Funkcjonalnego Miasta Gniezna do 2030 roku

Strategia rozwoju województwa wielkopolskiego do 2030 roku	Strategia rozwoju ponadlokalnego Obszaru Funkcjonalnego Miasta Gniezna do 2030 roku	Strategia rozwoju powiatu gnieźnieńskiego na lata 2022-2030	Strategia Rozwoju Gminy Kiszkowo na lata 2026-2036
Cel strategiczny 1. Wzrost gospodarczy Wielkopolski bazujący na wiedzy swoich mieszkańców 1.1. Zwiększenie innowacyjności i konkurencyjności gospodarki regionu 1.2. Wzrost aktywności zawodowej i utrzymanie wysokiej jakości zatrudnienia 1.3. Wzrost i poprawa wykorzystania kapitału ludzkiego na rynku pracy	Cel 2. Poprawa jakości usług publicznych 2.1. Rozwój edukacji 2.2. Rozwój kultury 2.3. Poprawa jakości usług publicznych Cel 3. Zapewnienie wysokiej jakości środowiska 3.2. Zrównoważony rozwój gospodarczy Cel 4. Rozwój współpracy na obszarze Partnerstwa 4.1. Rozwój współpracy na OF	Cel 1. Kreowanie rozwoju społeczno-gospodarczego 1.1. Innowacyjna edukacja 1.2. Kompleksowa opieka zdrowotna 1.3. Zrównoważona polityka społeczna Cel 2. Moderowanie i wspieranie rozwoju gospodarczego 2.1. Wysoka przedsiębiorczość i partnerstwo na rzecz aktywności gospodarczej 2.2. Rozwój turystyczny oraz kształtowanie oferty czasu wolnego 2.3. Powiat zintegrowany przestrzennie	Cel 3: Rozwój gospodarczy Gminy Kiszkowo oparty na przedsiębiorczości mieszkańców, nowoczesnym rolnictwie i aktywnej promocji 3.1. Wzmacnianie przedsiębiorczości w Gminie Kiszkowo 3.2. Rozwój nowoczesnego rolnictwa w Gminie Kiszkowo 3.3. Aktywna promocja i rozwój turystyki w Gminie Kiszkowo Cel 4: Rozwój społeczny Gminy Kiszkowo oparty na aktywnej społeczności lokalnej, wysokiej jakości usługach społecznych oraz wysokim poziomie edukacji 4.1. Aktywizacja i integracja mieszkańców Gminy Kiszkowo 4.2. Usługi społeczne bez barier w Gminie Kiszkowo 4.3. Wysokiej jakości edukacja i system opieki nad dziećmi w Gminie Kiszkowo
Cel strategiczny 2: Rozwój społeczny Wielkopolski oparty na zasobach materialnych i niematerialnych regionu 2.1. Rozwój Wielkopolski świadomy demograficznie 2.2. Przeciwdziałanie marginalizacji i wykluczeniu	Cel 2. Poprawa jakości usług publicznych 2.1. Rozwój edukacji 2.2. Rozwój kultury 2.3. Poprawa jakości usług publicznych Cel 3. Zapewnienie wysokiej jakości środowiska 3.2. Zrównoważony rozwój gospodarczy	Cel 1. Kreowanie rozwoju społeczno-gospodarczego 1.2. Kompleksowa opieka zdrowotna 1.3. Zrównoważona polityka społeczna 1.4. Czyste środowisko i zasoby dla pokoleń Cel 2. Moderowanie i wspieranie rozwoju gospodarczego	Cel 4: Rozwój społeczny Gminy Kiszkowo oparty na aktywnej społeczności lokalnej, wysokiej jakości usługach społecznych oraz wysokim poziomie edukacji 4.1. Aktywizacja i integracja mieszkańców Gminy Kiszkowo

2.3. Rozwój kapitału społecznego i kulturowego regionu		2.2. Rozwój turystyczny oraz kształtowanie oferty czasu wolnego	4.2. Usługi społeczne bez barier w Gminie Kiskowo 4.3. Wysokiej jakości edukacja i system opieki nad dziećmi w Gminie Kiskowo
Cel strategiczny 3: Rozwój infrastruktury z poszanowaniem środowiska przyrodniczego Wielkopolski 3.1. Poprawa dostępności i spójności komunikacyjnej województwa 3.2. Poprawa stanu oraz ochrona środowiska przyrodniczego Wielkopolski 3.3. Zwiększenie bezpieczeństwa i efektywności energetycznej	Cel 1. Poprawa dostępności transportowej na obszarze funkcjonalnym 1.1. Usprawnienie systemu transportu Cel 3. Zapewnienie wysokiej jakości środowiska 3.1. Ochrona środowiska oraz działania adaptacyjne i mitygacyjne 3.2. Zrównoważony rozwój gospodarczy 3.3. Poprawa jakości przestrzeni	Cel 1. Kreowanie rozwoju społeczno-gospodarczego 1.4. Czyste środowisko i zasoby dla pokoleń 1.5. Wysoki poziom bezpieczeństwa Cel 2. Moderowanie i wspieranie rozwoju gospodarczego 2.3. Powiat zintegrowany przestrzennie	Cel 1: Rozwój przestrzenny Gminy Kiskowo oparty na uporządkowanej przestrzeni, nowoczesnej infrastrukturze technicznej i dostępności transportowej 1.1. Uporządkowana, funkcjonalna i bezpieczna przestrzeń w Gminie Kiskowo 1.2. Nowoczesna infrastruktura techniczna w Gminie Kiskowo 1.3. Dostępność transportowa i mobilność mieszkańców Gminy Kiskowo Cel 2: Aktywna ochrona środowiska przyrodniczego oraz adaptacja do zmian klimatu w Gminie Kiskowo 2.1. Ochrona walorów przyrodniczych Gminy Kiskowo 2.2. Adaptacja do zmian klimatu w Gminie Kiskowo
Cel strategiczny 4: Wzrost skuteczności wielkopolskich instytucji i sprawności zarządzania regionem 4.1. Rozwój zdolności zarządczych i świadczenia usług 4.2. Wzmocnienie mechanizmów koordynacji i rozwoju	Cel 4. Rozwój współpracy na obszarze Partnerstwa 4.1. Rozwój współpracy na OF Cel 2. Poprawa jakości usług publicznych 2.3. Poprawa jakości usług publicznych	Cel 3. Rozwijanie nowoczesnych instytucji 3.1. Nowoczesne technologie usług publicznych 3.2. Rozwinięta baza instytucji powiatowych 3.3. Profesjonalne kadry Powiatu 3.4. Intensyfikacja współpracy krajowej i międzynarodowej	Cel 1: Rozwój przestrzenny Gminy Kiskowo oparty na uporządkowanej przestrzeni, nowoczesnej infrastrukturze technicznej i dostępności transportowej 1.1. Uporządkowana, funkcjonalna i bezpieczna przestrzeń w Gminie Kiskowo 1.2. Nowoczesna infrastruktura techniczna w Gminie Kiskowo 1.3. Dostępność transportowa i mobilność mieszkańców Gminy Kiskowo

			Cel 4: Rozwój społeczny Gminy Kiskowo oparty na aktywnej społeczności lokalnej, wysokiej jakości usługach społecznych oraz wysokim poziomie edukacji 4.1. Aktywizacja i integracja mieszkańców Gminy Kiskowo 4.2. Usługi społeczne bez barier w Gminie Kiskowo 4.3. Wysokiej jakości edukacja i system opieki nad dziećmi w Gminie Kiskowo
--	--	--	---

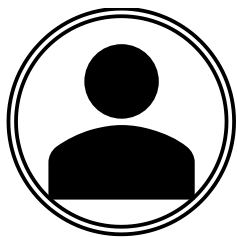
Źródło: opracowanie własne na podstawie Strategii rozwoju województwa wielkopolskiego do 2030 roku, Strategii rozwoju powiatu gnieźnieńskiego na lata 2022-2030 oraz Strategii rozwoju ponadlokalnego Obszaru Funkcjonalnego Miasta Gniezna do 2030 roku.

5. System realizacji strategii, w tym wytyczne do sporządzenia dokumentów wykonawczych

Prawidłowy przebieg realizacji Strategii Rozwoju Gminy Kiskowo na lata 2026-2036 będzie kontrolowany poprzez odpowiednie jej wdrażanie, a następnie monitoring, ewaluację i w razie konieczności – aktualizację.

Wdrażanie Strategii

Strategia realizowana będzie w latach na jakie przyjęty został dokument, a więc w latach 2026-2036. Jednym z elementów wdrażania niniejszej Strategii jest obowiązek pracowników Urzędu oraz jednostek organizacyjnych do zapoznania się z dokumentem oraz wyznaczenie obszarów, za które każda jednostka lub pracownik będą odpowiedzialni. Podmiotami zaangażowanymi w proces realizacji Strategii będzie sektor publiczny (władze samorządowe, jednostki organizacyjne Gminy, inne jednostki samorządu terytorialnego), sektor prywatny (partnerzy prywatni i biznesowi, przedsiębiorcy, inwestorzy, organizacje otoczenia biznesu, zrzeszenia gospodarcze) oraz sektor społeczny (mieszkańcy, organizacje pozarządowe, liderzy społeczni, osoby publiczne). Z kolei za etap wdrażania, monitorowania, ewaluacji i aktualizacji Strategii odpowiedzialny będzie Wójt Gminy Kiskowo, Rada Gminy Kiskowo oraz pracownicy Urzędu Gminy Kiskowo, jednostki organizacyjne i partnerzy Gminy.

Wójt Gminy Kiszkowo

- stymulowanie i koordynacja działań
- integrowanie zasobów

Rada Gminy Kiszkowo

- wsparcie strategiczne przy realizacji i ewaluacji strategii oraz podejmowaniu decyzji strategicznych

Urząd Gminy Kiszkowo

- koordynacja działań
- poszukiwanie nowych źródeł finansowania
- monitoring, ewaluacja i przygotowanie zmian do aktualizacji
- realizacja

Strategia Rozwoju Gminy Kiszkowo na lata 2026-2036 jest dokumentem określającym kierunki rozwoju w poszczególnych obszarach funkcjonowania samorządu.

W celu zachowania nadrzędności oraz spójności Strategii wobec innych planów, programów i dokumentów o charakterze strategicznym, opracowywanych w Gminie na potrzeby realizacji zadań, rekomenduje się ich aktualizację zgodnie z celami strategicznymi. Zagwarantowanie spójnego podejścia do polityki rozwoju wymagać zatem będzie uwzględnienia zapisów Strategii w zakresie konkretnych obszarów zarówno w dokumentach wieloletnich, jak i programach przyjmowanych corocznie. Pozwoli to wzmocnić efekt podejmowanych działań i jednocześnie uszczegółowić zapisy Strategii.

Wdrażając Strategię, samorząd Gminy Kiszkowo będzie dbał o dobrą współpracę z otoczeniem społeczno-gospodarczym, w tym z lokalnymi organizacjami pozarządowymi, ale również z innymi jednostkami samorządu terytorialnego oraz administracją rządową. Dodatkowo Gmina będzie aktywnie uczestniczyć w konsultacjach innych Strategii przyjmowanych przez okoliczne podmioty z jej otoczenia (w szczególności z terenu powiatu gnieźnieńskiego).

W celu zaangażowania organizacji pozarządowych we wspólne działania na rzecz rozwoju Gminy, projekty będą realizowane w partnerstwie z NGO. Dzięki temu możliwe będzie lepsze dostosowanie działań do potrzeb lokalnej społeczności, efektywniejsze wykorzystanie zasobów, a także wzmocnienie kapitału społecznego i budowanie trwałych relacji międzysektorowych.

Monitoring i ewaluacja Strategii

W celu sprawdzenia efektywności prowadzonych działań zakłada się przeprowadzenie analizy stopnia realizacji zakładanych celów. Prowadzenie monitoringu pozwala na weryfikację i reakcję w przypadku występowania negatywnych zjawisk, a także wprowadzenie aktualizacji dokumentu, o ile zajdzie taka potrzeba.

System monitorowania pełni funkcje kontrolne oraz weryfikujące skuteczność wdrażanych przedsięwzięć. Efekty Strategii będą monitorowane i opisywane w corocznym Raporcie o stanie gminy, który jest obowiązkowym dokumentem zgodnie z art. 28aa ust. 1 ustawy o samorządzie gminnym. Jednocześnie monitorowanie strategii umożliwi także rzetelne informowanie podmiotów zewnętrznych o uzyskanych wynikach, zrealizowanych działaniach, osiągniętych celach i planowanych strategicznych inwestycjach czy projektach.

Monitoring będzie odbywał się również przy pomocy tabeli ewaluacyjnej, stanowiącej załącznik nr 3 do niniejszego dokumentu. Odpowiednie uzupełnienie tabeli pozwoli na sprawdzenie tego czy i w jakim stopniu zaplanowane działanie zostało zrealizowane, a założone rezultaty osiągnięte. W ten sposób można będzie ocenić, w jakiej części wykonano założony cel operacyjny, a dalej strategiczny. Monitoring przeprowadzany będzie co 2 lata od roku przyjęcia Strategii i tym samym rozpoczęcia wdrażania jej założeń.

Po wdrożeniu Strategii zostanie przeprowadzona ewaluacja ex-post. Punktem bazowym, do oparcia wyników, będzie przeprowadzona w 2024 roku ewaluacja ex-ante (Diagnoza sytuacji społecznej, gospodarczej, przestrzennej i klimatyczno-środowiskowej Gminy Kiskowo). Celem ewaluacji ex-post będzie określenie długotrwałych efektów wdrażania Strategii, w tym wielkości zaangażowanych środków oraz skuteczności i efektywności podjętych działań. Wynikiem oceny końcowej powinny być wskazania odnośnie do dalszej polityki rozwoju Gminy Kiskowo oraz zdefiniowane czynniki, przyczyniające się do sukcesu lub niepowodzenia wdrażania Strategii.

Aktualizacja Strategii

Bieżące monitorowanie i ocena skuteczności działań Strategii Rozwoju Gminy Kiskowo na lata 2026-2036 będzie przesłanką do zareagowania, a tym samym wprowadzenia zmian w dokumencie w przypadkach uzasadnionych.

W momencie, gdy Wójt Gminy Kiskowo zidentyfikuje konieczność modyfikacji Strategii Rozwoju Gminy, występuje do Rady Gminy Kiskowo z wnioskiem o jej zmianę.

Ewentualna aktualizacja Strategii Rozwoju Gminy Kiskowo na lata 2026-2036 będzie następować w trybie przewidzianym w art. 10f ust. 5 ustawy o samorządzie gminnym, który stanowi, iż strategia rozwoju gminy podlega aktualizacji, jeżeli wymaga tego sytuacja społeczna, gospodarcza, przestrzenna lub klimatyczno-środowiskowa gminy albo gdy jest to konieczne dla zachowania jej spójności ze strategią rozwoju ponadlokalnego lub strategią rozwoju województwa. Do aktualizacji strategii rozwoju gminy stosuje się wtedy zapisy z art. 10f ust. 1-4 ustawy o samorządzie gminnym.

6. Ramy finansowe i źródła finansowania

Gmina Kiszkowo na bieżąco analizuje możliwości pozyskania zewnętrznych źródeł finansowania działalności, w tym kierunków działań przewidzianych w Strategii, zarówno stanowiących wydatki bieżące i majątkowe. Analizy te obejmują:

- fundusze unijne, m.in. **Fundusze Europejskie dla Wielkopolski 2021-2027** oraz środki unijne w ramach ogólnopolskich programów operacyjnych dla polityki spójności;
- środki z Krajowego Planu Odbudowy i Zwiększania Odporności;
- programy rządowe, w tym m.in. Fundusz Rozwoju Dróg Samorządowych, Aktywny Maluch, Senior+, Dostępny Samorząd oraz inne programy w obszarze ochrony środowiska, sportu, kultury, edukacji i innych;
- programy jednostek samorządu terytorialnego wyższych szczebli, w tym zwłaszcza programy finansowane ze środków Samorządu Województwa Wielkopolskiego;
- inne, nieunijne fundusze międzynarodowe;
- inne zwrotne i bezzwrotne źródła finansowania, dystrybuowane przed podmioty publiczne i prywatne.

Program Regionalny: Fundusze Europejskie dla Wielkopolski 2021-2027 będzie głównym dokumentem określającym kierunki wsparcia finansowanego ze środków Unii Europejskiej w województwie wielkopolskim w okresie budżetowym 2021-2027.

W ramach nowej perspektywy finansowej 2021-2027 samorząd będzie miał możliwość korzystania z nowej puli dofinansowań. Polityka spójności na lata 2021-2027 docelowo obejmie fundusze takie jak:

- **EFRR** – Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego,
- **FS** – Fundusz Spójności,
- **EFS+** – Europejski Fundusz Społeczny+.

Do programów krajowych w nowej perspektywie finansowej 2021-2027 należą m.in.:

- **FEnIKS** – Fundusze Europejskie na Infrastrukturę, Klimat, Środowisko,
- **FENG** – Fundusze Europejskie dla Nowoczesnej Gospodarki,
- **FERS** – Fundusze Europejskie dla Rozwoju Społecznego 2021-2027,
- **FERC** – Fundusze Europejskie na Rozwój Cyfrowy,
- **PTFE** – Pomoc Techniczna dla Funduszy Europejskich,
- **FEPŻ** – Fundusze Europejskie Pomoc Żywnościowa,
- programy Europejskiej Współpracy Terytorialnej.

Powyższe instrumenty finansowe, jak i środki własne Gminy wskazują na potencjalne źródła finansowe, z których mogą być pozyskane środki na realizację Strategii Rozwoju Gminy Kiszkowo na lata 2026-2036. Głównymi źródłami finansowania celów rozwojowych będą dochody własne Gminy, takie jak podatki i opłaty lokalne, udział w podatku dochodowym od osób fizycznych oraz pozostałe środki publiczne. Jednocześnie wiele zadań przewidzianych w strategii realizowanych będzie w ramach bieżącej działalności poszczególnych komórek organizacyjnych Urzędu Gminy Kiszkowo oraz jednostek organizacyjnych Gminy Kiszkowo.

Realizacja części zadań przewidzianych w Strategii wymaga i zakłada współpracę z gminami sąsiednimi, powiatem gnieźnieńskim oraz województwem wielkopolskim i ich jednostkami organizacyjnymi. Współpraca ta może obejmować również wymiar finansowy, w tym przekazanie dotacji na realizację zadania.

Podstawę do określenia ram finansowych działań strategicznych stanowić będzie budżet Gminy oraz wieloletnia prognoza finansowa. Gmina będzie utrzymywać nadwyżkę operacyjną w sposób niezagrażający dyscyplinie finansów publicznych i umożliwiającą spłatę wcześniej zaciągniętych zobowiązań. Pozostałe środki, a także dochody majątkowe przeznaczane będą na realizację zaplanowanych inwestycji. Długookresowe cele strategiczne określone będą w wieloletniej prognozie finansowej. W celu oddania realności prognozy oraz rzetelności finansowego przedstawienia planowanych działań, wieloletnia prognoza finansowa oddawać będzie wszystkie wydarzenia, które mają lub mogą mieć wpływ na gospodarkę finansową Gminy, a przede wszystkim uzależnione będą od czynników makroekonomicznych, takich jak: PKB, inflacja, tempo wzrostu wynagrodzeń, czy planowane zmiany systemowe np. w ustawie o dochodach jednostek samorządu terytorialnego. Na tej podstawie wyznaczone będą możliwe do przeznaczenia limity wydatków w poszczególnych latach na wyznaczone przedsięwzięcia. W przypadku zaciągania zwrotnych źródeł finansowania, kształt wskaźnika obsługi zadłużenia określonego w art. 243 ustawy o finansach publicznych w każdym roku prognozy powinien uwzględniać obsługę dodatkowych zobowiązań Gminy Kiszkowo.

Zgodnie z treścią Uchwały Nr XX/140/26 Rady Gminy Kiszkowo z dnia 29 stycznia 2026 r. zmieniającą Uchwałę Nr XIX/133/25 Rady Gminy Kiszkowo z dnia 30 grudnia 2025 r. w sprawie uchwalania Wieloletniej Prognozy Finansowej Gminy Kiszkowo na lata 2026-2029, przewiduje się, że dochody ogółem do budżetu Gminy Kiszkowo w latach 2026-2029 wyniosą łącznie ponad 151,7 mln zł.

Natomiast skumulowany potencjał inwestycyjny Gminy Kiszkowo rozumiany jako suma środków finansowych pozostałych do dyspozycji, po pokryciu wszystkich bieżących kosztów funkcjonowania (wydatków bieżących) oraz spłacie obecnie zaplanowanych rat kapitałowych (rozchodów) w latach 2026-2029 wyniesie ponad 28 mln zł. Należy jednak mieć na uwadze, że dane zawarte w WPF najbardziej precyzyjnie odnoszą się do roku bieżącego i przyszłego. Prognoza na kolejne lata wyznaczana jest na podstawie trendów makroekonomicznych, które w obecnej sytuacji gospodarczej często ulegają zmianie, dlatego potencjał inwestycyjny Gminy Kiszkowo przedstawia szacunkowe wartości.

ZAŁĄCZNIKI

**DIAGNOZA SYTUACJI PRZESTRZENNEJ,
KLIMATYCZNO-ŚRODOWISKOWEJ,
GOSPODARCZEJ I SPOŁECZNEJ
GMINY KISZEWO**

SPIS TREŚCI

METODOLOGIA BADAŃ.....	74
CZĘŚĆ 1: SYTUACJA PRZESTRZENNA	75
Informacje ogólne	75
Transport i łączność	76
Planowanie i zagospodarowanie przestrzenne	78
Walory kulturowe i turystyczne	84
CZĘŚĆ 2: SYTUACJA KLIMATYCZNO-ŚRODOWISKOWA.....	87
2.1. Walory przyrodnicze	87
<i>Ukształtowanie powierzchni i rzeźba terenu</i>	<i>87</i>
<i>Wody powierzchniowe i podziemne</i>	<i>88</i>
<i>Flora i fauna.....</i>	<i>90</i>
<i>Warunki klimatyczne.....</i>	<i>91</i>
<i>Jakość powietrza.....</i>	<i>91</i>
<i>Złoża kopalin</i>	<i>94</i>
<i>Ochrona przyrody.....</i>	<i>94</i>
2.2. Zmiany klimatu i odnawialne źródła energii	96
2.3. Infrastruktura techniczna i działalność w zakresie ochrony środowiska	99
<i>Urządzenia sieciowe i energia cieplna</i>	<i>99</i>
<i>Gospodarka odpadami.....</i>	<i>101</i>
<i>Pozostała działalność.....</i>	<i>103</i>
CZĘŚĆ 3: SYTUACJA GOSPODARCZA	104
3.1. Gospodarka lokalna	104
<i>Przedsiębiorczość.....</i>	<i>104</i>
<i>Rolnictwo</i>	<i>107</i>
<i>Rynek pracy.....</i>	<i>110</i>
3.2. Stan finansów samorządowych	113
<i>Wykonanie budżetu.....</i>	<i>113</i>
<i>Struktura dochodów i wydatków</i>	<i>114</i>
<i>Finansowanie ze źródeł zewnętrznych</i>	<i>116</i>
<i>Potencjał inwestycyjny</i>	<i>117</i>

CZĘŚĆ 4: SYTUACJA SPOŁECZNA.....	118
4.1. Demografia.....	118
4.2. Kapitał społeczny	122
<i>Żłobki i przedszkola</i>	122
<i>Szkoły</i>	124
<i>Kultura i sport</i>	129
<i>Bezpieczeństwo publiczne</i>	131
<i>Otoczenie wewnętrzne i zewnętrzne</i>	132
4.3. Opieka zdrowotna i pomoc społeczna.....	134
Załącznik nr 2: Wzór ankiety.....	138
Załącznik nr 3: Tabela ewaluacyjna	143

METODOLOGIA BADAŃ

Punktem wyjścia do opracowania Strategii Rozwoju Gminy Kiszkowo na lata 2026-2036 jest niniejsza Diagnoza sytuacji przestrzennej, klimatyczno-środowiskowej, gospodarczej i społecznej jednostki. Dokument strategiczny wskazuje główne wyzwania społeczno-gospodarcze i przestrzenno-środowiskowe stojące przed Gminą, które powinny zostać podjęte w procesie realizacji Strategii. W tym celu przeprowadzona została ocena stanu istniejącego jednostki w ujęciu systemowym oraz dynamicznym. Ujęcie systemowe oznacza rozpoznanie związków pomiędzy środowiskiem przyrodniczym, społecznym i gospodarczym Gminy oraz jego relacji z otoczeniem zewnętrznym, które to czynniki mają podstawowe znaczenie dla efektywnego funkcjonowania systemu jako całości. Ujęcie dynamiczne oznacza z kolei porównanie sytuacji jednostki w danym przedziale czasowym oraz obserwację zmiany. Na potrzeby niniejszego opracowania analizie poddano sytuację Gminy Kiszkowo w latach 2020-2024 (o ile nie zaznaczono inaczej). W celu oceny stanu istniejącego Gminy zastosowano również metodę porównawczą, w której wykorzystane zostały średnie wartości dla gmin powiatu gnieźnieńskiego oraz województwa wielkopolskiego stanowiących punkt odniesienia dla Gminy Kiszkowo.

Dokument powstał w oparciu o dane Urzędu Gminy w Kiszkanie, gminne plany, programy oraz dokumenty strategiczne, a także dane Głównego Urzędu Statystycznego. Ponadto przeanalizowane zostały dokumenty wyższego szczebla pod względem ujęcia w nich Gminy. Dane demograficzne pochodzące z Banku Danych Lokalnych GUS mogą różnić się od informacji udostępnianych przez Urząd Gminy w Kiszkanie, ponieważ w procesie ich pozyskiwania wykorzystano różne metody badawcze. W GUS bilanse liczby i struktury ludności w gminach opracowane są w oparciu o wyniki Narodowych Spisów Powszechnych z uwzględnieniem zmian spowodowanych ruchem naturalnym (urodzeniami i zgonami), migracjami ludności (na pobyt stały i czasowy) oraz przemieszczeniami związanymi ze zmianami administracyjnymi. Dane o zarejestrowanych urodzeniach i zgonach pochodzą ze sprawozdawczości urzędów stanu cywilnego, dane o migracjach wewnętrznych i zagranicznych na pobyt stały z Ministerstwa Spraw Wewnętrznych i Administracji, a źródłem danych o zameldowaniach na pobyt stały w gminie jest rejestr PESEL (od 2006 roku). Mimo niewielkich rozbieżności pomiędzy gminną ewidencją a danymi GUS, analiza danych pozwala na zbadanie trendów i prognozowanych zmian w strukturze demograficznej. Stosowanie przez GUS spójnej metodyki obliczeń dla wszystkich jednostek samorządu terytorialnego, umożliwia przeprowadzenie analizy porównawczej gminy, powiatu i województwa, w oparciu o porównywalne dane i wskaźniki.

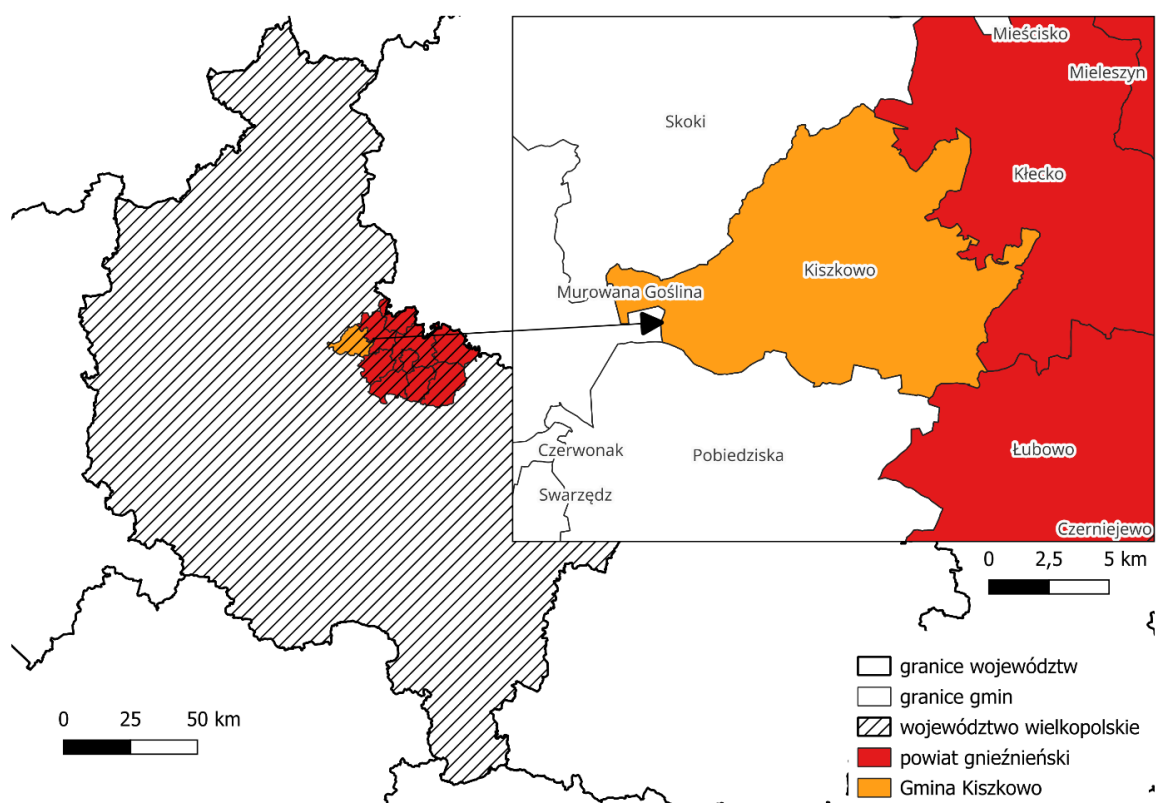
CZĘŚĆ 1: SYTUACJA PRZESTRZENNA

Informacje ogólne

Gmina Kiskowo jest gminą wiejską położoną w województwie wielkopolskim w powiecie gnieźnieńskim. Graniczy:

- od wschodu z gminami: Kłecko i Łubowo z powiatu gnieźnieńskiego;
- od południa z Gminą Pobiedziska z powiatu poznańskiego;
- od zachodu z Gminą Murowana Goślina z powiatu poznańskiego;
- od północy z Gminą Skoki z powiatu wągrowieckiego.

W skład Gminy wchodzi 21 sołectw: Berkowo, Charzewo, Dąbrówka Kościelna, Głębokie, Gniewkowo, Imiołki, Karczewko, Kiskowo, Łagiewniki Kościelne, Łubowiczki, Myszk, Olekszyn, Rybieniec, Rybno Wielkie, Skrzetuszewo, Sławno, Sroczyn, Turostowo, Turostówko, Ujazd i Węgorzewo. Wieś Kiskowo stanowi siedzibę. Według danych GUS, w 2024 roku jednostkę zamieszkiwało 5 100 osób, co stanowiło około 4% populacji całego powiatu. Powierzchnia Gminy wynosi 114 km², co stanowi 9,1% powierzchni powiatu i przekłada się na gęstość zaludnienia równą 44,5 os./km².

Ryc. 1. Położenie Gminy Kiskowo na tle województwa wielkopolskiego i powiatu gnieźnieńskiego

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Głównego Urzędu Geodezji i Kartografii.

Gmina Kiskowo jest gminą o charakterze wiejskim. Udział użytków rolnych w całkowitej powierzchni terenu wynosi około 80%. Zgodnie z Klasyfikacją funkcjonalną gmin Polski na potrzeby Monitoringu planowania przestrzennego Śleszyńskiego i Komornickiego, Gmina Kiskowo zaliczona została do grupy gmin wiejskich o intensywnej funkcji rolniczej.

Transport i łączność

Nowoczesna i bezpieczna infrastruktura komunikacyjna stanowi jeden z podstawowych czynników przekładających się na atrakcyjność inwestycyjną oraz osiedleńczą gminy. Rozwinięta sieć drogowa ma również istotne znaczenie dla jakości życia mieszkańców i stymulacji lokalnego potencjału społeczno-gospodarczego. Jako jeden z podstawowych czynników wpływających na optymalną lokalizację działalności gospodarczej wskazuje się koszty związane z transportem dóbr i surowców, a zatem na dostępność transportową.

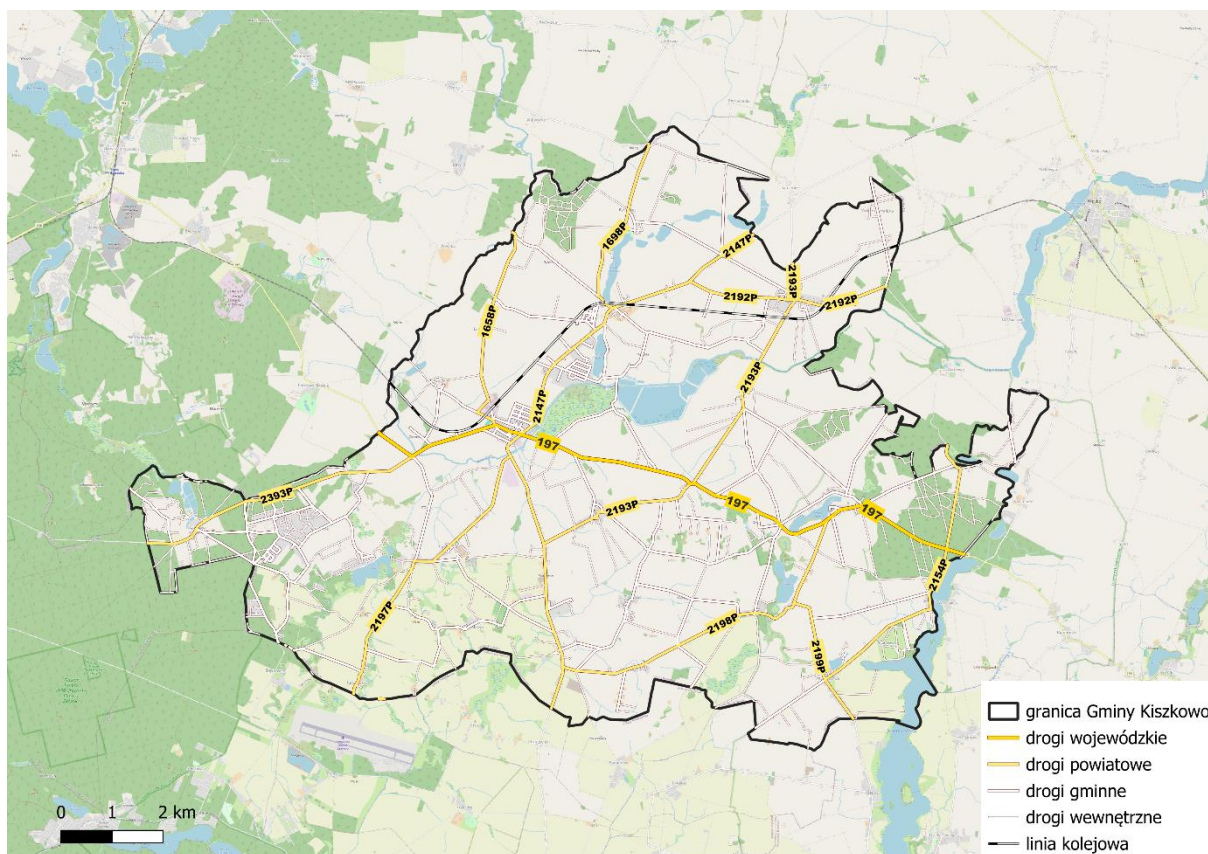
Sieć komunikacyjną Gminy Kiszkowo stanowią: droga wojewódzka nr 197, drogi powiatowe o całkowitej długości 60,15 km oraz drogi gminne – 111,565 km.

Droga wojewódzka nr 197 stanowi jeden z kluczowych elementów układu komunikacyjnego Gminy Kiszkowo, zapewniając jej bezpośrednie połączenie z Gnieznem – głównym ośrodkiem administracyjnym, usługowym i ponadlokalnym rynkiem pracy w tej części Wielkopolski. Przez obszar Gminy przebiega na odcinku 12,52 w układzie zachód – wschód, obsługując zarówno ruch lokalny mieszkańców, jak i ruch tranzytowy o znaczeniu regionalnym. Droga ta pełni istotną funkcję dojazdową do siedziby Gminy oraz łączy Kiszkowo z sąsiednimi gminami, wzmacniając dostępność komunikacyjną terenów wiejskich i ułatwiając codzienne dojazdy do pracy, szkół średnich, usług publicznych i placówek ochrony zdrowia zlokalizowanych przede wszystkim w Gnieźnie. Dojazd do ośrodka powiatowego (M. Gniezna) zajmuje około 30 min, z kolei do stolicy województwa (M. Poznania) – około 1 godziny.

W odległości 13 km (około 16 min) od granicy Gminy znajduje się węzeł drogi ekspresowej nr S5 „Gniezno-Południe”, który umożliwia szybkie i bezkolizyjne włączenie Gminy Kiszkowo w krajowy układ transportowy, zapewniając dogodne połączenia z głównymi ośrodkami miejskimi regionu, w tym z Poznaniem i Bydgoszczą, a także z siecią autostrad i dróg ekspresowych w skali kraju.

Przez Gminę przebiega również linia kolejowa nr 377, łącząca Gniezno ze Sławą Wielkopolską, jednak jest ona wykorzystywana wyłącznie w ruchu towarowym, a ruch pasażerski został na niej zawieszony w 1995 roku. Na terenie Gminy zlokalizowane są nieczynne stacje i przystanki kolejowe w miejscowościach Rybno Wielkie, Kiszkowo oraz Łągiewniki Kościelne, które nie obsługują obecnie przewozów pasażerskich. Najbliższe dworce kolejowe znajdują się z kolei w Sławie Wielkopolskiej i Pobiedziskach.

Obecnie trwają prace zmierzające do przywrócenia połączenia dla pasażerów prowadzone przez Samorząd Województwa Wielkopolskiego oraz PKP PLK. Na części trasy (szlak od Gniezna do Sławy Wielkopolskiej) już wykonano prace poprawiające parametry techniczne, a połączenia pasażerskie mogłyby zostać uruchomione pod koniec 2026 roku. Termin jest jednak orientacyjny i uzależniony jest od postępu modernizacji infrastruktury, przygotowania dokumentacji projektowej oraz uzgodnień organizacyjnych między samorządem województwa, przewoźnikami i PKP PLK.

Ryc. 2. Sieć drogowa na terenie Gminy Kiszewo

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Głównego Urzędu Geodezji i Kartografii.

Na terenie Gminy Kiszewo organizowany jest transport zbiorowy, który funkcjonuje w oparciu o usługi świadczone przez prywatnych przewoźników. Obsługę połączeń zapewniają firmy Trans-Stach Stanisław Mazurek z Niechanowa oraz Mile Michał Leśny z Kłęcka, realizujące przewozy autobusowe na potrzeby mieszkańców Gminy. Transport zbiorowy ma charakter lokalny i pełni istotną rolę w zapewnianiu podstawowej dostępności komunikacyjnej, zwłaszcza w relacjach do pobliskich ośrodków oraz miejscowości sąsiednich.

Pomimo funkcjonowania transportu zbiorowego, jego dostępność przestrzenna na terenie gminy nie jest pełna. Część miejscowości, w szczególności Łubowice i Łubowiczki, nie jest obsługiwana przez transport zbiorowy i nie posiada czynnych przystanków, co ogranicza możliwości mobilności mieszkańców tych obszarów i zwiększa ich zależność od transportu indywidualnego. Wskazuje to na nierównomierny poziom dostępności usług transportu publicznego w granicach Gminy.

W Gminie dostrzega się potrzebę dalszej organizacji i rozwoju transportu zbiorowego, zarówno w zakresie poprawy dostępności przestrzennej, jak i jakości oraz częstotliwości połączeń. Szczególne znaczenie ma zapewnienie alternatywy dla transportu samochodowego dla osób niezmotoryzowanych, w tym dzieci i młodzieży, osób starszych oraz osób dojeżdżających do pracy i usług zlokalizowanych poza Gminą.

Na terenie Gminy Kiszewo nie funkcjonują obecnie zintegrowane centra przesiadkowe typu Park&Ride lub Bike&Ride, jednak ich realizacja planowana jest w Kiszewie, Rybnie Wielkim oraz Łagiewnikach Kościelnych. Inwestycje te mogą w przyszłości przyczynić się do

poprawy integracji różnych form transportu oraz zwiększenia atrakcyjności transportu zbiorowego.

Tabela przedstawia poziom wydatków Gminy Kiszkowo w dziale Transport i łączność w latach 2020-2024, z wyszczególnieniem wydatków ogółem oraz wydatków majątkowych. Analiza danych wskazuje na istotne wahania poziomu nakładów finansowych w poszczególnych latach, co świadczy o zmiennym charakterze realizowanych inwestycji i działań w tym obszarze. Wydatki ogółem w tym dziale wahały się od 2,97 mln zł w 2022 roku do 7,79 mln zł w 2023 roku, kiedy odnotowano ich najwyższy poziom. Średnio w analizowanym okresie Gmina przeznaczała na Transport i łączność ok. 4,57 mln zł rocznie, co stanowiło 12,1% wydatków ogółem.

Tab. 4. Wydatki w dziale Transport i łączność w latach 2020-2024 w Gminie Kiszkowo (tys. zł)

DZIAŁ		2020	2021	2022	2023	2024	średnia (zł)	średni udział w wydatkach ogółem (%)
600	Transport i łączność, w tym:	3 118,4	3 801,5	2 965,5	7 785,9	5 178,5	4 570,0	12,1
Wydatki majątkowe		2 960,0	3 595,0	2 559,9	7 402,1	4 577,3	4 218,8	11,1

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Zdecydowaną część wydatków stanowiły wydatki majątkowe, ukierunkowane na inwestycje infrastrukturalne, których średnia roczna wartość wyniosła 4,22 mln zł. Szczególnie wysoki poziom nakładów inwestycyjnych odnotowano w 2023 roku, co wskazuje na intensyfikację działań inwestycyjnych w obszarze infrastruktury transportowej. Największą inwestycją w tych latach była budowa drogi Charzewo - Ujazd oraz budowa Rynku w Kiszkanie w łącznej wartości 5,91 mln zł z udziałem środków Programu Polski Ład (4,75 mln zł) oraz z dofinansowaniem do budowy dróg dojazdowych do gruntów rolnych (296,25 tys. zł).

Planowanie i zagospodarowanie przestrzenne

Planowanie przestrzenne stanowi instrument w rękach samorządów umożliwiający przeciwdziałanie konfliktom przestrzennym oraz optymalne wykorzystanie dostępnych terenów, w oparciu o dokumenty planistyczne i decyzje jednostek wyższego rzędu. Kluczową funkcją planowania przestrzennego jest również zmierzanie w kierunku rozwoju zrównoważonego, czyli stanu, w którym rozwój każdej ze sfer (społecznej, gospodarczej i środowiskowej) odbywa się bez pogorszenia stanu pozostałych.

Plan zagospodarowania przestrzennego województwa stanowi kluczowy dokument wyznaczający kierunki rozwoju regionu. Określa politykę przestrzenną, planowaną strukturę funkcjonalno-przestrzenną oraz działania mające na celu realizację celów publicznych na poziomie ponadlokalnym. Dzięki temu planowanie przestrzenne wspiera harmonijny rozwój regionu, uwzględniając potrzeby społeczne, gospodarcze i ochronę środowiska.

Nadrzędnym dokumentem określającym podstawowe ramy prowadzenia polityki przestrzennej w skali regionalnej jest Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Wielkopolskiego. W planie tym określono trzy następujące cele polityki przestrzennej województwa:

W zakresie pozostałych obszarów interwencji Gminę Kiszkowo zaliczono również do:

- **obszarów wiejskich uczestniczących w procesach rozwojowych** – mają szczególne znaczenie dla rozwoju całej Wielkopolski oraz najważniejszych miast w sieci osadniczej województwa. Obszary te biorą udział w najbardziej dynamicznych procesach rozwojowych. Bezpośrednie sąsiedztwo z najważniejszymi ośrodkami regionu powoduje, że gminy te znajdują się w strefie bezpośredniego oddziaływania potencjału rozwojowego. Przewagę konkurencyjną zyskują również dzięki dobrym połączeniom komunikacyjnym z miastem wojewódzkim czy miastami regionalnymi i subregionalnymi;
- **obszarów ochrony gleb dla celów produkcji rolnej** – głównymi przesłankami do wydzielenia tego obszaru jest zapewnienie i zachowanie rolniczej przestrzeni produkcyjnej niezbędnej dla rozwoju rolnictwa, będącego głównym źródłem utrzymania i miejscem pracy dla znacznej grupy mieszkańców Wielkopolski. Jednocześnie istotne jest przeciwdziałanie presji inwestycyjnej na tereny użytkowane rolniczo, w tym ograniczenie negatywnych skutków urbanizacji. Otwarte tereny rolnicze niezbędne są również dla właściwego funkcjonowania środowiska, szczególnie systemu przyrodniczego. Zachowanie w użytkowaniu rolniczym, np. ekosystemów łąkowych, jest niezbędne dla utrzymania stabilności systemu przyrodniczego, a także wartości przyrodniczych form ochrony przyrody. Wspieranie działań służących ochronie gleb będzie sprzyjać racjonalnemu gospodarowaniu przestrzenią, ale także będzie narzędziem ochrony innych walorów, np. krajobrazowych, rekreacyjnych, istotnych dla Wielkopolski. Należy podkreślić, że zapewnienie bezpieczeństwa żywnościowego regionu, co ma bezpośredni wpływ na bezpieczeństwo rynku żywności w kraju, jest obok zagadnienia bezpieczeństwa i stabilności systemu energetycznego zadaniem priorytetowym i długofalowym;
- **obszarów ochrony krajobrazów kulturowych** – są to obszary, na których zachowały się obiekty lub obszary o specyficznych i charakterystycznych cechach dla miejscowej tradycji budowlanej, osadniczej i gospodarczej, obszary, na terenie których przebiegają szlaki kulturowe o znaczeniu ponadregionalnym i regionalnym, obszary występowania cech charakterystycznych dla grup regionalnych;
- **obszarów o najniższym stopniu rozwoju i pogarszających się perspektywach rozwojowych** – obszary charakteryzujące się słabą dostępnością oraz jakością usług publicznych, a także małym potencjałem ośrodków miejskich, słabo rozwiniętą siecią osadniczą i zaburzoną strukturą demograficzną wywołaną m.in. migracjami ludzi młodych do największych miast w kraju i za granicę, pogarszającą się sytuacją społeczną, gospodarczą i przestrzenną tych terenów;
- **obszarów cennych przyrodniczo** – przestrzeni wyróżniających się szczególnymi walorami środowiskowymi, bioróżnorodnością i obecnością siedlisk cennych gatunków roślin i zwierząt, gdzie kluczowe jest prowadzenie działań sprzyjających zachowaniu bogactwa przyrody i równowagi ekologicznej;

- **obszarów ochrony i kształtowania zasobów wodnych** – przestrzeni o znaczeniu strategicznym dla ochrony jakości i ilości zasobów wodnych, retencji oraz zrównoważonego gospodarowania wodami powierzchniowymi i podziemnymi, gdzie szczególnie ważne są działania minimalizujące ryzyko suszy i powodzi.

Struktura funkcjonalno-przestrzenna Gminy Kiszkowo ma charakter wyraźnie wiejski, z dominującą funkcją rolniczą oraz rozproszonym układem osadniczym. Przestrzeń Gminy kształtowana jest przez sieć niewielkich miejscowości wiejskich, pomiędzy którymi rozciągają się tereny użytkowane rolniczo, lasy oraz obszary o wysokich walorach przyrodniczych i krajobrazowych, związane z Pojezierzem Gnieźnieńskim.

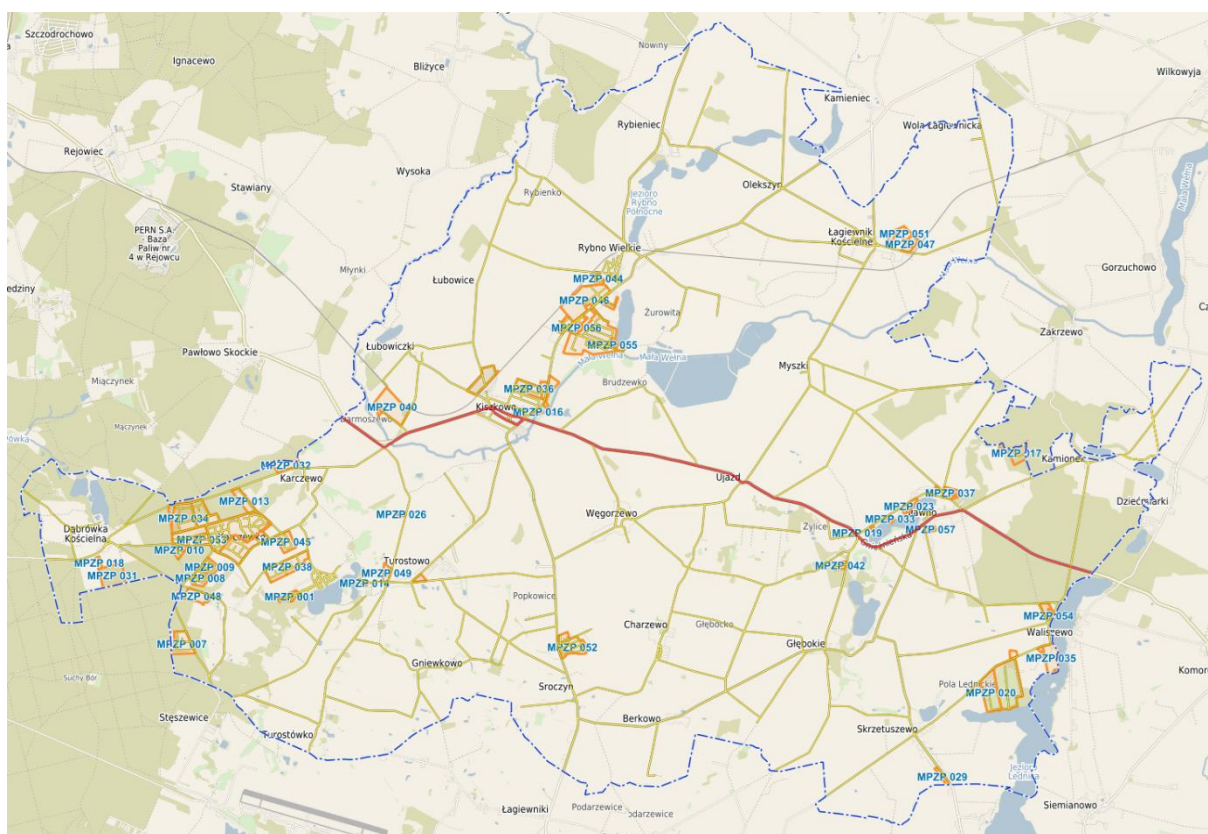
Centralnym elementem struktury osadniczej jest miejscowość Kiszkowo, pełniąca funkcję administracyjną, usługową i społeczną. Skupia ona podstawowe instytucje publiczne, usługi oświatowe, handlowe i społeczne, a także stanowi główny punkt koncentracji życia społecznego Gminy. Pozostałe miejscowości pełnią przede wszystkim funkcje mieszkaniowe i rolnicze, w ograniczonym zakresie uzupełniane przez drobną działalność gospodarczą oraz usługi lokalne, zaspokajające podstawowe potrzeby mieszkańców.

Istotnym elementem struktury funkcjonalno-przestrzennej Gminy są tereny rolnicze, które zajmują znaczną część jej powierzchni (około 80%) i determinują zarówno charakter krajobrazu, jak i lokalną gospodarkę. Rolnictwo ma charakter ekstensywny i stanowi podstawową funkcję gospodarczą obszarów wiejskich, uzupełnianą miejscami przez działalność przetwórczą i usługową związaną z obsługą produkcji rolnej. Uzupełnieniem funkcji rolniczej są tereny leśne oraz obszary cenne przyrodniczo, pełniące funkcje ekologiczne, rekreacyjne i krajobrazowe.

Na poziomie gminnym, najważniejszym dokumentem planistycznym, którego obowiązek posiadania nakłada ustawa z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym jest studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego. Obowiązujące Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Kiszkowo zostało przyjęte uchwałą Nr XXVII/180/01 Rady Gminy Kiszkowo w dniu 26 kwietnia 2001 r., a następnie zmienione uchwałą Nr XXI/167/12 z dnia 6 listopada 2012 r. oraz uchwałą Nr VI/37/15 z dnia 30 marca 2015 r. Warto jednak podkreślić, że w dniu 24 września 2023 r. weszła w życie nowelizacja ustawy o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym, która wprowadza reformę systemu planowania i zagospodarowania przestrzennego w Polsce. Do najważniejszych zmian należy zaliczyć wprowadzenie nowego narzędzia planistycznego – planu ogólnego, który docelowo zastępuje studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego. Plan ogólny będzie miał charakter prawa miejscowego. Oznacza to m.in., że będzie miał on charakter wiążący dla planów miejscowych, ale także dla decyzji o warunkach zabudowy. Warto zaznaczyć, że w przypadku braku planu ogólnego, stworzenie planów miejscowych oraz wydanie decyzji o warunkach zabudowy nie będzie możliwe. W związku ze wskazaną reformą, w dniu 4 marca 2024 r. Rada Gminy Kiszkowo podjęła uchwałę nr LXII/425/24 w sprawie przystąpienia do sporządzenia planu ogólnego gminy Kiszkowo.

Aktami prawa miejscowego w zakresie planowania przestrzennego są miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego (MPZP). Na terenie Gminy Kiskowo obowiązują łącznie 54 miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego, które obejmują jedynie ok. 3% powierzchni Gminy, co wskazuje na niski stopień pokrycia obszaru planami miejscowymi. Znaczna część obowiązujących planów została uchwalona przed 2003 rokiem – dotyczy to 25 dokumentów, co może oznaczać ich ograniczoną aktualność w kontekście obecnych uwarunkowań prawnych, społecznych i przestrzennych.

Na terenie Gminy Kiskowo nie są obecnie prowadzone prace nad aktualizacją obowiązujących miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego. Jednocześnie w trakcie przygotowania znajdują się 2 nowe miejscowe plany, jednak ich szacunkowy udział w powierzchni Gminy jest znikomy i wynosi ok. 0,0011%. Przedstawione dane wskazują, że planowanie przestrzenne na obszarze Gminy w dużej mierze opiera się na decyzjach administracyjnych, a niski poziom pokrycia planami miejscowymi stanowi istotne wyzwanie w zakresie kształtowania ładu przestrzennego i zarządzania procesami rozwojowymi. Zakres przestrzenny obowiązujących MPZP prezentuje poniższa rycina.

Ryc. 4. Zasięg przestrzenny miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego w Gminie Kiskowo
Źródło: System Informacji Przestrzennej Gminy Kiskowo.

Na terenach nieobjętych miejscowymi planami zagospodarowania przestrzennego polityka przestrzenna Gminy prowadzona jest za pośrednictwem decyzji o warunkach zabudowy i zagospodarowania terenu (tzw. WZ) bądź decyzji o ustaleniu lokalizacji inwestycji celu publicznego. Skala wydawania tego typu rozstrzygnięć, a także liczba pozwoleń na budowę i zgłoszeń budowy z projektem budowlanym, stanowi istotny wskaźnik aktywności inwestycyjnej oraz presji urbanizacyjnej na obszar gminy.

W latach 2020-2024 w Gminie Kiskowo obserwowano stosunkowo wysoką i stabilną liczbę wydawanych decyzji o warunkach zabudowy, mieszczącą się w przedziale od 58 do 73 decyzji rocznie. W przeliczeniu na 1 tys. mieszkańców wskaźnik ten kształtował się na poziomie od 11,09 do 14,21 i w każdym roku był wyraźnie wyższy niż średnia dla gmin powiatu gnieźnieńskiego, co wskazuje na ponadprzeciętną intensywność procesów inwestycyjnych oraz silną presję na zagospodarowanie nowych terenów.

Równocześnie liczba wydawanych pozwoleń na budowę i zgłoszeń budowy z projektem budowlanym w Gminie Kiskowo charakteryzowała się większą zmiennością – od 21 w 2022 roku do 36 w 2021 roku. W ujęciu względnym, na 1 tys. mieszkańców, wartości te były zbliżone do średnich powiatowych lub nieznacznie je przewyższały w latach 2020, 2021 i 2023, natomiast w 2024 roku wskaźnik ten był niższy niż średnia dla powiatu.

Tab. 5. Ruch budowlany w Gminie Kiskowo w latach 2020-2024 na tle średniej gmin powiatu gnieźnieńskiego

		2020	2021	2022	2023	2024
Decyzje o warunkach zabudowy i zagospodarowania terenu						
ogółem	Kiskowo	58	72	70	73	71
	powiat	831	1017	854	851	1026
na 1 tys. mieszkańców	Kiskowo	11,09	13,83	13,49	14,21	13,92
	powiat	5,82	7,15	6,02	6,02	7,29
Pozwolenia wydane na budowę i zgłoszenia budowy z projektem budowlanym						
ogółem	Kiskowo	25	36	21	33	17
	powiat	702	813	517	473	550
na 1 tys. mieszkańców	Kiskowo	4,78	6,92	4,05	6,42	3,33
	powiat	4,91	5,72	3,65	3,35	3,91
w tym nowe budynki mieszkalne (%)	Kiskowo	64,00	83,33	80,95	75,76	76,47
	powiat	77,92	82,66	83,37	72,30	65,45
w tym nowe budynki zbiorowego zamieszkania oraz niemieszkalne i obiekty inżynierii lądowej i wodnej (%)	Kiskowo	36,00	16,67	19,05	24,24	23,53
	powiat	22,08	17,34	16,63	27,70	34,55

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Struktura wydawanych pozwoleń i zgłoszeń wskazuje, że dominującą rolę w ruchu budowlanym Gminy odgrywa zabudowa mieszkaniowa. Udział nowych budynków mieszkalnych w ogólnej liczbie inwestycji utrzymywał się na bardzo wysokim poziomie, przekraczając 75% w całym analizowanym okresie, choć z tendencją spadkową w ostatnich latach. Jednocześnie zauważalny jest istotny, choć zmienny udział inwestycji obejmujących nowe budynki zbiorowego zamieszkania, obiekty niemieszkalne oraz obiekty inżynierii lądowej i wodnej, który w Gminie Kiskowo w części lat był wyższy niż średnio w gminach powiatu.

Przedstawione dane potwierdzają, że rozwój przestrzenny Gminy Kiskowo w znacznym stopniu realizowany jest w oparciu o decyzje administracyjne, przy relatywnie wysokiej aktywności inwestycyjnej w porównaniu do otoczenia powiatowego. Taka struktura ruchu budowlanego podkreśla znaczenie planowania przestrzennego jako narzędzia porządkującego procesy rozwoju oraz ograniczającego ryzyko rozpraszania zabudowy.

Walory kulturowe i turystyczne

Gmina Kiskowo wyróżnia się wyjątkowym połączeniem wysokich walorów krajobrazowo-przyrodniczych z bogatym i różnorodnym dziedzictwem kulturowym. Krajobraz ukształtowany przez procesy polodowcowe, liczne jeziora, doliny rzeczne, lasy oraz obszary objęte ochroną przyrody tworzą atrakcyjne tło dla rozwoju turystyki wypoczynkowej, przyrodniczej i aktywnej. Jednocześnie Gmina posiada liczne i cenne obiekty dziedzictwa materialnego i niematerialnego, które wzmacniają jej tożsamość kulturową i potencjał turystyczny.

Jednym z najważniejszych i najbardziej rozpoznawalnych elementów dziedzictwa kulturowego oraz oferty turystycznej Gminy Kiskowo są **Pola Lednickie**, położone nad Jeziorem Lednica, pomiędzy miejscowościami Skrzetuszewo i Imiołki. Choć sama miejscowość Pola Lednickie została formalnie utworzona dopiero w 2013 roku, nazwa ta funkcjonuje w świadomości społecznej od lat 90. XX wieku i jest trwale związana z wydarzeniami o randze ogólnopolskiej i międzynarodowej.

Od 1997 roku Pola Lednickie są miejscem Ogólnopolskich Spotkań Młodzieży Lednica 2000, zapoczątkowanych przez dominikanina o. Jana Górę. Spotkania te, odbywające się corocznie w pierwszą sobotę czerwca, przyciągają dziesiątki tysięcy uczestników z całej Polski i zagranicy, czyniąc to miejsce jednym z najważniejszych ośrodków współczesnej turystyki religijnej w kraju. Oprócz głównego wydarzenia organizowane są również spotkania tematyczne, m.in. Lednica Dzieci, Lednica Seniora czy Lednica Motocyklistów.

Na terenie Pól Lednickich zlokalizowano liczne obiekty i symbole o charakterze religijnym, kulturowym i edukacyjnym, w tym m.in. Bramę Trzeciego Tysiąclecia (Bramę Ryba), Drogę Trzeciego Tysiąclecia, Dom Jana Pawła II, Świątynię Wiary oraz liczne rzeźby, kamienie pamiątkowe i instalacje artystyczne. Szczególną rolę odgrywa Dom Jana Pawła II, w którym zgromadzono unikatowe pamiątki, nadające temu miejscu wyjątkowy, refleksyjny charakter. Pola Lednickie są również ważnym punktem na Szlaku św. Jakuba, łączącym Gminę Kiskowo z międzynarodową siecią pielgrzymkową Camino de Santiago.

Istotnym elementem walorów kulturowych Gminy Kiskowo są zabytki archeologiczne, w szczególności wczesnośredniowieczne grodziska, które wpisują się w krajobraz historyczny ziemi gnieźnieńskiej – kolebki państwowości polskiej. Na terenie Gminy zidentyfikowano trzy grodziska typu stożkowego, datowane na wczesne średniowiecze:

- Imiołki – grodzisko położone nad Jeziorem Lednica, związane z osadnictwem sięgającym już epoki mezolitu; obiekt zachował czytelną formę stożka z fosą i stanowi cenny element krajobrazu kulturowego Lednickiego Parku Krajobrazowego;
- Sławno – grodzisko zlokalizowane na terenie cmentarza, na którego szczycie znajduje się XVIII-wieczna kaplica; obiekt był wielokrotnie badany archeologicznie;
- Turostowo – największe i najbardziej okazałe grodzisko w Gminie, o powierzchni blisko 1 ha, otoczone fosą i wałami, z którego rozciągają się malownicze widoki na Jezioro Turostowskie i jego dolinę.

Na terenie Gminy Kiszkowo znajduje się również szereg cennych obiektów sakralnych, w tym zabytkowe kościoły drewniane i murowane, sanktuaria oraz kaplice, które pełnią zarówno funkcje religijne, jak i kulturowo-turystyczne. Do najważniejszych należą:

- Sanktuarium Matki Bożej Pocieszenia w Dąbrówce Kościelnej – jedno z istotniejszych miejsc kultu maryjnego w Wielkopolsce, związane z tradycją pielgrzymkową i licznymi odpustami;
- drewniany kościół pw. św. Jana Chrzciciela w Kiszkanie (1733 r.) – najstarsza drewniana świątynia w gminie, o bogatym wyposażeniu barokowym;
- kościół pw. Bożego Ciała w Łagiewnikach Kościelnych (1741 r.) – z unikatową dekoracją malarską stropu i zabytkową dzwonnicą;
- kościół pw. Najświętszego Serca Pana Jezusa w Kiszkanie – neogotycka świątynia o interesującej historii związanej z dawną społecznością ewangelicką.

Obiekty te wchodziły w skład Szlaku Kościołów Drewnianych wokół Puszczy Zielonka, który stanowi ważny regionalny produkt turystyki kulturowej i sakralnej.

Istotnym elementem dziedzictwa kulturowego Gminy Kiszkowo są liczne zespoły dworsko-parkowe. Zachowały się one w różnym stanie technicznym i o zróżnicowanej wartości architektonicznej, jednak łącznie tworzą unikatowy krajobraz kulturowy dawnej wsi wielkopolskiej. Na szczególną uwagę zasługują m.in.:

- dwór w Charzewie – jeden z najciekawszych architektonicznie obiektów, przypominający niewielki zameczek, z cennym parkiem krajobrazowym;
- zespoły dworskie w Głębokim, Karczewie, Rybnie Wielkim, Rybieńcu, Węgorzewie, Łubowicach, Łubowickach, Myszkach i Łagiewnikach Kościelnych;
- parki dworskie z licznymi pomnikami przyrody, stanowiące atrakcyjne miejsca spacerowe i edukacyjne.

Zespoły te, wraz z towarzyszącymi im legendami i lokalnymi przekazami, tworzą potencjał do rozwoju turystyki kulturowej, krajoznawczej oraz tematycznych szlaków dworskich.

Tab. 6. Wykaz obiektów nieruchomych wpisanych do rejestru zabytków województwa wielkopolskiego na terenie Gminy Kiszkowo

Miejscowość	Zabytek
Charzewo	zespół dworski, nr rej.: 16/Wlkp/A z 12.10.1999: - dwór, 1905 - park, 1890
Dąbrówka Kościelna	zespół Sanktuarium Maryjnego, nr rej.: 221/Wlkp/A z 23.03.2005: - kościół par. pw. NMP Wniebowziętej, 1923-33 - cmentarz kościelny - plebania, 1890
Głębokie	zespół dworski, 2 poł. XIX, nr rej.: 1798/A z 15.08.1980 i 1921/A z 29.12.1983: - dwór - park
Imiołki	obszar krajobrazu kulturowego - otoczenie wyspy Ostrów Lednicki → Lednogóra, gm Łubowo
Kiszkowo	- kościół par. pw. św. Jana Chrzciciela, drewn., 1733, nr rej.: 376/A z 25.11.1968 - kościół ewangelicki, ob. rzym.-kat. pw. Najświętszego Serca Jezusa, k. XIX, nr rej.: 2603/A z 6.09.1996

Łagiewniki Kościelne	- kościół pw. Bożego Ciała, drewn., 1741, nr rej.: 1207/Wlkp/A z 25.11.1968 - dzwonnica, drewn., XVIII, nr rej.: jw. - dwór (nr 41), poł. XIX, nr rej.: 1208/Wlkp/A z 25.04.1986
Myski	park dworski, 2 poł. XIX, nr rej.: 2037/A z 3.01.1986
Rybieńec	zespół dworski, nr rej.: 17/Wlkp/A z 25.10.1999: - dwór, 1910 - park, XIX/XX
Rybno Wielkie	- kaplica grobowa rodziny Lange, po 1880, nr rej.: 1206/Wlkp/A z 16.03.1998 - dwór, ul. Główna 15, 1 poł. XIX, nr rej.: 1205/Wlkp/A z 15.05.1986
Skrzetuszewo	obszar krajobrazu kulturowego - otoczenie wyspy Ostrów Lednicki → Lednogóra, gm. Łubowo
Sławno	- obszar krajobrazu kulturowego - otoczenie wyspy Ostrów Lednicki → Lednogóra, gm. Łubowo - kościół pw. św. Mikołaja, 1777, 1844, nr rej.: 379/A z 25.11.1968 - kaplica cmentarna pw. św. Rozalii, drewn., 1785, nr rej.: 380/A z 25.11.1968
Sroczyń	młyn parowy (nr 5), 2 poł. XIX, nr rej.: 1209/Wlkp/A z 5.11.1986
Węgorzewo	zespół dworski, nr rej. 52/Wlkp/A z 22.03.2001: - dwór, 1 poł. XIX, pocz. XX - park, 1 poł. XIX

Źródło: opracowanie własne na podstawie Wykazu zabytków nieruchomych wpisanych do rejestru zabytków województwa wielkopolskiego prowadzonego przez Narodowy Instytut Dziedzictwa.

Wyjątkowym przykładem połączenia dziedzictwa kulturowego z aktywnością społeczności lokalnej jest KIPA – lodowa wyspa na stawie w Łagiewnikach Kościelnych. Dawna lodownia dworska została zrewitalizowana dzięki oddolnej inicjatywie mieszkańców i obecnie pełni funkcję rekreacyjną, edukacyjną i integracyjną. KIPA jest miejscem wydarzeń kulturalnych, spotkań lokalnych, zajęć edukacyjnych oraz aktywności sportowych, a sam projekt zdobył liczne nagrody na szczeblu regionalnym i ogólnopolskim.

Ważnym elementem zachowania dziedzictwa kulturowego jest również Izba Pamięci i Tradycji Ziemi Kiszowskiej w Łagiewnikach Kościelnych, pełniąca funkcję lokalnego muzeum i „żywej lekcji historii”. Obiekt ten dokumentuje codzienne życie dawnej wsi, tradycje rolnicze, rzemiosło, historię szkolnictwa oraz wydarzenia związane z walkami niepodległościowymi i II wojną światową.

Bogactwo walorów przyrodniczych i kulturowych sprzyja rozwojowi turystyki aktywnej. Przez teren Gminy przebiega gęsta sieć:

- szlaków rowerowych o zasięgu lokalnym, powiatowym i regionalnym, w tym gminne pętle rowerowe o łącznej długości ok. 80 km, Piastowski Trakt Rowerowy oraz trasy łącznikowe Pierścienia Rowerowego Puszczy Zielonka;
- szlaków pieszych, w tym Pieszy Szlak Papieski łączący Kiszkowo z Dąbrówką Kościelną oraz odcinek Wielkopolskiej Drogi św. Jakuba;
- tras do nordic walking,
- szlaków kajakowych na rzece Małej Wełnie.

Tab. 7. Szlaki turystyczne na terenie Gminy Kiszkowo

Rodzaj/ nazwa	Długość (km)	Przebieg (główne miejscowości, zabytki, walory przyrodnicze)
szlak żółty (rowerowy)	13,7	Sławno-Kamionek-Imiołki-Pola Lednickie-Skrzetuszewo-Głębokie-Sławno
szlak czerwony (rowerowy)	27,3	Łagiewniki Kościelne-Myski-Sławno-Głębokie-Berkowo-Charzewo-Węgorzewo-Brudzewko-Rybno Wielkie-Rybieńec-Olepszyn-Łagiewniki Kościelne

szlak zielony (rowerowy)	30,2	Dąbrówka Kościelna-Karczewko-Karczewo-Darmoszewo-Łubowiczki-Kiskowo-Łubowice-Rybno Wielkie-Brudzewko-Węgorzewo-Turostowo-Turostówko-Dąbrówka Kościelna
pieszy szlak "Papieski"	10,1	Kiskowo-Turostowo-Turostówko-Dąbrówka Kościelna
pieszy szlak św. Jakuba	20-25	Imiołki-Pola Lednickie-Skrzetuszewo-Głębokie-Charzewo-Sroczyń-Gniewkowo-Turostowo-Turostówko-Dąbrówka Kościelna

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Gminy w Kiskowie.

Dodatkowym atutem jest Dendrologiczna Ścieżka Edukacyjna w parku w Łagiewnikach Kościelnych, umożliwiającą poznanie bogactwa flory i walorów krajobrazowych Gminy.

CZĘŚĆ 2: SYTUACJA KLIMATYCZNO-ŚRODOWISKOWA

2.1. Walory przyrodnicze

Ukształtowanie powierzchni i rzeźba terenu

Gmina Kiskowo położona jest w środkowej części województwa wielkopolskiego, w powiecie gnieźnieńskim. W regionalnym podziale geomorfologicznym Niziny Wielkopolskiej według B. Krygowskiego obszar gminy znajduje się w granicach Północno-Wielkopolskiego Pasa Wysoczyznowego, w regionie Wysoczyzny Gnieźnieńskiej, obejmującym subregion Równiny Gnieźnieńskiej. W zachodniej części Gminy występują ponadto fragmenty Pagórków Poznańskich, które lokalnie urozmaicają rzeźbę terenu.

Rzeźba terenu Gminy została ukształtowana w wyniku działalności lądolodu zlodowacenia bałtyckiego oraz towarzyszących mu procesów morfotwórczych. Na południe od obszaru Gminy przebiega linia maksymalnego zasięgu stadiału poznańskiego, co znajduje odzwierciedlenie w obecnym układzie form polodowcowych. Dominującą jednostką geomorfologiczną jest falista równina morenowa, zalegająca najczęściej na wysokościach od około 100 do 115 m n.p.m., o stosunkowo łagodnym, choć miejscami wyraźnie zróżnicowanym ukształtowaniu.

Najbardziej czytelnym elementem rzeźby terenu jest dolina rzeki Małej Wełny, która przepływa przez gminę ze wschodu na zachód i miejscami niemal okala miejscowość Kiskowo. W krajobrazie wyraźnie zaznaczają się również rynny subglacjalne, zajęte obecnie przez ciągi jezior polodowcowych, m.in. w rejonie Turostowa, Sławna i Kamionka. Południowo-zachodnie fragmenty Gminy zbudowane są z utworów sandrowych, których zasięg w przybliżeniu pokrywa się z obszarem kompleksów leśnych Puszczy Zielonki.

Rzeźba terenu Gminy cechuje się umiarkowaną, lecz wyraźnie odczuwalną zmiennością wysokościową. Różnica pomiędzy najwyższym a najniższym punktem wynosi niemal 46 m. Najwyższe wzniesienie, osiągające 125,8 m n.p.m., zlokalizowane jest w rejonie Gniewkowa (na południe od Turostowa), natomiast najniższe położone obszary występują w rejonie Dąbrówki Kościelnej, gdzie rzedne terenu obniżają się do około 80-83,5 m n.p.m. i obejmują m.in. tereny stawów oraz obniżeń dolinnych.

Efektem procesów polodowcowych jest także obecność licznych form wklęsłych oraz zbiorników wodnych, które w istotny sposób kształtują krajobraz Gminy. Występowanie dolin rzecznych, obniżeń terenowych, rynien jeziornych oraz łagodnie pofalowanych wysoczyzn sprawia, że pomimo dominacji form równinnych, krajobraz Gminy jest

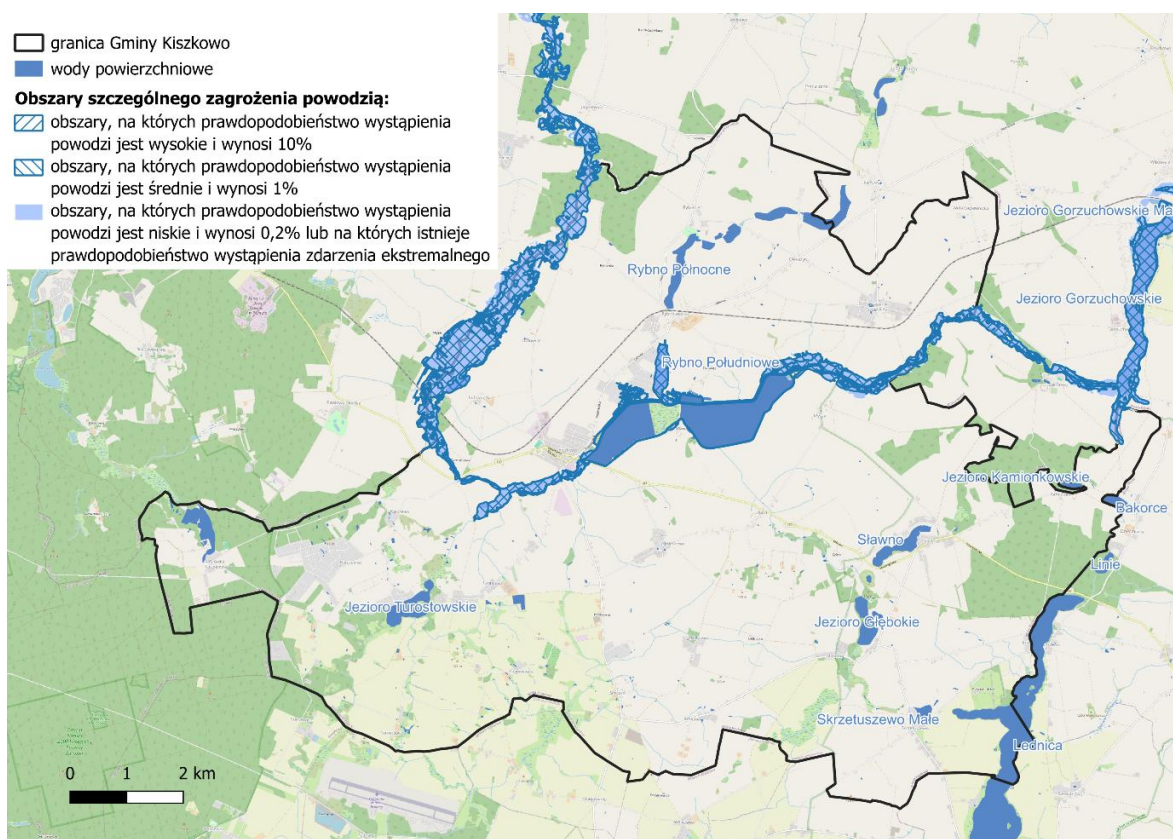
malowniczy i czytelnie zróżnicowany. Ukształtowanie powierzchni terenu sprzyja zachowaniu wysokich walorów krajobrazowych oraz stanowi istotny element potencjału przyrodniczego i rekreacyjnego Gminy.

Wody powierzchniowe i podziemne

Gmina Kiszkowo charakteryzuje się stosunkowo urozmaiconą siecią hydrograficzną, której układ jest ściśle związany z polodowcowym ukształtowaniem terenu. Obszar Gminy położony jest niemal w całości w zlewni rzeki Warty i odwadniany głównie przez system cieków powierzchniowych uchodzących do rzeki Małej Wełny, stanowiącej najważniejszą oś hydrograficzną Gminy. Jedynie niewielki fragment jej obszaru należy do dorzecza rzeki Głównej. Granicę pomiędzy dorzeczem Małej Wełny a dorzeczem Główną wyznacza dział wodny III rzędu, którego fragment przebiega przez teren Gminy. Rzeka Mała Wełna wraz z dopływami oraz licznymi ciekami i rowami melioracyjnymi tworzy rozbudowany system odwadniający, obejmujący zarówno tereny rolnicze, jak i obszary obniżen dolinnych. Sieć rowów melioracyjnych i odwadniających pełni istotną rolę w regulacji stosunków wodnych, szczególnie na terenach o podwyższonym poziomie wód gruntowych i w sąsiedztwie jezior oraz terenów podmokłych. Wzdłuż rzeki znajdują się również

Istotnym elementem sieci hydrograficznej Gminy są jeziora polodowcowe, które występują głównie w rynnach subglacialnych i obniżeniach terenu. Na obszarze gminy znajduje się osiem jezior: Lednica, Kamionek, Turostowskie, Głębokie, Sławno, Rybno Wielkie, Rybno Małe oraz Skrzetuszewo. Największe skupisko jezior zlokalizowane jest we wschodniej części Gminy, natomiast jezioro Turostowskie położone jest na jej zachodnim krańcu. Większość zbiorników charakteryzuje się naturalnym, słabo przekształconym charakterem oraz trudno dostępnymi brzegami, porośniętymi szerokimi pasami trzcin, a także otoczonymi podmokłymi łąkami i terenami bagiennymi. Z uwagi na stosunkowo niewielką głębokość oraz naturalny charakter jezior, ich wykorzystanie do celów kąpieliskowych jest ograniczone. Funkcje rekreacyjne pełnią przede wszystkim jeziora Lednica, Turostowskie oraz Rybno Wielkie, które posiadają największy potencjał użytkowy w tym zakresie.

Uzupełnieniem naturalnej sieci hydrograficznej są sztuczne zbiorniki wodne, pełniące głównie funkcje stawów hodowlanych. Największy kompleks stawów zlokalizowany jest w północnej części Gminy, w rejonie miejscowości Rybno Wielkie, natomiast mniejsze zbiorniki występują m.in. w okolicach Dąbrówki Kościelnej. Wody powierzchniowe Gminy, obejmujące rzeki, jeziora, cieki oraz zbiorniki sztuczne, stanowią istotny element lokalnego krajobrazu, wpływając na warunki przyrodnicze, retencję wodną oraz potencjał rekreacyjny i ekologiczny Gminy.

Ryc. 5. Sieć hydrologiczna i obszary zagrożenia powodzią na terenie Gminy Kiszewo

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych ISOK.

W obrębie Gminy znajduje się 5 Jednolitych Części Wód Powierzchniowych (JCWP), w tym 1 jeziorna oraz 4 rzeczne: Lednica (LW10157), Trojanka (RW600010185969), Mała Wełna od Dopływu z Rejowca do ujścia (RW6000181966979), Główna do zlewni zb. Kowalskiego (RW600018185925), Mała Wełna od jez. Gorzuchowskiego do Dopływu z Rejowca (RW600016186675). W poniższej tabeli przedstawiono podstawową charakterystykę poszczególnych JCWP, zlokalizowanych na terenie Gminy Kiszewo.

Tab. 8. Podstawowa charakterystyka JCWP występujących na terenie Gminy Kiszewo

Nazwa	Kod	Typ JCWP	Stan ogólny
Lednica	LW10157	jeziorno na podłożu wapiennym, o małej wartości współczynnika Schindlera, stratyfikowane	zły stan wód
Trojanka	RW600010185969	potok lub strumień nizinny piaszczysty	zły stan wód
Mała Wełna od Dopływu z Rejowca do ujścia	RW6000181966979	rzeka w systemie rzeczno-jeziornym Pojezierzy	zły stan wód
Główna do zlewni zb. Kowalskiego	RW600018185925	rzeka w systemie rzeczno-jeziornym Pojezierzy	zły stan wód
Mała Wełna od jez. Gorzuchowskiego do Dopływu z Rejowca	RW600016186675	rzeka w dolinie o dużym udziale torfowisk	zły stan wód

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych PGW Wody Polskie.

Podobnie jak w przypadku wód powierzchniowych, odpowiednikiem podziału wód podziemnych są Jednolite Części Wód Podziemnych (JCWPd). Gmina Kiszewo położona jest w obrębie JCWPd o numerach 42 (GW600042) oraz 60 (GW600060), których stan ogólny określa się jako dobry.

Flora i fauna¹

Zgodnie z podziałem Polski na regiony geobotaniczne Matuszkiewicza, wschodnia część Gminy Kiszkowo usytuowana jest w Krainie Środkowowielkopolskiej, na terenie okręgu Pojezierza Gnieźnieńskiego, w granicach podokręgu Kłeckiego.

Krainę Środkowowielkopolską wyróżnia brak buczyn (*Fagion-Sylvacae*), stosunkowo rzadkie występowanie dąbrów świetlistych (*Potenllo-Quercetum*) oraz przewaga borów mieszanych wilgotnych (*Quercu-Pinetum*) nad kwaśną dąbrową (*Calamagroso -Quercetum*). Zachodnia część Gminy leży w Krainie Notecko-Lubuskiej, w okręgu Poznańskim, na obszarze podokręgu Zieloneckiego. Kraina Notecko-Lubuska charakteryzuje się występowaniem lasów bukowych na izolowanych stanowiskach. Na siedliskach zajmowanych przez bory mieszane, częściej będzie rozwijać się zespół świeżego boru mieszanego (*Quercu-Pinetum*) niż kwaśna dąbrowa bezbukowa (*Calamagros o -Quercetum*). Dąbrowy świetliste (*Potenllo -Quercetum*) stanowią na tym terenie potencjalne zbiorowisko jedynie na niewielkich obszarach, podobnie jak pomorski las bukowo-dębowy (*Fago-Quercetum*).

Na terenie Gminy występują siedliska potencjalnej roślinności naturalnej niżowych łągów jesionowo-olszowych (*Fraxino-Alnetum*), a także grądów środkowoeuropejskich (*Galio-Carpinetum*) o odmianie śląsko-wielkopolskiej, formie niżowej, serii żyznej i ubogiej. Znajdują się tu również siedliska roślinności potencjalnej niżowych łągów wiązowo-dębowych (*Ficario-Ulmetum Chrysosplenietosum*) i świeżego boru mieszanego (*Quercu-Pinetum*).

Kiszkowskie stawy rybne w dolinie Małej Wełny są jedną z najważniejszych w Wielkopolsce ostoi kumaka nizinnego (*Bombina bombina*). Oprócz kumaka nizinnego obszar ten jest ostoją: bobra europejskiego (*Castor fiber*), wydry europejskiej (*Lutra Lutra*) oraz żółwia błotnego (*Emys orbicularis*). Na obszarze Kiszkowskich stawów rybnych znajduje się także ostoja ptaków wodno-błotnych. W 2006 roku, podczas wrześniowych zliczeń, zaobserwowano ponad 1100 żurawi. Na terenie tym występują także szpaki (*Sturnus vulgaris*), siewki złote (*Pluvialis apricaria*) oraz gęsi (*Anser anser*) – kilka tysięcy sztuk. Ponadto znajdują się tu istotne lęgownice dla około 200 gatunków ptaków. Przedstawicielami świata roślinnego na tym terenie są przede wszystkim turzycyca oścista (*Carex atherodes*) oraz groszek błotny (*Lathyrus palustris*). W czerwonej liście roślin i grzybów Polski groszek błotny znajduje się w klasie gatunków narażonych na wyginięcie.

Na obszarze Doliny Małej Wełny występuje 197 gatunków ptaków, z których 34 gatunki ptaków wymienionych jest w załączniku I Dyrektywy Rady 79/409/EWG (Dyrektywy Ptasiej). Spośród nich 26 gatunków znajduje się w Polskiej Czerwonej Księdze Zwierząt (PCK).

Występujące na tym terenie gęś zbożowa (*Anser fabalis*) i rybitwa białowąsa (*Chlidonias hybrida*), które kwalifikują Dolinę do rangi międzynarodowej ostoi ptaków. Do łągów przystępuje tu przynajmniej 1% krajowej populacji: bączka (*Ixobrychus minutus*), rybitwy białowąsej (*Chlidonias hybrida*), zausznika (*Podiceps nigricollis*) i kokoszki (*Gallinula chloropus*). Wysoką liczebność osiągają tu także inne gatunki, np. bąk (*Botaurus stellaris*) czy perkozek (*Tachybaptus ruficollis*). Jest to również ważne miejsce postoju w okresach

¹ Program ochrony środowiska Gminy Kiszkowo do roku 2030

wędrówek jesiennych ptaków migrujących, szczególnie gęgawy (*Anser anser*) – do 500 osobników, gęsi zbożowej (*Anser fabalis*) – do 5000 osobników oraz łyski (*Fulica atra*) a także regularne miejsce polowania bielików do sześciu osobników jednorazowo (*Haliaeetus albicilla*).

Warunki klimatyczne

Według klasyfikacji regionów klimatycznych Polski opracowanej przez W. Okołowicza i D. Martyn Gmina Kiszkowo leży w strefie wpływów mas powietrza polarno-morskiego, na granicy regionów: śląsko-wielkopolskiego i nadwiślańskiego.

Klimat Gminy Kiszkowo charakteryzuje się niewielkimi amplitudami rocznych temperatur powietrza. Średnia roczna temperatura z ostatnich pięciu lat wynosi około 10°C. Średnie temperatury dla strefy wielkopolskiej kształtują się na poziomie około 18,3°C latem oraz - 1,3°C zimą. Liczba dni mroźnych wynosi przeciętnie 30-50, natomiast dni z przymrozkami około 100, przy czym szczególnie niekorzystne dla rolnictwa są przymrozki wiosenne, powodujące okresowe straty w uprawach.

Na lokalne zróżnicowanie warunków termicznych wpływa ukształtowanie terenu oraz obecność jezior i dolin rzecznych, zwłaszcza w rejonie rynien polodowcowych jezior Lednicai Gorzuchowskiego oraz w dolinie Małej Wełny, gdzie występują zjawiska inwersji temperatur i stagnacji mas powietrza. Obszary sąsiadujące z siecią hydrograficzną charakteryzują się łagodniejszym przebiegiem temperatur dobowych.

Średnia roczna suma opadów wynosi 400-500 mm, co pozwala zaklasyfikować obszar Gminy do regionów raczej suchych. W latach suchych opady mogą spadać do około 300 mm, natomiast w latach wilgotnych przekraczać 800 mm. Okres wegetacyjny trwa przeciętnie 210-220 dni, a pokrywa śnieżna zalega przez 50-80 dni w roku. Pomimo niskiego bilansu opadowego, sporadycznie występują lokalne podtopienia wywołane opadami nawalnymi, jednak zjawiska te mają charakter incydentalny.

Jakość powietrza

Ocena jakości powietrza jest przeprowadzana w ramach Państwowego Monitoringu Środowiska przez Głównego Inspektora Ochrony Środowiska. Analiza jakości powietrza uwzględnia zarówno ochronę zdrowia, jak i ochronę roślin. Oceny te prowadzone są na obszarze wyznaczonych stref. Dla województwa wielkopolskiego obowiązują wymienione strefy:

- strefa aglomeracja poznańska obejmująca Poznań – miasto o liczbie mieszkańców powyżej 250 tysięcy,
- strefa miasto Kalisz – miasto o liczbie mieszkańców powyżej 100 tysięcy,
- strefa wielkopolska obejmująca pozostały obszar województwa.

Zgodnie ze wskazanym podziałem, Gmina Kiszkowo zaliczona została do strefy wielkopolskiej. Inspektorat Ochrony Środowiska wykonał ocenę jakości powietrza za rok 2024 i na jej podstawie dokonał klasyfikacji stref zarówno pod kątem ochrony zdrowia ludzi, jak i ochrony roślin.

Ocena pod kątem ochrony zdrowia obejmuje: dwutlenek azotu NO₂, dwutlenek siarki SO₂, benzen C₆H₆, ołów Pb, arsen As, nikiel Ni, kadm Cd, benzo(a)piren B(a)P, pył PM₁₀, pył PM_{2,5}, ozon O₃, tlenek węgla CO. W ocenie pod kątem ochrony roślin uwzględnia się: dwutlenek siarki SO₂, tlenki azotu NO_x, ozon O₃.

Zgodnie z raportem Głównego Inspektoratu Ochrony Środowiska, Departamentu Monitoringu Środowiska, Regionalnego Wydziału Monitoringu Środowiska w Poznaniu „Roczna ocena jakości powietrza w województwie wielkopolskim. Raport wojewódzki za rok 2024”, w strefie wielkopolskiej stwierdzono przekroczenia poziomu docelowego dla benzo(a)pirenu a strefę wielkopolską zaliczono do klasy C.

Dokonując klasyfikacji dodatkowej:

- w przypadku ozonu odnosząc otrzymane wyniki do poziomu celu długoterminowego strefę wielkopolską zaliczono do klasy D2,
- w przypadku pyłu PM_{2,5} dla poziomu dopuszczalnego I fazy – strefa wielkopolska uzyskała klasę A.

Tab. 9. Klasy stref dla poszczególnych zanieczyszczeń uzyskane w ocenie rocznej dokonanej z uwzględnieniem kryteriów stanowiących w celu ochrony zdrowia – dane za rok 2024

Nazwa strefy	Symbol klasy dla poszczególnych substancji											
	SO ₂	NO ₂	C ₆ H ₆	CO	O ₃	PM ₁₀	Pb	As	Cd	Ni	B(a)P	PM _{2,5}
wielkopolska	A	A	A	A	A ¹	A	A	A	A	A	C	A ¹

Źródło: Roczna ocena jakości powietrza w województwie wielkopolskim. Raport za rok 2024.

Ocena pod kątem ochrony roślin prowadzona jest wyłącznie dla strefy wielkopolskiej. W efekcie oceny przeprowadzonej dla 2024 roku w zakresie dwutlenku siarki, tlenków azotu oraz ozonu strefę wielkopolską zaliczono do klasy A. W dodatkowej klasyfikacji w odniesieniu do poziomu celu długoterminowego strefie przypisano klasę D2.

Tab. 10. Klasy stref dla poszczególnych zanieczyszczeń uzyskane w ocenie rocznej dokonanej z uwzględnieniem kryteriów stanowiących w celu ochrony roślin – dane za rok 2024

Nazwa strefy	Symbol klasy dla poszczególnych substancji		
	SO ₂	NO ₂	O ₃
wielkopolska	A	A	A

Źródło: Roczna ocena jakości powietrza w województwie wielkopolskim. Raport za rok 2024.

Jako najczęściej stosowany i najprostszy podział źródeł emisji zanieczyszczeń wyróżnia się:

- emisję punktową,
- emisję liniową,
- emisję powierzchniową.

Emisja punktowa dotyczy głównie procesów technologicznych w zakładach przemysłowych, energetycznego spalania paliw – w tych przypadkach emitorem jest komin lub inne urządzenie, przez które zanieczyszczone powietrze wprowadzane jest do atmosfery. Na terenie Gminy Kiszkowo emisja punktowa może wynikać z funkcjonujących na jej obszarze przedsiębiorstw, które mogą emitować przede wszystkim zanieczyszczenia powstałe w wyniku procesów technologicznych oraz procesów energetycznego spalania

paliw. Wśród potencjalnych źródeł emisji punktowej w Gminie wskazać można przedsiębiorstwa działające w branży budowlanej oraz przemysłowej, w tym produkcyjnej.

Emisja liniowa związana jest głównie z ciągami komunikacyjnymi i emisją spalin pochodzących ze środków lokomocji. Warto zaznaczyć, że emisja związana z transportem dotyczy nie tylko spalin, ale także pyłów i drobnych elementów ścieralnych części opon, które wzbijane są w powietrze z powierzchni dróg. Gmina Kiszkowo posiada rozwinięty system sieci drogowej, obejmujący drogę wojewódzką, a także drogi powiatowe i gminne. W związku z tym zauważa się, że w jej obrębie emisja komunikacyjna koncentruje się głównie wzdłuż głównych ciągów transportowych, które charakteryzują się największym natężeniem ruchu – przede wszystkim drogi wojewódzkiej nr 197.

Emisja powierzchniowa jest trudniejsza do oszacowania i ograniczania niż emisja punktowa, ze względu na większy obszar, z którego zanieczyszczenia emitowane są do atmosfery. Na emisję powierzchniową składa się niska emisja, czyli zanieczyszczenia rozproszone, pochodzące z budynków komunalno-bytowych, gospodarstw domowych, wielkoobszarowych zakładów przemysłowych oraz terenów rolniczych. Na terenie Gminy Kiszkowo emisja powierzchniowa związana jest przede wszystkim z tzw. niską emisją, wynikającą ze spalania wysokoemisyjnych, nieekologicznych paliw w indywidualnych instalacjach grzewczych. Zjawisko to nasila się szczególnie w okresie chłodnym, kiedy mieszkańcy korzystają z palenisk do ogrzewania budynków.

Poniższa tabela przedstawia strukturę indywidualnych źródeł ciepła na terenie Gminy Kiszkowo w 2024 r. zgodnie z danymi Centralnej Ewidencji Emisyjności Budynków (CEEB). Dane wskazują, że w strukturze źródeł ciepła w Gminie dominuje węgiel kamienny, który stanowi 54% wszystkich instalacji (1 677 źródeł). Drugą co do znaczenia grupą są urządzenia wykorzystujące energię elektryczną – 24% (748 instalacji), a następnie gaz ziemny – 12% (376 instalacji). Pozostałe źródła ciepła mają marginalny udział: biomasa (4%), pompy ciepła i kolektory słoneczne (po 2%) oraz olej opałowy i ciepło sieciowe (po 1%).

Tab. 11. Struktura indywidualnych źródeł ciepła na terenie Gminy Kiszkowo w 2024 roku

Nośnik energii	Liczba źródeł	Udział
węgiel kamienny	1 677	54%
gaz ziemny	376	12%
olej opałowy	26	1%
biomasa, w tym drewno	121	4%
ciepło sieciowe (lokalne kotłownie, elektrociepłownie, biogazownie, spalarnie odpadów)	32	1%
energia elektryczna	748	24%
energia słoneczna (kolektory słoneczne)	53	2%
energia geotermalna (pompy ciepła)	67	2%
ogółem	3 100	100%

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z Centralnej Ewidencji Emisyjności Budynków.

Na terenie Gminy nie znajduje się żadna stacja pomiarowa wchodząca w skład systemu monitoringu jakości powietrza w województwie wielkopolskim prowadzonym przez GIOŚ. Znajduje się natomiast czujniki jakości powietrza zainstalowany na budynku Urzędu Gminy Kiszkowo, ul. Szkolna 2, 62-280 Kiszkowo.

Złoża kopalin

Najstarsze utwory geologiczne na terenie Gminy Kiszkowo pochodzą z mezozoiku (kreda górna i jura) i obejmują piaski, margle oraz wapienie. Na nich zalegają utwory trzeciorzędowe powstałe w oligocenie, miocenie i pliocenie, o miąższości ok. 100-150 m, zbudowane głównie z piasków, iłów, mułków oraz lokalnie węgla brunatnych.

Powierzchnię Gminy kształtują przede wszystkim osady czwartorzędowe związane ze zlodowaceniem bałtyckim, w tym gliny zwałowe oraz piaski i żwiry akumulacji lodowcowej i wodnolodowcowej, o zróżnicowanej miąższości. W dolinie rzeki Wełny występują młodsze osady holocenyjskie – torfy, mady i piaski rzeczne, zazwyczaj o niewielkiej miąższości (do 5 m).

Na terenie Gminy Kiszkowo nie występują natomiast złoża kopalin o znaczeniu gospodarczym w skali regionalnej ani ponadregionalnej.

Ochrona przyrody

Ochrona przyrody na terenie Gminy Kiszkowo realizowana jest na podstawie zapisów ustawy o ochronie przyrody z dnia 16 kwietnia 2004 r. Zgodnie z przytoczoną ustawą za ochronę przyrody uznaje się zachowanie, właściwe wykorzystanie oraz odnawianie zasobów przyrody i jej składów, co odbywa się w oparciu o formy ochrony przyrody.

W granicach Gminy Kiszkowo występują następujące formy ochrony:

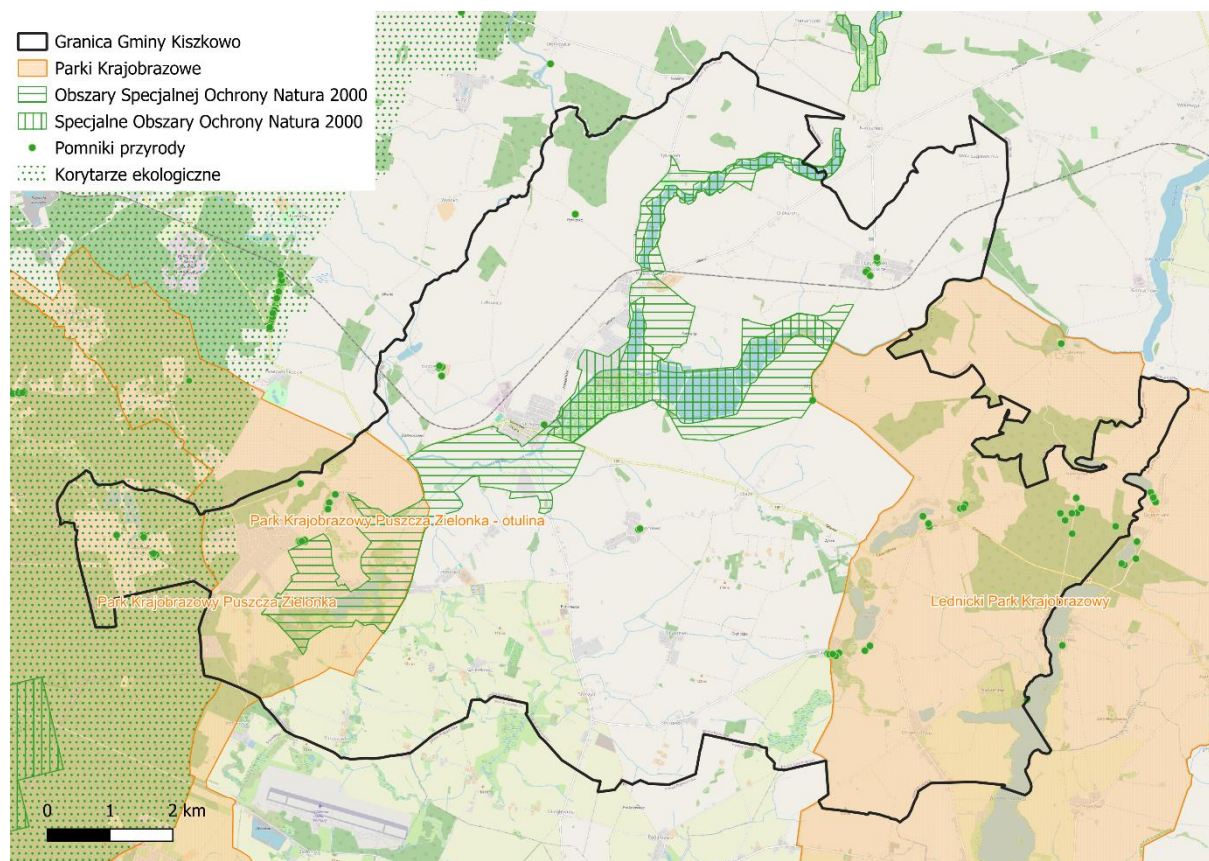
- **Lednicki Park Krajobrazowy** - utworzony w 1988 r., jest najstarszym parkiem krajobrazowym w województwie wielkopolskim i obejmuje powierzchnię 7 618,4 ha, położoną pomiędzy Pojezierzem Gnieźnieńskim a Równiną Wrzesińską. Administracyjnie park leży na terenie czterech gmin, w tym Gminy Kiszkowo, której wschodnia część o powierzchni ok. 2 397 ha znajduje się w jego granicach. Na obszarze parku zlokalizowane są m.in. miejscowości Imiołki, Pola Lednickie, Sławno, Głębokie i Skrzetuszewo. Celem ochrony parku jest zachowanie unikatowego krajobrazu kulturowo-przyrodniczego okolic Jeziora Lednica, stanowiącego jego centralny element. Jezioro to ma powierzchnię 348 ha, długość ponad 7 km i obejmuje pięć wysp, w tym Ostrów Lednicki – jedno z najważniejszych stanowisk archeologicznych w Polsce. Park cechuje się również dużym bogactwem przyrodniczym. Flora obejmuje ponad 600 gatunków roślin naczyniowych, w tym gatunki chronione i zagrożone, a fauna m.in. 160 gatunków ptaków, liczne ssaki, płazy, gady i ryby. Mozaika jezior, terenów podmokłych, lasów i krajobrazu rolniczego czyni Lednicki Park Krajobrazowy jednym z najcenniejszych przyrodniczo i kulturowo obszarów regionu.
- **Park Krajobrazowy Puszcza Zielonka** - utworzony w 1993 r. i obejmuje powierzchnię 12 202 ha, z otuliną o powierzchni 9 538,55 ha. Położony jest pomiędzy Pojezierzem Gnieźnieńskim a Równiną Wrzesińską i administracyjnie leży na terenie pięciu gmin, w tym Gminy Kiszkowo, gdzie znajduje się fragment parku o powierzchni 361,5 ha (Dąbrówka Kościelna i okoliczne lasy) oraz znaczna część otuliny (ok. 1 054 ha). Celem ochrony parku jest zachowanie jednego z największych kompleksów leśnych w środkowej Wielkopolsce, o wysokich walorach przyrodniczych, kulturowych i edukacyjnych. Na jego terenie znajduje się 5 rezerwatów przyrody, obszar Natura 2000 „Uroczyska Puszczy Zielonka”, Obszar

Chronionego Krajobrazu „Pola Trzaskowskie” oraz ponad 200 pomników przyrody. Park charakteryzuje się dużym bogactwem przyrodniczym – występuje tu kilkaset gatunków roślin, liczne gatunki chronione oraz bogata fauna, w tym ponad 130 gatunków ptaków, duże ssaki leśne i 14 gatunków nietoperzy. Istotnym uzupełnieniem walorów przyrodniczych są wartości kulturowe, m.in. sanktuarium w Dąbrówce Kościelnej, zabytkowe kościoły oraz obiekty historyczne.

- **Obszar Natura 2000 Stawy Kiszkowskie** (specjalny obszar ochrony siedlisk PLH300050) - obszar ten obejmuje fragment doliny Małej Wełny oraz niewielkiego dopływu w okolicach Kiszkowa, wzdłuż których wybudowano w latach 80. ubiegłego wieku dwa kompleksy stawów rybnych. Stawy te są jedną z najważniejszych w Wielkopolsce ostoi kumaka nizinnego (*Bombina bombina*). Większy z zespołów stawu, znajdujący się na wschód od Kiszkowa, w dolinie rzeki Małej Wełny zajmuje powierzchnię około 200 ha. Częściowo są one użytkowane gospodarczo (produkcja karpia) a na części z nich są utrzymywane płytkie rozlewiska, silnie zarośnięte roślinnością szuwarową i zaroślami wierzbowymi. Drugi kompleks niewielkich stawów rybnych wybudowano w układzie szeregowym wzdłuż niewielkiego ciek w wodnego na północ od Kiszkowa między Rybnem a Pomarzanami. Powierzchnia tych stawów waha się od 0,5 do około 15 hektarów. Większość z nich jest w dużym stopniu zarośnięta roślinnością szuwarową, niektóre, zwłaszcza te mniejsze, nawet w całości. Prowadzona jest na nich ekstensywna gospodarka rybacka. Ze względu na deficyty wody w niektóre lata, poziom wody obniża się nawet o kilkadziesiąt centymetrów lub stawy pozostają nie napełnione. Na terenie obszaru Dolina Małej Wełny znajdują się także dwa nieduże jeziora: Rybno Małe (24 ha, w tym 10 ha otwartego lustra wody) i Rybno Duże (15 ha). Ze względu na ich podpiętrzenie i prowadzenie działalności rybackiej mają one charakter zbliżony do stawów.
- **Obszar Natura 2000 Dolina Małej Wełny pod Kiszkowem** (obszar specjalnej ochrony ptaków PLB300006) - obszar obejmuje kilku kilometrowy odcinek doliny Małej Wełny z łąkami, starorzeczami, naturalnymi zbiornikami wodnymi oraz stawami rybnymi. Łąki są corocznie zalewane wodami roztopowymi. Znaczna ich część jest użytkowana kośnie, część to nieużytki, częściowo zarośnięte przez szuwar trzcinowy. Zbiorniki wodne mają brzegi porośnięte szuwarem i są silnie zeutrofizowane. Znaczna część obszaru zajmują stawy rybne o różnej wielkości lecz tylko część z nich jest użytkowana gospodarczo, reszta to nieużytki porośnięte szuwarem, miejscami przechodzącym w rozległe łożowiska. Są również wyspy porośnięte murawami. Obszar otaczają tereny wykorzystywane rolniczo. W ostoi stwierdzono występowanie co najmniej 13 gatunków ptaków wymienionych w Załączniku I Dyrektywy Ptasiej oraz 2 gatunki kwalifikujące Dolinę do międzynarodowej ostoi ptaków: gęś zbożowa i rybitwa białowąsa. Cztery gatunki zostały zamieszczone na liście zagrożonych ptaków w Polskiej czerwonej księdze zwierząt. Ostoja jest jedną z dziesięciu najważniejszych w Polsce ostoi bączka i rybitwy białowąsej i ważną ostoją mowy śmieszki (500-700 gniazd) oraz w sezonie migracji dla łyski.
- **48 pomników przyrody** w postaci pojedynczych drzew i ich grup, wśród których największą część stanowią dęby szypułkowe, lipy drobnolistne, jesiony wyniosłe, kasztanowce zwyczajne, w tym również Aleja Pomnikowych Dębów w Kamionku tj.

zespół okazałych, ponad 200-letnich dębów uznanych za pomniki przyrody, stanowiących cenny element dziedzictwa przyrodniczego i krajobrazowego Gminy.

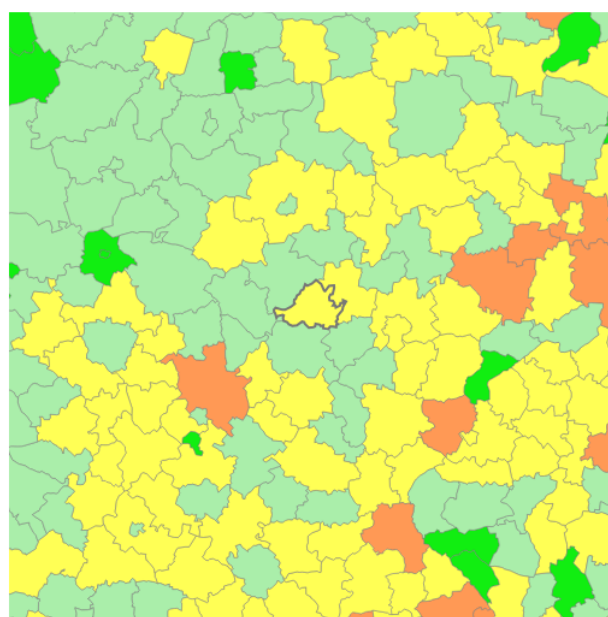
Ponadto na terenie Gminy Kiszkowo przebiega korytarz ekologiczny o znaczeniu krajowym – Lasy Poznańskie (KPnC-24B). Korytarz ten stanowi ważny element krajowej sieci powiązań przyrodniczych, umożliwiając migrację zwierząt oraz przemieszczanie się gatunków, a także zachowanie ciągłości siedlisk i wymiany genetycznej populacji. Jego obecność na obszarze Gminy podkreśla znaczenie lokalnych terenów leśnych, dolin cieków oraz mozaiki użytków rolnych i zadrzewień w utrzymaniu spójności systemu przyrodniczego.

Ryc. 6. Formy ochrony przyrody na terenie Gminy Kiszkowo wraz przebiegiem korytarzy ekologicznych
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Centralnego Rejestru Form Ochrony Przyrody.

2.2. Zmiany klimatu i odnawialne źródła energii

Analizując klimat lokalny należy brać również pod uwagę zmiany klimatyczne, które silnie wpływają na komfort życia mieszkańców, w szczególności miast i terenów zurbanizowanych. Wdrażanie działań zwiększających odporność tych terenów na zmiany klimatu znajduje oparcie w szeroko pojętym interesie publicznym zawierającym się w dążeniu do zapewnienia jak najkorzystniejszych warunków bytowania człowieka. Poniższe zestawienie przedstawia analizę ryzyka w zakresie zagrożenia niedoborem zasobów wodnych w Gminie Kiszkowo w kolejnych dziesięcioleciach. Wynika z niego, że ryzyko zagrożenia jest duże, a niedobór zasobów wodnych może dotyczyć około 60% powierzchni Gminy. Wpływ na to będzie miało stopniowe podnoszenie się temperatury powietrza, a także zwiększanie się ryzyka zagrożenia suszą.

Informacje szczegółowe o obszarze

Ekspozycja: 0,388

Podatność: I

Zagrożenie:

- 2021-2030: 0,55
- 2031-2040: 0,55
- 2041-2050: 0,55
- 2051-2060: 0,6
- 2061-2070: 0,6
- 2071-2080: 0,6
- 2081-2090: 0,6
- 2091-2100: 0,6

Ryzyko:

- 2021-2030: 3
- 2031-2040: 3
- 2041-2050: 3
- 2051-2060: 3
- 2061-2070: 3
- 2071-2080: 3
- 2081-2090: 3
- 2091-2100: 3

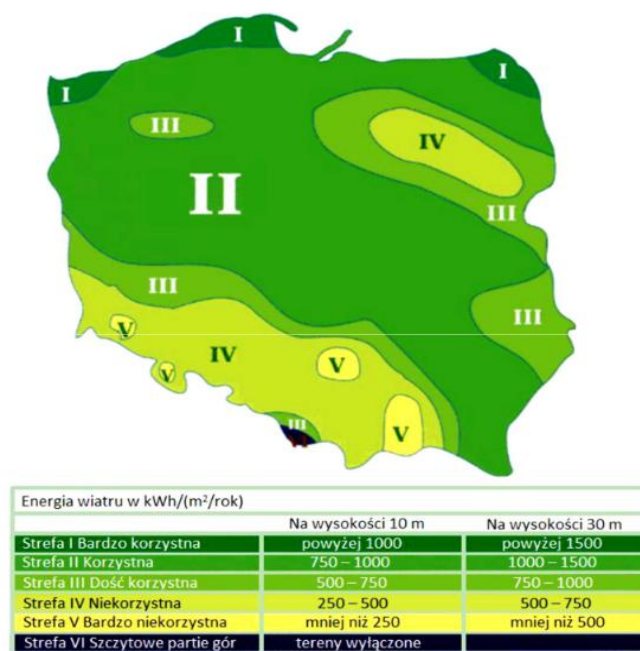
Ryc. 7. Analiza ryzyka w zakresie zagrożenia niedoborem zasobów wodnych w Gminie Kiszkowo

Źródło: <https://ryzyko.ios.gov.pl/> (dostęp: 06.02.2026).

Na przestrzeni ostatnich lat temat zrównoważonego rozwoju oraz transformacji energetycznej stał się nieodłącznym elementem debaty publicznej. W związku z tym, coraz większy nacisk kładziony jest na osiągnięcie neutralności energetycznej oraz dekarbonizację gospodarki, czego efektem jest stopniowe zwiększanie nakładów inwestycyjnych na rozwój odnawialnych źródeł energii (OZE). Ze względu na specyficzne uwarunkowania geograficzne Polski, najszybciej rozwijającymi się gałęziami OZE są technologie wykorzystujące potencjał wiatrowy, słoneczny oraz geotermalny.

Energia wiatrowa jest zasobem w pełni odnawialnym, niewyczerpalnym. Ocenia się, że pod względem występowania odpowiedniej siły wiatru na 2/3 terytorium Polski występują korzystne warunki do rozwoju energetyki wiatrowej. Produkcja energii z wiatru jest opłacalna przy jego średniej rocznej prędkości na wysokości 30 m nad ziemią minimum 4 m/s.

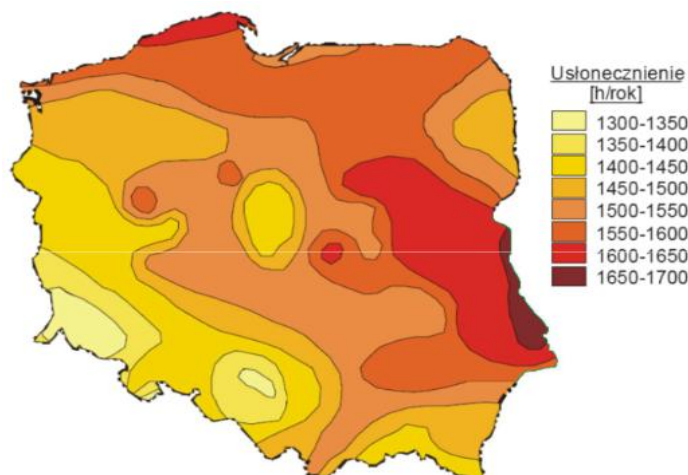
Poniższa rycina przedstawia rozkład energii wiatrowej w Polsce na wysokości 10 i 30 metrów w podziale na 6 stref. Gmina Kiszkowo zlokalizowana jest na obszarze Strefy II, która charakteryzuje się korzystnymi warunkami wietrznymi – potencjał energetyczny obszaru mieści się w zakresie 750-1000 kWh/(m²/rok) na wysokości 10 metrów, a na wysokości 30 metrów 1000-1500 kWh/(m²/rok). Oznacza to, że Gmina Kiszkowo charakteryzuje się dobrymi warunkami do lokalizowania na jej terenie siłowni wiatrowych. Obecnie w Gminie nie ma zlokalizowanych farm wiatrowych.

Ryc. 8. Energia wiatru w Polsce w kWh/(m²/rok) na wysokości 10 i 30 metrów

Źródło: „Energia & Przemysł” – marzec 2007, na podstawie danych prof. Haliny Lorenc, IMiGW.

Poniższa mapa przedstawia średnie roczne sumy nasłonecznienia w Polsce, które odzwierciedlają potencjał do rozwoju energetyki słonecznej w poszczególnych regionach kraju. Gmina Kiszkowo położona jest na obszarze, dla którego średnie sumy usłonecznienia w ciągu roku wahają się w przedziale 1500-1550 h/rok. Są to dobre warunki, które umożliwiają rozwój energetyki słonecznej na terenie badanej jednostki. W Gminie zlokalizowane są farmy fotowoltaiczne w miejscowości Sroczyn i Turostowo o mocy instalacji kolejno 1 MW oraz 10 MW.

Ryc. 9. Średnie roczne sumy usłonecznienia w Polsce

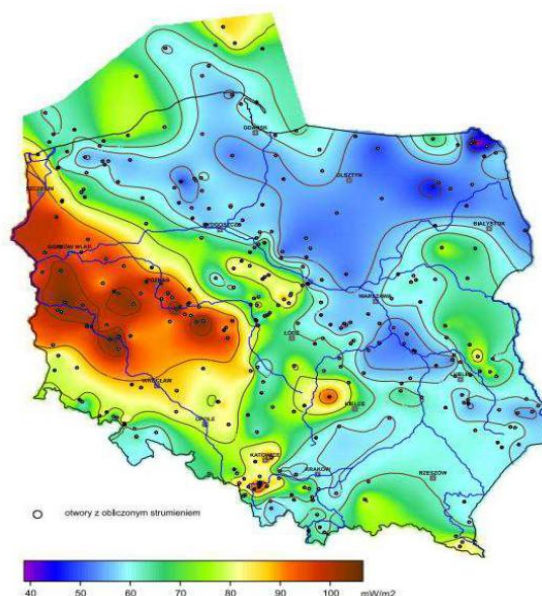
Źródło: „Energia & Przemysł” – marzec 2007, na podstawie danych prof. Haliny Lorenc, IMiGW.

Energię geotermalną rozumieć należy jako energię ciepłą wnętrza Ziemi. Energię tą dzieli się w zależności od głębokości, z której jest eksploatowana na dwa typy:

- geotermię płytką (energia pobierana jest z głębokości do 100 m za pomocą pomp ciepła),

- geotermię głęboką (energia pobierana jest z wnętrza Ziemi, na głębokości kilku kilometrów).

Mapa warunków geotermalnych w Polsce wskazuje, że Gmina Kiskowo położona jest na obszarze, który charakteryzuje się korzystnym potencjałem do budowy instalacji geotermalnych.

Ryc. 10. Mapa rozkładu gęstości ziemskiego strumienia ciepłego na obszarze Polski

Źródło: <https://www.mos.gov.pl/> (Szewczyk & Gientka, 2009).

Przeprowadzona analiza pozwala zakładać, że Gmina Kiskowo odznacza się korzystnymi uwarunkowaniami do rozwoju OZE.

2.3. Infrastruktura techniczna i działalność w zakresie ochrony środowiska

Stan techniczny oraz poziom rozbudowania infrastruktury technicznej jest czynnikiem mogącym w sposób znaczący oddziaływać na środowisko naturalne oraz komfort życia mieszkańców jednostki. Zły stan infrastruktury technicznej skutkować może przedostaniem się do środowiska zanieczyszczeń, a co za tym idzie doprowadzić do jego degradacji. Jej niska dostępność w połączeniu z niską świadomością ekologiczną motywować natomiast może część społeczności do utylizowania problematycznych nieczystości ciekłych i stałych z pominięciem obowiązujących regulacji prawnych, w sposób prowadzący do degradacji środowiska.

Urządzenia sieciowe i energia cieplna

Dobrze rozwinięta infrastruktura sieciowa jest jednym z podstawowych czynników wpływających na atrakcyjność osiedleńczą, potencjał inwestycyjny danego terenu, a także na jakość środowiska. Podmiotem odpowiedzialnym za dostarczanie wody na obszarze Gminy Kiskowo jest Spółdzielnia Administracyjno-Usługowa w Rybnie Wielkim z siedzibą przy ul. Głównej 22. Woda dostarczana do gospodarstw domowych i pozostałych użytkowników pochodzi z sześciu ujęć zlokalizowanych w miejscowościach: Sławno, Łągiewniki Kościelne, Rybno Wielkie, Dąbrówka Kościelna, Turostowo oraz Łubowiczki. Ujęcia te eksploatują wody z poziomu mioceńskiego, a jakość dostarczanej wody spełnia

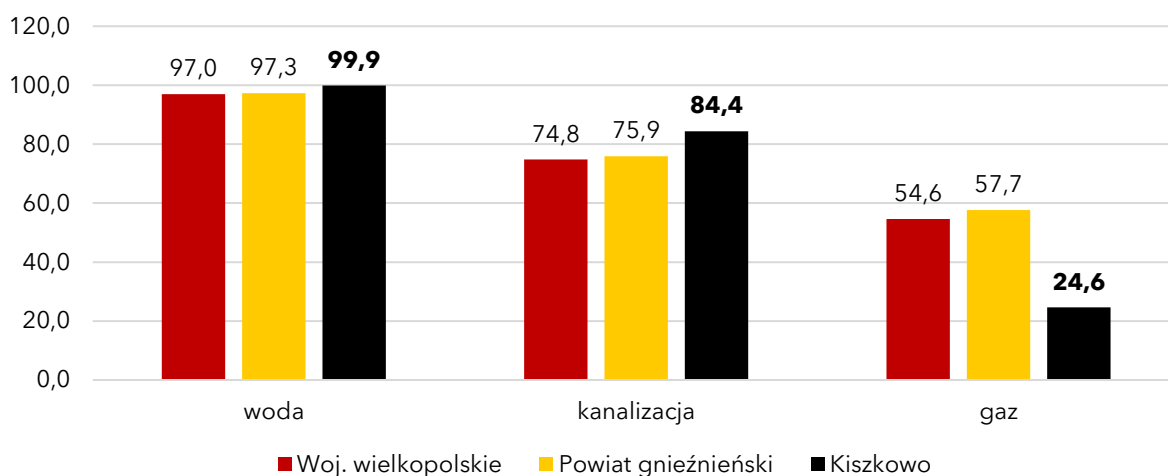
wszystkie wymagania sanitarne – nie notuje się przekroczeń parametrów fizykochemicznych ani mikrobiologicznych.

Poziom wyposażenia Gminy w sieć wodociągową jest bardzo wysoki. Zgodnie z danymi GUS, w 2024 r. z sieci wodociągowej korzystało 99,9% mieszkańców Gminy Kiszkowo, co stanowi wynik wyższy niż w powiecie gnieźnieńskim (97,3%) oraz województwie wielkopolskim (97,0%). Pomimo niemal pełnego zwodociągowania, zauważalne są problemy techniczne wynikające z wieku infrastruktury – znaczna część sieci została wybudowana w latach 70. i 80. XX wieku i wymaga sukcesywnej wymiany oraz systematycznego czyszczenia. Wskazuje się także na pogarszające się stany wody w studniach oraz okresowe pogorszenie jakości wody, co w sytuacjach awaryjnych wymaga płukania sieci. Obecnie prowadzone są działania inwestycyjne obejmujące m.in. rozbudowę infrastruktury wodociągowej w miejscowości Sroczyn (os. Radosne).

W celu poprawy niezawodności systemu i bezpieczeństwa dostaw wody planowana jest modernizacja hydroforni w Sławnie i Łagiewnikach Kościelnych, a w dalszej kolejności w Turostowie i Dąbrówce Kościelnej. Przewidziano również wdrożenie monitoringu pracy hydroforni, połączenie sieci wodociągowej w Sławnie z siecią w Łagiewnikach Kościelnych lub Łubowiczkach, a także kontrolę i wymianę uszkodzonych hydrantów. Istotnym wyzwaniem pozostaje również duża liczba liczników wody bez wymaganej legalizacji, w związku z czym planowana jest ich sukcesywna wymiana.

W zakresie gospodarki ściekowej za odprowadzanie ścieków na terenie Gminy odpowiada Spółdzielnia Administracyjno-Uslugowa w Rybnie Wielkim (sieć podłączona do oczyszczalni ścieków w Kiszkanie) oraz Gmina Kiszkanie (sieć podłączona do oczyszczalni ścieków w Sławnie). Aglomeracja wyznaczona na terenie Gminy Kiszkanie została ujęta w VI Aktualizacji Krajowego Programu Oczyszczania Ścieków Komunalnych (AKPOŚK).

Dostęp do sieci kanalizacyjnej w Gminie Kiszkanie kształtuje się na relatywnie wysokim poziomie. W 2024 roku z kanalizacji korzystało 84,4% mieszkańców, co stanowiło wynik wyraźnie wyższy niż średnia dla powiatu gnieźnieńskiego (75,9%) oraz województwa wielkopolskiego (74,8%).

Ryc. 11. Udział korzystających z instalacji sieciowych w Gminie Kiszkanie w 2024 roku na tle powiatu i województwa

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Na terenie Gminy funkcjonują dwie oczyszczalnie ścieków, zlokalizowane w Kiskowie i Sławnie. Oczyszczalnia w Kiskowie administrowana jest przez Spółdzielnię Administracyjno-Usługową w Rybnie Wielkim, natomiast oczyszczalnia w Sławnie pozostaje w zarządzie Gminy Kiskowo. Oczyszczalnia w Kiskowie, położona przy drodze wojewódzkiej nr 197, posiada średnią przepustowość ok. 600 m³/d i przyjmuje również ścieki dowożone ze zbiorników bezodpływowych. Z kolei oczyszczalnia w Sławnie, zlokalizowana przy ul. Żylice, charakteryzuje się maksymalną przepustowością 273 m³/d. Wszystkie oczyszczalnie spełniają obowiązujące normy w zakresie jakości ścieków oczyszczonych – parametry BZT₅, ChZT oraz zawiesiny ogólnej są dotrzymywane. Aktualna przepustowość oczyszczalni jest wystarczająca zarówno przy obecnym poziomie liczby mieszkańców, jak i w perspektywie umiarkowanego wzrostu zaludnienia.

Należy jednak zwrócić uwagę na problemy obserwowane w skali kraju w przypadku prowadzenia indywidualnej gospodarki ściekami komunalnymi. Największym problemem jest nielegalne opróżnianie szamb, prowadzące do lokalnych kontaminacji środowiska przyrodniczego, a mogącego potencjalnie oddziaływać również na czystość wód podziemnych i powierzchniowych. Należy pamiętać, iż środowisko przyrodnicze stanowi system powiązanych wzajemnymi relacjami komponentów, które pozostają nierozłączne – to zaś determinuje wzajemne oddziaływanie na siebie poszczególnych komponentów, również w zakresie zanieczyszczeń. W związku z tym Gmina Kiskowo prowadzi stałą inwentaryzację zbiorników bezodpływowych i przydomowych oczyszczalni ścieków oraz kontrole w zakresie wywozu nieczystości ciekłych, realizowane co najmniej raz na dwa lata dla każdej nieruchomości.

W zakresie infrastruktury gazowej Gmina Kiskowo wyróżnia się bardzo niskim poziomem dostępu do sieci. Z sieci gazowej w 2024 roku korzystało jedynie 24,6% mieszkańców Gminy, wobec 57,7% w powiecie i 54,6% w województwie.

Sieć gazowa występuje przede wszystkim w miejscowościach: Kiskowo, Imiołki, Pola Lednickie, Skrzetuszewo oraz Sławno (z wyłączeniem ulicy Żylice). Punktowy i fragmentaryczny dostęp do sieci występuje również w miejscowościach, takich jak Ujazd (jedynie nieruchomości położone przy głównej ulicy – 5 nieruchomości), Głębokie, Węgorzewo (również 5 nieruchomości), Łubowiczki, Łubowice oraz Brudzewko (3 nieruchomości). Ograniczony zasięg sieci gazowej wpływa na strukturę indywidualnych źródeł ciepła w Gminie Kiskowo i sprzyja utrzymywaniu się ogrzewania opartego na paliwach stałych lub energii elektrycznej. Jednocześnie niski poziom gazyfikacji stanowi istotne wyzwanie w kontekście poprawy jakości powietrza oraz transformacji energetycznej, wymagające komplementarnych działań w zakresie rozwoju innych niskoemisyjnych form ogrzewania.

Gospodarka odpadami

Gospodarka odpadami komunalnymi na terenie Gminy Kiskowo prowadzona jest w ramach jednolitego systemu obejmującego zarówno nieruchomości zamieszkałe, jak i niezamieszkałe. Za odbiór i wywóz odpadów komunalnych odpowiada REMONDIS Sanitech Poznań Sp. z o.o., natomiast zagospodarowanie odpadów realizowane jest przez Miasto Gniezno, w ramach regionalnego systemu przetwarzania odpadów.

Odpady komunalne zbierane są w systemie selektywnym, obejmującym cztery frakcje. Odpady niesegregowane (zmieszane) odbierane są z nieruchomości raz na dwa tygodnie, natomiast frakcje selektywne – papier, plastik i szkło – odbierane są raz na trzy miesiące bezpośrednio od mieszkańców. Dodatkowo selektywna zbiórka prowadzona jest w Punktach Selektywnej Zbiórki Odpadów Komunalnych, z których papier i plastik odbierane są raz w tygodniu, a szkło raz w miesiącu, co zwiększa dostępność systemu selektywnej zbiórki dla mieszkańców.

Na terenie Gminy funkcjonuje jeden Gminny Punkt Selektywnej Zbiórki Odpadów Komunalnych (GPSZOK), zlokalizowany przy ul. Rolnej 1A w Kiskowie. W celu poprawy funkcjonalności punktu planowane są inwestycje obejmujące utwardzenie terenu oraz wykonanie boksów przeznaczonych do gromadzenia bioodpadów i odpadów budowlanych, co pozwoli na usprawnienie obsługi mieszkańców oraz zwiększenie zakresu selektywnej zbiórki.

Na terenie Gminy Kiskowo nie funkcjonują czynne składowiska odpadów ani instalacje do ich przetwarzania. Zlokalizowane w obrębie Turostówko, na działce ewidencyjnej nr 35/1, dawne składowisko odpadów komunalnych zostało zrekultywowane i pozostaje nieczynne, co eliminuje negatywne oddziaływania środowiskowe związane z jego wcześniejszym użytkowaniem.

Poniższa tabela przedstawia stan gospodarki odpadami w Gminie Kiskowo w latach 2020–2024. W analizowanym okresie liczba mieszkańców objętych systemem gospodarowania odpadami komunalnymi pozostawała stabilna i kształtowała się na poziomie ok. 4,67 tys. osób, co wskazuje na ciągłość i powszechność funkcjonowania systemu.

Łączna ilość zebranych odpadów komunalnych wykazywała tendencję wzrostową, z wyjątkiem 2023 roku, kiedy odnotowano przejściowy spadek. W 2024 roku ilość zebranych odpadów osiągnęła najwyższą wartość – 1 618,8 Mg, co może świadczyć o rosnącej konsumpcji lub poprawie skuteczności systemu zbiórki. W strukturze odpadów dominowały odpady zmieszane, jednak ich ilość wahała się w czasie, przy jednoczesnym stopniowym wzroście ilości odpadów zbieranych selektywnie.

Tab. 12. Stan gospodarki odpadami w Gminie Kiskowo w latach 2020-2024

		2020	2021	2022	2023	2024
Liczba mieszkańców objętych systemem gospodarowania odpadami komunalnymi (os.)		4 674	4 674	4 677	4 671	4 679
Łączna ilość zebranych odpadów komunalnych (Mg), w tym:		1 526,88	1 578,07	1 554,38	1 448,64	1 618,80
<i>zmieszane</i>		1 154,92	1 158,18	1 152,02	1 067,14	1 171,88
<i>segregowane</i>		371,96	419,89	402,36	381,50	446,92
Udział odpadów segregowanych w łącznej ilości odpadów		24%	27%	26%	26%	28%
Ilość zebranych odpadów na mieszkańca		0,33	0,34	0,33	0,31	0,35
Poziom przygotowania do ponownego użycia i recyklingu odpadów komunalnych (%)	gmina	x	22,06	27,32	42,29	45,68
	wymagany	x	>20	>25	>35	>45

Źródło: opracowanie własne na podstawie sprawozdań Gminy Kiskowo.

Udział odpadów segregowanych w łącznej masie odpadów wzrósł z 24% w 2020 roku do 28% w 2024 roku, co wskazuje na systematyczną, choć umiarkowaną poprawę poziomu selektywnej zbiórki. Jednocześnie ilość zebranych odpadów w przeliczeniu na jednego mieszkańca utrzymywała się na zbliżonym poziomie, w przedziale 0,31–0,35 Mg, z najwyższą wartością odnotowaną w 2024 roku.

Istotnym pozytywnym trendem jest wyraźny wzrost poziomu przygotowania do ponownego użycia i recyklingu odpadów komunalnych, który z poziomu 22,06% w 2021 roku wzrósł do 45,68% w 2024 roku. Oznacza to, że Gmina Kiskowo spełniła wszystkie obowiązujące w latach 2021–2024 wymagania ustawowe w zakresie poziomu przygotowania do ponownego użycia i recyklingu odpadów komunalnych, skutecznie dostosowując się do stopniowo zaostrzanych wymogów krajowych i unijnych.

Pozostała działalność

Podstawowymi dokumentami w zakresie ochrony środowiska obowiązującymi na terenie Gminy Kiskowo są: Program ochrony środowiska Gminy Kiskowo do roku 2030, Aktualizacja Powiatowego Programu usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest dla powiatu gnieźnieńskiego, Program opieki nad zwierzętami bezdomnymi oraz zapobiegania bezdomności zwierząt na terenie gminy Kiskowo, Plan gospodarki niskoemisyjnej dla gminy Kiskowo.

Dzięki tym dokumentom możliwe jest systematyczne i skoordynowane prowadzenie działań w zakresie ochrony środowiska, poprawy jakości życia mieszkańców oraz podnoszenia ładunku przestrzennego i estetyki Gminy. Programy te stanowią podstawę do planowania i realizacji przedsięwzięć związanych m.in. z ograniczaniem emisji zanieczyszczeń do powietrza, poprawą efektywności energetycznej budynków, rozwojem odnawialnych źródeł energii, racjonalnym gospodarowaniem wodami i odpadami, ochroną zasobów przyrodniczych oraz eliminacją zagrożeń środowiskowych, w tym stopniowym usuwaniem i unieszkodliwianiem wyrobów zawierających azbest. Pełnią one funkcję strategicznych narzędzi, które umożliwiają Gminie skuteczne wdrażanie działań proekologicznych oraz ubieganie się o zewnętrzne źródła finansowania na ich realizację.

W zakresie poprawy jakości środowiska, Gmina Kiskowo realizuje projekty związane z mitygacją i adaptacją do zmian klimatu, w tym przedsięwzięcia termomodernizacyjne obejmujące zarówno budynki użyteczności publicznej, jak i obiekty o znaczeniu lokalnym. W najbliższym czasie termomodernizacji będzie wymagać jeszcze m.in. Szkoła Podstawowa w Kiskowie. Jego termomodernizacja pozwoli na obniżenie kosztów eksploatacyjnych, redukcję emisji zanieczyszczeń do powietrza oraz poprawę komfortu użytkowników tego obiektu.

Na terenie Gminy Kiskowo prowadzona jest również aktywna edukacja ekologiczna, obejmująca zarówno działania informacyjne, jak i praktyczne inicjatywy skierowane do różnych grup mieszkańców. Gmina organizuje szkolenia dotyczące Programu „Czyste Powietrze”, udziela wsparcia mieszkańcom w zakresie korzystania z programów dofinansowań, w szczególności związanych z wymianą wysokoemisyjnych kotłów opalanych węglem na źródła ekologiczne oraz realizacją przedsięwzięć termomodernizacyjnych. Informacje te przekazywane są za pośrednictwem strony internetowej Gminy, a także

bezpośrednio przez pracowników Urzędu oraz sołtysów. Dodatkowo Gmina współpracuje z lokalnymi producentami alternatywnych, niskoemisyjnych paliw, takich jak brykiety ze słomy i siana, zrębki drzewne, drewno kominkowe oraz pellet drzewny, promując bardziej przyjazne środowisku rozwiązania grzewcze. Istotnym elementem działań edukacyjnych jest również podnoszenie świadomości mieszkańców na temat roli drzew i krzewów w pochłanianiu dwutlenku węgla, czemu towarzyszą nasadzenia drzew na terenach należących do Gminy.

W działania edukacyjne aktywnie włączane są także dzieci i młodzież. Gmina organizuje spacer edukacyjno-ekologiczne dla uczniów szkół z terenu Gminy Kiskowo, wykorzystując tablice dydaktyczne zlokalizowane na jej obszarze. Prowadzone inicjatywy sprzyjają kształtowaniu postaw proekologicznych, zwiększaniu świadomości klimatycznej oraz długofalowemu wzmocnieniu odpowiedzialności za środowisko naturalne wśród mieszkańców.

CZĘŚĆ 3: SYTUACJA GOSPODARCZA

3.1. Gospodarka lokalna

Przedsiębiorczość

Jednym z elementów charakteryzujących lokalny rynek pracy oraz sytuację gospodarczą gmin jest liczba podmiotów gospodarczych działających na ich obszarze. Stanowi ona istotny wskaźnik poziomu przedsiębiorczości w granicach danej jednostki samorządowej. W poniższej tabeli przedstawiono liczbę zarejestrowanych podmiotów gospodarczych w rejestrze REGON na obszarze gmin powiatu gnieźnieńskiego w latach 2020-2024.

W analizowanym okresie liczba podmiotów gospodarczych w powiecie gnieźnieńskim wzrosła o 1 186 jednostek, osiągając w 2024 r. poziom 17 857 podmiotów, co potwierdza ogólną tendencję wzrostową przedsiębiorczości w skali całego powiatu. Największą koncentracją podmiotów charakteryzowało się miasto Gniezno, które w 2024 r. skupiało 51,6% wszystkich zarejestrowanych podmiotów, mimo niewielkiego spadku udziału procentowego w strukturze powiatu w porównaniu do 2020 r.

Na tle pozostałych gmin powiatu gnieźnieńskiego Gmina Kiskowo należy do jednostek o relatywnie niskiej liczbie podmiotów gospodarczych, choć w analizowanym okresie odnotowano ich stopniowy wzrost. W latach 2020-2024 liczba podmiotów zarejestrowanych w rejestrze REGON zwiększyła się z 489 do 544, co oznacza przyrost o 55 podmiotów. Pomimo tej dodatniej dynamiki, udział Gminy Kiskowo w ogólnej liczbie podmiotów powiatu pozostawał niski i stabilny, osiągając ok. 3,0% w 2024 r., co plasuje Gminę wśród gmin o najniższym poziomie koncentracji działalności gospodarczej w powiecie.

Tab. 13. Zmiany liczby podmiotów gospodarczych w gminach powiatu gnieźnieńskiego w latach 2020-2024

JST	2020		2024		zmiana liczby zarejestrowanych podmiotów w okresie 2020-2024
	liczba zarejestrowanych podmiotów w REGON	odsetek w powiecie	liczba zarejestrowanych podmiotów w REGON	odsetek w powiecie	
Powiat gnieźnieński	16 671	100,0%	17 857	100,0%	1 186

m. Gniezno	9 029	54,2%	9 215	51,6%	186
Czarniejewo	693	4,2%	779	4,4%	86
Gniezno (gm. wiejska)	1 581	9,5%	1 930	10,8%	349
Kiszkowo	489	2,9%	544	3,0%	55
Kłecko	718	4,3%	765	4,3%	47
Łubowo	736	4,4%	908	5,1%	172
Mieleszyn	364	2,2%	382	2,1%	18
Niechanowo	543	3,3%	608	3,4%	65
Trzemeszno	1 214	7,3%	1 323	7,4%	109
Witkowo	1 304	7,8%	1 403	7,9%	99

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Według danych na koniec 2023 roku wśród podmiotów gospodarczych prowadzących działalność na terenie Gminy Kiszkowo, na podstawie Polskiej Klasyfikacji Działalności (PKD 2007), najwięcej z nich działało w sekcjach budownictwa oraz handlu hurtowego i detalicznego. Sekcja F – Budownictwo obejmowała 100 podmiotów (18%), natomiast sekcja G – Handel hurtowy i detaliczny; naprawa pojazdów samochodowych liczyła 99 podmiotów (18%), co łącznie wskazuje na dominację działalności o charakterze usługowo-wykonawczym.

Istotny udział w strukturze lokalnej przedsiębiorczości miało również przetwórstwo przemysłowe (sekcja C – 76 podmiotów, 14%) oraz pozostała działalność usługowa (sekcja S – 62 podmioty, 11%). Relatywnie liczną grupę stanowiły także podmioty z zakresu transportu i gospodarki magazynowej (sekcja H – 43 podmioty, 8%) oraz działalności profesjonalnej, naukowej i technicznej (sekcja M – 28 podmiotów, 5%).

Struktura podmiotów gospodarczych w Gminie Kiszkowo potwierdza dominację mikroprzedsiębiorstw o profilu usługowo-budowlanym i handlowym, charakterystyczną dla gmin o wiejskim charakterze i rozproszonej strukturze osadniczej, przy jednocześnie ograniczonej obecności działalności wyspecjalizowanej i wysokokapitałowej.

Tab. 14. Podmioty działające na terenie Gminy Kiszkowo na koniec 2024 r. według sekcji PKD

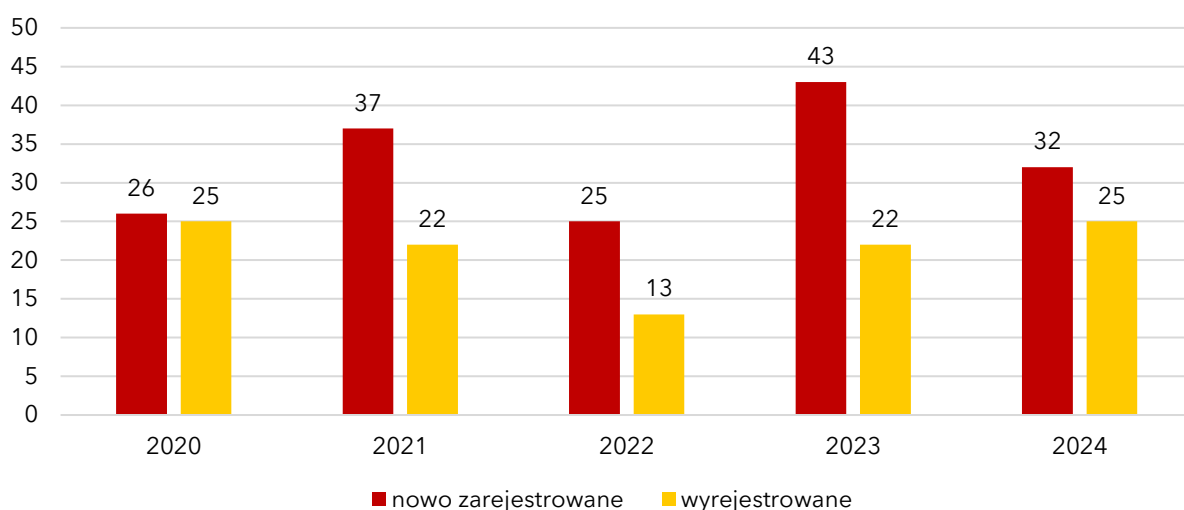
SEKCJE PKD 2007	Liczba podmiotów	Udział
SEKCJA A Rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo	27	5%
SEKCJA B Górnictwo i wydobywanie	0	0%
SEKCJA C Przetwórstwo przemysłowe	76	14%
SEKCJA D Wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, parę wodną, gorącą wodę i powietrze do układów klimatyzacyjnych	1	0%
SEKCJA E Dostawa wody; gospodarowanie ściekami i odpadami oraz działalność związana z rekultywacją	1	0%
SEKCJA F Budownictwo	100	18%
SEKCJA G Handel hurtowy i detaliczny; naprawa pojazdów samochodowych, włączając motocykle	99	18%
SEKCJA H Transport i gospodarka magazynowa	43	8%
SEKCJA I Działalność związana z zakwaterowaniem i usługami gastronomicznymi	8	1%
SEKCJA J Informacja i komunikacja	4	1%
SEKCJA K Działalność finansowa i ubezpieczeniowa	14	3%
SEKCJA L Działalność związana z obsługą rynku nieruchomości	20	4%

SEKCJA M Działalność profesjonalna, naukowa i techniczna	28	5%
SEKCJA N Działalność w zakresie usług administrowania i działalność wspierająca	16	3%
SEKCJA O Administracja publiczna i obrona narodowa; obowiązkowe zabezpieczenia społeczne	7	1%
SEKCJA P Edukacja	12	2%
SEKCJA Q Opieka zdrowotna i pomoc społeczna	12	2%
SEKCJA R Działalność związana z kulturą, rozrywką i rekreacją	11	2%
SEKCJA S i T Pozostała działalność usługowa	62	11%
SEKCJA U Organizacje i zespoły eksterytorialne	0	0%

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Na terenie Gminy Kiskowo funkcjonują dwa duże podmioty gospodarcze, które stanowią kluczowych pracodawców w lokalnej gospodarce. Największym przedsiębiorstwem jest Cargill Poland Sp. z o.o., zatrudniające około 200 pracowników, prowadzące działalność w branży rolno-spożywczej, w szczególności w zakresie produkcji dodatków do pasz. Drugim istotnym podmiotem jest JUTAR Sp. z o.o., zatrudniający około 150 pracowników, specjalizujący się w uboju trzody chlewnej.

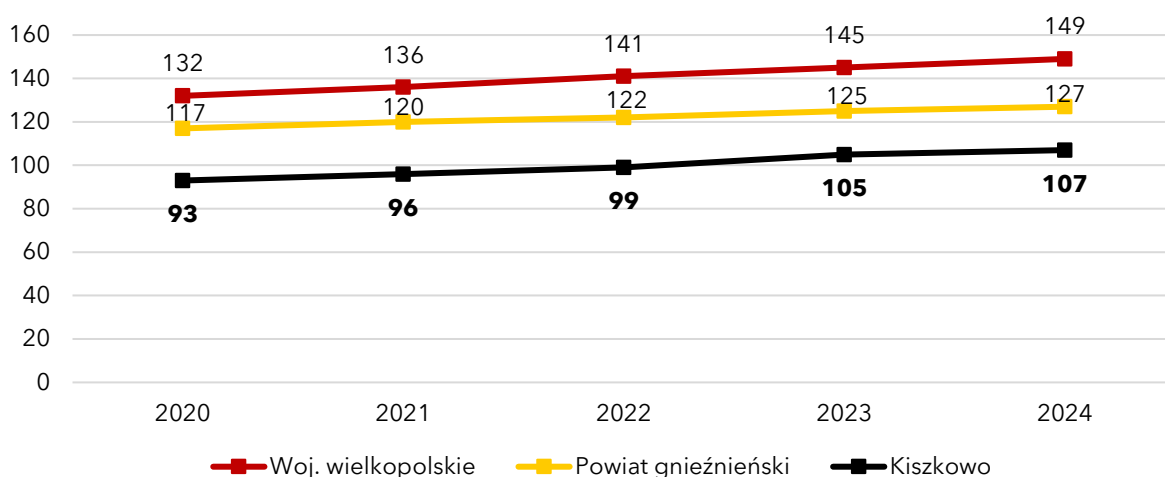
Poniższa rycina przedstawia liczbę podmiotów gospodarczych nowo zarejestrowanych i wyrejestrowanych z rejestru REGON w latach 2020-2024 na terenie Gminy Kiskowo. Z analizy danych wynika, że w całym badanym okresie liczba nowo rejestrowanych podmiotów przewyższała liczbę wyrejestrowań, co wskazuje na dodatnie saldo zmian i stopniowy rozwój lokalnej przedsiębiorczości. Największą liczbę nowo rejestrowanych podmiotów odnotowano w 2023 roku, kiedy zarejestrowano 43 nowe podmioty, przy jednoczesnych 22 wyrejestrowaniach. Relatywnie wysoki poziom nowych rejestracji wystąpił również w 2021 i 2024 roku. Z kolei najniższą liczbę wyrejestrowań zanotowano w 2022 roku (13 podmiotów), co dodatkowo wzmocniło dodatni bilans zmian w tym roku.

Ryc. 12. Porównanie liczby podmiotów nowo zarejestrowanych i wyrejestrowanych z rejestru REGON w latach 2020-2023 działających na terenie Gminy Kiskowo

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Dla osiągnięcia porównywalności poziomu rozwoju przedsiębiorczości w poszczególnych jednostkach samorządu terytorialnego stosowane jest kryterium liczby przedsiębiorstw przypadających na 1 tys. mieszkańców. Gminę Kiszkowo zestawiono ze średnią dla gmin powiatu gnieźnieńskiego oraz województwa wielkopolskiego, co prezentuje poniższa rycina. W latach 2020-2024 odnotowano systematyczny wzrost liczby podmiotów gospodarczych w przeliczeniu na 1 tys. mieszkańców we wszystkich analizowanych jednostkach. W Gminie Kiszkowo wskaźnik ten wzrósł z 93 podmiotów na 1 tys. mieszkańców w 2020 r. do 107 w 2024 r., co potwierdza dodatnią dynamikę rozwoju lokalnej przedsiębiorczości. Jednocześnie wartości te były istotnie niższe niż w powiecie gnieźnieńskim, gdzie wskaźnik wzrósł z 117 do 127, oraz w województwie wielkopolskim, gdzie odnotowano wzrost z 132 do 149 podmiotów na 1 tys. mieszkańców.

Ryc. 13. Liczba podmiotów zarejestrowanych w systemie REGON w przeliczeniu na 1 tys. mieszkańców w Gminie Kiszkowo na tle średniej dla gmin powiatu i województwa w latach 2020-2024

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Utrzymująca się różnica pomiędzy Gminą Kiszkowo a średnimi wartościami powiatowymi i wojewódzkimi wskazuje na niższy poziom nasycenia działalnością gospodarczą, charakterystyczny dla gmin o wiejskim i rolniczym profilu funkcjonalnym. Jednocześnie obserwowany wzrost wskaźnika w czasie świadczy o stopniowym wzmacnianiu lokalnej aktywności gospodarczej i potencjale dalszego rozwoju przedsiębiorczości.

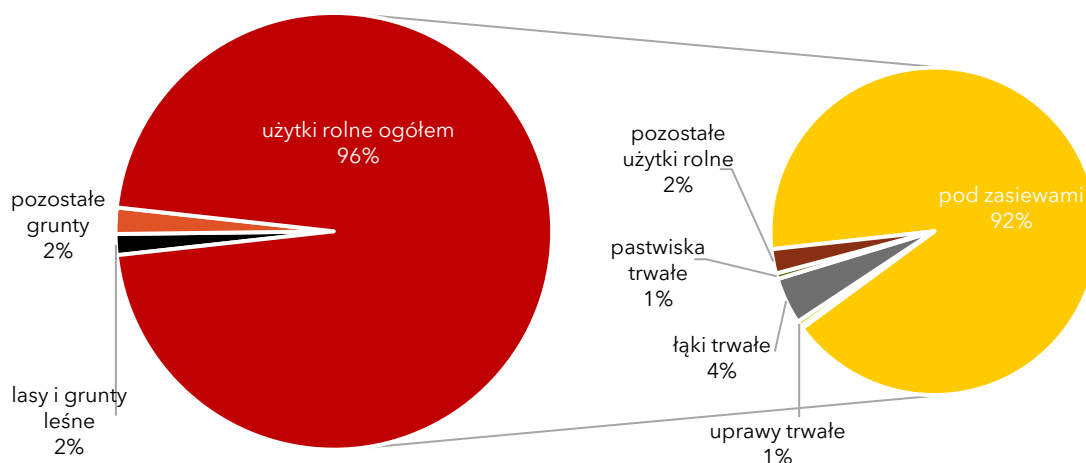
Rolnictwo

Gmina Kiszkowo ma charakter typowo rolniczy (użytki rolne stanowią około 80% jej powierzchni), dlatego analizując jej gospodarkę lokalną należy uwzględnić specyfikę znajdujących się na jej terenie gospodarstw rolnych. Najbardziej rzetelnym źródłem informacji odzwierciedlającym realny stan rolnictwa są przeprowadzone raz na 10 lat Powszechne Spisy Rolne. Obowiązek przeprowadzenia spisów wynika z rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady, a uszczegółowionego na poziomie krajowym w drodze ustawy z dnia 31 lipca 2019 r. o Powszechnym Spisie Rolnym w 2020 r. Udział w spisie rolnym jest obowiązkowy, a odmowa przystąpienia skutkować może nałożeniem grzywny. Dzięki przyjętym rozwiązaniom w ostatnim Powszechnym Spisie Rolnym przeprowadzonym w 2020 r. według danych GUS wzięło udział 98% polskich gospodarstw rolnych. Tym samym, analiza stanu rolnictwa na terenie Gminy Kiszkowo przeprowadzona została głównie w oparciu o dane pozyskane na drodze PSR 2020.

Gmina Kiszkowo dysponuje korzystnymi, choć zróżnicowanymi warunkami przyrodniczymi dla prowadzenia działalności rolniczej. Wskaźnik jakości rolniczej przestrzeni produkcyjnej osiąga wartość 62,8 pkt, co jest wynikiem nieco niższym od średniej krajowej wynoszącej 65,3 pkt (w skali 100-punktowej), jednak nadal potwierdza relatywnie dobry potencjał rolniczy obszaru.

W strukturze użytkowania gruntów na terenie Gminy dominują grunty orne. Wśród nich przeważają gleby należące do kompleksów żytnio-ziemniaczanych – zarówno lepszego (klasa IVa), jak i słabszego (klasy IVb i V), a także kompleksu pszenno-żytniego (klasy IIIa i IIIb). Najwyższej jakości gleby, zaliczane do kompleksu pszenno-dobrego (klasa IIIa), występują jedynie lokalnie i stanowią niewielki udział w strukturze gruntów rolnych Gminy. Pozostałe obszary obejmują gleby słabsze, w tym kompleks żytnio-łubinowy (klasa VI) oraz grunty zaliczane do kompleksów wilgotnych – zbożowo-pastewnych o różnym stopniu przydatności rolniczej. Na obszarach o większym nachyleniu terenu, szczególnie na stromych, gliniastych zboczach, występują gleby przypisane do kompleksu pszenno-wadliwego, co ogranicza możliwości intensywnego użytkowania rolniczego tych terenów.

W 2020 roku użytki rolne zajmowały około 96% gospodarstw rolnych. W ich strukturze użytkowania dominowały grunty pod zasiewami (92%) i łąki trwałe (4%). Z kolei lasy i grunty leśne oraz pozostałe grunty stanowiły średnio po ok. 2% powierzchni gospodarstw rolnych. Strukturę użytkowania gruntów rolnych prezentuje poniższa rycina.

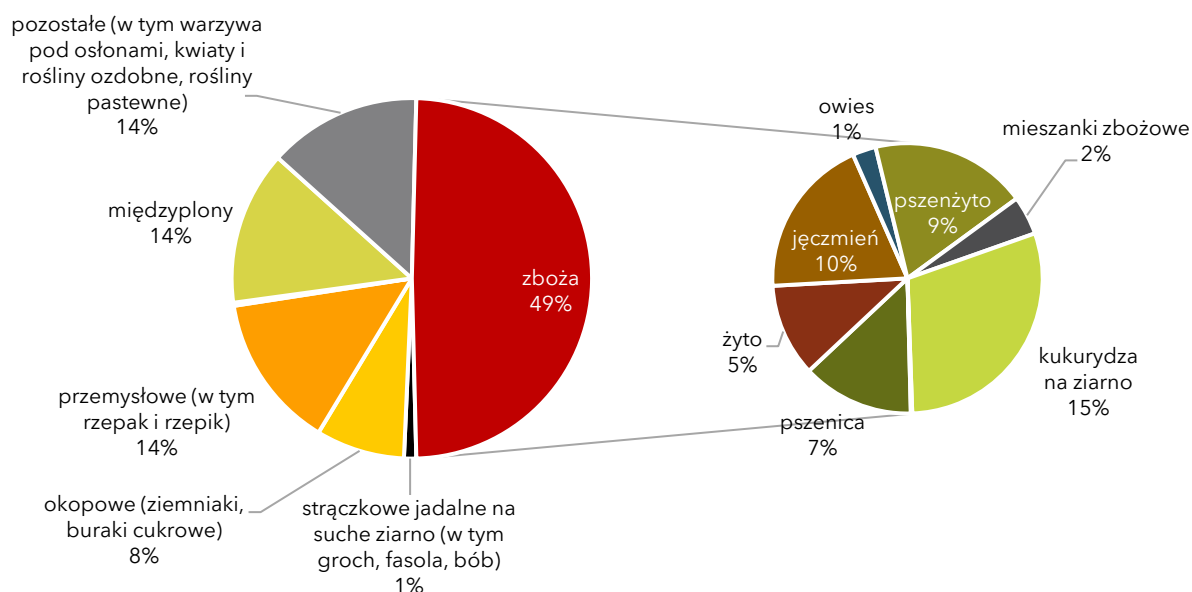
Ryc. 14. Użytkowanie gospodarstw rolnych oraz użytków rolnych na terenie Gminy Kiszkowo w 2020 roku

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych PSR 2020.

Poniższa rycina przedstawia strukturę zasiewów wybranych upraw na terenie Gminy Kiszkowo w 2020 roku. Z danych wynika, że zdecydowanie największy udział w powierzchni zasiewów stanowiły zboża, które obejmowały 49% areалу upraw. Potwierdza to dominację produkcji zbożowej w lokalnej strukturze rolnictwa.

Wśród zbóż największe znaczenie miała kukurydza na ziarno (15% ogólnej powierzchni zasiewów), a następnie jęczmień (10%) oraz pszenżyto (9%). Mniejszy udział przypadła na pszenicę (7%) i żyto (5%), natomiast mieszanki zbożowe (2%) oraz owies (1%) miały znaczenie marginalne.

Poza zbożami istotną część zasiewów stanowiły uprawy przemysłowe, głównie rzepak i rzepak (14%), a także międzyplony (14%), co wskazuje na stosowanie praktyk poprawiających strukturę gleby i jej żyzność. Pozostałe uprawy, obejmujące m.in. warzywa pod osłonami, kwiaty, rośliny ozdobne i pastewne, również zajmowały 14% powierzchni zasiewów. Uprawy okopowe, takie jak ziemniaki i buraki cukrowe, stanowiły 8%, natomiast rośliny strączkowe jadalne na suche ziarno miały udział marginalny (1%).

Ryc. 15. Udział w powierzchni zasiewów wybranych upraw na terenie Gminy Kiskowo w 2020 roku

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych PSR 2020.

W 2020 r. w Gminie Kiskowo łącznie zarejestrowanych było 338 gospodarstw rolnych, co stanowiło ok. 9% wszystkich gospodarstw rolnych znajdujących się w powiecie gnieźnieńskim. Struktura obszarowa gospodarstw wskazuje na wyraźną dominację jednostek większych – gospodarstwa o powierzchni 15 ha i więcej stanowiły 48% ogółu, co jest udziałem wyższym niż średnio w powiecie (41%). Jednocześnie relatywnie mniejszy był udział gospodarstw najmniejszych (do 5 ha). Średnia wielkość gospodarstwa rolnego w Gminie Kiskowo wynosiła 27,71 ha, podczas gdy w powiecie gnieźnieńskim było to 24,13 ha, co potwierdza korzystniejszą strukturę agrarną Gminy i większą koncentrację gruntów w większych gospodarstwach, sprzyjającą efektywniejszej produkcji rolnej.

Tab. 15. Gospodarstwa rolne wg grup obszarowych użytków rolnych w Gminie Kiskowo na tle powiatu gnieźnieńskiego

Gospodarstwa rolne wg grup obszarowych użytków rolnych	Kiskowo		Powiat gnieźnieński	
	Liczba podmiotów	Udział	Liczba podmiotów	Udział
ogółem	338	100%	3 743	100%
do 1 ha włącznie	5	1%	93	2%

1 - 5 ha	76	22%	913	24%
5 - 10 ha	36	11%	639	17%
10 - 15 ha	60	18%	569	15%
15 ha i więcej	161	48%	1 529	41%
Średnia wielkość gospodarstwa rolnego dla użytkowników rolnych (ha)	27,71		24,13	

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych PSR 2020.

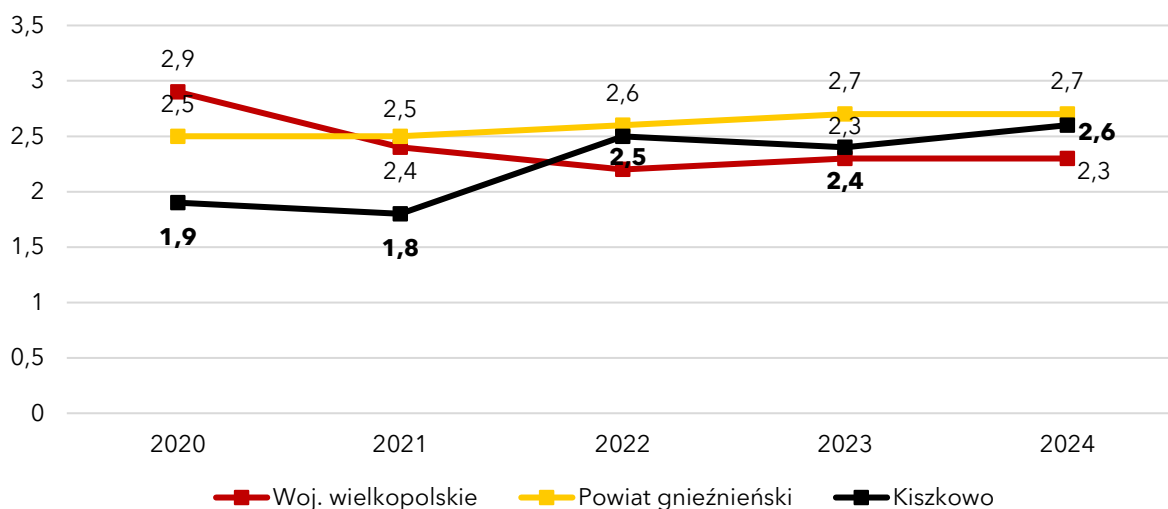
Struktura wielkościowa gospodarstw rolnych jest szczególnie istotna w analizie ich dochodowości. Nadmierne rozdrobnienie determinuje brak możliwości utrzymania gospodarstwa domowego w oparciu o środki pozyskane z działalności rolniczej. Z kolei wielkopowierzchniowe gospodarstwa rolne wymagają wysokiego stopnia mechanizacji produkcji, co wiąże się z ich kapitałochłonnością. Zdecydowana większość gospodarstw rolnych wykazała dochód uzyskany z prowadzonej działalności rolniczej (336). Poddając jednak analizie również inne źródła dochodu, widoczne jest, że najczęściej gospodarstwa domowe nie są utrzymywane wyłącznie z prowadzonej działalności rolniczej, ale również z innych form zarobkowania. Poza dochodami z działalności rolniczej, 10% gospodarstw uzyskiwało dochody z pozarolniczej działalności gospodarczej, 15% z pracy najemnej, a 11% z emerytur i rent. Relatywnie wysoki był również udział gospodarstw osiągających dochody z innych niezarobkowych źródeł poza emeryturą i rentą (14%). Oznacza to, że w wielu przypadkach gospodarstwa domowe nie opierają swojego funkcjonowania wyłącznie na produkcji rolnej, lecz łączą ją z innymi formami aktywności zawodowej lub transferami socjalnymi.

Rynek pracy

Zjawiskiem ściśle związanym z dynamiką oraz kierunkiem rozwoju gospodarczego jednostki samorządowej jest sytuacja na rynku pracy. Dostępność stabilnego zatrudnienia w połączeniu z satysfakcją z wykonywanej pracy ma bezpośredni wpływ na ocenę jakości życia mieszkańców oraz atrakcyjność osiedleńczą jednostki. Wyrazem złej sytuacji na lokalnym rynku pracy jest wzrost bezrobocia. Osobę bezrobotną rozumieć należy jako osobę, która ukończyła 18 rok życia i nie osiągnęła jeszcze wieku emerytalnego, która pozostaje niezatrudniona i nie podejmuje działalności zarobkowej, ale może podjąć pracę i jest zarejestrowana w odpowiednim dla miejsca stałego bądź czasowego zameldowania powiatowym urzędzie pracy oraz poszukuje miejsca zatrudnienia lub pracy zarobkowej. Wysokie bądź długotrwałe bezrobocie wpływać może także na nasilenie się innych problemów społecznych, takich jak: ubóstwo, alkoholizm czy przestępczość.

Poniższa rycina przedstawia zmiany udziału osób bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym w Gminie Kiskowo na tle średniej dla gmin powiatu gnieźnieńskiego oraz województwa wielkopolskiego w latach 2020-2024. W analizowanym okresie sytuacja na rynku pracy w Gminie Kiskowo charakteryzowała się niskim poziomem bezrobocia, choć widoczne były pewne wahania wskaźnika. W latach 2020-2021 udział bezrobotnych w Gminie był wyraźnie niższy niż średnia dla powiatu i województwa, osiągając odpowiednio 1,9% i 1,8%, co wskazywało na relatywnie dobrą kondycję lokalnego rynku pracy.

W 2022 roku nastąpił wzrost udziału bezrobotnych do poziomu 2,5%, co zbliżyło wartość wskaźnika do średniej powiatowej i było wyraźnie wyższe niż w województwie wielkopolskim. W kolejnych latach odnotowano stabilizację sytuacji, przy czym w 2024 r. udział bezrobotnych w Gminie Kiskowo wyniósł 2,6%, pozostając zbliżony do średniej dla powiatu gnieźnieńskiego (2,7%) i nieznacznie wyższy od średniej wojewódzkiej (2,3%).

Ryc. 16. Udział bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym w Gminie Kiskowo na tle średniej gmin powiatu i województwa w latach 2020-2024

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Poniższa tabela przedstawia strukturę osób bezrobotnych w powiecie gnieźnieńskim pod koniec 2024 roku (stan na 31 grudnia). Liczba bezrobotnych zarejestrowanych ogółem wynosiła 2 180 osób, z czego 1 236 stanowiły kobiety.

Analiza czasu pozostawania bez zatrudnienia wskazuje, że największą grupę stanowiły osoby bezrobotne krótkookresowo – do 3 miesięcy (793 osoby). Z kolei struktura wiekowa bezrobotnych pokazuje, że największy udział miały osoby w wieku 35-44 lata (560 osób) oraz 45-54 lata (503 osoby). Stosunkowo liczną grupę stanowiły również osoby młode w wieku 25-34 lata (453 osoby), co może świadczyć o problemach z trwałym wejściem na rynek pracy lub stabilizacją zawodową. Pod względem poziomu wykształcenia najliczniejszą grupę tworzyły osoby z wykształceniem zasadniczym zawodowym lub branżowym (692 osoby) oraz z gimnazjalnym, podstawowym lub niepełnym podstawowym (555 osób). Mniejszy udział miały osoby z wykształceniem średnim ogólnokształcącym oraz wyższym, co potwierdza silny związek pomiędzy poziomem wykształcenia a ryzykiem pozostawania bez pracy.

Podsumowując, pod koniec 2024 roku w powiecie gnieźnieńskim największą grupę osób bezrobotnych stanowiły osoby pozostające bez pracy do 3 miesięcy, w wieku 35-44 lata, a także osoby z wykształceniem zasadniczym zawodowym lub branżowym. Struktura ta wskazuje, że w powiecie dominuje bezrobocie krótkookresowe, jednak istotnym wyzwaniem pozostaje sytuacja osób w wieku największej aktywności zawodowej oraz o niższym poziomie wykształcenia. Może to świadczyć o niedopasowaniu posiadanych kwalifikacji do potrzeb lokalnego rynku pracy oraz konieczności wzmacniania działań w zakresie podnoszenia kompetencji i przekwalifikowania.

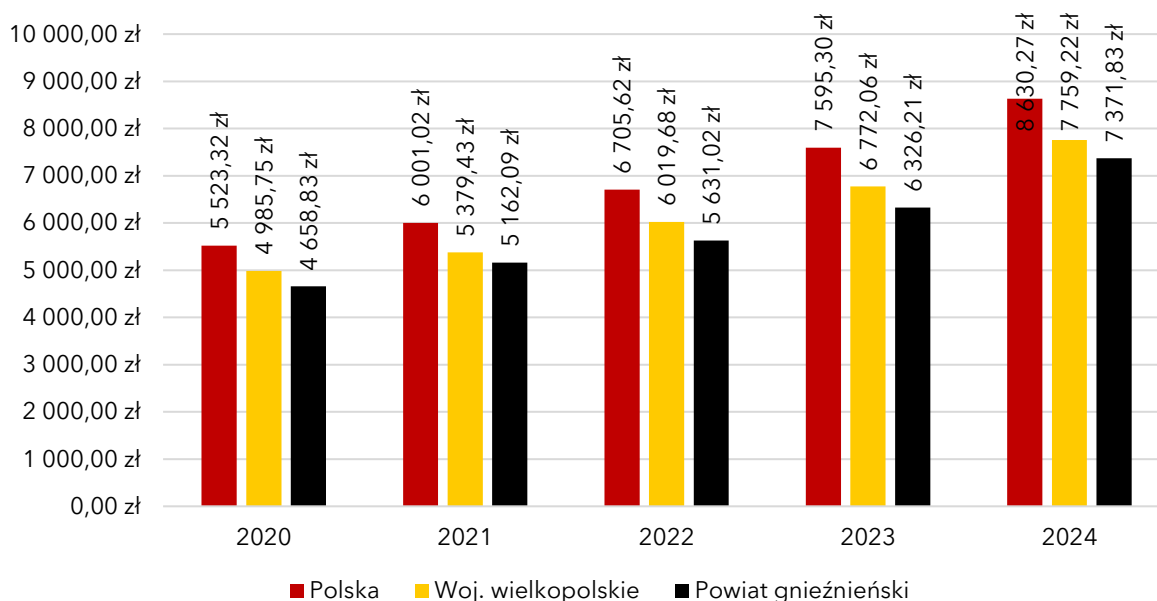
Tab. 16. Struktura bezrobotnych w powiecie gnieźnieńskim w 2024 roku

		Ogółem	w tym kobiety
Bezrobotni zarejestrowani ogółem		2 180	1 236
Czas pozostawania bez pracy w m-c	do 3	793	386
	3-6	406	247
	6-12	347	223
	12-24	295	178
	powyżej 24	339	202
Wiek	24 lata i mniej	295	177
	25-34	453	283
	35-44	560	343
	45-54	503	291
	55 lat i więcej	369	142
Wykształcenie	wyższe	247	157
	policealne i średnie, zawodowe	441	278
	średnie ogólnokształcące	245	161
	zasad. zawodowe/branżowe	692	374
	gimnazjalne/ podstawowe/niepełne podstawowe	555	266

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Według danych zawartych w Barometrze Zawodów w powiecie gnieźnieńskim w 2026 roku występować będzie duży deficyt poszukujących pracy w zawodach: cieśle i stolarze budowlani oraz dekarze i blacharze budowlani.

W 2024 r. przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto w powiecie gnieźnieńskim kształtowało się na poziomie 7,4 tys. zł, co stanowiło około 95% średniej dla województwa wielkopolskiego oraz około 85% średniego wynagrodzenia w skali kraju. Dane te przedstawione zostały na poniższej rycinie.

Ryc. 17. Przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto w powiecie gnieźnieńskim i województwie wielkopolskim na tle kraju w latach 2020-2024

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

3.2. Stan finansów samorządowych

Stan finansów samorządowych determinuje zdolność jednostki samorządu terytorialnego do zaspokajania bieżących potrzeb i oczekiwań mieszkańców oraz podejmowania działań inwestycyjnych, przez co w znaczący sposób wpływa na dynamikę i kierunek rozwoju lokalnego.

Wykonanie budżetu

W latach 2020-2024 dochody budżetu Gminy Kiskowo znacząco wzrosły – z ok. 29,8 mln zł w 2020 roku do ponad 52 mln zł w 2024 roku – czyli blisko o 22,3 mln zł. Największy wpływ na wysokość dochodów Gminy miały dochody bieżące, które na przestrzeni lat kształtowały się w przedziale od blisko 27,9 mln zł do ponad 35 mln zł, przy czym ich najniższą wartość odnotowano w 2023 roku a najwyższą w 2022 roku. Do obniżenia wysokości dochodów bieżących doszło w 2023 roku, co spowodowane było w znacznej mierze spadkiem wartości przyznawanych dotacji na cele bieżące, spowodowanym przeniesieniem wypłat z Programu 500+/800+ z gmin do ZUS. Z kolei dochody majątkowe w tym okresie kształtowały się w przedziale od blisko 1,7 mln zł w 2020 roku do prawie 17,2 mln zł w 2024 roku.

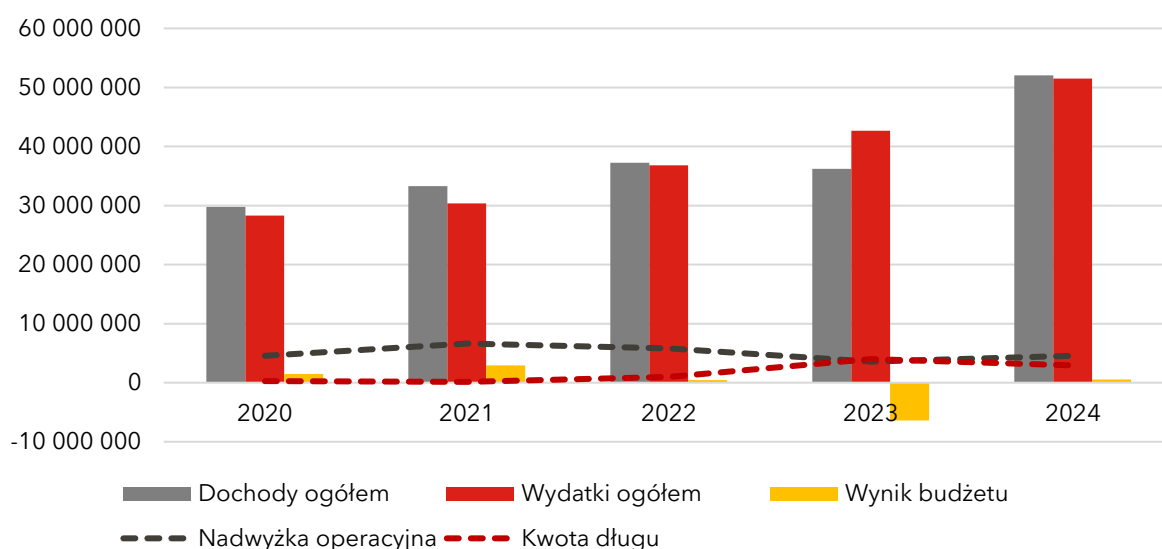
Wraz ze znacznym wzrostem dochodów, wzrastały również wydatki Gminy Kiskowo – z ok. 28,3 mln zł w 2020 roku do blisko 51,5 mln zł w 2024 roku. Sytuacja ta wynikała nie tylko z praktycznie corocznego wzrostu wydatków bieżących z ok. 23,5 mln zł w 2020 roku do prawie 30,3 mln zł w 2024 roku, ale również ze znacznego wzrostu wydatków majątkowych z blisko 4,8 mln zł w 2020 roku do ponad 21,2 mln zł w 2024 roku. Tendencja wzrostu wydatków bieżących jest zjawiskiem naturalnym, jednak ważne jest, aby wzrost wydatków bieżących był współmierny do wzrostu uzyskiwanych dochodów bieżących. W analizowanym okresie Gminie Kiskowo udawało się utrzymywać dochody bieżące na poziomie wyższym niż wydatki bieżące, co pozytywnie wpływało na jej bezpieczeństwo finansowe.

Tab. 17. Zestawienie głównych kategorii dochodów i wydatków Gminy Kiskowo w latach 2020-2024 (zł)

	2020	2021	2022	2023	2024
Dochody ogółem, w tym:	29 761 142,23	33 316 169,43	37 263 532,12	36 240 842,82	52 040 817,99
dochody bieżące	28 063 035,32	31 395 650,34	35 076 104,90	27 856 182,20	34 861 173,06
dochody majątkowe	1 698 106,91	1 920 519,09	2 187 427,22	8 384 660,62	17 179 644,93
Wydatki ogółem, w tym:	28 300 536,11	30 377 614,59	36 802 634,58	42 650 913,61	51 491 153,48
wydatki bieżące	23 519 938,54	24 768 500,79	29 275 803,79	24 286 842,00	30 281 861,10
wydatki majątkowe	4 780 597,57	5 609 113,80	7 526 830,79	18 364 071,61	21 209 292,38
Wynik budżetu	1 460 606,12	2 938 554,84	460 897,54	-6 410 070,79	549 664,51

Źródło: opracowanie własne na podstawie sprawozdań budżetowych.

Poniższy wykres przedstawia wykonanie budżetu Gminy Kiskowo w latach 2020-2024. Zestawiając dochody i wydatki Gminy należy zauważyć, że przez większość analizowanego okresu wynik budżetu był dodatni – wyjątek stanowi tylko 2023 rok, w którym wynik budżetu był ujemny. Utrzymywanie nadwyżki operacyjnej, tj. dodatniej różnicy między dochodami bieżącymi i wydatkami bieżącymi oraz zmniejszenie się kwoty długu od 2023 roku wskazuje na stabilność ekonomiczną i odpowiednie zarządzanie budżetem przez Gminę Kiskowo.

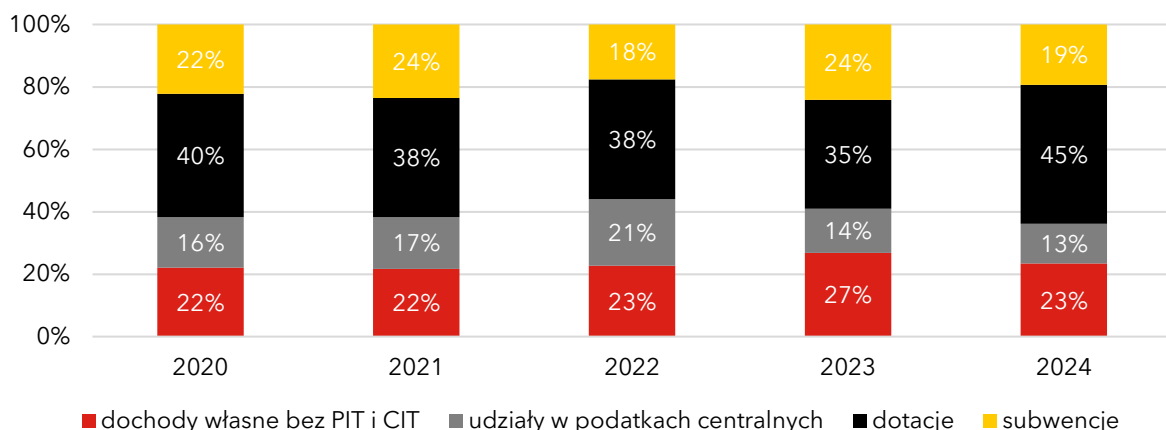
Ryc. 18. Wykonanie budżetu Gminy Kiskowo w latach 2020-2024

Źródło: opracowanie własne na podstawie sprawozdań budżetowych.

Struktura dochodów i wydatków

Wśród dochodów budżetowych najistotniejszą rolę odgrywają dochody własne, które są czynnikiem decydującym o samodzielności finansowej jednostki. Zaliczane są do nich przede wszystkim podatki i opłaty lokalne. Jest to szczególnie ważne, ponieważ w tej kategorii dochodów gmina posiada prerogatywy do kształtowania ich poziomu poprzez wydawanie uchwał, dzięki którym może decydować o stawkach podatkowych, wprowadzaniu ulg i zwolnień, umarzaniu należności, a także do przejmowania z nich wpływów. Dzięki znacznemu zakresowi swobody w kształtowaniu tych dochodów, jednostka może również oddziaływać na podmioty gospodarcze, które funkcjonują na danym terenie, a przez to stymulować rozwój lokalny.

W latach 2020-2024 struktura dochodów budżetowych Gminy Kiskowo charakteryzowała się dominującym udziałem dotacji oraz dochodów własnych (z wyłączeniem PIT i CIT). W analizowanym okresie średni udział dotacji wynosił 39%, a udział dochodów własnych (bez PIT i CIT) 23%. Z kolei udział w podatkach centralnych kształtował się na średnim poziomie 16% a subwencji 21%. Taka struktura świadczy o stosunkowo stabilnym, choć nie w pełni zrównoważonym modelu finansowania, opartym na połączeniu dochodów własnych, środków transferowych i subwencji ogólnych. Jednocześnie wskazuje ona na ograniczoną samodzielność oddziaływania Gminy Kiskowo na kształt i strukturę dochodów, a tym samym np. samodzielnego finansowania inwestycji, ponieważ wysokość dochodów w dużym stopniu nie jest bezpośrednio zależna od władz samorządowych.

Ryc. 19. Struktura dochodów Kiszewo w latach 2020-2024

Źródło: opracowanie własne na podstawie sprawozdań budżetowych.

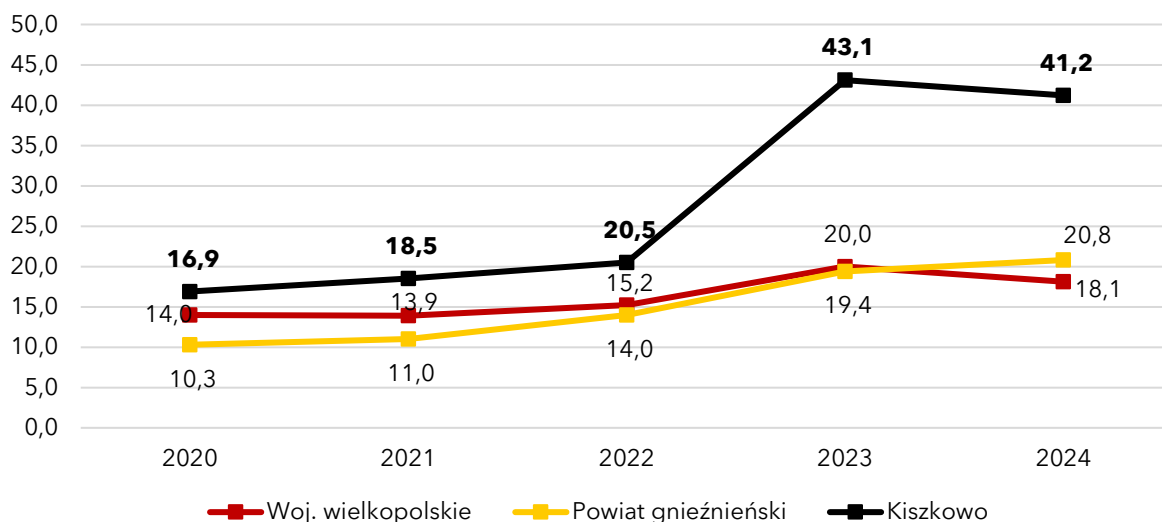
W poniższej tabeli przedstawiono strukturę bazy podatkowej Gminy Kiszewo w latach 2020-2024. Analiza danych wskazuje, że wśród dochodów podatkowych najważniejszą rolę odgrywały podatek od osób fizycznych (PIT) oraz podatek od nieruchomości, których średnie roczne wartości kształtowały się kolejno na poziomie blisko 3,6 mln zł oraz ponad 3,9 mln zł. Istotne były również wpływy z podatku od osób prawnych (CIT) – średnio ok. 2,4 mln zł rocznie oraz wpływy z podatku rolnego – ponad 990 tys. zł rocznie. Wśród pozostałych dochodów warto wyróżnić także wpływy z podatku od czynności cywilnoprawnych – średnio ponad 428 tys. zł rocznie, a także z podatku od środków transportowych – średnio ponad 203 tys. zł rocznie.

Tab. 18. Dochody podatkowe Gminy Kiszewo w latach 2020-2024

	2020	2021	2022	2023	2024
PIT	667 523,33	631 233,56	7 153 047,57	3 875 984,00	5 609 051,00
CIT	4 150 218,00	4 896 528,00	797 479,00	1 244 558,00	1 022 871,00
podatek rolny	873 483,96	866 780,89	893 103,92	1 067 149,49	1 249 756,61
podatek od nieruchomości	3 426 396,46	3 447 573,91	3 866 243,98	4 317 937,70	4 558 090,52
podatek leśny	31 842,00	32 228,50	34 863,00	53 060,00	54 569,50
podatek od środków transportowych	158 336,00	192 155,66	208 412,00	210 467,62	250 205,10
podatek od czynności cywilnoprawnych	212 804,24	449 620,41	526 780,91	333 208,70	620 729,00
wpływy z opłaty skarbowej	31 045,20	35 817,65	37 395,60	33 279,54	31 645,60
wpływy z opłaty eksploatacyjnej	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00

Źródło: opracowanie własne na podstawie sprawozdań budżetowych.

Wśród wydatków budżetowych, największy ich udział w latach 2020-2024 dotyczył kolejno działu 801 – Oświata i wychowanie (średnio 27,7%), 855 – Rodzina (średnio 17%), , oraz 010 – Rolnictwo i łowiectwo (średnio 16,2%). Z kolei średni udział wydatków inwestycyjnych w latach 2020-2024 zwiększył się z poziomu 16,9% do 41,2% cały osiągając wartości wyższe zarówno w porównaniu do powiatu gnieźnieńskiego, jak i województwa wielkopolskiego.

Ryc. 20. Udział wydatków inwestycyjnych w wydatkach ogółem w Gminie Kiskowo na tle powiatu i województwa

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Finansowanie ze źródeł zewnętrznych

Poniższa tabela prezentuje wykaz projektów, na które Gmina Kiskowo pozyskała dofinansowanie z Funduszy Europejskich w latach 2007-2025. Łączna wartość dofinansowania wyniosła 6,6 mln zł.

Tab. 19. Projekty dofinansowane z Funduszy Europejskich

Lp.	Tytuł projektu	Beneficjent	Wartość dofinansowania	Wartość projektu
Fundusze Europejskie na lata 2007-2013				
1.	Termomodernizacja budynków Szkoły Podstawowej, Przedszkola, Urzędu Gminy i Apteki w Kiskowie	Gmina Kiskowo	885 421,00 zł	1 186 658,68 zł
2.	Im większe doświadczenie strażaka, tym wyższe poczucie bezpieczeństwa w otaczającym społeczeństwie	Gmina Kiskowo	42 491,06 zł	49 989,48 zł
Fundusze Europejskie na lata 2014-2020				
1.	Budowa sali gimnastycznej z zapleczem i salą dydaktyczną w łagiewnikach Kościelnych	Gmina Kiskowo	1 984 841,37 zł	2 396 057,53 zł
2.	Renowacja kaplicy grobowej rodziny Lange	Gmina Kiskowo	422 248,23 zł	513 012,35 zł
3.	Gimnastyka umysłu	Gmina Kiskowo	143 599,00 zł	168 940,00 zł
Fundusze Europejskie na lata 2021-2027				
1.	Rozwój zrównoważonej mobilności poprzez budowę ciągu pieszo-rowerowego Sławno - Skrzetuszewo	Gmina Kiskowo	2 404 615,15 zł	3 435 164,50 zł
2.	Energooszczędna Szkoła - Termomodernizacja Budynku Szkoły Podstawowej w Kiskowie	Gmina Kiskowo	716 632,35 zł	1 028 360,51 zł

Źródło: www.mapadotacji.gov.pl.

Gmina Kiskowo pozyskała również środki z Rządowego Funduszu Polski Ład, będącego Programem Inwestycji Strategicznych mającego na celu zwiększenie skali inwestycji publicznych poprzez bezzwrotne dofinansowanie działań inwestycyjnych realizowanych przez JST. Gmina Kiskowo pozyskała w ten sposób dotacje na inwestycje na łączną kwotę 32,26 mln zł.

Tab. 20. Inwestycje w Gminie Kiskowo zrealizowane przy dofinansowaniu z Rządowego Funduszu Polski Ład

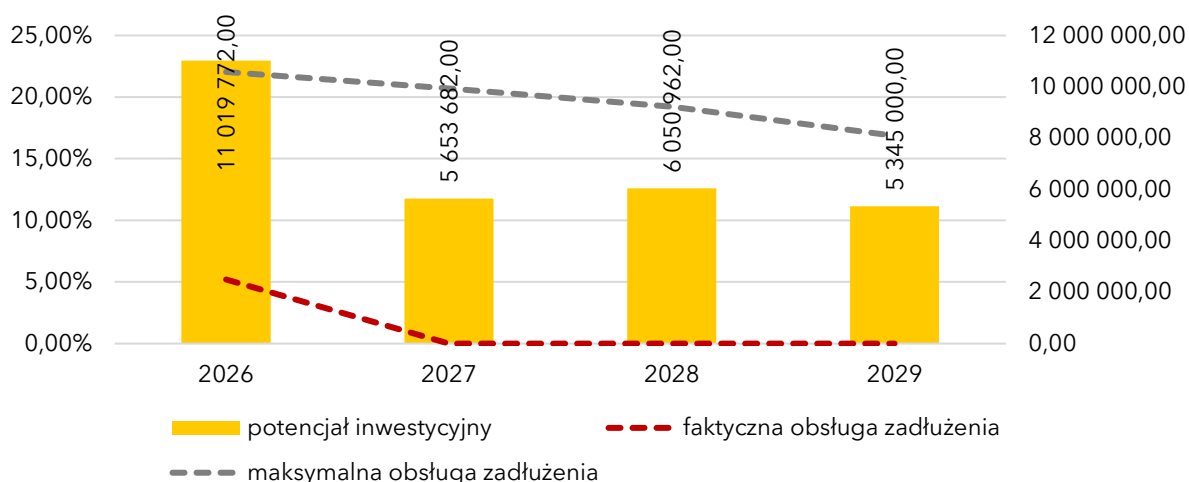
Lp.	Inwestycja	Kwota przyznanego dofinansowania	Data ogłoszenia wyników
1.	Modernizacja i rozbudowa oczyszczalni ścieków w Kiskowie etap I	9 310 000,00 zł	25.10.2021
2.	Budowa drogi Ujazd Charzewo i ulicy Rynek w Kiskowie	4 750 000,00 zł	30.05.2022
3.	Modernizacja oczyszczalni ścieków w Kiskowie II Etap i Sławnie z rozbudową kanalizacji w Rybnie Wielkim	5 200 000,00 zł	30.05.2022
4.	Budowa żłobka w miejscowości Kiskowo	1 700 000,00 zł	14.07.2022
5.	Remont elewacji ścian plebanii	150 000,00 zł	14.07.2023
6.	Interwencyjne prace konserwatorskie, polegające na wymianie podwaliny kościoła p.w Św. Jana Chrzciciela w Kiskowie	150 000,00 zł	14.07.2023
7.	Wymiana pokrycia dachowego i częściowa naprawa elewacji budynku dworskiego	400 000,00 zł	14.07.2023
8.	Remont krypty pod południową kaplicą kościoła pw. Św. Mikołaja w Sławnie i wymiana instalacji elektrycznej wewnątrz kościoła	150 000,00 zł	14.07.2023
9.	Konserwacja dachu i wieży kościoła i dzwonnicy, wymiana zewnętrznych drzwi kościoła, konserwacja i restauracja krucyfiksów	150 000,00 zł	14.07.2023
10.	Budowa sieci kanalizacji sanitarnej m. Turostowo i Kiskowo	1 900 000,00 zł	15.09.2023
11.	Wymiana pokrycia dachowego i częściowa naprawa elewacji etap II	400 000,00 zł	26.09.2023
12.	Budowa kanalizacji sanitarnej i wodociągowe w miejscowości Kamionek Rybno Wielkie Turostowo i Sroczyń	8 000 000,00 zł	07.10.2023

Źródło: opracowanie własne.

Potencjał inwestycyjny

Wykres poniżej przedstawia kształtowanie się wskaźnika obsługi zadłużenia Gminy Kiskowo na lata 2026-2029 zgodnie z uchwałą Nr XX/140/26 Rady Gminy Kiskowo z dnia 29 stycznia 2026 r. zmieniającą Uchwałę Nr XIX/133/25 Rady Gminy Kiskowo z dnia 30 grudnia 2025 r. w sprawie uchwalania Wieloletniej Prognozy Finansowej Gminy Kiskowo na lata 2026-2029. Pozwala on na ocenę możliwości inwestycyjno-kredytowych gminy w przyszłości.

Zgodnie z art. 243 ustawy o finansach publicznych, dopuszczalna wysokość spłaty zobowiązań JST w danym roku (faktyczna obsługa zadłużenia) nie może przekroczyć indywidualnie liczonego, maksymalnego wskaźnika obsługi zadłużenia. Jak wynika z wykresu, obecny kształt wskaźnika obsługi zadłużenia Gminy Kiskowo pozwala na obsługę dodatkowych zobowiązań.

Ryc. 21. Kształtowanie się wskaźnika obsługi zadłużenia Gminy Kiskowo na lata 2026-2029

Źródło: opracowanie własne na podstawie Uchwały Nr XX/140/26 Rady Gminy Kiskowo z dnia 29 stycznia 2026 r. zmieniająca Uchwałę Nr XIX/133/25 Rady Gminy Kiskowo z dnia 30 grudnia 2025 r. w sprawie uchwalania Wieloletniej Prognozy Finansowej Gminy Kiskowo na lata 2026-2029.

Na wykresie przedstawiono również potencjał inwestycyjny Gminy Kiskowo rozumiany jako suma środków finansowych pozostałych do dyspozycji, po pokryciu wszystkich wydatków bieżących oraz spłacie obecnie zaplanowanych rat kapitałowych (rozchodów). Wynika z niego, że skumulowany potencjał inwestycyjny w latach 2026-2029 wynosić będzie ponad 28 mln zł, z czego największa kwota wydatkowana będzie w 2026 roku – ponad 11 mln zł.

Należy mieć na względzie, że dane zawarte w WPF najbardziej precyzyjnie odnoszą się do roku bieżącego i przyszłego. Prognoza na kolejne lata wyznaczana jest na podstawie trendów makroekonomicznych, które w obecnej sytuacji gospodarczej często ulegają zmianie, dlatego potencjał inwestycyjny Gminy przedstawia również szacunkowe wartości.

CZĘŚĆ 4: SYTUACJA SPOŁECZNA

4.1. Demografia

Sytuacja demograficzna stanowi podstawowy czynnik kształtujący dynamikę oraz kierunek rozwoju społeczno-gospodarczego. Wzrost demograficzny wpływa zarówno na zasobność kapitału ludzkiego, a co za tym idzie na potencjał danego rynku pracy, jak i na ilość relacji międzyludzkich, które są szczególnie istotnym elementem pozwalającym budować silny kapitał społeczny. Sytuacja demograficzna oraz prognozy demograficzne stanowią podstawę do programowania działań przez lokalne samorządy w wieloletnich perspektywach. Są zatem kluczowym czynnikiem w kontekście rozwoju lokalnego oraz planowania strategicznego.

Zgodnie z danymi GUS Gmina Kiskowo w 2024 roku liczyła 5 100 mieszkańców, co w przeliczeniu na powierzchnię jednostki skutkowało gęstością zaludnienia na poziomie 44,5 os./km². Spośród gmin powiatu gnieźnieńskiego niższą gęstością zaludnienia odznaczała się tylko Gmina Mieleszyn.

W poniższej tabeli zestawiono dane dotyczące liczby ludności w powiecie gnieźnieńskim w latach 2020-2024 wraz ze średnią dynamiką zmian oraz udziałem mieszkańców gmin w stosunku do całkowitej liczby osób zamieszkujących powiat. Na przestrzeni analizowanych

lat liczba ludności powiatu systematycznie malała – z 142 872 osób w 2020 r. do 140 653 osób w 2024 r., co oznacza spadek o ponad 2,2 tys. mieszkańców, przy średniej dynamice na poziomie 99,6%.

Największą koncentrację ludności nadal stanowi miasto Gniezno, które w 2024 r. skupiało 45% mieszkańców powiatu, jednak to właśnie ta jednostka odnotowała jeden z wyraźniejszych spadków liczby ludności (średnia dynamika 98,9%). Na tle powiatu Gmina Kiszkowo charakteryzowała się umiarkowanym, lecz trwałym spadkiem liczby ludności. W latach 2020-2024 liczba mieszkańców Gminy zmniejszyła się z 5 232 do 5 100 osób, a średnia dynamika zmian wyniosła 99,4%, co było zbliżone do średniej dla powiatu. Udział Gminy Kiszkowo w strukturze ludności powiatu pozostawał stabilny i w 2024 r. wynosił ok. 4%.

Jednocześnie w strukturze powiatu widoczne są gminy o dodatniej dynamice demograficznej, w szczególności Gniezno (gmina wiejska) oraz Łubowo, co wskazuje na procesy suburbanizacji i odpływu ludności z miasta Gniezna do gmin sąsiednich. Ogólny obraz demograficzny powiatu gnieźnieńskiego, w tym Gminy Kiszkowo, potwierdza utrzymujące się niekorzystne tendencje demograficzne, stanowiące istotne wyzwanie dla dalszego rozwoju społeczno-gospodarczego.

Tab. 21. Zmiany liczby ludności w gminach powiatu gnieźnieńskiego w latach 2020-2024

JST	2020	2021	2022	2023	2024	udział w 2024 r.	średnia dynamika
Powiat gnieźnieński	142 872	142 166	141 748	141 303	140 653	100%	99,6%
m. Gniezno	65 723	64 916	64 220	63 549	62 820	45%	98,9%
Czarniejewo	7 233	7 213	7 228	7 261	7 239	5%	100,0%
Gniezno (gm. wiejska)	13 459	13 800	14 225	14 579	14 913	11%	102,6%
Kiszkowo	5 232	5 206	5 188	5 138	5 100	4%	99,4%
Kłecko	7 301	7 265	7 147	7 112	7 074	5%	99,2%
Łubowo	6 972	7 051	7 171	7 300	7 412	5%	101,5%
Mieleszyn	3 767	3 719	3 699	3 672	3 607	3%	98,9%
Niechanowo	5 971	5 972	5 984	5 959	5 900	4%	99,7%
Trzemeszno	13 964	13 923	13 816	13 703	13 633	10%	99,4%
Witkowo	13 250	13 101	13 070	13 030	12 955	9%	99,4%

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Na liczbę ludności w jednostkach samorządu terytorialnego wpływ mają dwa czynniki: przyrost naturalny i saldo migracji. Przyrost naturalny stanowi różnicę pomiędzy urodzeniami żywymi a zgonami. Saldo migracji natomiast jest różnicą pomiędzy liczbą osób, które w danym okresie zameldowały się na danym obszarze, a liczbą osób wymeldowanych.

W celu osiągnięcia porównywalności pomiędzy różnymi jednostkami samorządu terytorialnego zdecydowano się na ujęcie przyrostu naturalnego i salda migracji w przeliczeniu na 1 000 mieszkańców. Dane wskazują, że w 2024 roku zarówno Gmina Kiszkowo, jak i większość gmin powiatu gnieźnieńskiego oraz województwo wielkopolskie charakteryzowały się ujemnym przyrostem naturalnym, co oznacza przewagę liczby zgonów nad liczbą urodzeń. W Gminie Kiszkowo wskaźnik przyrostu naturalnego wyniósł -5,08 na

1 000 mieszkańców, co jest wartością niższą niż średnia dla powiatu gnieźnieńskiego (-3,87) oraz województwa wielkopolskiego (-2,80). Jednocześnie średnia zmiana wskaźnika przyrostu naturalnego w Gminie Kiszkowo od 2020 r. była jedną z najbardziej niekorzystnych w powiecie (-1,61), co potwierdza utrwalanie się niekorzystnych procesów demograficznych.

Również saldo migracji w Gminie Kiszkowo w 2024 r. było ujemne i wyniosło -2,30 na 1 000 mieszkańców, co oznacza odpływ ludności z terenu Gminy. Wartość ta była mniej korzystna niż średnia wojewódzka, która w 2024 r. pozostawała dodatnia (0,60), oraz niższa od średniej dla powiatu gnieźnieńskiego (-0,90). Średnia zmiana wskaźnika salda migracji od 2020 r. w Gminie Kiszkowo (-1,00) wskazuje na systematyczne pogarszanie się sytuacji migracyjnej.

Na tle powiatu widoczne są znaczne zróżnicowania przestrzenne – dodatnie saldo migracji odnotowują przede wszystkim gminy położone w bezpośrednim sąsiedztwie Gniezna, takie jak Gniezno (gmina wiejska) oraz Łubowo, co potwierdza występowanie procesów suburbanizacyjnych. W przypadku Gminy Kiszkowo zarówno ujemny przyrost naturalny, jak i ujemne saldo migracji wzajemnie się kumulują, prowadząc do spadku liczby ludności i stanowiąc jedno z kluczowych wyzwań rozwojowych Gminy w perspektywie kolejnych lat.

Tab. 22. Przyrost naturalny i saldo migracji na 1 tys. mieszkańców w Gminie Kiszkowo w latach 2020-2024 na tle powiatu i województwa

JST	przyrost naturalny na 1000 mieszkańców		saldo migracji na 1000 mieszkańców	
	2024 r.	średnia zmiana wskaźnika od 2020 r.	2024 r.	średnia zmiana wskaźnika od 2020 r.
Woj. wielkopolskie	-2,80	-0,41	0,60	0,03
Powiat gnieźnieński	-3,87	-0,41	-0,90	-0,08
m. Gniezno	-5,23	-0,10	-6,30	-0,28
Czarniejewo	-4,70	-1,18	-0,60	0,05
Gniezno (gm. wiejska)	-1,42	-0,96	25,40	0,38
Kiszkowo	-5,08	-1,61	-2,30	-1,00
Kłecko	-2,68	-0,47	-4,20	0,15
Łubowo	-0,14	-0,79	16,90	3,63
Mieleszyn	-2,20	0,50	-14,60	-3,20
Niechanowo	-5,06	-1,22	-5,20	-3,70
Trzemeszno	-3,22	-0,32	-3,10	-0,18
Witkowo	-2,54	-0,49	-3,80	0,13

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Grupą istotnie wpływającą na rozwój demograficzny oraz gospodarczy danego obszaru są osoby w wieku kreatywnym (25-34 lat). Grupa ta jest szczególnie istotna ze względu na wysokie prawdopodobieństwo założenia rodziny przez jej przedstawicieli w relatywnie niedługim czasie oraz wyboru „miejsca do życia”, rozumianego jako kwestię zakupu mieszkania oraz podjęcie stałej pracy. W Gminie Kiszkowo udział osób w wieku 25-34 lata w ogólnej liczbie mieszkańców uległ wyraźnemu zmniejszeniu – z 13,72% w 2020 r. do 11,76% w 2024 r., co oznacza spadek o 14% (dynamika 86%). Tendencja ta jest zbieżna z obserwowaną w skali powiatu gnieźnieńskiego i województwa wielkopolskiego.

Obok osób w wieku kreatywnym równie istotną grupą, wpływającą na sytuację demograficzną i gospodarczą danego obszaru, są osoby w wieku poprodukcyjnym. Wysoki udział seniorów w danej społeczności wiąże się z koniecznością zwiększenia wydatków w takich obszarach jak zdrowie czy usługi społeczne oraz koniecznością dostosowania infrastruktury i sektora usług społecznych do ich potrzeb.

W Gminie Kiskowo udział ludności w wieku poprodukcyjnym w stosunku do ludności w wieku produkcyjnym wzrósł z 24,60% w 2020 r. do 29,20% w 2024 r., co oznacza dynamikę na poziomie 119%. Zjawisko to wpisuje się w ogólny trend starzenia się społeczeństwa, obserwowany zarówno w powiecie gnieźnieńskim (wzrost z 26,70% do 30,50%), jak i w województwie wielkopolskim (wzrost z 26,00% do 29,50%). Jednocześnie poziom analizowanego wskaźnika w Gminie Kiskowo pozostaje korzystniejszy niż w powiecie gnieźnieńskim oraz porównywalny z poziomem wojewódzkim, co wskazuje na relatywnie lepszą relację pomiędzy liczbą osób w wieku produkcyjnym a liczbą seniorów.

Na szczególną uwagę zasługuje jednak wysoka dynamika wzrostu udziału ludności w wieku poprodukcyjnym, która w Gminie Kiskowo jest wyższa niż przeciętnie w powiecie i województwie. Może to w perspektywie kolejnych lat prowadzić do szybszego pogarszania się relacji demograficznych i zwiększenia presji na system usług społecznych, zdrowotnych oraz opiekuńczych, co powinno zostać uwzględnione w planowaniu działań rozwojowych Gminy.

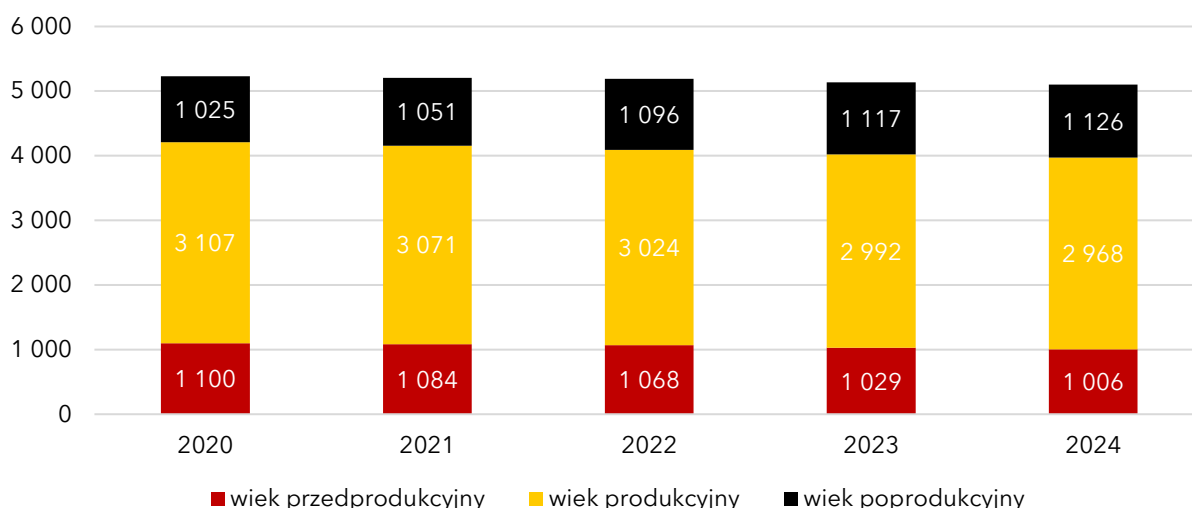
Tab. 23. Wskaźniki demograficzne dla Gminy Kiskowo w 2020 i 2024 roku na tle powiatu i województwa

JST	mieszkańcy w wieku 25-34 lat w stosunku do ludności ogółem (%)			ludność w wieku poprodukcyjnym w stosunku do ludności w wieku produkcyjnym (%)		
	2020	2024	dynamika	2020	2024	dynamika
Woj. wielkopolskie	14,06	12,44	88%	26,00	29,50	113%
Powiat gnieźnieński	12,97	11,11	86%	26,70	30,50	114%
Kiskowo	13,72	11,76	86%	24,60	29,20	119%

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Poniższa rycina przedstawia strukturę ludności Gminy Kiskowo w latach 2020–2024 według ekonomicznych grup wieku: przedprodukcyjnej, produkcyjnej i poprodukcyjnej. W analizowanym okresie widoczny jest postępujący proces starzenia się ludności, polegający na wzroście liczby osób w wieku poprodukcyjnym przy jednoczesnym spadku liczby mieszkańców w wieku przedprodukcyjnym i produkcyjnym.

Liczba osób w wieku przedprodukcyjnym zmniejszyła się z 1 100 do 1 006, a w wieku produkcyjnym z 3 107 do 2 968. Jednocześnie populacja w wieku poprodukcyjnym wzrosła z 1 025 do 1 126 osób. Zmiany te wskazują na rosnące wyzwania wynikające ze zmian struktury wieku ludności, w tym w zakresie lokalnego rynku pracy oraz zapotrzebowania na usługi społeczne.

Ryc. 22. Struktura ludności w Gminie Kiskowo w latach 2020-2024

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

4.2. Kapitał społeczny

Kapitał społeczny stanowi termin z pogranicza ekonomii i socjologii. Rozumieć go należy jako element procesu produkcji i życia w zorganizowanym społeczeństwie, którego wartość opiera się na wzajemnych relacjach i zaufaniu jednostek. Dzięki kapitałowi społecznemu, ludzie mogą osiągać większe korzyści ekonomiczne. Uważa się, że występuje silna korelacja pomiędzy poziomem kapitału społecznego, a produktywnością gospodarki.

Żłobki i przedszkola

Rola żłobków oraz przedszkoli w lokalnej społeczności polega na umożliwieniu rodzicom szybszego powrotu na rynek pracy, w związku ze zwolnieniem ich z konieczności sprawowania opieki nad dziećmi, a także na ich wzajemnej integracji, co korzystnie wpływa na budowanie kapitału społecznego.

Na terenie Gminy Kiskowo funkcjonuje jeden żłobek gminny, który stanowi istotny element lokalnej infrastruktury społecznej wspierającej rodziny z dziećmi do lat 3 oraz umożliwiającej łączenie obowiązków opiekuńczych z aktywnością zawodową. Placówką tą jest Żłobek Gminny „Leśny Zakątek” w Kiskowie, zlokalizowany przy ul. Ogrodowej 29. Żłobek dysponuje 24 miejscami, które zostały utworzone w ramach środków Krajowego Planu Odbudowy (KPO). Placówka funkcjonuje w godzinach od 6:30 do 16:30 od poniedziałku do piątku, odpowiadając potrzebom rodzin aktywnych zawodowo.

Podstawowa opłata miesięczna za pobyt dziecka (bez wyżywienia) wynosi 1 500 zł, natomiast opłata za wyżywienie kształtuje się na poziomie 15 zł dziennie. W przypadku przekroczenia 10 godzin pobytu obowiązuje stawka dodatkowa w wysokości 20 zł za każdą rozpoczętą godzinę. Żłobek jest dostosowany do potrzeb dzieci z niepełnosprawnościami lub wymagających szczególnej opieki, co zwiększa dostępność usług opiekuńczych dla wszystkich mieszkańców Gminy.

Na terenie Gminy Kiskowo w 2025 roku funkcjonują trzy placówki wychowania przedszkolnego, zapewniające opiekę i edukację dzieciom w wieku przedszkolnym. Największą jednostką jest Przedszkole „Bajka” w Kiskowie, działające w Zespole Szkolno-

Przedszkolnym w Kiskowie. Do placówki uczęszcza 91 dzieci, podzielonych na 4 grupy, co daje średnio 23 dzieci w grupie. Przedszkole funkcjonuje w godzinach 6:40–15:40, co umożliwia dostosowanie opieki do potrzeb rodziców aktywnych zawodowo.

Ponadto na terenie Gminy działają dwa oddziały przedszkolne przy szkołach podstawowych. W Szkole Podstawowej im. Wincentego Witosa w Łagiewnikach Kościelnych funkcjonuje jeden oddział liczący 17 dzieci, natomiast w Szkole Podstawowej im. ks. Józefa Radońskiego w Sławnie jeden oddział obejmuje 14 dzieci. Obie placówki pracują w godzinach 8:00–13:00.

Łącznie w placówkach przedszkolnych na terenie Gminy Kiskowo opieką objętych jest 122 dzieci, co świadczy o zapewnieniu podstawowej dostępności edukacji przedszkolnej w głównych ośrodkach osadniczych Gminy.

Tab. 24. Placówki przedszkolne na terenie Gminy Kiskowo w 2025 roku

Nazwa przedszkola	Liczba dzieci	Liczba grup	Średnia wielkość grupy	Godziny otwarcia
Przedszkole "Bajka" Kiskowo w Zespole Szkolno-Przedszkolnym w Kiskowie	91	4	23	6:40 - 15:40
Oddział przedszkolny przy Szkole Podstawowej im. Wincentego Witosa w Łagiewnikach Kościelnych	17	1	17	8:00 - 13:00
Oddział przedszkolny Szkole Podstawowej im. ks. Józefa Radońskiego w Sławnie	14	1	14	8:00 - 13:00

Źródło: opracowanie własne na podstawie sprawozdań Gminy Kiskowo.

Miesięczny koszt utrzymania jednego dziecka w przedszkolu publicznym w Gminie Kiskowo w latach 2020/2021–2024/2025 systematycznie wzrastał – z 650,45 zł w roku szkolnym 2020/2021 do 1 204,82 zł w 2024/2025. Oznacza to niemal podwojenie kosztów w analizowanym okresie.

Liczba dzieci z terenu Gminy uczęszczających do przedszkoli w innych gminach pozostawała na umiarkowanym i stosunkowo stabilnym poziomie, wahając się od 9 do 13 osób. Najwyższą wartość odnotowano w roku szkolnym 2022/2023 (13 dzieci), natomiast w 2024/2025 liczba ta wyniosła 12. Jednocześnie do przedszkoli na terenie Gminy Kiskowo uczęszczały również dzieci z innych gmin. Ich liczba wahała się od 16 do 27 osób, przy czym najwyższą wartość odnotowano w roku szkolnym 2023/2024 (27 dzieci). W ostatnim analizowanym roku liczba ta wyniosła 20 osób. Dane te wskazują na względnie zrównoważony poziom korzystania z oferty wychowania przedszkolnego pomiędzy Gminą Kiskowo a gminami sąsiednimi, co oznacza, że część dzieci uczęszcza do placówek poza miejscem zamieszkania, a jednocześnie przedszkola w Gminie przyjmują dzieci z innych jednostek samorządu terytorialnego.

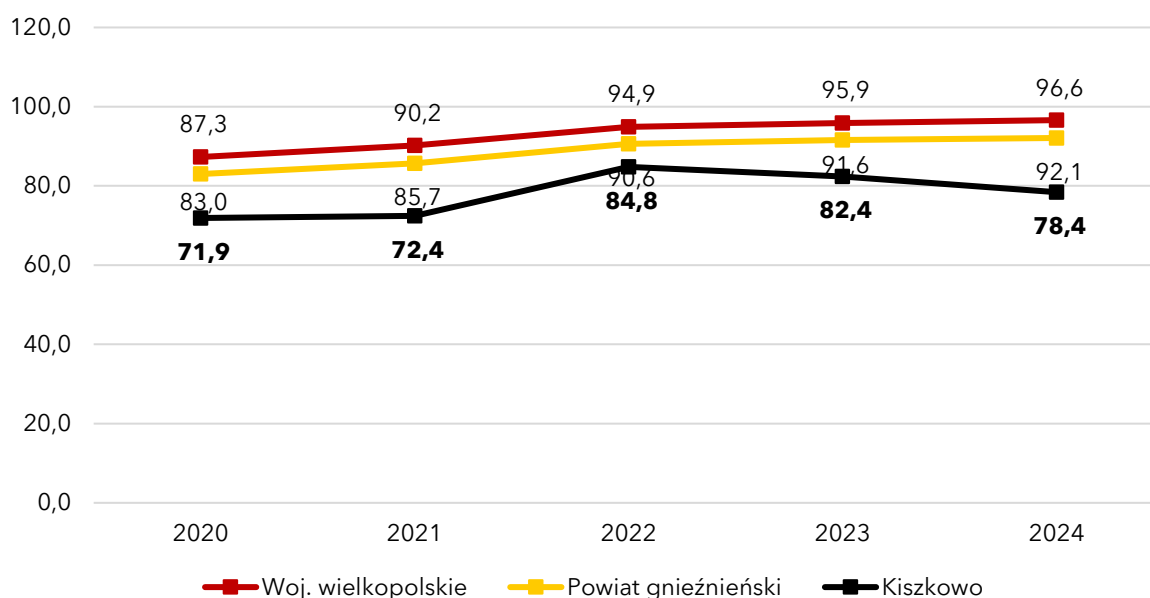
Tab. 25. Funkcjonowanie placówek przedszkolnych w Gminie Kiskowo w latach 2020-2025

		2020/2021	2021/2022	2022/2023	2023/2024	2024/2025
Liczba dzieci z terenu gminy w przedszkolach na terenie innych gmin	os.	16	19	21	27	20

Liczba dzieci z terenu innych gmin w przedszkolach na terenie gminy	os.	12	10	13	9	12
Miesięczny koszt utrzymania 1 dziecka w przedszkolu gminnym	zł	650,45	747,42	907,56	1 085,30	1 204,82

Źródło: opracowanie własne na podstawie sprawozdań Gminy Kiskowo.

W latach 2020-2024 udział dzieci w wieku 3-5 objętych opieką przedszkolną w Gminie Kiskowo kształtował się na poziomie niższym niż średnia dla powiatu gnieźnieńskiego i województwa wielkopolskiego. W 2020 r. wynosił on 71,9%, a w 2021 r. 72,4%, podczas gdy w powiecie było to odpowiednio 83,0% i 85,7%, a w województwie 87,3% i 90,2%. W 2022 r. odnotowano wyraźny wzrost w Gminie do 84,8%, co zbliżyło jej poziom do średniej powiatowej (90,6%), jednak w kolejnych latach wskaźnik ponownie obniżył się do 82,4% w 2023 r. oraz 78,4% w 2024 r.

Ryc. 23. Odsetek dzieci objętych wychowaniem przedszkolnym w ogóle dzieci w wieku 3-5 lat w Gminie Kiskowo na tle powiatu i województwa w latach 2020-2024

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Szkoły

Dostęp do dobrej edukacji stanowi jeden z głównych filarów rozwoju społeczno-gospodarczego jednostki. Jest to również czynnik szczególnie istotny dla rozwoju dzieci, a co za tym idzie – lokalnej społeczności. Szkoły, oprócz funkcji edukacyjnej, odpowiedzialne są również za kształtowanie postaw moralnych podopiecznych poprzez monitorowanie ich zachowań, angażowanie do pracy w grupach oraz tworzenie warunków do wzajemnej integracji i socjalizacji.

Na terenie Gminy Kiskowo funkcjonują trzy szkoły podstawowe. Największą placówką jest Szkoła Podstawowa im. Witolda Szukdlarka w Kiskowie w Zespole Szkolno-Przedszkolnym w Kiskowie. W roku szkolnym 2024/2025 do szkoły tej uczęszczało 257 uczniów w 16 oddziałach. Średnia liczebność oddziału wynosiła 16 uczniów, a liczba etatów

nauczycielskich 32,47. Szkoła Podstawowa im. Wincentego Witosa w Łagiewnikach Kościelnych kształciła 109 uczniów w 8 oddziałach, przy średniej wielkości oddziału wynoszącej 14 uczniów i 13,39 etatach nauczycielskich.

Najmniejszą szkołą jest Szkoła Podstawowa im. ks. Józefa Radońskiego w Sławnie, do której w roku szkolnym 2024/2025 uczęszczało 40 uczniów. Placówka posiadała 8 oddziałów, a średnia liczebność oddziału wynosiła 5 uczniów. Liczba etatów nauczycielskich w tej szkole wynosiła 10,74.

Tab. 26. Szkoły podstawowe na terenie Gminy Kiszkowo w roku szkolnym 2024/2025

Nazwa szkoły	Liczba uczniów	Liczba oddziałów	Średnia wielkość oddziału	Liczba etatów nauczycieli
Szkoła Podstawowa im. Witolda Szkuclarka w Kiszkanie w Zespole Szkolno-Przedszkolnym w Kiszkanie	257	16	16	32,47
Szkoła Podstawowa im. Wincentego Witosa w Łagiewnikach Kościelnych	109	8	14	13,39
Szkoła Podstawowa im. ks. Józefa Radońskiego w Sławnie	40	8	5	10,74

Źródło: opracowanie własne na podstawie sprawozdań Gminy Kiszkowo.

Czynnikiem istotnie wpływającym na jakość kształcenia jest poziom wyposażenia szkół w infrastrukturę dydaktyczną, sportową oraz dostęp do wsparcia specjalistycznego. W roku szkolnym 2024/2025 szkoły podstawowe w Gminie Kiszkowo dysponowały zróżnicowaną bazą lokalową i techniczną.

Największą liczbą sal lekcyjnych dysponowała Szkoła Podstawowa w Kiszkanie (15 sal), następnie szkoła w Łagiewnikach Kościelnych (12 sal) oraz szkoła w Sławnie (11 sal). Infrastruktura sportowa była dostępna w dwóch placówkach – w Kiszkanie (2 sale gimnastyczne) oraz w Łagiewnikach Kościelnych (1 sala gimnastyczna). W żadnej ze szkół natomiast nie funkcjonowały pracownie językowe ani klasy dwujęzyczne, sportowe czy integracyjne. Liczba komputerów przeznaczonych do użytku uczniów wynosiła odpowiednio: 30 w Kiszkanie, 25 w Łagiewnikach Kościelnych oraz 14 w Sławnie. Najwięcej projektorów multimedialnych posiadała szkoła w Łagiewnikach Kościelnych (7), przy 3 w Kiszkanie i 2 w Sławnie.

Monitoring szkolny nie funkcjonuje w żadnej z placówek. Szkoły w Kiszkanie oraz w Łagiewnikach Kościelnych dysponują parkingami dla kadry i rodziców, a także zapewniają funkcjonowanie świetlic – w Kiszkanie w godzinach 7:00–16:00, natomiast w Łagiewnikach Kościelnych w godzinach 7:20–14:30. Dodatkowo w Łagiewnikach Kościelnych uczniowie mają do dyspozycji indywidualne szafki. Na tym tle Szkoła Podstawowa w Sławnie charakteryzuje się skromniejszym zapleczem – nie funkcjonuje tam świetlica ani parking dla kadry i rodziców, jednak uczniowie mają zapewniony dostęp do szafek.

Tab. 27. Stan bazy dydaktycznej w szkołach na terenie Gminy Kiszkowo w 2025 roku

Nazwa szkoły:	Szkoła Podstawowa im. Witolda Szkuclarka w Kiszkowie	Szkoła Podstawowa im. Wincentego Witosa w Łagiewnikach Kościelnych	Szkoła Podstawowa im. ks. Józefa Radońskiego w Sławnie
Liczba sal lekcyjnych (szt.)	15	12	11
Rodzaj i stan obiektów sportowych / sal gimnastycznych	sala gimnastyczna (2) - dobry	sala gimnastyczna (1) - dobry	-
Pracownie językowe	nie	nie	nie
Klasy dwujęzyczne / sportowe / integracyjne	nie	nie	nie
Komputery do użytku uczniów (szt.)	30	25	14
Projektory multimedialne (szt.)	3	7	2
Kamery - monitoring szkolny	nie	nie	nie
Szafki dla każdego ucznia	nie	tak	tak
Świetlice (godziny otwarcia)	7:00-16:00	7:20-14:30	nie
Parkingi dla kadry / rodziców	tak	tak	nie
Gabinet pielęgniarki / stomatologiczny	gabinet pielęgniarki (0,2 etatu)	gabinet pielęgniarki (0,07 etatu)	gabinet pielęgniarki (0,04 etatu)
Wsparcie psychologa	0,64 etatu	0,50 etatu	0,50 etatu

Źródło: opracowanie własne na podstawie sprawozdań Gminy Kiszkowo.

W latach 2020-2025 liczba uczniów szkół podstawowych wraz z klasami „0” wahała się w przedziale od 497 do 544 osób. Najwyższą wartość odnotowano w roku szkolnym 2021/2022 (544 uczniów), natomiast w latach 2023/2024 i 2024/2025 liczba ta ustabilizowała się na poziomie 497 uczniów, co oznacza wyraźny spadek w stosunku do początku analizowanego okresu.

Liczba uczniów z terenu Gminy uczęszczających do szkół w innych gminach była znacznie niższa i kształtowała się w przedziale od 32 do 45 osób. Najwięcej takich przypadków odnotowano w roku szkolnym 2021/2022 (45 uczniów), natomiast w kolejnych latach liczba ta utrzymywała się na poziomie około 32-36 osób. Dane te wskazują, że zdecydowana większość uczniów realizuje obowiązek szkolny na terenie Gminy, a skala wyboru placówek poza jej obszarem pozostaje umiarkowana.

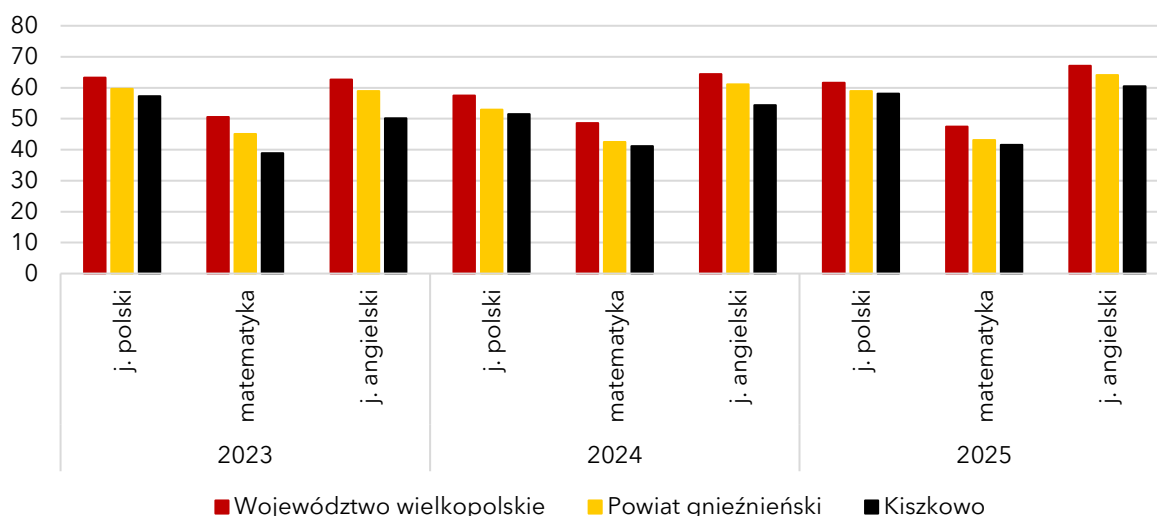
Tab. 28. Liczba uczniów zamieszkujących Gminę Kiszkowo uczęszczająca do szkół na terenie Gminy w latach 2020-2025

	2020/2021	2021/2022	2022/2023	2023/2024	2024/2025
Łączna liczba uczniów uczęszczających do szkół na terenie gminy wraz z klasami „0”	539	544	532	497	497
Liczba uczniów z terenu gminy, uczęszczających do szkół na terenie innych gmin	37	45	32	32	36

Źródło: opracowanie własne na podstawie sprawozdań Gminy Kiszkowo.

Podstawowym celem rozwoju edukacji oraz bazy edukacyjnej w danej jednostce jest zwiększenie jej skuteczności, rozumianej jako rozwój wiedzy i kompetencji uczniów. Najczęściej stosowaną formą weryfikacji ich postępów edukacyjnych są testy, egzaminy i sprawdziany wewnętrzne oraz zewnętrzne. Podstawowy test jakiemu poddawani są uczniowie szkół podstawowych w całej Polsce jest test ósmoklasisty, przeprowadzany pod koniec edukacji podstawowej. W celu zdiagnozowania efektów nauczania w szkołach podstawowych w Gminie Kiskowo zdecydowano się na porównanie średnich wyników z egzaminu ósmoklasisty w Gminie, powiecie gnieźnieńskim oraz województwie wielkopolskim.

W 2023 r. wyniki uczniów z Gminy Kiskowo były niższe niż średnie powiatowe i wojewódzkie we wszystkich trzech przedmiotach. Największa różnica dotyczyła matematyki (38,88% w Gminie wobec 45,02% w powiecie i 50,58% w województwie). W 2024 r. sytuacja była podobna – średnie wyniki w Gminie (51,43% z języka polskiego, 41,13% z matematyki, 54,33% z języka angielskiego) pozostawały poniżej średnich dla powiatu i województwa. Również w 2025 r. wyniki w Gminie nadal kształtowały się poniżej poziomu powiatowego i wojewódzkiego, jednak w przypadku języka polskiego (58,09%) wynik był bardzo zbliżony do średniej powiatowej (58,9%), natomiast z matematyki (41,59%) oraz języka angielskiego (60,47%) utrzymywała się wyraźna różnica względem województwa (odpowiednio 47,42% i 67,11%). W całym analizowanym okresie Gmina Kiskowo osiągała wyniki nieco niższe niż średnie dla powiatu gnieźnieńskiego oraz województwa wielkopolskiego.

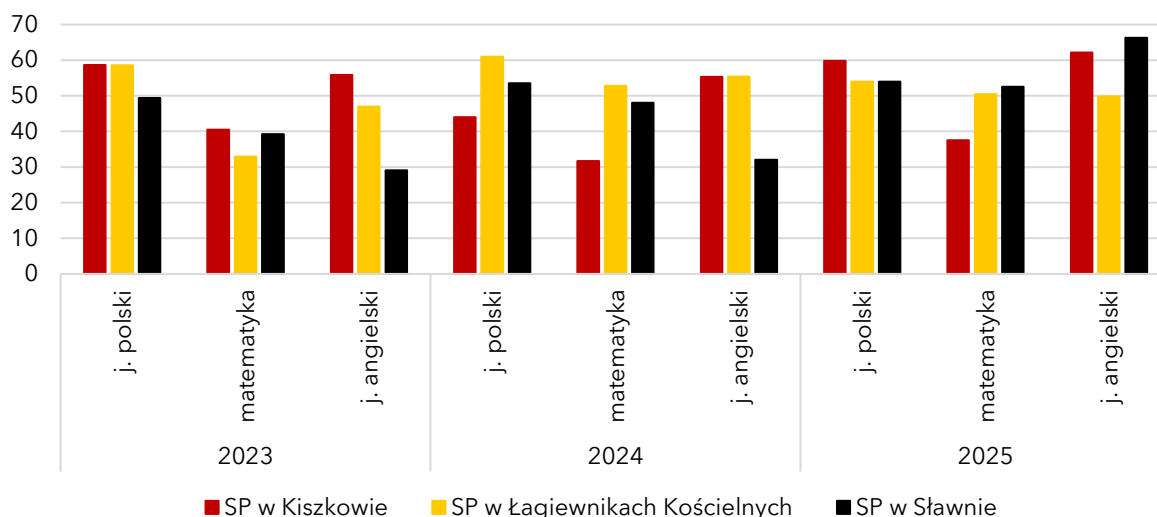
Ryc. 24. Średnie wyniki egzaminu ósmoklasisty w Gminie Kiskowo w latach 2023-2025 na tle powiatu i województwa

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Gminy Kiskowo.

Zestawienie wyników egzaminu ósmoklasisty w podziale na poszczególne szkoły działające na terenie Gminy Kiskowo wskazuje na zauważalne różnice w poziomie uzyskiwanych rezultatów między placówkami w poszczególnych latach.

Szkoła Podstawowa w Kiskowie osiągała wyniki zbliżone do średniej gminnej z języka polskiego, natomiast niższe z matematyki, szczególnie w 2024 r. W 2025 r. poprawie uległ wynik z języka polskiego, jednak rezultaty z matematyki nadal pozostawały niższe od średniej gminnej. Szkoła Podstawowa w Łagiewnikach Kościelnych wyróżniała się bardzo

dobrymi wynikami w 2024 r., a w 2025 r. utrzymała relatywnie wysokie rezultaty, zwłaszcza z matematyki i języka angielskiego – powyżej średniej gminnej. W przypadku Szkoły Podstawowej w Sławnie dane wskazują, że w 2025 r. osiągnęła ona wyniki wyższe od średniej gminnej w przypadku matematyki oraz języka angielskiego.

Ryc. 25. Średnie wyniki egzaminu ósmoklasisty w Gminie Kiszewo w latach 2023-2025 w podziale na szkoły

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Gminy Kiszewo.

Istotnym czynnikiem wpływającym na edukację uczniów są wszelkie projekty edukacyjne, konkursy oraz oferowane wsparcie dla uczniów ze specjalnymi potrzebami. W ostatnich latach w szkołach znajdujących się na terenie Gminy Kiszewo realizowano/organizowano m.in. następujące:

- projekty edukacyjne: „Aktywna Szkoła”, „Laboratoria Przyszłości”, „Aktywna Tablica”, „Poznaj Polskę”, „Posiłek w szkole i w domu”, „Edukacja z wojskiem”, „Mały inżynier”, „Cyfrowa Szkoła Wielkopolsk@ 2030”, „Mały Mistrz”, „Cyfrowa Wielkopolska”, „Program Profilaktyki Czerniaka” (kl. VII-VIII), „InstaLing”;
- konkursy: „Kangur Matematyczny”, kuratorskie konkursy z chemii, biologii, matematyki i fizyki, Konkurs Przyrodniczy dla Uczniów Szkół Podstawowych „Ptaki miast”, „Poznajemy parki krajobrazowe Polski”, powiatowy Konkurs Piosenki i Pieśni Patriotycznej (I miejsce), Konkurs Poezji Śpiewanej (wyróżnienie);
- formy wsparcia dla uczniów ze specjalnymi potrzebami: zajęcia korekcyjno-kompensacyjne, dydaktyczno-wyrównawcze, rewalidacyjne, logopedyczne, zajęcia wyrównujące wiedzę, spotkania z psychologiem i pedagogiem szkolnym oraz konsultacje dla rodziców.

Dodatkowo, uczniowie szkół podstawowych zlokalizowanych w Gminie Kiszewo uczestniczyli w zawodach i turniejach sportowych, takich jak „Wielkopolskie Igrzyska Młodzieży”, Mistrzostwa Powiatu w Piłce Siatkowej, Mistrzostwa w drużynowym tenisie stołowym dziewcząt (finał rejonu Poznań Wschód).

W poniższej tabeli przedstawiano dane dotyczące wykonania wydatków w dziale 801-Oświata i wychowanie w latach 2020-2024.

Tab. 29. Wydatki w dziale oświata i wychowanie w Gminie Kiszkowo w latach 2020-2024

	2020	2021	2022	2023	2024
WYDATKI OGÓŁEM	8 057 479,12	8 850 422,73	10 119 948,46	11 342 291,69	14 067 518,86
SUBWENCJA OŚWIATOWA	5 234 704,00	5 484 501,00	5 353 690,00	5 598 549,00	6 959 340,00
Różnica między subwencją oświatową a wydatkami w dziale 801	2 822 775,12	3 365 921,73	4 766 258,46	5 743 742,69	7 108 178,86
Stopień pokrycia	65%	62%	53%	49%	49%

Źródło: opracowanie własne na podstawie sprawozdań Gminy Kiszkowo.

Na podstawie analizy danych zawartej w tabeli zauważyć można praktycznie coroczny wzrost kwoty subwencji oświatowej. Jednocześnie poziom pokrycia wydatków oświatowych subwencją utrzymywał się na poziomie od 49% do 65%, co skutkowało stałą koniecznością uzupełniania brakujących środków z budżetu własnego Gminy. Oznacza to, że dynamika wzrostu subwencji była niewystarczająca w stosunku do rosnących kosztów funkcjonowania systemu oświaty.

Kultura i sport

Kultura w lokalnej społeczności pełni m.in. funkcje: integracyjną, edukacyjną, komunikacyjną, tożsamościową, rozrywkową, twórczą, ekonomiczną czy społeczną. Szczególnie istotne z punktu widzenia jednostki samorządu terytorialnego są funkcje społeczne, związane z regulacją norm, obyczajów i kodów kulturowych, a zatem wpływające na kształtowanie kapitału społecznego oraz funkcje integracyjne, przez które rozumieć należy zdolność kultury do tworzenia poczucia wspólnoty poprzez tworzenie wspólnych przeżyć i doświadczeń. Dodatkowo, kultura pełni ważną rolę poprzez dostarczanie lokalnym społecznościom możliwości spędzania wolnego czasu, wzbogaconego o elementy twórcze, innowacyjne lub edukacyjne.

Zadania w zakresie upowszechniania kultury w Gminie Kiszkowo realizuje przede wszystkim Biblioteka Publiczna w Kiszkanie wraz z Filią w Rybnie Wielkim.

Biblioteka Publiczna w Kiszkanie zlokalizowana jest przy ul. Polnej 33 w Kiszkanie i prowadzi szeroką działalność kulturalno-edukacyjną skierowaną do dzieci, młodzieży i dorosłych. Organizowane są spotkania autorskie, wystawy, warsztaty plastyczne, lekcje biblioteczne, wydarzenia czytelnicze (m.in. Narodowe Czytanie, Tydzień Bibliotek, Noc Bibliotek), a także projekty ogólnopolskie, takie jak „Mała Książka – Wielki Człowiek” czy „Książka na receptę”. Biblioteka pełni również funkcję integracyjną, organizując seanse filmowe, dni gier planszowych, kiermasze i wydarzenia okolicznościowe dla mieszkańców. Dysponuje ona również nową salą konferencyjno-multimedialną, która znacząco poszerza możliwości organizacji spotkań, warsztatów, prelekcji oraz wydarzeń edukacyjno-kulturalnych.

Z kolei Filia Biblioteki Publicznej w Rybnie Wielkim (ul. Szkolna 25) zapewnia dostęp do księgozbioru oraz organizuje spotkania Klubu Seniora i warsztaty plastyczne, wspierając aktywizację i integrację lokalnej społeczności. Budynek, w którym mieści się Filia wymaga jednak przeprowadzenia prac remontowych, których realizacja przyczyni się do poprawy warunków lokalowych i komfortu korzystania z oferty bibliotecznej.

Zadania w zakresie sportu realizuje natomiast GLKS Wełnianka Kiszkowo. Klub prowadzi sekcje piłkarskie dla dzieci, młodzieży i dorosłych, organizuje treningi i turnieje sportowe, a także inicjuje wydarzenia o charakterze rekreacyjnym i integracyjnym, takie jak rajdy rowerowe, Senioriada czy imprezy plenerowe. Działalność klubu stanowi istotny element aktywizacji sportowej i społecznej mieszkańców Gminy.

Tab. 30. Podmioty realizujące zadania w zakresie upowszechniania kultury i sportu w Gminie Kiszkowo

Nazwa podmiotu	Lokalizacja	Podstawowa oferta dla mieszkańców
Biblioteka Publiczna Gminy Kiszkowo	ul. Polna 33, 62-280 Kiszkowo	Spotkania autorskie, Wernisaże, Spotkania podróżnicze, Wystawy, Warsztaty plastyczno-edukacyjne dla dzieci, Imprezy kulturalne, Bogaty księgozbiór, Badania słuchu, Bal przebierańców dla dzieci i rodziców, Dzień darmowych zamków dmuchanych, Lekcje biblioteczne, Kiermasz książek, Kiermasz ozdób świątecznych, Zajęcia muzyczne dla dzieci - lekcje śpiewu, Występy grup teatralnych: MASKA, Latarenka, Herbi, Kamishibai, Narodowe Czytanie, Tydzień Bibliotek, Noc Bibliotek, Tydzień Czytania Dzieciom, Spotkanie z Świętym Mikołajem, Edukacja czytelnicza - spotkania z dziećmi w szkole, żłobku i przedszkolu, Projekt Mała Książka Wielki Człowiek, Projekt Książka Na receptę przy współpracy z Ośrodkiem Zdrowia, Dni Gier Planszowych, Seansy Filmowe, Konkursy i loterie.
Filia Biblioteki Publicznej w Rybnie Wielkim	ul. Szkolna 25, 62-280 Kiszkowo	Bogaty księgozbiór, Klub Seniora - spotkania przy kawie, warsztaty plastyczne
GLKS Wełnianka Kiszkowo	ul. Główna 14, 62-280 Kiszkowo	Turnieje sportowe letnie, Treningi, Imprezy społeczno-kulturalne: Senioriada, Pożegnanie lata, Kino letnie, Klub piłkarski: Wełnianka Kiszkowo Orliki - dzieci, Wełnianka Kiszkowo - młodzież, Wełnianka Kiszkowo Seniorzy i Oldboy, Spotkania wigilijne Stowarzyszenia Dzieci Niepełnosprawnych w Kiszkanie, Organizacja imprezy WOŚP, Rajd Zabytkowych Samochodów, Rajdy rowerowe.

Źródło: opracowanie własne na podstawie sprawozdań Gminy Kiszkowo.

Kluczowym obiektem infrastruktury sportowej na terenie Gminy jest Hala Widowiskowo-Sportowa zlokalizowana przy ul. Polnej 33 w Kiszkanie. Obiekt znajduje się w stanie dobrym, jednak wskazuje się na brak magazynów na sprzęt sportowy. Hala pełni funkcję wielofunkcyjnego centrum aktywności społecznej i sportowej. Odbývają się w niej treningi i rozgrywki piłki nożnej, siatkowej i karate, zajęcia fitness, jogi, taneczne oraz funkcjonuje siłownia. Mieszkańcy mogą korzystać z infrastruktury do tenisa stołowego i ziemnego.

Obiekt wykorzystywany jest również do organizacji turniejów sportowych (w tym rodzinnych i charytatywnych), zajęć edukacyjnych dla dzieci (m.in. robotyka, rytmika, majsterkowanie, zajęcia plastyczne), spotkań klubów i stowarzyszeń seniorów, wydarzeń integracyjnych, koncertów, uroczystości gminnych i szkolnych, a także spotkań władz gminy z mieszkańcami czy zebrani sołeckich. W hali funkcjonuje także gabinet rehabilitacyjny oraz realizowane są działania o charakterze społecznym (np. krwiodawstwo, badania profilaktyczne, nieodpłatne porady prawne).

Na terenie Gminy Kiszkanie organizowanych jest wiele cyklicznych wydarzeń o charakterze kulturalnym i sportowym, które integrują mieszkańców oraz budują lokalną tożsamość. Do najważniejszych z nich należą Narodowe Czytanie, cykliczne spotkania podróżnicze, Bal przebierańców dla dzieci i rodziców, Pożegnanie Lata, Festiwal Jazz w Puszczy Zielonka, turnieje ligowe oraz muzyczne spotkania noworoczne – operetka. Wydarzenia te łączą

funkcje edukacyjne, artystyczne i integracyjne, angażując zarówno dzieci, młodzież, jak i osoby dorosłe oraz seniorów.

Szczególne znaczenie w skali ponadlokalnej ma Festiwal Jazz w Puszczy Zielonka – wydarzenie o unikatowym charakterze, podczas którego na scenie w gminie wiejskiej występują artyści jazzowi z kraju i zagranicy. Festiwal gromadzi kilkuset uczestników (ok. 500 osób) i posiada potencjał dalszego rozwoju, stanowiąc rozpoznawalną markę kulturalną gminy. Równie istotne są spotkania podróżnicze, które – jako wydarzenie bez odpowiednika w najbliższej okolicy – wzbogacają ofertę edukacyjno-kulturalną i umożliwiają mieszkańcom kontakt z różnorodnymi kulturami oraz relacjami z wypraw.

Dużą popularnością cieszy się także Pożegnanie Lata, wyróżniające się atrakcyjnym programem artystycznym i plenerową formułą, sprzyjającą integracji społeczności lokalnej. W obszarze sportu ważną rolę odgrywają rozgrywki ligowe (siatkówka, piłka nożna, karate), które mają charakter cykliczny i aktywizują zarówno dzieci, młodzież, jak i dorosłych mieszkańców. Uzupełnieniem oferty kulturalnej są również wystawy obrazów lokalnych twórców, promujące lokalne środowisko artystyczne.

Bezpieczeństwo publiczne

Bezpieczeństwo stanowi fundament stabilności i rozwoju. Zapewnia mieszkańcom poczucie ochrony, wpływa na ich zdrowie i dobrostan, sprzyja współpracy, angażowaniu się w życie wspólnoty oraz pozytywnie wpływa na rozwój gospodarczy i społeczny JST.

Zgodnie z art. 7 ust. 1 pkt 14 ustawy o samorządzie gminnym, utrzymanie porządku publicznego i bezpieczeństwa obywateli oraz ochrona przeciwpożarowa i przeciwpowodziowa należy do zadań własnych Gminy.

Na terenie Gminy Kiskowo funkcjonuje pięć jednostek Ochotniczych Straży Pożarnych: OSP Kiskowo, OSP Rybno Wielkie, OSP Skrzetuszewo, OSP Dąbrówka Kościelna oraz OSP Sławno. Spośród wszystkich jednostek jedynie OSP Kiskowo jest włączona do Krajowego Systemu Ratowniczo-Gaśniczego (KSRG), co świadczy o jej szczególnej roli w systemie bezpieczeństwa oraz gotowości do podejmowania działań ratowniczych na szerszą skalę.

Jednostki OSP aktywnie włączają się również w życie społeczne Gminy, współorganizując i zabezpieczając wydarzenia takie jak Pożegnanie Lata, a także zapewniając zabezpieczenia podczas imprez masowych oraz organizując pokazy ratownictwa medycznego. Ich działalność wykracza więc poza typowe działania interwencyjne, obejmując również edukację i integrację mieszkańców.

Tab. 31. Jednostki Ochotniczej Straży Pożarnej na terenie Gminy Kiskowo

Nazwa jednostki	Ujęcie w KSRG
OSP Kiskowo	tak
OSP Rybno Wielkie	nie
OSP Skrzetuszewo	nie
OSP Dąbrówka Kościelna	nie
OSP Sławno	nie

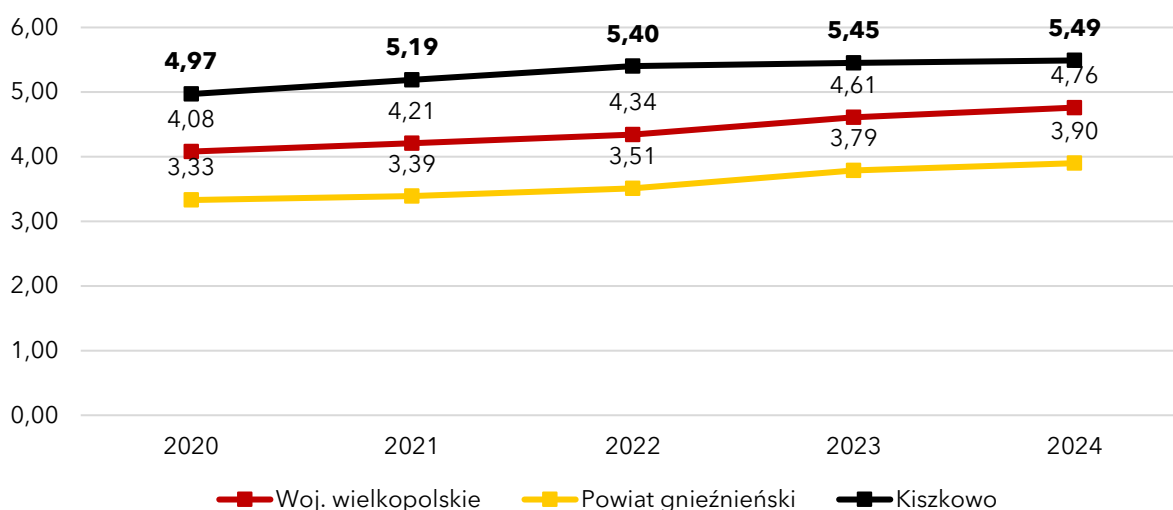
Źródło: opracowanie własne na podstawie sprawozdań Gminy Kiskowo i danych Krajowego Rejestru Sądowego.

Na terenie Gminy Kiskowo funkcjonują trzy punkty monitoringu wizyjnego: przy Głównym Punkcie Selektywnej Zbiórki Odpadów Komunalnych, na placu zabaw w Kiskowie oraz na rynku w Kiskowie. Monitoring został zainstalowany w celu zapewnienia porządku publicznego, zapobiegania niewłaściwemu składowaniu odpadów oraz zwiększenia bezpieczeństwa w przestrzeni publicznej.

Otoczenie wewnętrzne i zewnętrzne

Jednym z elementów otoczenia wewnętrznego gminy są organizacje pozarządowe działające na jej obszarze. Ich liczba odzwierciedlać może także stopień zaangażowania społecznego w sprawy publiczne. W celu analizy stanu sektora NGO-sów (*ang. Non-governmental organization*) w Gminie Kiskowo zdecydowano się na przeliczenie liczby fundacji, stowarzyszeń i organizacji społecznych na 1 000 mieszkańców oraz porównanie sytuacji Gminy z obszarem powiatu gnieźnieńskiego i województwa wielkopolskiego.

W latach 2020-2024 w Gminie Kiskowo wskaźnik ten systematycznie wzrastał – z 4,97 w 2020 r. do 5,49 w 2024 r. W każdym z badanych lat wartość dla Gminy była wyższa niż średnia dla powiatu gnieźnieńskiego oraz województwa wielkopolskiego. Oznacza to, że na tle jednostek porównawczych Gmina Kiskowo charakteryzuje się relatywnie wysoką aktywnością społeczną mieszkańców mierzoną liczbą organizacji pozarządowych w przeliczeniu na liczbę ludności.

Ryc. 26. Liczba fundacji, stowarzyszeń i organizacji społecznych na 1 tys. mieszkańców w Gminie Kiskowo na tle powiatu i województwa w latach 2020-2024

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Aktywność organizacji pozarządowych oraz lokalnych inicjatyw społecznych stanowi jeden z istotnych filarów kapitału społecznego Gminy Kiskowo. Pomimo niewielkiej liczby mieszkańców, na jej terenie funkcjonuje zróżnicowana grupa podmiotów działających w obszarze kultury, sportu, integracji społecznej, ochrony środowiska, działalności charytatywnej oraz kultywowania tradycji lokalnych. Organizacje te w znacznym stopniu współtworzą ofertę wydarzeń gminnych, wspierają działania samorządu oraz inicjują oddolne przedsięwzięcia służące mieszkańcom. Do takich podmiotów należą:

- **Koła Gospodyń Wiejskich:** Koło Gospodyń Wiejskich Grupa dla Rybna Wielkiego, Koło Gospodyń Wiejskich w Łagiewnikach Kościelnych „Babki z Biglem”, Koło

Gospodyń Wiejskich w Skrzetuszewie, Koło Gospodyń Wiejskich w Berkowie, Koło Gospodyń Wiejskich w Ujeździe „Ujazdowe Ziółka”, Koło Gospodyń Wiejskich w Węgorzewie, Koło Gospodyń Wiejskich Kiskowo;

- **Koła łowieckie:** Koło Łowieckie nr 60 „Sokół” w Kiskowie, Koło Łowieckie nr 27 „Omyk” w Turostówku;
- **Kluby i stowarzyszenia:** Klub Honorowych Dawców Krwi przy Urzędzie Gminy w Kiskowie, Klub Sportowy „Wełnianka” Kiskowo, Stowarzyszenie Rehabilitacyjno-Kulturalne „Słoneczny Promyk” Kiskowo, Stowarzyszenie na Rzecz Pomocy Dzieciom Niepełnosprawnym, Koło Pszczelarzy w Kiskowie, Stowarzyszenie Bel Canto im. prof. Tomasza Zagórskiego, Stowarzyszenie KOS (Kultura - Oświata - Sport), Stowarzyszenie „Teraz Kiskowo”, Obywatele Dla Zdrowia i Natury;
- **Fundacje:** Dominikańska Fundacja Lednica 2000, Fundacja „Twoja Zielonka”, Fundacja AGAPA, Fundacja Europa XXI, Fundacja Kilka Drzew, Fundacja PATRIA, PROAKCJA.

Szczególnie widoczna jest aktywność Kół Gospodyń Wiejskich, które pełnią ważną funkcję integracyjną i animacyjną w poszczególnych miejscowościach, promując lokalne dziedzictwo, tradycje kulinarne oraz angażując się w organizację wydarzeń kulturalnych i okolicznościowych. Wśród aktywnie działających Kół Gospodyń Wiejskich warto wskazać m.in. KGW „Grupa dla Rybna Wielkiego”, laureatki prestiżowych nagród kulinarnych, w tym statuetek „Perła Wielkopolski”, które skutecznie promują regionalne produkty i potrawy także poza terenem Gminy, oraz KGW „Artystyczne Babki z Biglem” – koło o profilu teatralno-muzycznym, aktywnie uczestniczące w wydarzeniach plenerowych, koncertach i inicjatywach integrujących społeczność lokalną. Istotną rolę odgrywają również kluby sportowe i organizacje rekreacyjne, które aktywizują dzieci, młodzież i dorosłych, a także stowarzyszenia i fundacje prowadzące działania o charakterze edukacyjnym, prospołecznym, rehabilitacyjnym czy proekologicznym. Uzupełnieniem struktury społecznej są organizacje branżowe i hobbystyczne, takie jak koła łowieckie czy koło pszczelarzy, a także inicjatywy o charakterze obywatelskim i charytatywnym.

Ponadto Gmina Kiskowo aktywnie uczestniczy we współpracy ponadlokalnej poprzez członkostwo w stowarzyszeniach i związkach międzygminnych oraz partnerstwo z instytucjami otoczenia samorządowego i gospodarczego. Do najważniejszych form tej współpracy należą:

- **Lokalna Grupa Działania „Dolina Wełny”** – Gmina jest członkiem LGD obejmującej obszar kilku gmin regionu. Współpraca ta umożliwia realizację projektów finansowanych ze środków Unii Europejskiej, w szczególności w ramach podejścia LEADER, wspierających rozwój społeczny, gospodarczy i infrastrukturalny obszarów wiejskich;
- **Lokalna Grupa Rybacka „7 RYB”** – członkostwo w LGR pozwala Gminie na udział w projektach współfinansowanych ze środków UE, ukierunkowanych na rozwój obszarów zależnych od rybactwa, turystyki, rekreacji oraz inicjatyw związanych z wykorzystaniem zasobów wodnych;
- **Związek Międzygminny „Puszcza Zielonka”** – Gmina współtworzy związek, którego celem jest m.in. ochrona walorów przyrodniczych oraz wspólna organizacja

i promocja wydarzeń o charakterze kulturalnym, turystycznym i rekreacyjnym na obszarze Puszczy Zielonki;

- **Stowarzyszenie Wielkopolski Ośrodek Kształcenia i Studiów Samorządowych (WOKiSS)** – członkostwo zapewnia dostęp do szkoleń, doradztwa prawnego i organizacyjnego, ekspertyz oraz sieci współpracy pomiędzy jednostkami samorządu terytorialnego, wspierając profesjonalizację zarządzania gminą;
- **Wielkopolska Izba Przemysłowo-Handlowa - Oddział w Gnieźnie** – Gmina współpracuje z Izbą jako partner samorządowy przy inicjatywach rozwojowych oraz w ramach dialogu gospodarczego (nie jest formalnym członkiem Izby), co sprzyja wzmocnieniu relacji z sektorem przedsiębiorców;
- **Stowarzyszenie Gmin i Powiatów Wielkopolski** – członkostwo umożliwia wymianę doświadczeń oraz wspólne reprezentowanie interesów jednostek samorządu terytorialnego wobec władz wojewódzkich i krajowych. Gmina uczestniczy w szkoleniach, konsultacjach oraz inicjatywach realizowanych przez Stowarzyszenie;
- **Stowarzyszenie „Mała Wełna - Czysta Przyszłość”** – Gmina jest partnerem działań prowadzonych w zakresie ochrony środowiska i gospodarki wodnej, co wpisuje się w dążenie do zrównoważonego zarządzania zasobami naturalnymi;
- **Stowarzyszenie ZIT Gniezno** (Zintegrowane Inwestycje Terytorialne) – członkostwo wiąże się z udziałem w konsultacjach strategicznych, wyborach władz ZIT oraz realizacji wspólnych projektów infrastrukturalnych i rozwojowych (m.in. w obszarze mobilności i infrastruktury rowerowej).

4.3. Opieka zdrowotna i pomoc społeczna

Opieka zdrowotna stanowi element istotnie wpływający na jakość życia oraz przewidywaną długość życia. Dostęp do dobrej opieki zdrowotnej wpływać może pozytywnie również na rozwój gospodarczy, poprzez ograniczenie negatywnych skutków chorób i kontuzji oraz związane z tym zwiększenie poczucia bezpieczeństwa wśród lokalnej społeczności. Mając na uwadze występujące w Polsce zjawisko starzenia się społeczeństwa służba zdrowia odgrywa też znaczną rolę w związku ze szczególnym popytem na jej usługi wśród seniorów.

Najbliższym szpitalem, pod który podlega Gmina Kiszkowo, jest Szpital Pomnik Chrztu Polski w Gnieźnie, którego główna siedziba mieści się przy ul. Św. Jana 9, 62-200 Gniezno. Placówka ta zapewnia mieszkańcom gminy dostęp do specjalistycznych świadczeń medycznych oraz hospitalizacji. Część oddziałów funkcjonuje również w lokalizacji przy ul. 3 Maja 37/39 w Gnieźnie, w ramach tej samej jednostki. Na terenie samego Kiskowa funkcjonuje natomiast Stacja Pogotowia Ratunkowego przy ul. 3 Maja 2, co zapewnia szybki dostęp do świadczeń ratownictwa medycznego bez konieczności dojazdu do ośrodków zewnętrznych.

Podstawową opiekę zdrowotną na terenie Gminy zapewnia Przychodnia PROMED Pajęczkowska-Grzybowska i Wspólnicy Spółka Jawna – Przychodnia Zespołu Lekarza Rodzinnego PROMED (ul. Szkolna 23 w Kiskowie). Uzupełnieniem lokalnej infrastruktury medycznej są dwie apteki: Apteka „Arnika” (ul. Szkolna 24) oraz apteka „Św. Jana Chrzyciela” (ul. Dworcowa 20), co umożliwia mieszkańcom bieżący dostęp do leków i podstawowych środków medycznych.

Gmina Kiszkowo współpracuje również z OPEN Poznań – Ośrodkiem Profilaktyki i Epidemiologii Nowotworów, w ramach której realizowane są działania profilaktyczne obejmujące m.in. badania mammograficzne, cytologię oraz badania w kierunku raka jelita grubego. Współpraca ta wzmacnia dostęp mieszkańców do badań przesiewowych i działań z zakresu profilaktyki zdrowotnej.

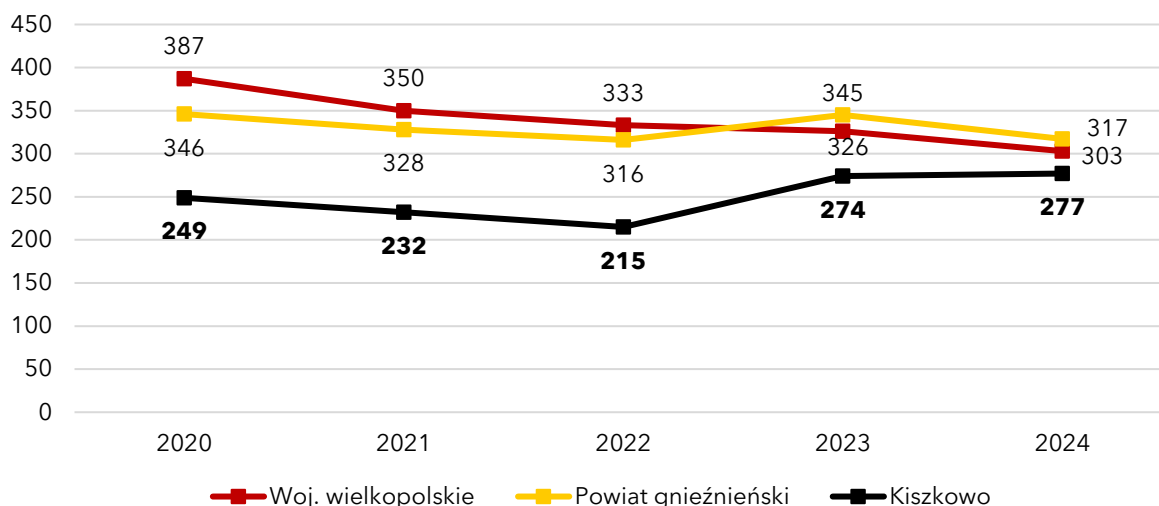
Podmiotem odpowiedzialnym za realizację usług społecznych jest Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Kiszkanie, którego siedziba mieści się przy ul. Szkolnej 2 w Kiszkanie. GOPS stanowi podstawowy element lokalnego systemu wsparcia społecznego i pełni kluczową rolę w diagnozowaniu potrzeb mieszkańców oraz organizowaniu adekwatnych form pomocy.

Działalność Ośrodka koncentruje się na wspieraniu osób i rodzin znajdujących się w trudnej sytuacji życiowej, w szczególności osób zagrożonych ubóstwem, bezrobociem, niepełnosprawnością, przemocą domową czy wykluczeniem społecznym. Do podstawowych obszarów jego działalności należy udzielanie świadczeń pieniężnych i niepieniężnych, prowadzenie pracy socjalnej oraz wsparcie środowiskowe. GOPS realizuje również zadania związane z dożywianiem dzieci i młodzieży, usługami opiekuńczymi (w tym specjalistycznymi), kierowaniem do domów pomocy społecznej, dodatkami mieszkaniowymi oraz innymi formami wsparcia o charakterze socjalnym. W ramach zadań zleconych Ośrodek obsługuje m.in. świadczenia rodzinne, świadczenia pielęgnacyjne oraz postępowania związane z funduszem alimentacyjnym. Realizuje także programy rządowe i oświatowe z zakresu pomocy społecznej, w tym programy dotyczące wsparcia żywnościowego i dożywiania, których celem jest poprawa sytuacji bytowej rodzin i dzieci.

Istotnym elementem działalności GOPS jest praca socjalna, ukierunkowana na aktywizowanie osób i rodzin, wzmacnianie ich samodzielności oraz przeciwdziałanie trwałemu wykluczeniu społecznemu. Ośrodek współpracuje z placówkami oświatowymi, podmiotami ochrony zdrowia, organizacjami pozarządowymi oraz innymi jednostkami samorządowymi, a także uczestniczy w realizacji gminnych programów profilaktycznych i strategii rozwiązywania problemów społecznych. Współdziała również z Gminną Komisją Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz podmiotami zaangażowanymi w przeciwdziałanie uzależnieniom i przemocy w rodzinie.

W latach 2020-2024 liczba beneficjentów środowiskowej pomocy społecznej w przeliczeniu na 10 tys. ludności wykazywała zróżnicowane tendencje w Gminie Kiszkanie na tle powiatu i województwa. W województwie wielkopolskim wskaźnik ten systematycznie malał – z 387 w 2020 r. do 303 w 2024 r. Podobna tendencja spadkowa widoczna była w powiecie gnieźnieńskim (z 346 do 317), choć w 2023 r. odnotowano przejściowy wzrost do 345.

W Gminie Kiszkanie w latach 2020-2022 następował spadek liczby beneficjentów (z 249 do 215), natomiast w latach 2023-2024 wskaźnik ponownie wzrósł do poziomu 274 i 277. Mimo tego wzrostu wartości dla Gminy w całym analizowanym okresie pozostawały wyraźnie niższe niż średnie dla powiatu i województwa, co wskazuje na relatywnie mniejszą skalę korzystania z pomocy społecznej w przeliczeniu na liczbę mieszkańców.

Ryc. 27. Liczba beneficjentów środowiskowej pomocy społecznej na 10 tys. ludności w Gminie Kiszkowo na tle powiatu i województwa w latach 2020-2024

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Jednym z kluczowych przedsięwzięć realizowanych w ramach pomocy społecznej w latach 2024-2026 jest projekt „Wielkopolskie Telecentrum Opieki”, dofinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach programu Fundusze Europejskie dla Wielkopolski 2021-2027 (EFS+). W ramach projektu w strukturze GOPS utworzone zostało Centrum Wsparcia Seniora, a w Ośrodku zatrudniono koordynatora ds. wsparcia osób starszych. Celem projektu jest rozwój usług społecznych dla seniorów oraz zwiększenie ich bezpieczeństwa i samodzielności. W ramach działań:

- kilkudziesięciu seniorów wyposażono w teleopaski umożliwiające szybkie wezwanie pomocy w sytuacji zagrożenia,
- uruchomiono usługi wspierające, w tym usługi sąsiedzkie oraz wsparcie asystenta seniora,
- rozwinęto działalność Klubu Seniora, w tym nową inicjatywę Objazdowego Klubu Seniora, w ramach której zajęcia i warsztaty organizowane są również w świetlicach wiejskich,
- organizowane są spotkania kulturalne, okolicznościowe, informacyjne i profilaktyczne,
- prowadzone są szkolenia z zakresu opieki nad osobami starszymi,
- realizowane są wyjazdy studyjne oraz działania aktywizujące społeczność lokalną,
- podejmowane są działania na rzecz rozwoju wolontariatu, budowania lokalnych partnerstw oraz diagnozowania potrzeb seniorów.

Ponadto w 2024 r. Gmina Kiszkowo, za pośrednictwem GOPS, realizowała Resortowy Program Ministra Rodziny i Polityki Społecznej „Asystent osobisty osoby z niepełnosprawnością” - edycja 2024, skierowany do osób z niepełnosprawnościami, w tym z niepełnosprawnościami sprzężonymi. Program polegał na zapewnieniu wsparcia asystenta w codziennym funkcjonowaniu, co zwiększało samodzielność beneficjentów oraz odciążało ich opiekunów. Ośrodek realizował również Wieloletni Rządowy Program „Posiłek w szkole i w domu” na lata 2024-2028, którego celem jest zapewnienie wsparcia

żywieniowego dzieciom, młodzieży oraz osobom dorosłym znajdującym się w trudnej sytuacji materialnej. Program obejmuje pomoc w formie posiłków oraz wsparcia finansowego na zakup żywności.

Powyższe działania wskazują na systematyczne rozszerzanie oferty usług społecznych w Gminie Kiskowo, ze szczególnym uwzględnieniem wsparcia seniorów oraz osób z niepełnosprawnościami, a także działań o charakterze osłonowym i profilaktycznym.

Polityka mieszkaniowa w Gminie Kiskowo jest prowadzona na podstawie uchwały nr X/49/15 Rady Gminy Kiskowo z dnia 30 czerwca 2015 r. w sprawie zasad wynajmowania lokali wchodzących w skład mieszkaniowego zasobu Gminy Kiskowo. Uchwała określa zasady wynajmowania lokali wchodzących w skład mieszkaniowego zasobu Gminy Kiskowo, ustala zasady i kryteria wyboru osób na podstawie, których należy zawierać umowy najmu w pierwszej kolejności, a także reguluje zasady wynajmowania pomieszczeń tymczasowych. Średni czas oczekiwania na mieszkanie komunalne w Gminie wynosi 36 miesięcy, co wskazuje na utrzymujące się zapotrzebowanie na lokale z zasobu gminnego. Na koniec 2024 roku w zasobie komunalnym pozostawało 21 mieszkań, co obrazuje skalę dostępnych możliwości mieszkaniowych w ramach polityki lokalowej samorządu.

Załącznik nr 2: Wzór ankiety

ANKIETA

Strategia Rozwoju Gminy Kiszkowo na lata 2026-2036

Szanowni Państwo,

w związku z podjęciem prac nad przygotowaniem Strategii Rozwoju Gminy Kiszkowo na lata 2026-2036, zwracamy się z prośbą o wypełnienie anonimowej ankiety.

Dziękujemy za udział w badaniu. Państwa opinie i uwagi pomogą zaplanować działania, niezbędne do rozwoju naszej Gminy!

Część I

Oceń stopień rozwoju i/lub działalność Gminy i jej mieszkańców we wskazanych obszarach w skali od 1 do 5 poprzez wpisanie znaku X w odpowiednie pola poniższej tabeli.

W przyjętej skali poszczególne liczby oznaczają następujące oceny: 1 - bardzo zła, 2 - zła, 3 - dostateczna, 4 - dobra, 5 - bardzo dobra. Możliwe jest także zaznaczenie odpowiedzi *Nie dotyczy/nie mam zdania*. Oceniane elementy zostały podzielone na sześć obszarów: społeczeństwo, gospodarka, środowisko i przestrzeń, infrastruktura techniczna, turystyka i rekreacja oraz edukacja i kultura.

OBSZAR: SPOŁECZEŃSTWO						
Oceniany element	Ocena					Nie dotyczy/ nie mam zdania
	1	2	3	4	5	
aktywność mieszkańców na rzecz Gminy (np. wolontariat, partycypacja społeczna, inicjatywy oddolne)						
skuteczność działania pomocy społecznej						
dostęp do podstawowej opieki medycznej						
dostęp do specjalistycznej opieki medycznej						
możliwości zapewnienia dojazdu do specjalistycznej opieki medycznej poza teren Gminy						
dostęp do żłobków/klubów dziecięcych						
jakość opieki w żłobkach/klubach dziecięcych						
wsparcie osób starszych (np. domy pomocy społecznej, kluby seniora)						
wsparcie osób niesamodzielnych (np. opieka wytchnieniowa, usługi opiekuńcze, asystent rodziny)						
zadowolenie z usług świadczonych przez Urząd Gminy						
bezpieczeństwo publiczne						
dostępność architektoniczna budynków administracji publicznej						
OBSZAR: GOSPODARKA						
Oceniany element	Ocena					Nie dotyczy/ nie mam zdania
	1	2	3	4	5	

						nie mam zdania
atrakcyjność inwestycyjna						
możliwość uzyskania zatrudnienia						
możliwości zawodowe dla osób z wyższym wykształceniem						
warunki prowadzenia i rozwijania działalności gospodarczej						
funkcjonowanie transportu zbiorowego						
połączenia komunikacyjne z innymi gminami i miastami						
dostępność usług (np. poczta, bank, fryzjer, sklepy spożywcze)						
perspektywy rozwojowe działalności rolniczej						
konkurencyjność przedsiębiorstw na rynku lokalnym						
OBSZAR: ŚRODOWISKO I PRZESTRZEŃ						
Oceniany element	Ocena					Nie dotyczy/ nie mam zdania
	1	2	3	4	5	
estetyka (czystość przestrzeni publicznych)						
jakość powietrza						
oferta działań wspierających ochronę środowiska (np. dofinansowania do wymiany źródeł ciepła)						
czystość wód powierzchniowych i terenów przylegających						
infrastruktura melioracji szczegółowej (rowy, sieć drenarska, przepusty, itp.)						
dostępność terenów zieleni (parków, skwerów, zieleńców, zadrzewień ulicznych, lasów)						
czystość terenów zieleni (parków, skwerów, zieleńców, zadrzewień ulicznych, lasów)						
świadomość ekologiczna mieszkańców						
system odbioru odpadów						
efektywność zagospodarowania przestrzeni (czy tereny są wykorzystywane optymalnie)						
walory środowiska przyrodniczego						
rozwój odnawialnych źródeł energii						
OBSZAR: INFRASTRUKTURA TECHNICZNA						
Oceniany element	Ocena					Nie dotyczy/ nie mam zdania
	1	2	3	4	5	
stan dróg						
mała infrastruktura drogowa (chodniki, oświetlenie, przystanki, itp.)						
bezpieczeństwo przy głównych drogach w związku z ruchem samochodów osobowych i ciężarowych						
dostępność/jakość sieci wodociągowej						
dostępność/jakość sieci kanalizacyjnej						
dostępność/jakość sieci gazowej						
dostępność szerokopasmowego Internetu						
OBSZAR: TURYSTYKA I REKREACJA						
Oceniany element	Ocena					

	1	2	3	4	5	Nie dotyczy/ nie mam zdania
atrakcyjność turystyczna						
poziom bazy sportowo-rekreacyjnej						
poziom bazy turystyczno-wypoczynkowej (m.in. szlaki turystyczne, miejsca noclegowe)						
poziom bazy gastronomicznej						
wyposażenie placów zabaw i siłowni zewnętrznych						
system ścieżek rowerowych (połączenia, ciągłość, możliwości traktowania ich jako alternatywy dla transportu samochodowego)						
jakość istniejących ścieżek rowerowych						
jakość istniejących chodników						
oferta spędzania wolnego czasu dla dzieci						
oferta spędzania wolnego czasu dla młodzieży						
oferta spędzania wolnego czasu dla dorosłych						
oferta spędzania wolnego czasu dla seniorów						
działania promocyjne władz, mające na celu pozyskanie potencjalnych turystów						
OBSZAR: EDUKACJA I KULTURA						
Oceniany element	Ocena					Nie dotyczy / nie mam zdania
	1	2	3	4	5	
dostęp do edukacji przedszkolnej						
jakość edukacji przedszkolnej						
jakość infrastruktury przedszkolnej						
dostęp do edukacji w szkołach podstawowych						
jakość edukacji w szkołach podstawowych						
jakość infrastruktury w szkołach podstawowych (sale lekcyjne, sportowe, wyposażenie pracowni szkolnych, szatnie, itp.)						
dostęp do edukacji w szkołach ponadpodstawowych (w tym dojazd)						
jakość edukacji w szkołach ponadpodstawowych						
jakość infrastruktury w szkołach ponadpodstawowych (sale lekcyjne, sale sportowe, wyposażenie pracowni szkolnych, szatnie, itp.)						
wsparcie dla uczniów zdolnych w szkołach						
wsparcie dla uczniów z trudnościami w nauce w szkołach						
dodatkowa oferta w szkołach (koła zainteresowań, klasy sportowe, dodatkowe zajęcia, itp.)						
organizacja dowozu dzieci do szkół						
jakość i różnorodność wydarzeń kulturalno-rozrywkowych						
dostęp do obiektów kulturalnych (godziny i dni otwarcia, itp.)						
działalność instytucji kultury (np. domu kultury, biblioteki)						
działalność świetlic wiejskich						

Część II

Proszę o zaznaczenie 5 punktów, które są najistotniejsze do poprawy w Gminie w ciągu najbliższych lat.

- ☐ poprawa stanu infrastruktury drogowej (w tym m.in. nawierzchni dróg, przejść dla pieszych)
- ☐ poprawa/zapewnienie funkcjonowania transportu zbiorowego
- ☐ rozbudowa ścieżek rowerowych
- ☐ rozbudowa ciągów pieszych
- ☐ rozbudowa oświetlenia ulicznego
- ☐ rozwój infrastruktury rekreacyjno-sportowej
- ☐ rozwój infrastruktury kulturalnej
- ☐ rozwój terenów zieleni (parki, skwery, zieleńce, zadrzewienia uliczne)
- ☐ renowacja zabytków
- ☐ poprawa jakości obsługi mieszkańców i komunikacji z mieszkańcami
- ☐ budowa/modernizacja sieci wodociągowej
- ☐ budowa sieci kanalizacji sanitarnej oraz przydomowych oczyszczalni ścieków
- ☐ budowa/rozwój sieci gazowej
- ☐ budowa/modernizacja świetlic wiejskich
- ☐ rozwój przedsiębiorczości: ułatwianie zakładania/prowadzenia działalności gospodarczej (w tym ulgi)
- ☐ rozwój rolnictwa, w tym nowoczesnych gospodarstw rolnych i przemysłu przetwórczego
- ☐ poprawa poziomu czystości wód powierzchniowych i podziemnych
- ☐ poprawa funkcjonowania systemu gospodarki odpadami
- ☐ zwiększenie dostępu do Internetu
- ☐ wsparcie budowy instalacji pozyskujących energię odnawialną ze słońca, wiatru, biomasy
- ☐ zwiększenie liczby/utworzenie miejsc opieki nad dziećmi do lat 3
- ☐ stworzenie miejsc opieki nad osobami starszymi i niepełnosprawnymi
- ☐ poprawa dostępu do usług medycznych
- ☐ zmniejszenie bezrobocia
- ☐ zwiększenie natężenia działań promocyjnych Gminy
- ☐ inwestycje w rozwój turystyki
- ☐ budowa obwodnicy
- ☐ podniesienie poziomu nauczania w szkołach podstawowych
- ☐ zwiększenie dostępności przedszkoli
- ☐ organizacja/zwiększenie liczby zajęć pozalekcyjnych dla dzieci i młodzieży
- ☐ poprawa bezpieczeństwa publicznego
- ☐ rozwój oferty kulturalnej i sportowej (impresz, wydarzeń sportowych)
- ☐ aktywizacja osób starszych
- ☐ inny (jaki?)

Część III

Odpowiedz na pytanie, co mogłoby stać się wizytówką Gminy?

Metryczka

Płeć:

- ☐ kobieta
- ☐ mężczyzna

Wiek:

- ☐ poniżej 18 lat
- ☐ 18-25 lat
- ☐ 26-35 lat
- ☐ 36-45 lat
- ☐ 46-55 lat
- ☐ 56-65 lat
- ☐ powyżej 65 lat

Status zawodowy/zatrudnienie:

- ☐ uczeń/uczenica lub student/ka
- ☐ rolnik/rolniczka
- ☐ przedsiębiorca/przedsiębiorczyni
- ☐ osoba pracująca (poza rolnictwem i prowadzeniem własnej działalności gospodarczej)
- ☐ osoba bezrobotna
- ☐ emeryt/ka lub rencista/ka
- ☐ inne (jakie?)

Zamieszkanie:

- ☐ jestem mieszkańcem Gminy
- ☐ nie jestem mieszkańcem Gminy

Załącznik nr 3: Tabela ewaluacyjna

Cel strategiczny 1: Rozwój przestrzenny Gminy Kiskowo oparty na uporządkowanej przestrzeni, nowoczesnej infrastrukturze technicznej i dostępności transportowej

Cel operacyjny	Kierunki działań	Jednostka odpowiedzialna	Planowany termin wykonania	Faktyczny termin wykonania	Realizacja (TAK/NIE)
1.1. Uporządkowana, funkcjonalna i bezpieczna przestrzeń w Gminie Kiskowo	• Ukończenie prac nad Planem Ogólnym Gminy Kiskowo stanowiącego podstawę zagospodarowania przestrzeni Gminy Kiskowo z poszanowaniem ładu przestrzennego i zachowaniem zasad zrównoważonego rozwoju, w tym: • Opracowanie nowych i aktualizacja istniejących miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego. • Wyznaczenie nowych terenów przeznaczonych pod zabudowę mieszkaniową, z uwzględnieniem realnych szacunków demograficznych oraz opłacalności ekonomicznej budowy i utrzymania niezbędnej infrastruktury technicznej. • Wyznaczenie terenów aktywności gospodarczej w dokumentach planistycznych. • Zwiększenie jakości, funkcjonalności i estetyki przestrzeni publicznej poprzez odpowiednie jej zagospodarowanie, uwzględniające potrzeby mieszkańców Gminy Kiskowo. • Poprawa dostępności architektonicznej budynków użyteczności publicznej – usunięcie barier architektonicznych (windy, podjazdy, likwidacja progów i krawężników). • Zahamowanie degradacji obiektów zabytkowych i dóbr kultury współczesnej, poprawa ich stanu i sposobu wykorzystania, m.in. zabytkowych kościołów i dworców na terenie Gminy Kiskowo, • Remont budynku stacyjnego w Kiskowie. • Utworzenie punktów ochrony i miejsc doraźnego schronienia dla mieszkańców Gminy Kiskowo przy budynku stacyjnym w Kiskowie. • Rozbudowa monitoringu wizyjnego przy przystankach kolejowych w Kiskowie, Rybnie Wielkim i Łagiewnikach Kościelnych. • Zakup i montaż w miejscach publicznych automatycznych defibrylatorów zewnętrznych AED.				
1.2. Nowoczesna infrastruktura	• Modernizacja sieci wodociągowej na terenie Gminy Kiskowo. • Rozbudowa i modernizacja sieci kanalizacyjnej na terenie Gminy Kiskowo.				

techniczna w Gminie Kiszkowo	• Modernizacja Stacji Uzdatniania Wody Łagiewniki Kościelne, Rybno Wielkie, Sławno i Turostowo. • Rozbudowa oczyszczalni ścieków w Sławnie. • Wsparcie mieszkańców Gminy Kiszkowo w budowie przydomowych oczyszczalni ścieków. • Rozbudowa energooszczędnego oświetlenia ulicznego LED na terenie Gminy Kiszkowo. • Podjęcie działań mających na celu rozwój sieci Internetu szerokopasmowego na terenie Gminy Kiszkowo.				
1.3. Dostępność transportowa i mobilność mieszkańców Gminy Kiszkowo	• Utworzenie zintegrowanych węzłów przesiadkowych Park&Ride przy przystankach kolejowych w Kiszkanie, Rybnie Wielkim i Łagiewnikach Kościelnych. • Wyznaczenie i budowa parkingów na terenie Gminy Kiszkowo z poszanowaniem zasad zrównoważonego rozwoju. • Modernizacja przystanków autobusowych w Gminie Kiszkowo. • Utworzenie pętli autobusowych w Kiszkanie i Łagiewnikach Kościelnych. • Zwiększenie liczby miejscowości objętych autobusowym transportem zbiorowym. • Współpraca z zarządcami dróg wyższych kategorii w zakresie modernizacji, rozbudowy i podnoszenia standardu dróg będących w ich utrzymaniu, w tym: • drogi wojewódzkiej nr 197, • dróg powiatowych. • Budowa południowej obwodnicy Kiszkania jako przedłużenie drogi wojewódzkiej nr 197 przy współpracy z Zarządem Województwa Wielkopolskiego. • Współpraca z zarządcami dróg wyższych kategorii w zakresie poprawy bezpieczeństwa na skrzyżowaniu drogi wojewódzkiej i powiatowej w miejscowości Ujazd. • Systematyczna poprawa stanu dróg gminnych oraz infrastruktury towarzyszącej poprzez jej modernizację, przebudowę i rozbudowę. • Modernizacja oraz rozbudowa infrastruktury okołodrogowej w Gminie Kiszkowo, w tym przejść dla pieszych, oświetlenia ulicznego, sygnalizacji świetlnej, itp. • Współpraca z podmiotami zewnętrznymi na rzecz budowy nowego mostu drogowego na rzece Mała Wełna,				

	Wspieranie alternatywnych środków transportu poprzez rozwój infrastruktury rowerowej na terenie Gminy Kiszkowo.				
Cel strategiczny 2: Aktywna ochrona środowiska przyrodniczego oraz adaptacja do zmian klimatu w Gminie Kiszkowo					
Cel operacyjny	Kierunki działań	Jednostka odpowiedzialna	Planowany termin wykonania	Faktyczny termin wykonania	Realizacja (TAK/NIE)
2.1. Ochrona walorów przyrodniczych Gminy Kiszkowo	- Opracowanie nowych oraz aktualizacja istniejących dokumentów strategicznych i programowych w zakresie ochrony środowiska. - Ochrona różnorodności biologicznej i krajobrazowej oraz zapewnienie trwałości i ciągłości systemu przyrodniczego na terenie Gminy Kiszkowo. - Wdrażanie systemów monitoringu środowiskowego w celu szybszego reagowania na zmiany jakości zasobów naturalnych. - Zwiększenie i ochrona zasobów wód oraz poprawa ich jakości poprzez rozwój infrastruktury melioracji szczegółowej, w tym poprawa retencji rzeki Małej Wełny we współpracy z PGW Wody Polskie. - Kontynuacja działań w zakresie usuwania wyrobów zawierających azbest poprzez wsparcie mieszkańców w demontażu, odbiorze i unieszkodliwianiu materiałów azbestowych oraz aktualizację inwentaryzacji wyrobów zawierających azbest na terenie Gminy Kiszkowo. - Zwiększanie powierzchni terenów zielonych poprzez wprowadzanie nowych nasadzeń roślin w celu poprawy jakości powietrza oraz mikroklimat. - Ograniczanie antropopresji na cenne tereny przyrodnicze poprzez odpowiednie planowanie przestrzenne i działania informacyjne. - Utrzymanie i zachowanie właściwości istniejących form ochrony przyrody. - Ochrona lokalnej bioróżnorodności poprzez utrzymanie i wzmacnianie korytarzy ekologicznych oraz działania wspierające siedliska gatunków roślin i zwierząt występujących na terenie Gminy Kiszkowo. - Modernizacja Punktu Selektywnej Zbiórki Odpadów Komunalnych w Kiszkanie.				

	• Poprawa efektywności segregacji i recyklingu odpadów komunalnych. • Rewaloryzacja parków na terenie Gminy Kiskowo. • Organizacja kampanii edukacyjnych na rzecz zwiększania świadomości ekologicznej mieszkańców Gminy Kiskowo. • Doposażenie jednostek OSP i zakup nowych wozów strażackich.				
2.2. Adaptacja do zmian klimatu w Gminie Kiskowo	• Rozwój błękitno-zielonej infrastruktury w Gminie Kiskowo, w tym utworzenie ogrodu deszczowego w Kiskowie. • Zwiększenie efektywności energetycznej budynków użyteczności publicznej poprzez ich termomodernizację, wymianę źródeł ciepła na ekologiczne oraz montaż instalacji OZE, a w szczególności budynku Urzędu Gminy, szkoły podstawowej w Kiskowie oraz na Hali Sportowo-Widowiskowej. • Montaż magazynów energii przy PSZOK w Kiskowie. • Zakup niskoemisyjnych pojazdów do taboru gminnego. • Utworzenie stacji ładowania pojazdów elektrycznych na terenie Gminy Kiskowo. • Zwiększanie poziomu retencji wodnej poprzez zagospodarowanie wód opadowych i roztopowych, w tym m.in. poprzez rozwój infrastruktury małej retencji. • Współpraca z operatorami systemów dystrybucyjnych elektroenergetycznych w celu modernizacji i rozwoju sieci elektroenergetycznej. • Ograniczenie zanieczyszczeń powietrza spowodowanych głównie przez tzw. niską emisję (zwłaszcza w sezonie jesienno-zimowym) pochodzącą z sektora komunalno-bytowego oraz transportu, m.in. poprzez wsparcie mieszkańców w wymianie źródeł ciepła na energooszczędne poprzez lokalne programy.				
Cel strategiczny 3: Rozwój gospodarczy Gminy Kiskowo oparty na przedsiębiorczości mieszkańców, nowoczesnym rolnictwie i aktywnej promocji					
Cel operacyjny	Kierunki działań	Jednostka odpowiedzialna	Planowany termin wykonania	Faktyczny termin wykonania	Realizacja (TAK/NIE)
3.1. Wzmacnianie przedsiębiorczości w Gminie Kiskowo	• Rozwój terenów aktywności gospodarczej w Gminie Kiskowo. • Stworzenie zachęt podatkowych i inwestycyjnych dla inwestorów m.in. poprzez wprowadzenie lokalnego pakietu ulg dla firm lokujących działalność w Gminie Kiskowo.				

	- Organizacja na terenie Gminy Kiskowo regularnych szkoleń i kursów zawodowych dostosowanych do potrzeb rynku we współpracy z powiatowym urzędem pracy i szkołami branżowymi, w celu podnoszenia kwalifikacji mieszkańców oraz aktywizacji osób bezrobotnych i biernych zawodowo. - Stworzenie i realizacja programów edukacyjnych stymulujących postawy przedsiębiorcze w szkołach. - Rozwój współpracy pomiędzy przedsiębiorcami a samorządem.				
3.2. Rozwój nowoczesnego rolnictwa w Gminie Kiskowo	- Wspieranie działań środowiskowych w gospodarstwach rolnych m.in. w zakresie usuwania azbestu i odpadów z działalności rolniczej, folii rolniczych, itp. - Ochrona gleb o wysokiej przydatności rolniczej. - Wspieranie działań z zakresu sprzedaży bezpośredniej produktów rolnych, tzw. sprzedaż „u źródła” na terenie Gminy Kiskowo. - Wsparcie dla mieszkańców chcących założyć gospodarstwo ekologiczne w Gminie Kiskowo. - Promocja lokalnych produktów rolnych w regionie poprzez uczestnictwo w różnego rodzaju wydarzeniach odbywających się na terenie powiatu gnieźnieńskiego oraz województwa wielkopolskiego. - Wsparcie dla gospodarstw rolnych w unowocześnianiu produkcji oraz dywersyfikacji źródeł dochodu, np. poprzez rozwój agroturystyki. - Stwarzanie warunków umożliwiających rolnikom z terenu Gminy Kiskowo aplikację o fundusze strukturalne UE oraz inne zewnętrzne źródła finansowania. - Współpraca z podmiotami zewnętrznymi w celu organizacji szkoleń dla rolników z Gminy Kiskowo z zakresu nowoczesnego lub ekologicznego rolnictwa. - Realizacja szkoleń w zakresie zmian klimatycznych dla rolników, w szczególności związanych z przeciwdziałaniem skutkom suszy.				
3.3. Aktywna promocja i rozwój turystyki w Gminie Kiskowo	- Modernizacja Dworku w Łagiewnikach i przeniesienie tam Izby Pamięci o Ziemi Kiskowskiej. - Odpowiednie oznakowanie infrastruktury turystyczno-rekreacyjnej, w tym m.in. tras rowerowych oraz obiektów zabytkowych.				

	• Zachowanie, modernizacja oraz zwiększenie rozpoznawalności zabytkowych obiektów i przestrzeni w Gminie Kiskowo. • Wspieranie rozwoju różnych form turystyki aktywnej, przyrodniczej i religijnej. • Wspieranie organizacji wydarzeń kulturalnych, sportowych oraz edukacyjnych, promujących dziedzictwo przyrodnicze i kulturowe Gminy Kiskowo w celu zwiększenia jej atrakcyjności turystycznej. • Promocja walorów turystycznych Gminy Kiskowo poprzez opracowanie materiałów promocyjnych oraz aktywne prowadzenie profili w mediach społecznościowych. • Rozwój zaplecza turystycznego poprzez wzmocnienie infrastruktury wypoczynkowej oraz sektora gastronomicznego. • Współpraca z gminami z powiatu gnieźnieńskiego w celu stworzenia spójnej oferty turystyczno-rekreacyjnej.				
Cel strategiczny 4: Rozwój społeczny Gminy Kiskowo oparty na aktywnej społeczności lokalnej, wysokiej jakości usługach społecznych oraz wysokim poziomie edukacji					
Cel operacyjny	Kierunki działań	Jednostka odpowiedzialna	Planowany termin wykonania	Faktyczny termin wykonania	Realizacja (TAK/NIE)
4.1. Aktywizacja i integracja mieszkańców Gminy Kiskowo	• Utworzenie Domu Kultury na terenie Gminy Kiskowo. • Modernizacja świetlic wiejskich w poszczególnych sołectwach Gminy Kiskowo. • Modernizacja infrastruktury sportowo-rekreacyjnej na terenie Gminy Kiskowo, w tym boisk sportowych. • Modernizacja placów zabaw na terenie Gminy Kiskowo. • Budowa urządzeń lekkoatletycznych w Gminie Kiskowo. • Kontynuacja i rozwój wydarzeń kulturalnych odbywających się na terenie Gminy Kiskowo. • Aktywizacja seniorów, włączenie ich w sprawy lokalnej społeczności, wykorzystanie ich doświadczenia oraz zachęcająca do jak najdłuższej aktywności zawodowej i społecznej. • Kontynuacja współpracy z organizacjami pozarządowymi, stowarzyszeniami, KGW, OSP i Kołami Łowieckimi w zakresie wspólnej organizacji wydarzeń i inicjatyw społecznych oraz wspieranie ich aktywności jako ważnego elementu rozwoju				

	lokalnej społeczności i realizacji inicjatyw odpowiadających realnym potrzebom mieszkańców. • Poprawa komunikacji z mieszkańcami Gminy Kiskowo poprzez wykorzystanie narzędzi cyfrowych oraz tradycyjnych kanałów informacji. • Szkolenia z zakresu pierwszej pomocy, reagowania kryzysowego i obrony cywilnej dla mieszkańców Gminy Kiskowo i lokalnych służb.				
4.2. Usługi społeczne bez barier w Gminie Kiskowo	• Wsparcie działalności Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Kiskowie oraz organizacji pozarządowych działających w obszarze pomocy społecznej, w tym poprzez zapewnienie stabilnego finansowania, rozwoju kadry oraz infrastruktury. • Rozszerzenie zakresu usług opiekuńczych i asystenckich dla mieszkańców. • Rozwój usług wspierających codzienne funkcjonowanie seniorów. • Rozwój profesjonalnej kadry pracujących z osobami ze szczególnymi potrzebami, w tym seniorami, osobami z niepełnosprawnościami, rodzinami w kryzysie. • Rozwój wolontariatu i samopomocy sąsiedzkiej. • Modernizacja budynku Przychodni w Kiskowie. • Wspieranie programów profilaktyki zdrowotnej, szczepień i badań przesiewowych, we współpracy z lokalnymi placówkami medycznymi. • Przeciwdziałanie wykluczeniu cyfrowemu poprzez rozwój usług cyfrowych i zwiększenie dostępu do nich, w tym nauka korzystania z Internetu i nowoczesnych technologii.				
4.3. Wysokiej jakości edukacja i system opieki nad dziećmi w Gminie Kiskowo	• Dążenie do podniesienia poziomu upowszechnienia edukacji przedszkolnej poprzez dostosowanie oferty gminnych przedszkoli do potrzeb i oczekiwań mieszkańców Gminy Kiskowo. • Modernizacja placówek szkolnych i przedszkolnych oraz wyposażenie w nowoczesne pomoce dydaktyczne. • Organizacja zajęć pozalekcyjnych rozwijających zainteresowania i pasję dzieci i młodzieży (sportowe, artystyczne, naukowe) wraz z możliwością dojazdu na zajęcia autobusem. • Wydłużenie godzin pracy świetlic szkolnych.				

	• Prowadzenie wsparcia dla uczniów ze szczególnymi potrzebami edukacyjnymi w nauce, w tym poprzez indywidualizację nauczania i dodatkowe zajęcia wyrównawcze. • Wspieranie rozwoju umiejętności i kompetencji kadry nauczycielskiej. • Wzmacnianie współpracy szkoły z rodzicami i lokalnym środowiskiem w celu wspólnego wspierania rozwoju dzieci i młodzieży.				
--	--	--	--	--	--

